Fol. 1. b.

Anno. dcc. xl. Cuthbtus. xi archiepatum cantuariensis ecclie suscepit tempore zacharie & dunaldulfo rofensi successit. Adelwald lindisfarnensis epc migrauit ad dnm. & kinewlf in epatum subrogatur. Eodem anno Adelardus rex Westsaxonum cu xiiii annis regnasset defunctus. & regnauit pro eo cudredus. Obiit scs acca hagtaldensis. cui successit scs fredebt epc.
Anno. dcc. xli. monasterium in eboraco succensum. ix. kl. maii die dnica. ... rex scottorum cui successit ... filius eius

Fol. 11.

Anno. m. xvii. Rex cnutus filius Suani totius anglie suscepit imperium. postea occiso edwino. clitone germano regis edmundi. filios eiusdem regis edmundum & edwardum. ad regem swauorum occidendos misit. Qui nolens pueros innocentes perimere. eos ad regem

Fol. 13.

Anno ab incarnatione dni. m. lvi. Suscep malcolmus filius dunecani regnum scotie iure hereditario. regnauitque. xxxvii. annis. Anno autem m. lxvii. desponsata est ei margareta gloriosa regina. ex qua genuit. vi. filii

Fol. 20. b.

Anno. m. c. lxxii. Ventus ualidissimus fuit in die scorum innocentum. Ecclia cantuariensis per duos cardinales in franciam missos reconciliata est & paci reddita. Simon electus est de mureuia consecrationis munus apud scm Andream in scotia. x. kl. febru suscepit.

Fol. 38.

ANNO dni. m. cc. xxiv. obiit ... mureuiensis epc. cui successit magister andreas de mureuia. quo tempore Alexander abbas dedit in usus capitli generale ... natale beate marie. viii. id. septembris: qui in reditu etiam ab eodem

Fol. 40.

Alexander rex scot. Johem scotum comitem de huntedune cognatum suum filium dd comitis & plures alios nobiles uiros armis militaribus induit in die pentecostes in castello de rokisburc.

CHRONICA DE MAILROS,

E CODICE UNICO

IN BIBLIOTHECA COTTONIANA SERVATO,

NUNC ITERUM IN LUCEM EDITA.

NOTULIS INDICEQUE AUCTA.

EDINBURGI:
TYPIS SOCIETATIS EDINBURGENSIS.
MDCCCXXXV.

THE EDINBURGH PRINTING COMPANY,
SHAKSPEARE SQUARE.

PRESENTED

TO THE

Members of the Bannatyne Club,

BY

SIR JOHN HAY AND ALEXANDER PRINGLE.

THE BANNATYNE CLUB.

M.DCCC.XXXV.

THOMAS THOMSON, ESQ.

PRESIDENT.

RIGHT HON. JAMES ABERCROMBY, SPEAKER OF THE HOUSE OF COMMONS.
THE EARL OF ABERDEEN, K.T.
RIGHT HON. WILLIAM ADAM, LORD CHIEF COMMISSIONER OF THE JURY COURT.
THE DUKE OF BEDFORD, K.G.
LORD BELHAVEN AND HAMILTON.
ROBERT BELL, ESQ.
WILLIAM BELL, ESQ.
JOHN BORTHWICK, ESQ.
WILLIAM BLAIR, ESQ.
THE REV. PHILIP BLISS, D.C.L.
THE MARQUIS OF BREADALBANE.
GEORGE BRODIE, ESQ.
CHARLES DASHWOOD BRUCE, ESQ.
O. TYNDALL BRUCE, ESQ.
THE DUKE OF BUCCLEUCH AND QUEENSBERRY, K.G.
JAMES CAMPBELL, ESQ.
WILLIAM CLERK, ESQ.

THE BANNATYNE CLUB.

HON. HENRY COCKBURN, LORD COCKBURN. VICE-PRESIDENT.
DAVID CONSTABLE, ESQ.
ANDREW COVENTRY, ESQ.
JAMES T. GIBSON CRAIG, ESQ. TREASURER.
WILLIAM GIBSON CRAIG, ESQ.
HON. GEORGE CRANSTOUN, LORD COREHOUSE.
THE EARL OF DALHOUSIE.
JAMES DENNISTOUN, ESQ.
GEORGE DUNDAS, ESQ.
ROBERT DUNDAS, ESQ.
RIGHT HON. W. DUNDAS, LORD CLERK REGISTER.
CHARLES FERGUSSON, ESQ.
ROBERT FERGUSON, ESQ.
GENERAL SIR RONALD C. FERGUSON.
COUNT MERCER DE FLAHAULT.
HON. JOHN FULLERTON, LORD FULLERTON.
THE DUKE OF GORDON.
WILLIAM GOTT, ESQ.
ROBERT GRAHAM, ESQ.
LORD GRAY.
RIGHT HON. THOMAS GRENVILLE.
LORD HOLLAND.
THE EARL OF HADDINGTON.
THE DUKE OF HAMILTON AND BRANDON.
EDW. W. A. DRUMMOND HAY, ESQ.
SIR JOHN HAY, BART.
JAMES MAITLAND HOG, ESQ.

THE BANNATYNE CLUB.

JOHN HOPE, ESQ., DEAN OF FACULTY.
COSMO INNES, ESQ.
DAVID IRVING, LL.D.
JAMES IVORY, ESQ.
THE REV. JOHN JAMIESON, D.D.
SIR HENRY JARDINE.
HON. FRANCIS JEFFREY, LORD JEFFREY.
JAMES KEAY, ESQ.
THOMAS FRANCIS KENNEDY, ESQ.
JOHN GARDINER KINNEAR, ESQ.
THE EARL OF KINNOULL.
DAVID LAING, ESQ. SECRETARY
THE EARL OF LAUDERDALE, K.T.
THE REV. JOHN LEE, D.D.
ALEXANDER WELLESLEY LEITH, ESQ.
LORD LINDSAY.
JAMES LOCH, ESQ.
THE MARQUIS OF LOTHIAN.
WILLIAM MACDOWALL, ESQ.
HON. J. H. MACKENZIE, LORD MACKENZIE.
JAMES MACKENZIE, ESQ.
JOHN WHITEFOORD MACKENZIE, ESQ.
SIR FREDERICK MADDEN.
JAMES MAIDMENT, ESQ.
THOMAS MAITLAND, ESQ.
VISCOUNT MELVILLE, K.T.
WILLIAM HENRY MILLER, ESQ.
THE EARL OF MINTO.

THE BANNATYNE CLUB.

HON. SIR J. W. MONCREIFF, LORD MONCREIFF.
RIGHT HON. JOHN A. MURRAY, LORD-ADVOCATE.
WILLIAM MURRAY, ESQ.
MACVEY NAPIER, ESQ.
SIR FRANCIS PALGRAVE.
LORD PANMURE.
HENRY PETRIE, ESQ.
ROBERT PITCAIRN, ESQ.
ALEXANDER PRINGLE, ESQ.
JOHN RICHARDSON, ESQ.
THE EARL OF ROSSLYN.
ANDREW RUTHERFURD, ESQ.
THE EARL OF SELKIRK.
RIGHT HON. SIR SAMUEL SHEPHERD.
JAMES SKENE, ESQ.
EARL SPENCER.
JOHN SPOTTISWOODE, ESQ.
MAJOR-GENERAL SIR JOSEPH STRATON.
SIR JOHN DRUMMOND STEWART, BART.
THE HON. CHARLES FRANCIS STUART.
THE DUKE OF SUTHERLAND.
ALEXANDER THOMSON, ESQ.
WALTER C. TREVELYAN, ESQ.
PATRICK FRASER TYTLER, ESQ.
ADAM URQUHART, ESQ.
RIGHT HON. SIR GEORGE WARRENDER, BART.
THE VEN. ARCHDEACON WRANGHAM.

PREFACE.

Amongst the scanty documents illustrative of the early history of Scotland which have reached us, a distinguished rank is to be assigned to the Chronicle of Melrose. The Chronicon Sanctæ Crucis, which alone can compete with it in antiquity, is inferior in detail as well as in extent; and its age gives it an undisputed advantage over the writings of Fordun, Wyntoun, Barbour, and Bower. The era, as well as the locality, of its composition places it above the chronicles of Hemingford, Gray, and that of the monks of Lanercost, how valuable soever these annals may be in the illustration of the later periods of our history. It is to the pages of this chronicle alone that we must advert for the general history of Scotland during several reigns, as narrated by Scotchmen; and, excepting the brief notices of the Chronicle of Holyrood, we have no other contemporaneous annalist until we arrive at Barbour and Fordun, both of whom wrote about a century after the abrupt termination of the Chronicle of Melrose.

The present edition, like the former, is founded solely upon the authority of the Cottonian manuscript, Faustina, B. ix. It is a question of extreme importance whether that manuscript be an unique copy, or whether the text which it supplies might not be corrected or augmented by other manuscripts of equal value. As far as the researches of the Editor enable him to judge, he is decidedly of opinion that no other early copy has been pre-

served. There is none in the British Museum, nor is any indicated in the extensive Catalogus Manuscriptorum Angliæ et Hiberniæ, nor in the more recent lists of the libraries at Lambeth, Stow, or Durham, or in the general catalogues of manuscripts compiled by Montfaucon and Haenel. And yet, on the other hand, the writers at the end of the seventeenth and beginning of the eighteenth century, would induce us to suppose that manuscripts existed in Scotland which exhibited considerable and important variations from the text published by Gale and Fell from the Cottonian copy. It is asserted by Sir George Mackenzie,* that "certainly that English manuscript is very unfaithful, for most of the things relating to our nation are omitted, as particularly about the beginning, in the year 844. Our manuscript observes (which the English has not), that Alpin king of the Scots died, to whom succeeded his son Kenneth, who beat the Picts and was declared first king of all Scotland, to the water of Tine; and after it expresses in his epitaph,

> Primus in Albania fertur regnasse Kenedhus,
> Filius Alpini, prœlia multa gerens.†

And it observes that he was called the first king of Albany, not because he was the first who made the Scottish laws, but because he was the first king of all Scotland." In a subsequent page of the same work, he says, "I reflect not on the publishers of the manuscript of the abbacy of Melros, printed at Oxford, for I honour every thing that comes from that learned society in a special manner; but it is no reflection on them to say that we have another much fuller in what makes for Scot-

* Defence of the Antiquity of the Royal Line of Scotland, p. 24, edit. 1685.

† Sir James Dalrymple, who cites the same lines, refers for them to a manuscript at Edinburgh. Collections, p. 90.

land, although it could not be so exact as the other monasteries, since it was oft-times of old under the Saxons, who would certainly lessen what relates to us. And thus the fault lay in the copy, and not in the publishers, for the author of that manuscript calls Bede *our counteryman*, so he must have been then our enemy; but, however, it begins not with Alpin, as the Doctor alleges, though I mention that because he is not mentioned in the Oxford edition. It declares that it is to continue where the reverend Bede left, and so it is a proof of our nation and history for that time, and the differences of that shall be printed."*

Sir James Dalrymple tells us that he will not be at the pains to compare the Oxford edition with the manuscript copies to be found in Scotland or England, but that he will content himself with the printed one.†

Nicolson, in his Scottish Historical Library, had done much to perpetuate this belief, and has in other respects clouded the subject by the unguarded, erroneous, and contradictory manner in which he speaks of our Chronicle. The authority which is generally attached to his work, somewhat undeservedly, renders it necessary to examine his statements, without reverting to those advanced by Mackenzie and Dalrymple, which he incorporates with his own. He agrees with the former of these writers that Gale's text is imperfect; and after quoting the following sentence—Rex Malcolmus Scotorum, veniens ad regem Angliæ Henricum apud Cestriam, devenit homo suus, eo modo quo avus suus fuerat homo veteris regis Henrici, salvis omnibus dignitatibus suis—he adds, "nor is this matter taken notice of in the Oxford edition, but only in the manuscript copy which they

* Mackenzie's Defence, p. 96. † Collections, p. 205.

have in Scotland." Strange to say, these very words are to be found in the Oxford edition.* Yet one of his subsequent observations seems intended to prove that the Scottish copies are less copious than the decried English edition, for he tells us that all "these manuscript copies in Scotland† end with the words 'Obiit Adam de Kilcontath [*l.* Kilconcath] comes de Karryc in Actonia [*l.* Acconia], cujus uxorem [Diuam nomine‡] comitissam de Karryc, postea junior Robertus de Bruys accepit in sponsam;'" which demonstrates that they contain about two pages less than is given by the Oxford edition. He then adds the colophon appended to these transcripts, which states that "Hæc est vera copia antiquæ Cronicæ de Melros in Scotia, inchoata per abbatem de Dundranan, ab anno 735, continuata per varios ad annum 1270. Autographum extat in Bibliotheca Do. Roberti Cotton, militis, apud Westmonasterium." He attempts to obscure this clear statement by observing, "Now, though this is said to be a transcript of that in Cotton's Library, yet he that compares it with the extracts§ made thence by Mr Tyrrel, will find them very different;" and no wonder, since these extracts made by Tyrrel consist only, as has been noted below, of the verses printed at pp. 223–9 of this edition. From this tissue

* P. 169.

† Two copies are mentioned in the first volume of the catalogue of the Advocates' Library; and Haenel, col. 785, indicates one as in the collection of the University of Glasgow. This last I have had an opportunity of examining; it is a small quarto, marked F. vii, 23, formerly belonging to Sir James Balfour, by whom it was transcribed from the original. It ends in the same manner as those mentioned by Nicolson, after which follows the colophon of the transcriber, as given in the text. As it was in the possession of the University in the year 1700, it is not improbable that Nicolson made his memoranda from this copy, when on a visit to his "worthy friend, Mr Robert Wudrow, library-keeper at Glasgow."

‡ The words here enclosed within brackets do not exist in the Cottonian manuscript.

§ "*Vide* Rer. Anglic. Script. Vett. tom. I. Oxon. 1684, p. 595, &c.," which indicates the page containing the Chronicon Elegiacum.

of error, confusion, and contradiction, it is impossible to avoid arriving at the conviction that the celebrated author of the Scottish Historical Library has written his notice of this important chronicle without giving himself the trouble of examining the stability of the arguments upon which rest his theories and assertions.

The latest author, as far as the editor is aware, who makes this statement is Spottiswood, who reiterates the assertion that "the Oxford edition published in the year 1684, does not agree with our manuscripts,"* but he supports it by no quotations or other proofs, and in this idea he seems blindly to follow earlier authorities.

It is, therefore, clear that the Cottonian manuscript is the only ancient copy of whose existence we have any proof; and it is equally clear that the "Scottish MSS." are mere abridged and recent transcripts from this original.

The Oxford edition, although not meriting the character which we have seen has been bestowed upon it, is yet by no means satisfactory. Without intending to derogate from the respect due to the learned editor under whose name the XV. Scriptores passes, it must be owned that this chronicle is there printed in a faulty and imperfect manner. It is an unnecessary, and would be an ungracious task, to specify these defects; and the apology is of a very dubious character when the conjecture is hazarded that Fulman, the editor of the edition of 1684, followed, as his sole authority, a transcript now preserved at Oxford,† and that he appears to have had no opportunity of

* Religious Houses, p. 417, edit. 1824.

† In the library of Corpus Christi College, Oxford, is a manuscript, No. 208, which contains "Chronica de Mailros, qui codex ex bibliotheca Cottonensi fuit transcriptus, anno 1651, ut ex transcriptoris chirographo apparet." The same volume contains the

collating this transcript with the original. That this transcript has not undergone a careful revision appears almost certain, for in more than one instance where the copyist had committed an obvious blunder, Fulman, observing the fault, has proposed as a conjectural emendation the very words which stand in the Cottonian original.

The author, or rather the authors, of this Chronicle cannot now be ascertained. It has hitherto been customary to ascribe its commencement to an abbot of Dundrenan in Galloway, but this is one of the errors into which the faulty transcript perpetuated by the edition of 1684 has led all subsequent writers.* The true reading of the memorandum upon which it is founded is as follows:—"Memorandum, quod abbas de Dundraynand mutuavit cronica de Melrose, in quibus fuerunt xiiij. quaterni, folio v^{xx} et xix."† At a subsequent period the abbot procured the loan of the remaining portion, "Abbas de Dundrainan mutuo accepit reliquam partem cronicorum istorum."‡ In the first of these quotations the word *mutuavit* has been mistaken for *inchoavit*, and hence the origin of that claim upon our gratitude hitherto exercised by the abbot of Dundrenan. In this, as in other investigations of a similar nature, it is much easier to produce negative than positive testimony; and having removed the abbot of Dundrenan from his eminence, the Editor must confess that he is unable to place any other claimant in his stead.

Annals of Burton, and the continuation of Ingulphus, "quibus usus est M. Fulman in sua Scriptorum Historiæ Anglicanæ voluminis primi editione Oxoniensi, anno 1684."—See Catal. MSS. Angliæ et Hiberniæ, ii. 54. This transcript was probably one of those made by Earbury for the intended continuation to the Decem Scriptores; see the Preface to that volume, p. 8; several, or all of which, having come into Bishop Fell's possession, were introduced into the Quindecim Scriptores.—See Hall's Trivet, præf. (p. ii.) note 1.

* Gale's Preface, p. 2; Nicolson's Engl. Hist. Libr. p. 62, edit. 1714; Scottish Hist. Libr. p. 80, edit. 1702; Spottiswood, p. 417; Dalrymple's Collections, p. 205.

† fol. 10, b. ‡ fol. 45, b.

Since, however, the dispersion of error is a step, and that not an unimportant one, towards the attainment of truth, a few sentences may be devoted in examining the accuracy of the statements hitherto promulgated as to the authorship, antiquity, etc. of this Chronicle, before venturing to make any observations upon these important subjects.

Nicolson, Dalrymple, and others, state that it is partly the production of English writers, partly of Scotchmen. The first portion, which they ascribe to an English author, extends, say they, to about the period "when the little convent of Dundrainand was founded;"* in confirmation of which they add that Bede is styled "decus et gloria *gentis nostræ*."† It might be urged, with great reason, that the writer of that introduction, considering Bede, as he afterwards styles him, "doctor non solum Anglorum verum etiam universæ . . . . ecclesiæ," might, without any breach of national feeling, use the words "*gentis nostræ;*" seeing that the great luminary of the Saxon church, whom he so much admires, and whose labours it was the object of his present employment to continue, was born, spent a long life, and died, within less than a hundred miles of Melrose. But it may rather be remarked, that to adduce such an expression as proof of the English authorship of this part of the Chronicle, betrays a forgetfulness of the relative position and circumstances of the two countries when these words were penned. Prior to the bloody wars commenced by Edward the First, and the feelings of enmity which, originating in them, continued to inflame the two nations with mutual hatred to a period comparatively recent, the sovereigns of Northern and Southern Britain were, in general, upon terms of intimacy, if not of friendship; and

* Nicol. Engl. Libr. p. 63. † Dalrymple, p. 205.

however much the expression commented upon, when viewed under the influence of modern prejudices, might seem a proof of an English origin, it could not at first convey any such idea.

That the English authorship of this early part of the history may appear the more obvious, Nicolson* argues that the monastery of Melrose itself seems to have been in the hands of the English, from the fact that Waltheof, brother to Henry earl of Northumberland, and of Simon earl of Northampton, in whom he recognises only the scion of a southern family, was made abbot of Melrose; forgetting that his mother, the countess Matilda,† became the wife of David, prince of Cumberland, who afterwards ascended the throne of Scotland.

The same writer says,‡ that "in the year 1157, the abbot of Dundrainan, or some of his countrymen, was most probably the scribe; this being the account which he gives of the Scotch king's homage: Rex Malcolmus Scotorum veniens ad regem Angliæ Henricum apud Cestriam devenit homo suus, eo modo quo avus suus fuerat homo veteris regis Henrici, salvis omnibus dignitatibus suis." Unfortunately, however, for this theory, the passage has been transcribed verbatim from Hoveden.§ He further states that this is not noticed in the Oxford edition, "but only in the manuscript copy which they have in Scotland," but the passage *is* in the Oxford edition.‖

That the present Chronicle is the production of a series of writers who were inmates of Melrose, appears from a variety of passages scattered throughout the following pages, a few of which are given in the note below,¶ for the purpose of removing

* Scottish Hist. Libr. p. 80. † Dugdale's Baronage, i. 58. ‡ Scott. Hist. Libr. p. 80. § f. 281, b. Lond. edit. ‖ p. 168. ¶ 1159 .... benedictus est in *nostra* ecclesia. 1179 .... in ecclesia *nostra* benedictus est; cf. Fordun ii. 479. 1240 .... patris *nostri*

the doubt which has recently been expressed, whether the present compilation be indeed the Chronicle of Melrose. An inspection of the fac-similes exhibiting the diversities of writing which the manuscript presents, will evince that we cannot ascribe its compilation to any individual author, but that a century at least must have elapsed between the time when the prologue was written, and that which saw recorded the exploits of prince Edward in the Holy Land. Within these periods we distinguish in the manuscripts numerous variations in the penmanship, correct representations of the greater number of which accompany the present volume; the original, however, exhibits some minuter intermediate steps, which it was not considered necessary to engrave. We have, therefore, no reason to expect any information derived from contemporaneous authority until many centuries after the period from which the first scribe commenced his labours; and since he informs us that his annals are compiled from various sources, it may not be impertinent to inquire what these sources are. If it can be shown that the compiler had before him a manuscript of the Saxon Chronicle, and that we can trace vestiges of a direct translation from that work, made at a period when the Saxon language was in common use, we divest our annals of the character of a mere compilation, and fix upon them a new and additional value. But since there are so many sentences, we might rather say pages, in which Simeon of Durham, himself a follower of the same authority, is directly transcribed or abridged,

Walleni. 1261 .... ex adeptione ejus obtinet *domus de Melros*, per ipsum *habemus* panes pitanciales diebus Veneris in quadragesima, quando *jejunamus* in pane et aqua. Ipse autem fecit magnas domus *nostras* de Berwico ... See also under the years 1132, 1135, 1171, 1175, 1184, 1189, 1192, 1200, 1202, 1215, 1216, 1232, 1234, 1235, 1236, 1238, 1239, 1241, 1242, etc. An examination of the Index under the head Melros, will show how constantly the affairs of that establishment are discussed.

it becomes difficult to separate, with accuracy, those passages which can be referred to the monk of Melrose from those which are the property of the monk of Durham. It is believed, however, that such passages may be traced; and to do so it will be necessary to find in the Chronicle of Melrose passages, or peculiarities of diction or of arrangement, which, although existing in the Saxon, do not appear in the other chronicles which are founded upon that venerable authority.* It must be owned, however, that these isolated scraps of translation, even if collected with the greatest care, would amount to no great bulk; and, bearing such a small proportion to the numerous and obvious extracts from Latin writers whose histories have reached us in an entire form, they cannot add very much to the value of the early portion of our chronicle.

It is obvious from the notes appended to this edition, that very much of the part professedly a compilation, is to be re-

* A.D. 782. The notice of the council of Acle is placed by Florence in 781; by Richard of Hexham in 788; Simeon and Hoveden omit the year; the Chron. Melr. agrees with the Saxon.

794. The last sentence in this year adheres closely to the Saxon; Simeon, as usual, is much more diffuse in his narrative; Hoveden differs from both.

797. The sentence concerning pope Leo is a close version of the Saxon; Simeon's narrative, placed under the year 799, is considerably amplified; Florence gives the sense, but in different words, and further removed from the diction of the original; Hoveden omits it entirely.

800. The sentence "rex Karolus," etc., is taken, almost verbatim, from a Latin notice in the Laud manuscript of the Saxon Chronicle, a version which the compiler seems to have followed; it is amplified and clothed in very different language by Simeon; Hoveden omits it.

833. This year is omitted by Simeon; Florence has it, but in an abridged form; Hoveden nearly agrees with the Chron. Melr., but is less correct and close in translating from the Saxon.

851. The notice of the Danish invasion is probably a direct extract from the Sax. Chronicle, although Florence's narrative approaches nearly to the same source; Simeon and Hoveden give it differently.

866. The use of the word "degenerem," in our chronicle, is worthy of notice;

ferred to Simeon of Durham;* so obvious is it that any further proof would be unnecessary. Hoveden, too, whose history is for the most part a repetition of the prior labours of Simeon of Durham and Henry of Huntingdon, appears to have furnished some of the peculiarities where a departure from the text of Simeon is observable. Even during this early period there are introduced passages which must be considered original.† From about the year 1140 to the end, the information of the chronicle may be considered as original, and the numerous and progressive variations in the handwriting show that it is very frequently, if not always, contemporaneous.

The Chronicle of Melrose became, in its turn, the source from which other chronicles deduced portions of their information. Fordun has followed it in passages without number, of which a very few are indicated in the note below,‡ and cites it as "quædum antiqua Chronica,"§ "antiquum scriptum,"‖ or

Florence, and, from him, Simeon, here style Ella "tyrannum," but in the Saxon text he is termed "ungecyndne cyning," of which "degenerem" is a translation.

It would not be difficult to extend the number of instances equally conclusive.

* The copy of Simeon which was used in the compilation of the present chronicle seems to have contained the additions of John Prior of Hexham; compare the two authorities under the year 1131.

† For instance, the notes of the origin and progress of the Tyronensian Order under the years 1109, 1113, 1115, 1118, etc.

‡ Compare the following passages:—

Chron. of Melrose.	*Fordun.*
p. 85, l. 8, (See note *i*.)	vol. i. p. 463, l. 6, where the doubtful date is preserved.
p. 87, l. 1,	p. 471, l. 10,
p. 88, l. 3,	p. 474, l. 39,
p. 88, l. 7.	p. 475, l. 5.

It would be easy to multiply instances, but they are too obvious to require notice.

§ Vol. i. p. 499, l. 13; cf. Chron. Mel. p. 101, l. 20, note [t].

‖ Vol. i. p. 535, l. 34; cf. Chron. Mel. p. 92, l. 17.

"vetusta chronica."* Since, however, the early portion of our Chronicle be but a compilation from other historians, it may be asked if Fordun did not derive these notices from the same common sources from which they were introduced into the Chronicle of Melrose; but such was not the case, as will appear by a comparison of those passages which have undergone abridgement or alteration in being transcribed from the English original.†

Wyntoun cites some information from "cornyklys awld,"‡ a reference which, as the learned Macpherson observes, is "apparently the Chronicle of Melrose."§

The Chronicle of Lanercost contains many sentences transcribed from that of Melrose; and a comparison of the two leads to the conclusion that the copy was made by the English monks from the manuscript now preserved in the Cottonian library.‖ From these observations it appears, that although, on the one hand, we must give our ancestors credit for possessing a considerable share of the genuine spirit of literary accommodation, in thus transmitting into various parts of Scotland, if not into England, a volume to which they must have attached

* Vol. i. p. 265, l. 6; cf. Chron. Mel. p. 55, l. 25.

† For instance, Fordun, vol. i. p. 270, l. 2, when speaking of the prisoners whom William the Conqueror requested to be freed, mentions "Vulnotum regis Haroldi germanum, quem a pueritia in custodia," obviously omitting a verb necessary for the completion of the sense. The same words are in the Chronicle of Melrose, p. 59, l. 4; but the original authority, Hoveden, supplies the necessary verb, "tenuerat," fol. 264, l. 23.

‡ Vol. i. p. 146.

§ Vol. ii. p. 464.

‖ The Chronicle of Lanercost details the ravages committed in Cumberland by Alexander the Second in the same words as those employed by the monk of Melrose; but in turning the folio of his original he has accidentally omitted a word, reading—"non magistri sed ministri malitiæ," instead of—"non magistri militiæ, sed ministri malitiæ," p. 123; thus failing to preserve a monastic playing upon words too much in accordance with the taste of the period to be intentionally omitted. It occurs again at p. 246.

no small value; yet we are compelled, on the other, to own that their habits of original thinking and observation were proportionally weakened by thus slavishly adopting sentiments and views, in some instances, opposed to what must have been their original impressions. We also see the utility of tracing, as far as possible, to their source, the various materials from which the early portion of this, as of almost all our chronicles, are formed; of noting those peculiarities arising from time, locality, or other adventitious circumstances, which may tend to throw a colouring over the testimony of the narrator; and of distinguishing that portion of the history which is a compilation from anterior writers, whose works are preserved, from that which is the result of the historian's own observation, or which, from creditable authority, he may think worthy of being recorded. If such writers as Hoveden, Knyghton, Walsingham, Matthew of Westminster, and many others, both English and Scottish, were subjected to such a scrutiny, the advantage of the system would soon be obvious; their bulky volumes would dwindle into pages, and their authority, as historical evidence, be confined within thirty or forty years anterior to the period in which the respective authors lived. The only use to which we could turn the rejected matter, would be to afford various readings for the works which form the basis of each compilation: thus, for instance, the manuscripts of Florence of Worcester would furnish a better text of Asser's life of Alfred; the manuscripts of Hoveden might be collated for a new edition of Simeon of Durham and Benedictus Abbas; and the copies of Walsingham might serve to compensate for the loss of all save the one existing manuscript of the valuable chronicles of Troklowe and Blaneford.

The Chronicon Rythmicum, which has been introduced into the Chronicle of Melrose by a hand of the early part of the fourteenth century, must be considered an interpolation, and is totally unconnected with the history in which it is found; as such, it has been separated from the text, and placed at the end of the volume.* The same has been done with the contents of fol. 53 of the manuscript,† containing memoranda, which, in an extended form, have been inserted in their respective places in the text.

When, or by what means, the manuscript now in the British Museum came into the hands of Sir Robert Cotton, cannot now be ascertained. The Editor is inclined to think that by some accident it was carried off from Melrose at a period, if not anterior to, at least immediately after, the Reformation. Had it been preserved there when Viscount Haddington had a grant of the abbey-lands, it is probable that he would have preserved it along with the splendid collection of charters‡ which came into his possession upon that occasion, or that some extracts from it would have been found in his "Collections of Charters, Evidents, and Antiquities," now in the Advocates'

* P. 223. Macpherson, in a note in his copy of the Chronicle of Melrose, printed p. 236, and in his edition of Wyntoun, vol. ii. p. 471, considers that this metrical chronicle is the production of Ailred of Rievaux. Pinkerton, in his Enquiry into the History of Scotland, vol. ii. p. 334, has printed various readings and additions from the Bodleian MS. c. iv. 3, which he says is of the thirteenth century; but unless art. 17 of the Catalogue be added by a later hand, we must conclude that the writing is posterior to 1356.

† Appendix I.

‡ Many hundred original charters, from the time of David the First to the Reformation, have lately been secured by Thomas Thomson, esquire, Deputy Clerk Register for Scotland; and these, together with the addition of others from the Chartularies of Melrose, are in the course of publication by that gentleman. It is probable that when that most important work shall appear, the abbey of Melrose will have more numerous literary monuments of its former grandeur than any ecclesiastical establishment in Scotland.

library.* The extracts in the Cottonian volume, Otho, D. iv., formerly belonging to Lord Burleigh, are written in a hand considerably prior to the year 1600, and were made from the original manuscript now in the same noble library. A few excerpts, relative to Simon de Montfort, are amongst Stowe's Collections in the Harleian library;† and from some memoranda kept by Sir Robert Cotton, it appears that in 1623 he lent the "manuscript chronicle of Melros" to Selden, who was the first to cite it in print.‡ As already has been noticed, it was transcribed, under his directions, for the intended second volume of the English historians; and had that work appeared, the present edition would probably have been unnecessary, for Selden and Twysden conducted their labours with more care than seems to have been bestowed by Fulman upon his edition.

From what has been advanced, the Editor believes that the following conclusions have been established:—

First, That the Cottonian manuscript, Faustina, B. ix., is the only ancient copy,§ and that all others are transcripts from this one original.

* See Robertson's Index, p. xlvi.

† Harl. MS. 247. 37.

‡ See the Preface to the Decem Scriptores, pp. vi. xvi. xviii. xix.

§ It is worthy of remark that the Cottonian library possesses another manuscript which originated in the Scriptorium of Melrose. The volume marked Julius, B. xiii. contains, besides other matter, a short chronicle, extending from the birth of our Saviour to the year 249. The strongly marked character of the handwriting, exhibiting itself in the systematic adherence to peculiarities in the use and formation of certain letters and symbols, proves, beyond a doubt, that the scribe was the same as he who commenced the Chronicle of Melrose. Had not that worthy monk prefaced his labours by an introduction showing the predetermined and satisfactory principle which led him to commence his annals with the year 735, the perfect similarity between the two Cottonian manuscripts in the size of the vellum, the number of lines in each page, the arrangement of the text, and other coincidences, might almost lead to the belief that both these manuscripts were originally destined to form one volume.

Second, That the first portion, namely, from the commencement to about the year 1140, is a compilation from existing histories, and, consequently, is to be used with caution.

Third, That the second portion, namely, from about the year 1140 to the termination of the volume, is possessed of the highest credibility, being the testimony of individuals who lived seldom later than half a century from the occurrence of the events which they record.

To the kindness of David Laing, esquire, secretary of the Bannatyne Club, the Editor is indebted for the use of a copy of the Oxford edition, which was formerly the property of the learned and judicious David Macpherson, a gentleman to whom the history of Scotland is under infinite obligations. Although it appears from a memorandum that a new edition was intended, he has not proceeded further than in collating with the original manuscript such passages as in the course of his reading he had reason to suspect were incorrectly printed. He has also added a few notes, very different indeed from what would have been given had he carried his project into full execution, but, even in their present unfinished state, worthy of an attentive

The following extracts are given as a specimen of the early chronology:—

A.D.] xxx°iiii. Judei sub Pontio Pilato præside Christum cruci affigerunt, qui et resurgens a mortuis die tertia victor ascendit celos, die sue ascensionis mittens in discipulos spiritum paraclitum die pentecostes. Apostoli, prædicaturi verbum domini per Iudéé regiones, Jacobum fratrem domini Ierosolimis ordinant, et vii^tem diacones.

xxx°v. beatissimus Christi prothomartir Stephanus á Iudeis lapidatur, et ecclesia per regiones Iudéæ et Samariæ despergitur.

xxx°vi. Saulus, qui et Paulus, iter faciens et appropinquans Damasco, persecutionem exercens in Christianos, subito lumine cœlesti territus et cecatus, statim uas electionis a Domino eligitur et toto corde ad dominum convertitur.—fol. 41, b.

perusal; and the Editor, gladly and gratefully availing himself of the permission granted by Mr Laing, has the satisfaction of enriching the present edition* with such of these notes as were in a state of preparation for the press.

The thanks of the Editor are due to his friend, Robert Pitcairn, esquire, for the care and regularity with which the following sheets were conducted through his press, and for various important suggestions made by him during that period.

JOSEPH STEVENSON.

* Appendix II.

CHRONICA DE MAILROS.

POSTQUAM veridicus hýſtoriographus et doctor eximius, decus et gloria noſtræ gentis, Beda venerabilis, ſcribere ceſſavit, non inventi ſunt aliqui, quantum perpendere potuimus, certi vel continui relatores, qui in annorum et temporum eventibus recitandis, et ad inſtruendam poſteritatis noſtræ ignorantiam et dubietates ætatis hujus omnino tollendas, qualem deceret, operam impenderent. Quod animadvertentes, quantum pigricia noſtra permittit, aliquantulam dedimus operam rei veritatem, quantum ſufficere potuimus, diligenter indagare. Ab eo igitur tempore, id eſt ab his tribus annis quibus prædictus et venerabilis Gýrvenſis ſive Weretmithenſis[a] monaſterii preſbyter et monachus Beda finem fecit recitare, ſeriem et ſtatum temporum, breviſſime tamen, decurrere aggredimur, et ab ipſius Bedæ verbis exordium ſumimus, quorum hanc eſſe formam certiſſime conſtat.

Anno[b] dominicæ incarnationis ſeptingenteſimo xxx°.i°. Berhctwaldus archiepiſcopus longa conſumptus ætate defunctus eſt die v°. iduum Januarii, [Jan. 9] qui ſedit annos xxxvii. menſes vi. dies xiiij. Pro quo anno eodem factus eſt archiepiſcopus vocabulo Tatwinus de provincia Merciorum, cum fuiſſet preſbyter in monaſterio quod vocatur Briodun.[c] Conſecratus eſt in Doroverni civitate a viris venerabilibus Daniele Wentano, et Ingwaldo Lundonienſi, et Alwido Licheſſeldenſi,[d] et Aldulfo Roſenſi antiſtitibus, die x. Junii menſis, dominica; vir relligione et prudentia inſignis, ſacris quoque litteris nobiliter inſtructus. Itaque in præſenti eccleſiis Cantua-

[a] Weremuthensis? [b] The following passage is taken from the *Hist. Eccl.* l. v. cap. 24, and has been collated with a MS. of the eighth century, *Mus. Brit.* Tiberius, C. ii, fol. 152. b. these various readings are the result. [c] Brinduun. [d] Alduino Liccetfeldensi.

riorum Tatwinus et Aldulfus episcopi præsunt, porro provintiæ orientalium Saxonum Hingwaldus[e] episcopus, provintiæ orientalium Anglorum Eadbertus et Eadhelacus[f] episcopi, provinciæ occidentalium Saxonum Daniel et Fortherus episcopi, provinciæ Merciorum Alwinus episcopus, et eis populis qui ultra amnem Sabrinam ad occidentem habitant Walstodus episcopus, provinciæ Wictiorum Wilfridus episcopus, provinciæ Lindissarorum Cimbrihctus episcopus præest; episcopatus Vectæ insulæ ad Danielem pertinent episcopum Wentæ civitatis; provincia australium Saxonum, jam aliquot annis absque episcopo manens, ministerium sibi episcopale ab occidentalium Saxonum antistite quærit. Et heæ omnes provinciæ ceteræque australes ad confinium usque Humbræ fluminis, cum suis quoque[g] regibus, regi Merciorum Ethelbaldo subjectæ sunt. At vero provinciæ Northamimbrorum, cui rex Ceowlfus præest, .iiij[or] nunc episcopi præsulatum tenent; Wilfridus in Eboracensi æcclesia, Ethelwaldusus[h] in Lindissarnensi æcclesia, Acca in Hagustaldensi æcclesia, Pictelmus[i] in ea quæ Candida Casa vocatur, quæ nuper multiplicatis fidelium plebibus in sedem pontificatus addita, ipsum primum habet antistitem. Pictorum quoque natio tempore hoc et fædus habet pacis cum gente Anglorum, et catholicæ pacis ac veritatis cum universali æcclesia particeps existere gaudet. Scotti qui Britanniam incolunt, suis contenti finibus, nichil contra gentem Anglorum insidiarum moliuntur aut fraudium. Britones[k] quamvis et maxima ex parte domesticos[l] sibi odio gentem Anglorum et totius catholicæ statum æcclesiæ[m] moribus improbis impugnent, tamen et divina sibi et humana prorsus resistente virtute, in neutro cupitum possunt obtinere propositum; quippe qui, quamvis ex parte sui sint juris, nonnulla tamen ex parte Anglorum sunt servitio mancipati. Qua arridente pace ac serenitate temporum, plures in gente Northanumbrorum tam nobiles quam privati se suosque liberos, depositis armis, satagunt magis accepta tonsura monasterialibus ascribere votis, quam bellicis exercere studiis. Quæ res quem sit habitura finem, posterior ætas videbit. Hic est inpræsentiarum universæ status Britanniæ, anno adventus Anglorum in Britanniam circiter cc°.lxxx°.v°, Dominicæ incar-

[e] Inguuald. [f] Aldbercht et Hadulac. [g] Quaeque. [h] Aeðiluuald. [i] Pechthelm. [k] Brettones. [l] Domestico. [m] Pascha minus recto moribus.

nationis dcc°.xxxj. in cujus regno perpetuo exultet terra, et congratulante in fide ejus Britannia, lætentur inſule multæ.[n]

Anno dcc°.xxx°.iij. eclipſis facta eſt ſolis xviij°. kalendarum Septem-
fol. 1. b. brium [Aug. 15] circa horam diei tertiam, ita ut pene totus orbis[o] quaſi nigerrimo et horrendo ſcuto[p] videretur eſſe coopertus.

Anno dcc°.xxx°.iiij. luna ſanguineo rubore perfuſa quaſi hora integra pridie[q] kalendarum Februarii [Jan. 31] circa gallicantum, dehinc nigredine ſubſequente ad lucem propriam eſt reverſa.

Hucusque verba venerabilis et veraciſſimi Bedæ, doctoris non ſolum Anglorum verum etiam univerſæ confidenter dicere audemus æccleſiæ, prout ex lucidiſſimi fontis origine, Eccleſiaſticæ ſcilicet Hyſtoriæ noſtræ gentis ab eo editæ, ſumere potuimus. Quæ vero amodo ſequuntur hinc inde e diverſis locis excerpta ſunt.

Eodem anno obiit Tatwinus archiepiſcopus.[r]

Anno dcc°.xxx°.v° Nothelmus archiepiſcopus Cantuariæ ordinatus eſt. Egberth Eboraci antiſtes primus poſt Paulinum accepto ab apoſtolica ſede pallio, genti Northamimbrorum in archiepiſcopum confirmatus eſt.

Anno dcc°.xxx°.vj. Nothelmus pallio a Romano pontifice ſuſcepto, ordinavit iij. epiſcopos, Cuthbertum videlicet, Heordwaldum et Ethelfridum. Obiit[s] Beda doctor venerabilis in Gyruum.

Anno dcc°.xxx°.vij° Aldwinus Licheffeldenſis epiſcopus obiit, et pro eo Witta et Totta Mercis ac Middelanglis conſecrati ſunt antiſtites.

Eodem anno Ceolwlfus rex Northumbriæ nobiliſſimus, cum viij. annis regnaſſet, monachus* effectus, Eadberto filio patrui ſui regni ſceptra reliquit; qui Eadbertus regnavit viginti uno[t] annis.

Anno dcc°.xxx.viij° Suebricht[u] orientalium Saxonum rex defunctus eſt.

Anno dcc°.xxx.ix° Nothelmus[w] archiepiſcopus Cantuariæ et Aldulfus Rofenſis epiſcopus deceſſerunt.

[n] Multæ et confiteantur memoriae. [o] Orbis solis. An eclipse of the sun occurred on the 14th of August, at 10 in the morning. *L'Art de verif. les dates*, i. 316. [p] Sicut. This occurred upon the 24th of January, at 3 in the morning. *L'Art*, i. 316. [q] ii kall. [r] Upon the 31st of July. *Thorn*, col. 1772. [s] Upon the 26th of May. *S. Dunelm.* col. 8. The *Sax. Chron.* places this event in 734. [t] The *Sax. Chron.* incorrectly reads xxxj, but places the resignation of Eadbert in 757, thereby correcting the error. [u] See *Sax. Chron.* an. 604. [w] The *Sax. Chron.* places this event in 741, but the text is supported by *Thorn*, col. 1772, and *S. Dunelm.* col. 100. * On the margin of MS. "Nota, monachus."

Anno dccº.xlº Cuthbertus[x] xi^{us}. archiepiſcopatum Cantuerienſis æccleſiæ ſuſcepit tempore Zachariæ, et Dun Aldulfo Roſenſi ſucceſſit.

Adelwald Lindiſſarnenſis epiſcopus migravit ad Dominum, et Kinewlf in epiſcopatum ſubrogatus eſt.

Eodem anno Adelardus[y] rex Weſtſaxonum cum xiiij. annis regnaſſet defunctus eſt, et regnavit pro eo Cudredus.

Obiit ſanctus Acca[z] Haguſtaldenſis, cui ſucceſſit ſanctus Freðebertus epiſcopus.

Anno dccº.xlº.jº monaſterium in Eboraco[a] ſuccenſum eſt ixº. kal. Maii, [Apr. 23] die dominica.

[Obiit[b] Ewain rex Scottorum, cui ſucceſſit Murezaut filius ejus.]

Anno dccº.xlº.ij.

Anno dccº.xlºiij.

Anno dcc.xliiij factum eſt prelium inter Pictos et Britones.

Eodem anno[c] Cudredus rex Weſtſaxonum et Adelbaldus rex Merciorum pacificati, viribus conjunctis contra Britannos pugnaverunt.

[Obiit[b] Murezaut rex Scottorum, cui ſucceſſit Ewen filius ejus.]

Anno dccº.xlº.vº viſi ſunt in aere ignei ictus, quaſi ſtellæ diſcurrentes, tota nocte kalendarum Januarii, [Jan. 1] quod omnibus intuentibus magno fuit monſtro.

Eodem anno dominus Wilfridus ſecundus Eboracenſis epiſcopus obiit.[d]

Mortui ſunt etiam eodem anno epiſcopi Inguald Lundonienſis, et antiſtes Wiccenſis.

Anno dccº.xlº.vjº obiit[e] Daniel epiſcopus Winceſtriæ.

Anno dcc.xlº.vij. Selred Eſtanglorum rex obiit; cui ſucceſſit Elfwaldus.

[Obiit[f] Ewen rex Scottorum; cui ſucceſſit Hedabbus filius ejus.]

Anno dccº.xlº.viij.

Anno dccº.xlº.ixº Edbrichtus rex Cantuariorum, filius[g] Wihredi, obiit; cui ſucceſſit Adelbricht.

[x] In 741. *Thorn*, col. 1772. *S. Dunelm.* supports our chronicler, col. 104. [y] In 741. *Sax. Chron.* [z] See an account of him in *S. Dunelm.* col. 101, and *Ric. Hagust.* col. 297. (2) [a] See *Sax. Chron.* an. 741. [b] This succession does not agree with the arrangement of *Fordun.* [c] In 743, according to the *Sax. Chron.*, but *Mat. Westm.* agrees with the text. [d] Upon the 29th of April. *S. Dunelm.* col. 104. [e] According to the *Sax. Chron.* in 745. *Flor. Wigorn.* agrees with the text. [f] This arrangement varies from that of *Fordun.* [g] The *Sax. Chron.* makes Adelbricht, not Edbricht, the son of Wichred.

Eodem anno Elſwaldus rex Eſtanglorum obiit, regnumque ſibi Humbeam[h] et Albertus diviſerunt.

Hoc etiam anno Kenric[i] filius Cudredi regis Weſtſaxonum, annis parvus ſed vigore magnus, occiſus eſt in pugna militari.

Anno dcc°.l° Adelbertus[k] rex Northumbriæ Kiniwlſum Lindiſſarnenſem epiſcopum in urbem Bebban captivum duxit, baſilicamque Petri in Lindiſſarnea fecit obſideri.

Cudhredus contra ad debellandum ſuperbum regem[l] Merciæ dimicavit.

Alwich epiſcopus obiit, cui Aldulſus ſucceſſit.

Anno dcc°.l°j° Cudredus rex contra Adeldun ſuum conſulem audaciſſimum pugnavit, qui ſeditionem moverat contra eum. Cui conſuli cum
fol. 2. jam pene victoria contigiſſet, tandem accepto vulnere juſtam regis cauſam triumphare permiſit.

Anno dcc°.l°.ij° eclipſis lunæ facta eſt pridie kal. Auguſti[l] [Jul. 31.]

Anno dcc°.l°.iij. Cudredus rex, cum prædicto conſule Adeldune ſibi pacificato, occurrit apud Bereford[m] ſuperbo regi Merciorum Adelbaldo qui Cantuarienſes cum Mercienſibus adduxerat, necnon et orientales Saxones et Anglos; cumque invicem pugnaretur, Deus qui ſuperbis reſiſtit, fortitudinem Adelbaldi diſſipavit.

Anno dcc°.l°.iiij. Bonifacius qui et Winfridus archiepiſcopus Francorum martyrio coronatus eſt cum l. tribus.

Eodem anno Cudredus rex pugnavit contra Britannos, et ex eis ſtragem magnam fecit.

Anno dcc°.l°.v° Cudredus obiit, et regnum Sigeberto cognato ſuo reliquit.

Anno dcc°.l°.vj° Sigebertus rex Weſtſaxonum, cum inſolenter agens intolerabilis eſſet, a regno expulſus eſt; qui fugiens abſcondit ſe in ſilva, quæ vocatur Andredeſwald,[n] ubi inventus a quodam porcario interfec-

[h] Hunbeanna. *S. Dunelm.* col. 104. [i] *Cf. Sax. Chron.* ann. 748, 752. [k] Eadberht. *S. Dunelm.* col. 104, 10. [l] Athelbald. *Sax. Chron.* [ll] An eclipse of the moon took place at half-past one, on the morning of the 31st of July. *L'Art*, i. 317. [m] *Sax. Chron.* Beorgforda, Beork-forda; *Mat. Westm.* Beor-ford; *Flor. Worc.* Beorht-ford; now Burford in Oxfordshire. [n] Andredeswald seems to have been a large wood, situated in Kent and Sussex; described in the *Sax. Chron.* as being 120 miles, at the least, from east to west, and 30 miles from north to south. It received its name from the urbs Anderida of the Romans.

tus eſt,[o] cujus dominum ſcilicet Humbram[p] conſulem, ipſe rex nequiter occiderat. Ei ſucceſſit Kinewldus juvenis egregius de regia ſtirpe oriundus.

Eodem anno Balthere[q] anachorita, vitam ſanctorum ſecutus, migravit ad Dominum.

Luna quoque ætate xv^a^ ſanguineo rubore ſuperducta eſt, viij. kal. Decembris.[r] [Nov. 24.]

Anno DCC°.l°.vij° Adelbaldo regi Merciorum occiſo apud Secandune[s] ſucceſſit Beornred, quem Offa eodem anno expulit et regnum pro eo ſuper Merciam xxxix. annis obtinuit.

Anno DCC°.l°.viij. Eadbertus rex[t] Northumbriæ, tonſura capitis pro Deo accepta, apud Eboracum ſub archiepiſcopo Egberto factus eſt canonicus,* regnumque Oſulfo filio ſuo reliquit; qui cum anno uno regnaſſet, a ſuis nequiter occiſus apud Methelwongtune, ix. kalendas Auguſti, [Jul. 24.] Mol Adelwaldum regni reliquit heredem.

Anno DCC°.l°.ix° Edelwald qui et Moll cepit[u] regnare in Norhumbria menſe Auguſto.[w]

Anno DCC°.lx° diriſſimum[x] prœlium juxta Eladunum commiſſum eſt, in quo cecidit Oſwinus; Edwald vero, qui et Mol dictus eſt, victoriam habuit.

Hoc anno Unnuſt rex Pictorum obiit.

Anno DCC°.lx°.j° Cuthbertus archiepiſcopus carne ſolutus eſt.[y]

Edelbertus rex Cantuariæ obiit cui ſucceſſit Egfridus.

Anno DCC.lxij. Edelwold præfatus rex accepit reginam Eðeldridam.[z]

[o] The *Sax. Chron.* informs us that he was slain at Pruutes-flode, or Pryfetes-flode, now Prevet in Hampshire. [p] Cumbra, according to the *Sax. Chron.* See also *Bromton*, col. 796. [q] Upon the 6th of March. *S. Dunelm.* col. 11; the same authority informs us, that he had led a solitary life for many years, at Tiningaham. [r] *S. Dunelm.* col. 105. Upon the 23d of November, at 7 in the evening, there was an eclipse of the moon. *L'Art*, i. 318. [s] Sekington, in Warwickshire. [t] See *S. Dunelm.* col. 11. [u] Such is the reading of the MS., but we should supply "dictus erat," from *S. Dunelm.* col. 105. [w] Upon the 5th of August. *S. Dunelm.* col. 105. [x] "Gravissimum juxta Eldunum, secus Melros, gestum est bellum, viij idus Augusti." *S. Dunelm.* 105. The *Sax. Chron.*, under the year 761, states that Oswin was slain at Ædwines-clife; concerning the locality of which nothing satisfactory has been advanced. The Eladunum of our Chronicle, and the Eldunum of *Simeon*, clearly indicate the Eildon Hills, in the county of Roxburgh. [y] The *Sax. Chron.* places his death in 758; *Thorn* and *Gervase*, monks of Canterbury, assign it to the 26th of October, 748. *Cf. X Scriptores*, coll. 1773, 1641. [z] Upon the 1st of November *S. Dunelm.* col. 105. * On the margin of MS., "Nota, casus."

Anno dcc°.lx°.iij.

Anno dcc.lxiiij. Nix ingens gelu ligata a principio hyemis pene ufque ad medium veris terram oppreffit.

Eodem anno Ceolwlfus quondam rex, tunc fervus Chrifti et monachus, ad cœleftia migravit.

Frehelmus abbas obiit.

Defuncti funt etiam hoc anno epifcopi Totta gentis Merciorum cui fucceffit Eadbertus; et Freðewaldus Candidæ Cafæ cui fucceffit Pictwinus.[a]

Anno dcc°.lx°.v° ignei ictus in aere vifi funt.

Adelwaldus[b] Moll occidit Ofwinum fortiffimum ducum fuorum, quia contra eum furrexerat.

Eodem anno idem Adelwaldus regnum Northumbriæ, quod vj. annis tenuerat, amifit,[c] cui fucceffit Aldredus,[d] et ipfe regnavit viij. annis.

Bregwinus[e] archiepifcopus Cantuariæ obiit, cui fucceffit Lambertus.

Obierunt etiam alii duo epifcopi, Hemeli Merciorum cui fucceffit Cuthfridus;[f] et Aldulfus Lindifienfis cui fucceffit Ceolwlfus.

Anno dcc°.lx°.vj° Egbertus Eboracenfis archiepifcopus in pace Chrifti quievit,[g] cui fucceffit Albertus.

Frithebertus Haguftaldenfis epifcopus de hac luce migravit ad Dominum, x kalendas Januarii. [Dec. 23] cui fucceffit Alchmundus[h].

Friðewaldus[i] epifcopus Ceftrenfis obiit.

(3) [a] The *Sax. Chron.* informs us, that he was consecrated upon the 17th of July, at Alfet-ee, or Adelfæt-ee, which Gibson conjectures may be Adlingflet, in Yorkshire. [b] It is probable that this is a second notice, inserted according to the chronology of the *Sax. Chron.*, of an event detailed from *Simeon*, under the year 760. [c] At Winchanheale, upon the 30th of November. *S. Dunelm.* col. 106. [d] Alcred. *S. Dunelm.* col. 106. [e] The *chronology of St Austin's*, Canterbury, places this on the 25th of August, 762. *X. Script.* col. 2235, which is the year assigned by the *Sax. Chron.;* but the text follows that of *Simeon*, col. 106. [f] "Ordinatus est episcopus in Liccetfeldan." *S. Dunelm.* col. 106. [g] Upon the 19th of November; his successor Albert was ordained upon the 24th of April, 767. *S. Dunelm.* col. 106. [h] He was ordained upon the 24th of April 767. *S. Dunelm.* col. 106. [i] A second error has originated, from the annalist neglecting to observe, that he here introduces from the *Sax. Chron.* what has already been inserted from *Simeon;* the chronology of these authorities varying two years. Frithwald, here styled bishop of Chester, was bishop of Whithern, or Candida Casa; and the false title of the text proceeds from a misapprehension of the *Sax. Chron.*, which states that he was "gehalgod on Ceastrum," *i. e.* consecrated at York.

Anno DCC°.lx°.vij. Etha fidelis anachorita in Creic juxta Eboracum[k] feliciter obiit.

Anno DCC°.lx°.viij° Eadbertus quondam rex, in clericatu et fervitio Dei feliciter obiit.[l]

Ipfo anno Stephanus papa, et rex Francorum Pipinus obierunt.

Rex Alcredus Northumbriæ accepit reginam Ofgeivam.[m]

Anno DCC°.lx°.ix° Earnredus tyrannus Ceteractam fuccendit, qui et ipfe incendio periit.

Eodem anno imperium etiam Romanorum cum regno Francorum Karolo Magno, regi Pipini filio, fubjectum eft. fol. 2. b.

Anno DCC.lxx.

Anno DCC°.lxxj. Sibaldus abbas obiit.

Ecgric[n] lector ad confortium tranfiit electorum.

Offa Rex Merciorum Heftingos fibi per arma fubegit.

Anno DCC.lxxij. Pittellus[p] dux et Sunuthulfus abbas obierunt in pace.

Anno DCC.lxxiij. Hadwinus antiftes æcclefiæ Migenfis[q] obiit, pro quo Leuthfridus fubrogatus eft.

Wlfeht abbas Beverlacenfis migravit ad Dominum.

Albertus Eboracenfis fufcepit pallium ab Adriano papa fibi directum.

Anno DCC.lxxiiij. Aldredus[r] rex fuis deftitutus mutavit regnum exilio, cui fucceffit Ædelredus filius Moll.

Offa Rex Merciorum pugnavit contra Kentenfes apud Ottanforde,[s] et clade horrenda utrinque peracta triumphavit.

Ipfo anno vifi funt in cœlo nubea figna poft occafum folis, et horrendi ferpentes vifi funt in Sudfexe cum magna admiratione.

Anno DCC.lxxv. Antiqui Saxones, unde gens Anglorum defcendit, ad Chriftum converfi funt.

Eodem anno Cynothus rex Pictorum obiit, et Eadulfus dux per infidias captus fraudulenter occiditur.

Karolus rex Francorum famofiffimus Saxones debellavit et provinciam Bowheri olim a Francis oppreffam fuo fubjecit imperio.

[k] Ten miles distant from York. *S. Dunelm.* col. 106. [l] Upon the 30th day of August. *S. Dunelm.* col. 106. [m] Osgearn. *S. Dunelm.* col. 106. [n] Egilric et Lector. *S. Dunelm.* col. 107. [p] Pictel dux et Swithulf abbas. *S. Dunelm.* col. 107. [q] Nugensis? *Gale.* [r] Called Alcredus by *S. Dunelm.* col. 107. [s] Now Otford, in Kent, see *M. Paris,* in Vita Offæ Secundi, p. 11.

Anno dcc.lxxvj. Pecthwine epiſcopus Candidæ Caſæ migravit ad Dominum,[t] cui ſucceſſit Eðelbertus.

Anno dcc.lxxvij. Kinewlfus rex Weſtſaxonum pugnavit contra Offam regem Merciorum circa Benetune,[u] fet (fed) ab eo fugatus eſt.

Eðelbertus qui Picthwine ſucceſſerat, apud Eboracum conſecratus eſt.[v]

Aldulfus, Kinulfus[w] et Ecga, duces Eðelredi regis, ipſo præcipiente fraudulenter occiſi ſunt ab Adelbaldo et Heardberto principibus, iij. kalendas Octobris [Sep. 29].

[Obiit Hed rex Scottorum, cui ſucceſſit Fergus filius ejus].

Anno dcc.lxxviij. Adelbaldus et Heardbertus duces Eðelredi regis Northumbriæ rebellantes domino ſuo, occiderunt Aldulfum filium Bos primatem exercitus apud Kingeſcline,[y] et poſtea occiderunt Kinulfum et Ecgan ejuſdem regis duces apud Hẏlatẏrnum.[z] Unde rex a facie eorum fugit et illi conſtituerunt regem pro eo Alfwoldum Oſulfi regis filium.

Anno dcc.lxxix. Eðelredo expulſo Alfuuodus ſuſcepit regnum Northumbriæ.[a]

Anno dcc.lxxx. Oſbaldus et Ethelardus duces, congregato exercitu, Bearn patricium regis Alfwoldi in Seletune[b] ſuccenderunt, ix. kalendas Januarii [Dec. 24].

Albertus archiepiſcopus migravit ad Chriſtum, quo adhuc vivente Eanbaldus ordinatus eſt, et ipſo anno pallium ſibi directum ſuſcepit.

Kiniuulfus epiſcopus[c] relictis curis ſecularibus, Higbaldo commiſit epiſcopatum.

[Obiit Fergus rex Scottorum, cui ſucceſſit Seluand filius ejus.]

Anno dcc.lxxxj. Alchmundus Haguſtaldenſis epiſcopus ad Chriſtum tranſiit, vij. idus Septembris, [Sep. 7], cui ſucceſſit Tẏlbertus.[d]

Anno dcc.lxxxij. fuit concilium apud Acle.[e]

[t] Upon the 19th of September, 777. *S. Dunelm.* col. 108. The text agrees with the *Sax. Chron.* [u] Bynsin-tun, Benesingtun, *Sax. Chron.* now Bensington, in Oxfordshire; or Bennington, in Hertfordshire. [v] Upon the 15th of June 777. *Sax. Chron.* MS. Laud. [w] *Simeon* places this event in the following year. [y] Cininges-clife, *Sax. Chron.* The locality is uncertain. [z] Helathyrn, *Sax. Chron.* Perhaps Ellerton, in Yorkshire. (4) [a] A repetition, from *Simeon*, of what had been detailed from the *Sax. Chron.* [b] Silton, in Yorkshire. [c] Of Lindisfarn. *Cf. Sax. Chron.* an. 782. [d] Upon the 2d of October. *Chron. Sax.*, at Wulfeswille. *S. Dunelm.* col. 110. *Ric. Hagust.* col. 198. [e] According to *Spelman*, this was in Durham. *Concilia* i. 305.

Anno dcc.lxxxiij. Werburga quondam regina Merciorum, tunc vero abbatiſſa, defuncta eſt.

Eodem anno, Kiniuulfus epiſcopus, de quo ſupra diximus, feliciter obiit.

Anno dcc.lxxxiiij. Kineuulfus[f] rex Weſtſaxonum occiditur a Kinehardo fratre Sigeberti, quia rex ſtatuerat eum exulare.

Anno dcc.lxxxv. Kineuulfo ſucceſſit Brichtricus.

Anno dcc.lxxxvj. Bothwinus venerabilis abbas Ripenſis beato fine quievit, cui ſucceſſit Albertus.

Eodem anno, Aldulfus conſecratur epiſcopus ab Eanbaldo archiepiſcopo, Tylberto et Higbaldo præſulibus, apud Corebrigiam,[g] multiſque muneribus ditatus ad ſuam æccleſiam eſt remiſſus.

Rachtrida[h] quoque regina, tunc abbatiſſa, obiit.

Kinehardus[f] in ultionem domini ſui Kineuulfi regis, ab Ofredo rege interfectus eſt.

Adrianus papa legatos in Britanniam direxit, ut fidem catholicam innovarent et confirmarent, qui honorifice recepti ſunt et remiſſi. Fol. 3.

Anno dcc.lxxxvij. ſynodus congregata eſt in Pincanhale.[i]

Albertus abbas Ripenſis migravit ad Chriſtum, pro quo Sigredus ordinatus eſt.

Anno dcc.lxxxviij. Elfwaldus rex innocenter necatus eſt ab ejus patricio, Sigan[k] nomine, et corpus ipſius in Haguſtaldenſi æccleſia ſepultum; in[l] loco autem interfectionis ejus cœlitus emiſſa lux videbatur. Conſtructa eſt ibidem æccleſia in honore ſanctorum Ofwaldi[m] et Cuthberti conſervata. Succeſſit ei Ofredus nepos ipſius.

Anno dcc.lxxxix. Ofredus proditione ſuorum a regno fugatus eſt.

Anno dcc.xc. Ethelredus rex filius Moll de exilio liberatus eſt, et regno ſuo reſtitutus, qui Eardulfum ducem capiens et ad Ripum producens, ibi

[f] See the year 756. [g] Corbridge, in Northumberland. [h] Rietbryth, *S. Dunelm.* col. 110. [i] Such is the reading of the MS. supported by *Simeon*, col. 110, 114, and by the *Sax. Chron. Spelman* conjectures that it may be Finchale, near Durham; which receives weight from the Phincanhal of *Hoveden*. See *Concilia* i. 304. It was held upon the 2d of September. *S. Dunelm.* col. 110. [k] Siga? [l] He was slain at Sythlechester, near the Roman wall, upon the 23d of September. *S. Dunelm.* col. 110. [m] *Ric. Hagust.* coll. 294, 295. *S. Dunelm.* col. 111.

eum occidit extra portam monafterii; delato autem corpore ipfius in æcclefiam, et pfallentibus circa eum et pro eo fratribus, poft mediam noctem vivus inventus eft.

Badulfus,[n] ad Candidam Cafam ordinatur epifcopus.

Anno dcc.xcj. rex Ethredus,[o] filios Elfwadi regis Ælf et Elwinum, ab Eboraco vi abftractos miferabiliter peremit in Wonwaldremere.

Lambertus archiepifcopus Dorovernenfis migravit ad Chriftum, cui fucceffit Ethelredus[oo] Ludenfis monafterii abbas.

Anno dcc.xcij. Ofredus de exilio cum exercitu rediit, quo eum deferente captus occiditur[p] juffu Ethelredi regis, et fepelitur apud Tynemutham.

Ethelredus rex accepit Elfledam reginam Offæ[q] Merciorum regis.[r]

Anno dcc.xciij. vifi funt in aere flammei dracones, quod fignum duæ peftes fubfecutæ funt, prius intolerabilis fames, deinde fevicia gentis paganorum et Norwagenfium, qui eodem anno Lindiffarnenfe[s] monafterium deftruentes monachos occiderunt et Northumbriam miferabili ftrage percufferunt.

Eodem anno, Sigga[t] dux qui Elfwaldum regem occiderat, propria fed profana morte periit.

Anno dcc.xciiij. Northumbri occiderunt regem fuum Eðelredum filium Moll.[u]

Ofbaldus vero patricius in regnum elatus, poft xxvij. dies a regno expellitur; qui fufcepto relligionis habitu poftea factus eft abbas. Earnulfus vero filius Earnulfi,[w] qui ut fupra[y] diximus, poft occifionem revixit, de exilio revocatus, rex eft conftitutus.[z]

Egfridus rex Cantiæ obiit, cui fucceffit Eadbrich Pren.

[n] Baldwulf, *Sax. Chron.* Beaduulfus, *Flor. of Worc.;* he was consecrated upon the 17th of July, at a place called Hearrahaleh. *Sax. Chron.* an. 791, *S. Dunelm.* col. 111. [o] Ethelredus. *S. Dunelm.* col. 111; see the ensuing year, where it is correctly written. [oo] Ethelherdus. *S. Dunelm.* col. 111. [p] At Aynburg, upon the 14th of September. *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* col. 112. [q] Filiam Offæ. *S. Dunelm.* col. 112. [r] Upon the 29th of September. *Sax. Chron.* [s] Upon the 8th of January. *Sax. Chron.* [t] Upon the 22d of February. *Sax. Chron.;* his body was conveyed to Lindisfarne upon the 22d of April. *S. Dunelm.* col. 112. [u] Upon the 19th of April. *Sax. Chron.* *Simeon* places this upon the 18th of April 796. [w] Eardulfi. *S. Dunelm.* col. 113. [y] See the year 790. [z] At York, upon the 26th of May. *S. Dunelm.* 113.

Papa Adrianus ſullevatus eſt ad celi manſionem, cui Leo[a] ſucceſſit.

Gens prædicta paganorum monaſterium regis Egfridi apud Donemutham[b] ſpoliaverunt, nec impune: nam beati Cuthberti meritis quidam eorum ſunt occiſi, quidam naufragati, quidam viventes capti et mox ad litus interfecti.

Anno DCC.XCV. rex Francorum Carolus Hunorum ſibi gentem ſubjiciens, fugato eorum principe et exercitu ſuperato, ſpolio pauperibus et æcclefis diviſit, id eſt, de auro et argento onera plauſtrorum XV. quorum ſingula bis bini trahebant boves.

Anno DCC.XCVJ. Offa rex Merciorum qui vallum[c] magnum a mari uſque ad mare fecerat, poſtquam XXXIX. annis regnaverat, defunctus eſt; cui ſuccedens filius ſuus Egfridus[d] poſt V. menſis obiit; deinde Cenwlfus regnum ſuſcepit, et XXVJ. annis pacifice tenuit, iſte eſt etiam pater Kenelmi martyris.

Eanbaldus archiepiſcopus Eboracenſis obiit; cui ſucceſſit alter Eanbaldus, ordinantibus cum epiſcopis Eðelberto, Higbaldo, Badulfo.

Anno DCC.XCVIJ. Eðelbertus[e] epiſcopus defunctus eſt, et in ſua, id eſt Haguſtaldenſi æcclefia ſepultus; cui ſucceſſit Headredus.[f]

Romani[g] amputaverunt linguam Leoni papæ et oculos eruerunt, et eum a ſede apoſtolica fugaverunt; ſed ipſe per virtutem Dei iterum et loqui potuit et in ſede apoſtolica reſtitutus eſt.

Anno DCC.XCVIIJ. interfectores Ethelredi regis cum duce Wada bellum inierunt contra Eardulfum Eðelredi ſucceſſorem apud Billingahoh juxta Waleleie, in quo multi ceciderunt; ſed duce Wada in fugam verſo, victoriam habuit Eardulfus.

Lundonia repentino igne cum magna hominum multitudine conſumta eſt.

Cenwlf rex Merciorum Kentenſes prædatione crudeliſſima vaſtavit, regemque illorum comprehendens et dehoneſtans, ſuo regnum ipſius adjecit, quod de eo Cuthredus tunc ſuſcepit tenendum. fol. 3. b.

(5) [a] He died upon the 26th of December. [b] Now Tynmouth, in Northumberland. [c] See *S. Dunelm.* col. 118. [d] Ecgfreth, Ecgferth. *Sax. Chron.* an. 794. [e] Formerly bishop of Whithern, or Candida Casa. See *Ric. Hagust.* col. 299. [f] He was ordained upon the 30th of October. *Ric. Hagust.* col. 299. [g] Our chronicle here returns to the computation of the Saxon Annals, from which it had deviated. *S. Dunelm.* places this event in 799. col. 116.

Congregata eſt ſynodus apud Pinkenhalhe,[h] præſidente Eanbaldo archiepiſcopo.

Anno dcc.xcix. Brorda princeps Merciorum, qui et Hildegils vocabatur, obiit.

Abbas quidem nomine Mora a Tilthegno[i] præfecto ſuo lugubri morte interemtus eſt.

Moll quoque dux juſſu Eardulfi regis occiditur.

Aldredus dux, interfector Eðelredi regis, in ultionem domini ſui occiditur a Thormundo[k] duce.

Osbaldus quondam dux et patricius et ad tempus rex, jam vero abbas, obiit, ſepultus Eboraci in æccleſia.

Anno dccc. Headredus Haguſtaldenſis æccleſiæ præſul obiit, cui ſucceſſit Eanbertus.[l]

Alchmundus, qui fuerat ante Eðeldredum, filius Aldredi[m] regis, a tutoribus Eardulfi regis comprehenſus, ejus juſſione occiditur.

Ventus validiſſimus urbes et villas perplures ſubvertit, et arbores radicitus evulſit ix. kalendas Januarii [Dec. 24]; mare ſuos terminos tranſgreditur, pecora quoque magna peſtis involvit.

Rex Karolus imperatoria fretus majeſtate, Romanos qui Leonem papam dehoneſtaverant morti addixit, ſed precibus ejuſdem papæ mortem indulſit eoſque in exilium truſit.

Anno dccc.i. Edwinus qui et Eda,[n] quondam dux Norhumbrorum jam tunc abbas, feliciter obiit, xviij. kalendas Februarii [Jan. 15], ſepultus in æccleſia ſua apud Geinforda.[o]

Eardulfus Northumbrorum rex et Kinewlfus Merciorum ad bellandum converunt, ſed epiſcoporum ac principum conſilio pacem inter ſe jurejurando confirmaverunt, quamdiu viverent tenendam.

Anno dccc.ii. Brichtricus rex occidentalium veneno interiit, quod ei Eadburga[p] regina, Offæ regis filia, bonorum ſemper accuſatrix, alteri paratum et datum porrexit. Quæ mare tranſiens cum innumerabilibus

[h] See the year 787, note [i], and *S. Dunelm.* col. 114. [i] Atilthegno. *S. Dunelm.* col. 115. [k] Thorhtmundo. *S. Dunelm.* col. 116. [l] *Ric. Hagust*, col. 299. *S. Dunelm.* col. 116. [m] Alcredi. *S. Dunelm.* col. 116. [n] Eda dictus est. *S. Dunelm.* col. 116. [o] Gegenforda. *S. Dunelm.* col. 116. [p] See the history of Eadburga, at some length in *S. Dunelm.* col. 122.

thefauris munera obtulit regi Karolo; cui rex, "Optio tibi datur eligendi quem volueris, aut me aut filium," at illa cum effet venerea, filium elegit, eo quod junior erat; et fic utroque caruit. Rex autem dedit illi monafterium, in quo fanctimonialium fumpto habitu fub fpecie hypocrifina latebat, et a quodam propriæ gentis ignobili viro conftuprata, et deprehenfa, atque a monafterio, præcepto regis, ejecta, deinceps per vicos et caftella mendicans, in Pavia miferabiliter obiit.

Brichtrico autem fucceffit Egbertus regali profapia oriundus.

Anno DCCC.iij.

Anno DCCC.iiij. [obiit Seluad rex Scottorum, cui fucceffit Eokal venenofus.]

Anno DCCC.v. deceffit Adelhardus Cantuarienfis archiepifcopus, cui fucceffit Wiffredus.

Anno DCCC.vj. Eardulfus rex Norhumbrorum a fuis fugatus eft, et deinceps rege diu carebat.

Anno DCCC.vij. Cuthredus rex Cantiæ qui Egfrido fucceflerat obiit, et ei fucceffit Baldre dus.

Anno DCCC.viij.

Anno DCCC.ix.

Anno DCCC.x.

Anno DCCC.xj.

Anno DCCC.xij.

Anno DCCC.xiij. Karolus magnus rex Francorum deceffit,[q] cui fucceffit Ludovicus[r] filius ejus.

Anno DCCC.xiiij. Egbertus rex occidentalium Saxonum predavit in regnis aliorum ab oriente ufque in occidentem, nec fuit qui refifteret.

Anno DCCC.xv. fanctus Leo migravit e feculo, cui Stephanus fucceffit.

Anno DCCC.xvj.

Anno DCCC.vij. Alchftanus fufcepit epifcopatum Scireburnenfis æcclefiæ, quam rexit annis L.

Anno DCCC.xviij.

Anno DCCC.xix.

[q] Charlemagne died upon the 28th of January, 814. *Henault*, p. 47, *Velley*, i. 483. [r] Louis the First, surnamed "le Debonnaire." *Henault*, p. 52.

Anno dccc.xx.

Anno dccc. xxj. Cenwlf rex Merciorum obiit, cui Ceolwlfus fucceffit.

Anno dccc.xxij.

fol. 4. Anno dccc.xxiij. Ceolwlfus regnum Merciorum amifit quod ei Beornulfus diripuit.

Anno dccc.xxiiij. Eftangli occiderunt Beornulfum regem Merciorum in prelio, cui fucceffit Luceden.

Eodem anno maximum prelium fuit inter Britones et gentem Dauenefcire apud Gauelforde.[s]

Egbertus rex Weftfaxonum fugavit Baldredum regem Cantiæ, et obtinuit regnum ejus.

Anno dccc.xxv. Luceden rex Merciorum occifus eft, et quinque confules ejus cum eo. Wilac[t] fucceffit.

Anno dccc.xxvj.

Anno dccc.xxvij. Egbertus rex occidentalium Saxonum fugavit Wilac regem Merciorum, et obtinuit regnum ejus.

Anno dccc.xxviij. rex Egbertus motus pietate, Wilac regi Merciam conceffit tenere de fe.

Quo anno, idem rex Egbertus fibi Nordwalanos armatæ manus potentia fubjugavit.

Anno dccc.xxix. Wlfredo archiepifcopo Cantuafienfi[u] defuncto Ceolnothus[w] fucceffit.

Anno dccc.xxx.

Anno dccc.xxxj.

Anno dccc.xxxij. Daci redierunt in Angliam, et predaverunt Pefeige.[x]

Anno dccc.xxxiij. advecti funt Dani cum xxxv. puppibus magnis apud Karrum,[y] contra quos pugnavit Egbertus rex, fed prevalentibus eis perierunt ex parte Egberti epifcopi duo Herefridus[z] et Wigfridus, et duo duces Dudda et Ofmodus.

Anno dccc.xxxiiij. venit navalis exercitus Danorum in Weftwaliam,

[s] According to *Gibson*, this is Camelford, formerly Gaffelford, in Cornwall. [t] Wiglaf. *Sax. Chron.* [u] Cantuariensi? [w] The Chronicle omits to notice Feologild, who was elected on the 25th of April, and died upon the 30th of August. *Sax. Chron.* [x] Sceapige, *Sax. Chron.*; now Shepey, in Kent. [y] Now Charmouth, in Dorsetshire. [z] Hereferth and Wigen, *Sax. Chron.*; but the *Laud* and *Cott. MSS.* have Wigferth, and such seems to have been the reading of the copy employed in the formation of the text of our Chronicle.

quibus affociati Walani, pugnaverunt contra Egbertum[a] fed contriti funt ab eo apud Hengeftefdune.[b]

[Obiit Eokal rex Scotorum, cui fucceffit Dungal filius ejus.]

Anno DCCC.XXXV.

Anno DCCC.XXXVj.

Anno DCCC.XXXVij.

Anno DCCC.XXXViij. Egbertus[c] rex Weftfaxonum, et jam monarcha totius Angliæ deceffit.

Anno DCCC.XXXiX. Aðeuulfus filius Egberti fufcepit regnum Weftfaxonum, et alter frater ejus Aðelftanus regnum Cantiæ.[d]

Eodem anno, Aðelwlfus pugnans contra Danos in una parte regni fui, mifit Wlfardum confulem contra eos, qui cum xxxiij[bus]. navibus apud Hamtonam appulerant, qui et victoriam habuit. Mifit etiam Eðelelmum contra alios apud Port, qui ab eis occifus eft.

Anno DCCC.xl. Heredbertus[e] conful pugnavit contra Danos apud Merfeware,[f] a quibus ibidem occifus eft; eodem anno ftragem magnam fecerunt Dani in Cantia et Mercia et Eftanglia.

Anno DCCC.xli. Dani predaverunt circa Cantuariam et Roueceftriam et Lundonias.

Eodem[g] anno, Ludouicus rex Francorum Karoli magni filius et fuccef for obiit, cui fucceffit Karolus Calvus filius ejus.

[Obiit Dungal rex Scottorum, Alpinus filius Eokal ei fucceffit.]

Anno DCCC.xlij.

Anno DCCC.xliij. Adeuulfus[h] rex cum parte exercitus fui quem per multa loca diviferat, pugnavit contra eos qui appulerant, ut fupra diximus, apud Karrum, fed illi victores extiterunt.

[Obiit Elpinus rex Scottorum, cui fucceffit Kined filius ejus.]

Anno DCCC.xliv.

(6) [a] King of the West Saxons. [b] Now Hengston-hill, in Cornwall. [c] In 836, according to the *Sax. Chron.* [d] The *Sax. Chron.* places these accessions in 836; and makes Athelstan the son, not the brother, of Athewolf. [e] Herebryht. *Sax. Chron.* an. 838. [f] This name, I presume, proceeds from a misapprehension of the original text of the *Sax. Chron.* whence the event is detailed. "Her Herebryht ealder-mon wæs of-slegen from hæthenum monnum......on Mersc-warum," which should be translated, now Herebryht [the] leader was slain by the Pagans......amongst the inhabitants of Mercia. [g] Louis le Debonnaire died upon the 23d of June, 840. *Henault*, p. 53. [h] Æthelwulf. *Sax. Chron.* an. 840.

Anno dccc.xlv.

Anno dccc.xlvi.

Anno dccc.xlvij. Alcſtanus venerabilis epiſcopus cum Sumerſetis et dux Oſredus[i] cum Dorſetis contra Danos pugnantes optinuerunt victoriam apud Pedredeſmuðe.[k]

Anno dccc.xlviij.

Anno dccc.xlix. Aðelwlfo regi naſcitur filius Elfredus in Berrocſcire, matre nobili et religioſa Oſburga famoſi[l] Oſlaci pincernæ regis Adelwlfi.

fol. 4. b. Anno dccc.l.

Anno dccc.li. Ceorl Domnaniæ[m] comes pugnavit contra Danos apud Wincanbeorh,[n] et vicit; magnus Danorum exercitus cum ccc^tis.l. navibus appulerant in Tameſemutham, et Cantuariam vaſtaverunt, et Brichtwlfum regem Merciorum, qui cum exercitu ſuo contra illos ad pugnam venerat, in fugam verterunt; quod audiens Athewlfus[o] rex, congregato exercitu cum filio ſuo Aðelbaldo in loco qui Aclea[p] dicitur, eis occurrit et pugnans ſuperavit.

Anno dccc.lij. rex Merciorum Bertalfus deceſſit, cui ſucceſſit Burchredus.

Ipſo anno rex Aðelſtanus Cantuariorum frater Athelwlfi, et comes vel dux Alchere paganorum exercitum ſuperantes, apud Sandicum de navibus eorum ix. rapuerunt.

Anno dccc.liij. Burchredus rex Merciorum, ſuffultus auxilio regis Aðelwlfi Weſtſaxonum, mediterraneos Britones, id eſt Walenſes, ſuæ dicioni ſubegit.

Aðelwlfus miſit Alueredum filium ſuum Leoni pape conſecrandum in regem, qui eum loco filii ſuſcepit et unxit.

Anno dccc.liiij. dux Alchere cum Kentenſibus et Huda dux cum Sudrienſibus pugnantes contra paganos apud inſulam[q] occiſi ſunt.

Eardulfus[r] ſuſcepit epiſcopatum Lindiſſarnenſem.

[i] Osric, *Sax. Chron.* [k] The mouth of the river Parrot, in Somersetshire. [l] Filia famosi? See *S. Dunelm.* col. 119. [m] It is probable that this title proceeds from the observation of the *Sax. Chron.* that Ceorl and the men of Devonshire, "Defena scyre," fought with the Danes. [n] Wicgan-beorche, *Sax. Chron.*, now Wenburgh, in Devonshire. [o] Æthelwulf, *Sax. Chron.* [p] Okeley, in Surrey. [q] Thanet, according to the *Sax. Chron.*, under the year 753. [r] See *S. Dunelm.* p. 89, and col. 121.

Burchredus accepit filiam Aðelwlfi.

Wlfere factus eſt archiepiſcopus Eboracenſium.

Anno DCCC.LV. rex Aðewlfus decima parte regni ſui Dei æccleſiis data, Romam profectus, ibi anno uno moratus eſt, et filius ejus Alueredus cum eo. Unde rediens filiam Karoli Calvi regis Francorum Juditham[s] accepit in uxorem.

Anno DCCC.LVJ.

Anno DCCC.LVIJ.

Anno DCCC.LVIIJ. defuncto rege Weſtſaxonum Athewlfo, Adelboldus filius ejus regnum ſuſcipiens, uxorem patris ſui, infami ſcelere, duxit in conjugem[t] Juditham Caroli filiam.

Anno DCCC.LIX. ſanctus Aedmundus orientalium Anglorum ſuſcepit regnum.

[Obiit Kinedus rex Scotorum,[u] cui ſucceſſit Dovenaldus.]

Anno DCCC.LX. rex Aðelbaldus obiit, cui ſucceſſit Aðelbertus, qui etiam poſt mortem Adelſtani patrui ſui regnum acceperat Cantiæ et Sudriæ et Subſaxoniæ.

Anno DCCC.LXJ.

Anno DCCC.LXIJ.

Anno DCCC.LXIIJ. ſanctus Suithunus Wintonienſis epiſcopus cœlos petiit.[u]

[Obiit Dovenaldus rex Scotorum.]

Anno DCCC.LXIIIJ. Eðelbertus rex Weſtſaxoniæ et Cantiæ obiit,[w] cui ſucceſſit Eðelredus frater ejus.

Anno DCCC.LXV. paganorum exercitus quo duces erant Iwarus et Hubba venit in Angliam, et perendinaverunt in Eſtanglia.

Anno DCCC.LXVJ. exercitus paganorum quem Iwarus et Hubba rexerunt, venit Eboracum.

Norhumbri autem regem ſuum Oſbrich abjecerant, et alium degenerem acceperant qui vocabatur Ælla.

[s] The *Sax. Chron.* calls her Leothite; but she was in reality Judith, daughter of Charles le Chauve. See further, under the year 858. [t] The marriage was not consummated, in consequence of the youth of Adelbold. Judith married for her third husband, Baldwin the First. Earl of Flanders. *Chantreu*, i. cxxvj. [u] In 861, according to the *Sax. Chron.* [w] The *Sax. Chron.* places this in 866.

Anno dccc.lxvij. Oſbrich et Ælla propter communem utilitatem pacificati,[z] Eboracum adeunt, fractoque muro irruentes in paganos occiſi ſunt ambo reges, et innumera ſuorum multitudo cum eis, reſidui vero pacem fecerunt cum eis. Illi autem, ſcilicet Dani, ſub uno dominio fecerunt Egbertum regem ſuper Norhumbros.

Eodem anno, Alchſtan epiſcopus Sciréburnenſis obiit.

Anno dccc.lxviij. cometis viſa eſt.

Iwarus et Hubba de Norhumbria veniunt Snotingaham,[a] quibus reſtitit rex Merciorum Burchredus, ſuffultus auxilio regis Eðelredi et Aluередi fratris ejus.

Aluередus accepit uxorem filiam Eðelredi[b] comitis Gainorum cognomento Magni, et Eadburgæ quæ erat de regali progenie Merciorum.

Anno dccc.lxix. Iwarus et Hubba redeunt in Northumbrian debachantes et perdentes plurimos.

Anno dccc.lxx. Iwarus et Hubba cum multis Danorum milibus Eſtan-
fol. 5. gliam veniunt, et ſanctum Eadmundum occidunt et cum illo Humbertum epiſcopum.

Ceolnothus Cantuarienſis epiſcopus obiit, cui ſucceſſit Eðelredus.

Anno dccc.lxxj. venit paganorum exercitus in Ueſtſaxoniam, uſque ad Redingum,[c] quorum duces fuerunt duo reges Baſrechg et Haldene. Quibus occurrens comes Bearroccenſis Eðelwlfus occidit comitem unum Sýdroc ſenem apud Englefeld; poſt iiij[or]. dies rex Aðelredus affuit cum Aluередo fratre ſuo, commiſſoque prœlio multi ex utraque parte corruerunt, ubi et præfatus comes Aðelwlfus occubuit. Item poſt iiij[or]. dies rex Aðelredus et Aluередus frater ejus pugnaverunt contra eos apud Æſſendun.[d] Pagani vero fecerunt duas turmas, unam rexerunt duo prædicti reges, alteram vero univerſi comites: tunc Aðelredus diviſo exercitu ſuo in duas partes, cum una congreſſus eſt contra duos reges, et unum occidit, ſcilicet Baſrech,[e] Aluередus vero cum altera parte pugnavit contra comites

[y] See *S. Dunelm.* p. 92. [z] Upon the 21st of March. *S. Dunelm.* col. 142. and p. 93. (7) [a] Now Nottingham. See *S. Dunelm.* col. 123, [b] Ealswitha. [c] See *S. Dunelm.* col. 124. [d] Æscesdune, *Sax. Chron.*; Etscesdun, *S. Dunelm.* col. 125. Now Aston, near Wallingford, in Berkshire; or Ashendon, in Buckinghamshire. [e] Bersecg, *S. Dunelm.* col. 126; Beicgsecg, p. 92; Bagsæc, Bachsecg, Basecg, *Sax. Chron.* These variations seem to point out the original to have been Berserk, a term employed by the Scandinavians to denote a cham-

et occidit iiij[or]. Sẏdroc[f] juvenem, Oſbernum, Freanam, Haroldum. Item poſt dies paucos congreſſi ſunt apud Baſingum[g] et Daci vicerunt, ubi corruit Alchmundus[h] epiſcopus. Item prœlium habuerunt apud Redingum.

Poſt hæc obiit rex Eðelredus, cui ſucceſſit frater ſuus Alueredus, cui uxor ſua Elſwitha duos filios Edwardum et Agelwardum genuit, et tres filias Elfleðam, Eðelgiuam et Elfðritham. Expleto autem menſe pugnavit contra paganos apud Wiltonam, ſed Daci vicerunt quia multi erant et Angli pauci, erant enim multis prœliis vexati, in quibus ceciderunt ex paganis rex unus et novem comites.[i]

Anno DCCC.lxxij. Alchwinus Wictiorum epiſcopus obiit, cui ſucceſſit vir doctiſſimus Werefridus,[j] ordinatus ab Ethredo Cantuarienſi archiepiſcopo: qui juſſu regis Alueredi libros Dialogorum beati Gregorii de latinitate tranſtulit in linguam Saxonicam.

Ea tempeſtate Norhumbri regem ſuum Egbertum et Wlfere archiepiſcopum expulerunt.

Paganorum exercitus a Redingo Lundonias adiit et ibidem hẏemavit, cum quo Mercenſes pacem pepigerunt.

Anno DCCC.lxxiij. memoratus paganorum exercitus cum rege Haldene hẏemaverunt in Lindiſſi apud Torkeſeiam.[k]

Egbertus rex Norhumbrorum obiit et Ricſic factus eſt rex, et Wlfere archiepiſcopus in ſedem ſuam receptus eſt.

Anno DCCC.lxxiiij. Aldene cum exercitu ſuo movens de Lindiſſi, in Repedun[l] hẏemavit, ubi congregati ſunt ad eum tres alii reges, ſcilicet Godrun, Oſketin,[m] et Andwen, et expulerunt Burhredum regem de regno Merciorum, qui Romam pergens ibidem obiit, et in æccleſia ſanctæ Mariæ ſepultus eſt in ſcola Saxonum, et commendaverunt Daci regnum Merciorum Ceolwlfo.

pion, whose valour was believed to proceed from supernatural influence. See *Ihre Gloss. Suio-Goth.* i. 172. [f] The *Sax. Chron.*, and *Simeon* of Durham, assert that two of the name of Sydroc fell in the action. *Sax. Chron.* p. 81. *S. Dunelm.* col. 126. [g] Now Basing, in Hampshire. [h] Heahmund, or Hæhmund, according to the *Sax. Chron.* [i] See *S. Dunelm.* p. 95. col. 79, 145. [j] Upon the 7th of June. *S. Dunelm.* col. 145. [k] Now Torkesey. [l] Now Repton, in Derbyshire. [m] Oscytel and Anwind, *Sax. Chron.* an. 875; Amund, *S. Dunelm.* col. 145, 127.

Anno dccc.lxxv. pars exercitus cum Haldene Norhumbriam dominio ſuo ſubdentes manebant ibi.[n] Altera pars cum tribus regibus apud Grantebrige hyemavit.

Alueredus rex navali prœlio contra[o] vij. naves paganorum congrediens, unam cepit, et ceteræ fugerunt.

Eardulfus epiſcopus et Edredus abbas corpus ſancti Cuthberti de Lindiſſarnia tollentes, per vij. annos paſſim[p] vagabantur.

Anno dccc.lxxvj. Ricſig rex Norhumbrorum obiit, cui ſucceſſit Egbertus.

Exercitus trium regum venit ad Werham[q] et Weſtſaxoniam, cum quibus Alueredus rex pacem pepigit obſideſque accepit: ſed ipſi proxima nocte, fœdere dirupto, diſcedentes, prædaverunt apud Exanceſtre, id eſt Caerwiſc.[r]

Rollo paganus, genere Danus, cum ſuis Normanniam intravit[s] et optinuit, qui poſtea baptizatus, vocatus eſt Rodbertus.

Anno dccc.lxxvij. navalis exercitus paganorum in mari periit cum cxx^{ti}.[t]

Iwarus[u] et Haldene cum xx^{ti}.iij^{bus}. navibus navigaverunt Douernaniam, ubi a ministris Alueredi regis necati ſunt, et cum eis m.cc^{ti}.xx^{ti}. viri.[w] Alter exercitus de Exanceſtre adiit Chipenham[x] cum mira multitudine quæ nuper venerat de Dacia.

Alueredus vero rex, fugientibus ſuis, cum paucis relictus eſt et in nemoribus ſe abſcondebat. Sed tandem oraculo confortatus per beatum[y]
fol. 5.b. Cuthbertum venit contra inimicos ſuos ad locum qui dicitur Ethandun,[z] et pugnans vicit; qui metuentes, obſidibus datis, juraverunt ſe a regno exituros, et rex eorum Godrun ſuturum ſe Chriſtianum promiſit.

Anno dccc.lxxviij. Godrun baptizatus eſt, quem rex Alueredus de fa-

[n] Near the Tyne, *Sax. Chron.* *S. Dunelm.* col. 127. [o] Sex naves, *S. Dunelm.* col. 127; but the text is supported by the *Sax. Chron.* [p] See an interesting account of their wanderings in *S. Dunelm.* p. 96. [q] Warham, in Dorsetshire. [r] "Latine, civitas aquarum." *S. Dunelm.* col. 128. *cf.* col. 145. [s] Upon the 16th of December *S. Dunelm.* col. 145. [t] From a comparison with the *Sax. Chron.* p. 84, it appears that the word "navibus" is here omitted. [u] Ingware, *S. Dunelm.* col. 145, 128, which is the correct orthography, the name being compounded of the Scandinavian *ung* juvenis, and *wâr* vir. [w] Cum mille ducentis viris. *S. Dunelm.* col. 128. [x] Chippenham, in Wiltshire. [y] See *S. Dunelm.* p. 107, col. 128, 146. [z] Now Eddington, in Wiltshire.

cro fonte fufcepit, et dedit ei poftea Eftangliam, in qua fanctus Ædmundus regnaverat; et vocavit eum Athelftan.

Carolus Calvus[a] rex Francorum obiit.

Anno dccc.lxxix. novus paganorum exercitus in Angliam veniens manfit in Fulenham[b] juxta fluvium Tamefiæ.

[Rex Scotorum Het occiditur.]

Anno dccc.lxxx. Godrun cum fuis inhabitare cepit Eftangliam. Exercitus qui venerat in Fulenham[c] mare tranfiit, et apud Gant uno anno permanfit.

Ludovicus[d] rex Francorum filius Karoli Calvi obiit.

Anno dccc.lxxxj. idem[e] exercitus veniens in Franciam bellum intulit et invenit. His diebus multa Francorum monafteria defolata funt; nam et fratres cenobii fancti Benedicti offa ipfius de tumulo eruentes huc illucque difcurrebant.

Anno dccc.lxxxij. idem exercitus venit per fluvium Mefe in Franciam, et ibidem hyemavit.

Rex Alueredus navali prelio naves paganorum vicit, duabus comprehenfis.

Anno dccc.lxxxiij. predictus exercitus occupans Cundoth,[f] ibidem graffatur per annum unum.

Rex Alueredus, ut fupradictum eft, occifis Iwar et Haldene, vaftatas Norhumbriæ partes cepit incolere. Tunc fanctus Cuthbertus abbati Edredo per vifionem affiftens præceptit ut epifcopo et toti Anglorum et Danorum genti diceret, quatinus Guthredum filium Ardecnut quem Dani vendiderant in fervum cuidam viduæ apud Witingeham,[g] dato redemtionis pretio redimerent, et in regem fuper Northumbros levarent; quod et factum eft, et regnavit super Eboracum; Egbertus vero ultra Tinam.

(8) [a] He died at Brios, on the 5th or 6th of October 877. *Velley*, ii. 124. *Anquetil*, i. 372. [b] Now Fulham, in Middlesex. [c] Now Fulham, in Middlesex. [d] Louis the Second, surnamed Le Begue, or Le Fainean, died at Compiègne, on the 2d of April, 879. *Velley*, ii. 128; *Anquetil*, i. 377. [e] Louis the Third, and his brother Carloman, defeated the Normans, or Northmen, with great slaughter, at Candes, in 879; and again at Saucourt, in July 881. *L'Art de verif.* i. 560-561; *Velley*, i. 140; *Anquetil*, i. 379. [f] Conde sur l'Escaut, in Holland. [g] Probably Whittingham, in the west of Northumberland; or, perhaps, Whittingham, in Haddingtonshire. It must have been a very common local name, expressing simply the abode of the son of an individual named White.

Tunc inſtaurata eſt ſedes in Cuncaceſtre[h] quæ prius fuerat in Lindiſfarnia.

Anno dccc.lxxxiiij.[i] Marinus papa dona multa inter quæ et particulam ligni crucis Domini, Alueredo regi Anglorum miſit, et pro ejus amore ſcolam Saxonum ab omni tributo et thelone liberavit.

Anno dccc.lxxxv. ſupradictus paganorum exercitus diviſus eſt in duas partes, quarum una in orientalem ſeceſſit Franciam, altera in Angliam rediens Roueceſtriam[k] obſedit, quam rex Alueredus ab obſidione dejecit. Miſit rex Alueredus navalem exercitum ad defenſionem Eſtangliæ, ubi naves pyraticæ xvj. inventæ ſunt et comprehenſæ in Sturemutha.[l] Redeuntes vero magno exercitui paganorum obviarunt, et cum eis congreſſi, victi ſunt.[m]

Eodem anno Karolus rex Francorum in venatione apri dentibus laceratur, qui Ludovico fratri ſuo ſuccederat; erat autem pater eorum Ludovicus frater Judithæ reginæ quam rex Aðelwlfus duxerat.[n]

Obiit Marinus papa.

Anno dccc.lxxxvj. paganorum exercitus de orientali Francia in occidentalem rediit, et per flumen Secanum[o] pervenit Pariſius, et obſidens civitatem anno uno nichil prævaluit.

Rex Alueredus Lundoniam obſidens cepit, venientibus ad eum Anglis et fugientibus Dacis, qui Eðelredo[p] Merciorum comiti reſtauratam commendavit civitatem.

Anno dccc.lxxxvij. paganorum exercitus, Pariſius deſerens, ivit per Secanum[q] uſque ad Marnam, inde ad Caedzi, ubi per annum graſſantes oſtium fluminis Iorna[r] intraverunt, ibique per annum magno regionis dampno morati ſunt.

[h] Chester-le-Street, six miles to the north of Durham. *S. Dunelm.* col. 147.

[i] The *Sax. Chron.* places this event a year sooner; but *Simeon* informs us, that it took place immediately before the death of the Pope, which we know happened in 884. The chronology is therefore correct.

[k] Rochester.

[l] At Harwich.

[m] He died upon the 6th December, 884. *Velley*, i. 160.

[n] See note [i].

[o] "Per flumen Sequanæ." *S. Dunelm.* col. 150.

[p] Æthred. *Sax. Chron.*; *S. Dunelm.* col. 148.; Ethelredo, col. 131.

[q] "Per Sequanam usque locum qui Caziei dicitur." *S. Dunelm.* col. 150; "venit ad Sigene, deinde ad hostium fluminis quod Materre nominatur, exhinc ad locum qui Cazendest villa regia pervenerunt," col. 131. Marne is the name of a river in France, and Caedzi is now Chezy; whence we may conjecture that the reading "Cazendest" is an erroneous one for "Cazei, id est, villa," etc.

[r] Iona, *Sax. Chron.*, *S. Dunelm.* col. 131.; Iona, col. 150.

Karolus[s] rex Francorum ab Ernulfo filio fratris ſui de regno expulſus, poſt xl. dies obiit; tunc diviſum eſt regnum Francorum in partes v. Idem Ernulfus obtinuit regiones ad orientem Rheni fluminis, Rodulfus mediterraneum regnum, Odo occidentale, Brengar et Wido Longobardiam et omnes regiones ex illa parte montium.

Anno dccc.lxxxviij. rex Alueredus conſtruxit duo monaſteria, unum monachorum in loco qui dicitur Eaðelingeie, alterum ſanctimonialum juxta orientalem portam Scafteſbiri, in quo filiam ſuam Eðelgiuam abbatiſſam conſtituit.

Anno dccc.lxxxix. Eðelredus[u] Cantuarienſis archiepiſcopus obiit, cui ſucceſſit Plegmundus.

Anno dccc.xc. fol. 6.

Anno dccc.xcj. Godrun Athelſtan[w] rex Eſtanglorum obiit.

Anno dccc.xcij. Wlfere[x] archiepiſcopus Eboracenſis obiit anno præſulatus ſui xxxix.

Anno dccc.xciij. rex paganus Heſteng cum lxxx. parionibus,[y] id eſt navibus, intravit oſtium Tamenſis flumenis, et edificavit ſibi munitionem apud Middeltune.[z]

Anno dccc.xciiij. Guthredus rex Northumbrorum obiit.

Anno dccc.xcv.

Anno dccc.xcvj.

Anno dccc.xcvij. paganorum exercitus fabricatis navibus longis et ſceleribus,[a] prædam agentes circa ripas maris terram Weſtſaxonum graviter vexabant; adverſum quas rex Alueredus alias multo longiores et altiores fabricari fecit, quibus in mare miſſis, capiuntur hoſtium naves xx. et homines occiduntur.

Anno dccc.xcviij. Rollo primus Normanorum dux Carnotum obſedit,

[s] Charles-le-Gros was deposed on the 11th of November, 886, by Eudes or Otho, son of Robert-le-Fort; died in 888. [u] According to *Gervase*, Ethelred died in 893; and Plegmund was not elected till after an interval of two years. *X. Script.* col. 1643. The *Sax. Chron.* places the obit in 888, and the accession in 890. [w] Healstan. *S. Dunelm.* col. 150; Ethelstan, col. 133, *Sax. Chron.* p. 90. [x] See *Stubbs,* Act. Pont. Eborac. col. 1698. [y] Myoparonibus? *Flor. Worc.* and *Hoveden* read "cum lxxx. paronibus;" but *Mat. Westm.* has "cum lxxx navibus." The *Sax. Chron.* corrects the text by reading "mid lxxx scipum." [z] Now Middleton, in Essex. (9) [a] Celeribus?

fed epifcopus ejufdem urbis Walzenlinus[b] exiens et tunicam fanctæ Mariæ in manibus ferens, Rollone fugato, civitatem liberavit.

Anno DCCC.xcix.

Anno DCCCC. Eðelbaldus Eboracenfis archiepifcopus ordinatur.

Anno DCCCC.i. rex Aluerdus anno regni fui xxx. obiit v. kalendas Novembris,[c] et Wintoniæ fepelitur, huic fucceffit Edwardus filius ejus cognomento Senior, vir ftrenuus, qui de manibus Danorum, Eftfaxoniam, Eftangliam, Merciæque provincias quam plures potenter extorfit; hujus frater Athelwoldus contra voluntem † regis et populi accepit uxorem quandam facratam virginem, et tenuit Winburnam contra regem. Sed inde fugatus receffit Norhumbriam et ibi rex et princeps regum eorum factus eft. Habuit etiam rex Edwardus iiij[or]. filios; ex Eguinna muliere nobiliffima primogenitum fuum Aðelftanum; ex regina vero Edgiua Edwinum, Edmundum, Edredum; Quatuor quoque filias, Eadburgam virginem et aliam uxorem Ottonis imperatoris Roma,[d] tertiam vero uxorem Karoli[e] regis Francorum, et quartam, uxorem Sihtrici regis Norhumbrorum.

Hoc anno Earnulfus[f] epifcopus Lindiffarnenfis obiit, cui Cuthredus fucceffit.

Anno DCCCC.ij.

Anno DCCCC.iij. fanctus prefbyter Grimbaldus[g] et magifter Alueredi regis, et venerabilis de Scotia Virgilius[h] abbas, et ftrenuus comes Athulfus frater Elfwithæ reginæ uxoris Alueredi regis, obierunt.

Anno DCCCC.iiij.[i] Kentenfes cum multitudine Danicorum pỳratarum pugnantes apud Holme[k] victores extiterunt.

Anno DCCCC.v. luna obfcurata eft horribiliter.[l]

[b] Waltelino. *S. Dunelm.* col. 151. [c] Upon the 27th of October. The *Sax. Chron.* says that King Alfred the Great died six nights before the feast of All-Saints, which is celebrated upon the 1st of November. † Voluntatem? [d] Romani? His daughter Edith, in 930, was married to Otho the Great, Emperor of the Romans. *L'Art.* vii. 303, 8vo. [e] Charles the Third, surnamed the simple, married Ogiva, by whom he had Louis d' Outremer. *Chantreau* i. cxxix. [f] Eardulf, according to *S. Dunelm.* p. 125; but according to the same author, coll. 133, 152, this obit happened in 899. [g] Grimbaldus magister? See *S. Dunelm.* col. 152. He died upon the 8th of July. *Sax. Chron.* [h] See *Sax. Chron.* p. 100, *S. Dunelm.* col. 152. [i] The *Sax. Chron.* places this event under the year 902, but *Flor. Worc.* and *S. Dunelm.* support the text. [k] Perhaps Holme-wood, in Sussex. [l] In this year there was only a partial eclipse of the moon.

Chrifti famula Elfwitha regina deceffit, quæ monafterium fanctimonialium conftruxit Wintoniæ.

Anno DCCCC.vj. paganorum exercitus pacem fecit cum rege Edwardo.

Rollo qui et Rodbertus primus dux Normanorum deceffit, cui filius fuus Willelmus Longa fpata fucceffit.

Cometis vifa eft.

Anno DCCCC.vij.

Anno DCCCC.viij. Kaer legion, que nunc Legaceftria[m] dicitur, juffu regis Edwardi reftaurata eft.

[Eodem anno, periit Dofnaldus rex Scottorum.]

Anno DCCCC.ix.

Anno DCCCC.x. offa fancti Ofwaldi regis et martyris de Barðeneia in Merciam tranflata funt.

Anno DCCCC.xj. in provincia Stanfordenfin, in loco qui dicitur Totenhale, inter Anglos et Danos infigne prœlium habetur, et tandem Angli victoria potiuntur.

Anno DCCCC.xij. Eðelredus dux Merciorum obiit, poft quem uxor ejus Ælfleda filia regis Alueredi regnum rexit Merciorum.

Anno DCCCC.xiij. Ælfleda Merciorum domina conftruxit burgum ad Scoriate.[n]

Anno DCCCC.xiiij. Ælfleda conftruxit Tamewrthe.[o]

Sihtricus occidit regem Mellum.

Anno DCCCC.xv. Werefridus fanctus epifcopus Wictiorum, id eft Wigornie, obiit, cui fucceffit Adelhunus. fol. 6. b.

Elfleda conftruxit Edefbiri[p] et Warewic.

Anno DCCCC.xvj. rex invictiffimus Edwardus Bedefordam, in[q] fuam accepit in ditionem, urbemque in auftrali parte fluminis Ufæ condi præcepit.

Elfleda conftruxit Chirebiri[r] et Warebiri et Runcouen.

Anno DCCCC.xvij. Elfleda mifit exercitum in Waliam et victis Walen-

[m] Now Leicester. [n] Scergate, *Sax. Chron.*; Sceargete, *S. Dunelm.* col. 153; *Hoveden*, Scoriate, *H. Hunt.*; the locality is uncertain. [o] Now Tamworth, in Staffordshire. [p] Now Eddesbury, in Cheshire. The *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* read Eadesbirig. [q] This word is redundant. [r] Now Cherbury, in Shropshire; Wardborow, in Oxfordshire; and Runikhorne, in Cheshire.

ſibus fregit Bretallanmere,[s] ubi capta eſt uxor regis Walenſium cum xxiiij. hominibus et in Merciam ducta.

Anno dcccc.xviij. Elfleda expugnavit Derebiam et optinuit, ubi iiij^or.[t] duces fortiſſimos amiſit.

Anno dcccc.xix. Elfleda conquiſivit Legaceſtriam, et poſtea obiit[u] apud Tamewrthe.

Anno dcccc.xx. rex Edwardus exheredavit filiam ſororis ſuæ Elfledæ, ſcilicet Elfwinnam.[w]

Ipſo anno rex conſtruxit Glademutham.

Rex Sihtricus infregit Devenport.

Karolus[x] qui et Martellus deſtructor eccleſiarum, rex Francorum, filius Ludovici filii Karoli Calvi, obiit.

Anno dcccc.xxj. rex Scottorum cum tota gente ſua, et Reinaldus[y] rex Danorum Norhumbriam incolentium, et rex Sihtricus Edwardo regi fecerunt hominium.

Anno dcccc.xxij. rex Egelwardus[z] frater Edwardi regis obiit.

Aðelhuno[a] ſucceſſit Wilfredus.

Anno dcccc.xxiij.

Anno dcccc.xxiiij. invictiſſimus rex Anglorum, Danorum, Cumbrorum, Britonum, Edwardus cognomento Senior obiit, cui ſucceſſit Athelſtan filius ejus, ſacratus ab archiepiſcopo Dorobernenſi Athelmo.[b]

Anno dcccc.xxv. ſtrenuus rex Aðelſtanus dedit ſororem ſuam Sihtrico regi Norhumbrorum.

Wigredus epiſcopus Lindiſſarnenſis conſecratur.

[s] Brecenan-mere, *Sax. Chron.;* Brycenanmere, *S. Dunelm.* col. 153.; probably Brecknock-mere, situated about two miles from Brecknock. [t] Thirty-four, according to the *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* [u] Upon the 17th of June, *Sax. Chron.;* upon the xix (?) of the calends of July, *S. Dunelm.*, col. 153. [w] Elwinnam. *S. Dunelm*, col. 153. [x] A singular mistake in our chronicler. Charles Martel died upon the 22d of October 741. *L'Art de Verif.* i. 550. [y] Regnaldus, *S. Dunelm.* col. 153. In the list of those who are stated by this writer to have done homage to Edward, is included "Red Streddedunalorum," a reading apparently incorrect, but which cannot be verified, as this portion of *Simeon's* history is printed from an unique MS., preserved in Cambridge. It was highly probable, however, that the word has been "Streddeduualdorum,"—the Celtic inhabitants of Strath-clyde. The error is one easily incurred in the transcription of an ancient manuscript. [z] Clito Ethelwardus, *S. Dunelm.* col. 154., upon the 16th of October, id. (10) [a] Hwictiorum episcopo, *S. Dunelm.* col. 154. [b] Ethelmo, *S. Dunelm.* col. 154.

Anno DCCCC.XXVJ. rex Sihtricus obiit, cujus regnum Aðelſtanus adjecit imperio ſuo, expulſo Gutferðo filio ejus; regem quoque Britonum Huwal, et regem Scottorum Conſtantinum,[c] et regem Wentorum Wuer, prœlio vicit et fugavit; qui pacem ab eo petentes firmatum ſacramento fœdus cum eo pepigerunt.

Anno DCCCC.XXVIJ.

Anno DCCCC.XXVIIJ.

Anno DCCCC.XXIX. Wilfredo Wictiorum[d] epiſcopo ſucceſſit Kinewaldus.

Anno DCCCC.XXX.

Anno DCCCC.XXXJ.

Anno DCCCC.XXXIJ. ſanctus Friðeſtanus Wintonienſis epiſcopus ordinavit[e] pro ſe in epiſcopum virum religioſum Brinſtanum.

Anno DCCCC.XXXIIJ. obiit ſanctus Friðeſtanus.

Edwinus frater regis Aðelſtani in mari periit.[f]

Anno DCCCC.XXXIIIJ. rex Aðelſtanus[g] vaſtavit Scotiam uſque Dunſoeder et Wertermore terreſtri exercitu; navali vero uſque Catenes; eo quod Conſtantinus pactum federis dirupit.

Sanctus Brinſtanus epiſcopus Wintoniæ obiit.[h]

Anno DCCCC.XXXV. Elphegus monachus, beati Dunſtani propinquus, ſuſcepit epiſcopatum Wintoniæ.

Anno DCCCC.XXXVJ.

Anno DCCCC.XXXVIJ. Anlafus rex Hẏberniæ oſtium Humbre fluminis cum DC. et XV. navibus ingreditur,[i] cui rex Aðelſtanus et frater ejus Edmundus occurrit apud Brunanburch, et commiſſo prœlio regulos V. et VIJ. duces occidunt et cum triumpho reverſi ſunt.

Anno DCCCC.XXXVIIJ.

[c] See *S. Dunelm.* col. 154. p. 134. [d] Wilfertho, *S. Dunelm.* col. 154. [e] Upon the 29th of May, *Sax. Chron.* [f] By the command of his brother Athelstan, *S. Dunelm.* col. 154, 134. [g] The *Sax. Chron.* simply states that Athelstan invaded Scotland with an army and navy, and ravaged a great part of it, p. 111. The text follows that of *Simeon of Durham.* [h] Upon the 1st of November, *Sax. Chron.* [i] In this expedition he was accompanied by Constantine, king of Scotland. The defeat of the invaders, and the praises of the victors, are recorded in a coeval poem, inserted in the *Sax. Chron.*, of which the best text and version are to be found in the appendix to the introduction prefixed to the recent edition of *Warton's History of English Poetry*, by its accomplished editor, the late Richard Price Esq.

Anno DCCCC.XXXIX. Radulfus rex Francorum Conradi ducis Burgundiæ filius obiit.[k]

Anno DCCCC.XL. rex Aðelſtanus obiit[l] vj. kalendas Novembris, iiij[ta]. feria, indictione xiiij. ſepultus apud urbem Maidulfi,[m] cui ſucceſſit Edmundus frater ejus.

Anno DCCCC.XLJ. Norhumbri fidelitatem quam Edmundo juraverant poſtponentes, Noreganorum regem Anlafum ſibi elegerunt in regem, qui Hamtonam veniens eam obſedit, nichilque proficiens vertit exercitum ad Tamewrtham, et vaſtatis omnibus, cum rediret, occurrit ei rex Edmundus, et mox committeretur prœlium, niſi ſedaſſent eos duo archiepiſcopi Odo
fol. 7. et Wlſtan. Pace igitur facta utriuſque regni terminus erat Wathlingeſtrete.[mm] Anlafus incenſa et vaſtata æccleſia ſancti Baldredi in Tiningham,[n] mox[o] periit. Filius vero Sihtrici nomine Anlaf[p] regnavit in loco patris ſui.

Anno DCCCC.XLIJ. rex Edmundus v. civitates, Lincolniam, Snotingaham,[q] Deorbeiam, Legaceſtriam, Standfordam, manibus Danorum penitus extorſit.

Anno DCCCC.XLIIJ. cum Elfgiva regina ſancta regi Edmundo peperiſſet Eadgarum, ſanctus Dunſtanus tunc abbas Glaſtonie, poſt epiſcopus Wigorniæ, deinde archiepiſcopus Cantuariæ, audivit voces pſallentium in ſullimi et dicentium,—"pax Anglorum æccleſiæ, exorti nunc pueri noſtrique Dunſtani tempore."

Eodem anno, rex Edmundus Anlafum regem Sihtrici filium tam viribus cedentem, quam verbis credentem, de lavacro ſalutari ſuſcepit; et poſtea Reinoldum[r] regem, dum ab epiſcopo confirmaretur, tenuit.

[Obiit Conſtantinus rex Scottorum.]

Anno DCCCC.XLIIIJ. rex Edmundus Anlafum et Reinoldum[r] de Norhumbria expulit quia pacem cum eo factum infregerunt.

[k] He died at Auxerre, upon the 15th of January, 936. *Velley*, ii. 214, *Anquetil*, i. 404.
[l] The various dates here given enable us to decide, with certainty, that Athelstan died upon Wednesday, the 27th of October, 941.
[m] Now Malmesbury.
[mm] Watling-street commences at Dover, passes through Kent, London, St Albans, Dunstaple, Stratford, and ends near Cardigan.
[n] The church of St Baldred, at Tinningham, in Lothian. See *Fordun*, i. 134.
[o] In 942, *Sax. Chron.*
[p] Onlaf, *S. Dunelm.* col. 134.
[q] Now Nottingham.
[r] Regenold, Reegnold, *Sax. Chron.*, Reignoldum, *S. Dunelm.* col. 155.

Anno dcccc.xlv. rex Edmundus terram Cumbrorum vaftavit, et fibi fubjugatam Malcolmo regi Scottorum commendavit.[s]

Anno dcccc.xlvj. magnificus rex Anglorum Edmundus, cum dapiferum fuum de manibus peffimi cleptoris Leone,[t] ne occideretur, vellet eripere, ab eodem interficitur[u] feria iij. die fancti Auguftini doctoris Anglorum, indictione iiij[ta]. apud Widechirche, et Glaftonie fepelitur. Succeffit ei Edredus frater ejus, a fancto Odone archiepifcopo confecratus; qui eodem anno Norhumbriam fibi rebellantem conquifivit et Scotti[w] fine bello fe ei fubdiderunt.

Anno dcccc.xlvij. Anlafus,[x] qui a regno Norhumbriæ fugatus fuerat cum claffe rediens regno reftitutus eft.

Anno dcccc.xlviij. Norhumbri abjecto Anlafo fidelitatem juraverunt regi Anglorum Edredo,[y] nec diu tenuerunt.

Anno dcccc.xlix. Norhumbri fidelitatem tenere nefcientes Eyricum quendam de ftirpe Danorum fuper fe regem levaverunt.

Anno dcccc.l. rex Anglorum Edredus Norhumbriam devaftat, in qua vaftatione combuftum eft monafterium quod fanctus Wilfridus conftruxerat in Ripun. Norhumbrenfes timore coacti regem quem fibi fecerant abjecerunt, Eyricum filium Haroldi, qui fuit ultimus rex illorum; nam ei fucceſſerunt comites,[a] primus Ofulfus qui poftea focium habuit Oflacum, quibus fucceffit Wallevus fenior, poft quem Uhtredus filius ejus, poft Uhetredum Edolf Cudel frater ejus, poft hunc frater ejus Aldredus, illi fucceffit Eadulfus filius Cofpatrici filii Uhetredi prædicti, Eadulfo fucceffit Siwardus, poft eum Toftius frater Horaldi regis; Toftio Morkarus, qui comitatum commifit Ofulfo filio Edulfi comitis, cui expulfo fucceffit Cofpi, poft eum Cofpatricus filius Maldredi, quem Cofpatricum Maldredus habuit ex Aldgitha filia Uhetredi comitis et Elfgiuæ filiæ Eðelredi

[s] The *Sax. Chron.* adds, that this gift was made upon the agreement that Malcolm should be the fellow-labourer (mid-wyrhta) or companion of Edmund, by sea and land, p. 215. [t] Leone, *S. Dunelm.* col. 156; Loth, *Thorne*, col. 1779. [u] A comparison of these dates shews that Edmund died upon Tuesday, the 26th of May, 946. [w] According to the *Sax. Chron.* the Scots swore oaths to Edred, that they would do all he wished, p. 115. [x] The *Sax. Chron.* places this in 949. [y] The *Sax. Chron.* omits to notice the submission of the Northumbrians to Edred. [z] In the year 954, according to the *Sax. Chron.* (11) [a] This account of the Earls of Northumberland is abridged from *S. Dunelm.* col. 204.

regis. Iſte Coſpatricus erat pater Dolſini, Walleui, Coſpatrici. Poſt eum datus eſt comitatus Walðevo Siwardi comitis filio. Capto Walðevo, commiſſa eſt comitatus cura Walchero epiſcopo. Quo interfecto rex dedit comitatum Albio, cui reverſo patriam ſucceſſit Rodbertus de Mulbreio; ſed eo capto, ipſi reges deinceps tenuerunt comitatum in manu ſua, primus Willelmus junior, deinde Henricus, poſtea Stephanus, et poſt eum Henricus ſecundus.

Anno dcccc.lj. sanctus[b] Elphegus Wintonienſis epiſcopus huic mundo ereptus eſt, cui ſucceſſit Elſſius.

Anno dcccc.lij. rex Anglorum Edredus Wlſtanum Eboracenſem archiepiſcopum in arctiſſima[c] cuſtodia poſuit.

Anno dcccc.liij. Wlſtano a cuſtodia ſoluto, epiſcopalis honor apud Dorcaceſtrum reſtauratur.

Anno dcccc.liiij.

Anno dccc.lv. rex Anglorum Edredus egrotans accerſivit ſanctum Dunſtanum abbatem et confeſſorum ſuum. Quo ad palatium tendente, vox deſuper ipſo audiente ſonuit, dicens, "rex Edredus[d] nunc in pace quieſcit;" quam vocem equus non ſuſtinens in terram corruit et interiit. Sepultus eſt rex Wintonie, cui ſucceſſit Edwius filius fratris ſui Edmundi et ſanctæ Ealfgivæ reginæ, conſecratus ab Odone archiepiſcopo.

Anno dcccc.lvj. beatus Dunſtanus abbas ab Eduuio rege juſticiæ cauſa
fol. 7. b. proſcriptus mare tranſiit, et in monaſterio quod Blandunum dicitur, exilii tempore manſit.

Wlſtanus Eboracenſis archiepiſcopus obiit,[e] cui ſucceſſit Oſkitellus.

Anno dcccc.lvij. Mercenſes et Norhumbri contemnentes Edwium regem, elegerunt fratrem ejus Edgarum, qui mox beatum Dunſtanum de exilio revocavit, et defuncto Kinewaldo Wigornenſem ei epiſcopatum dedit, et ab Odone archiepiſcopo conſecrato.[f]

Ludovicus rex Francorum filius Radulfi regis obiit,[g] cui ſucceſſit Lotarius, litera dominicali d.

[b] The chronology again returns to that of the *Sax. Chron.*, from which authority we learn that the obit was upon the 12th of March. [c] See *Stubbs*, col. 1699. [d] He died upon the 23d of November. *Sax. Chron.* [e] Upon the 26th of December. *Stubbs*, col. 1699. [f] Consecratur? [g] Louis d'Outremer died upon the 10th of September. 954. *L'Art.* i. 563.

Anno DCCCC.lviij. sanctus Odo Cantuarienfis archiepifcopus, migravit ad Chriftum, cui fucceffit epifcopus Wintonienfis Elflius,[h] et Brihtelmus ordinatur pro eo.

Anno DCCCC.lix. Elffius Dorobernenfis archiepifcopus, dum Romam pro pallio pergeret, in Alpinis montibus frigore defecit.

Eodem anno rex Edwius defunctus Winthoniæ fepultus eft, cujus frater Edgarus tocius regni Anglorum monarcha efficitur, anno ætatis fuæ xvij., adventus Anglorum in Britanniam DCX. ab adventu fancti Auguftini ccc.lxiij.

Ipfo anno Brihtelmus Dorfetefium[i] epifcopus ad primatum Cantuarienfis fedis eligitur; fed quia minus videbatur idoneus, juffu regis ad fedem fuam rediit. Dehinc beatus Dunftanus Wigornenfis epifcopus nuto divino divino[k] et fapientum confilio primæ metropolis Anglorum primas et patriarcha conftituitur;[l] cujus doctrina et eruditione multum proficiens rex Edgarus, abjectis a cœnobiis clericorum fecularium neniis, monachorum xl. conftituit monafteria.

Anno DCCCC.lx. fanctus Dunftanus Romam perfectus, indictione iij. pallium a Joanne[m] papa fufcepit; rediens autem, precibus obtinuit a rege ut prædecefforis fui Odonis fratruelis Ofwaldus humilis monachus ad epifcopatum Wigornenfem ordinaretur pontifex; confecratus eft igitur a beato Dunftano fanctus vir vir[n] Ofwaldus.

[Anno DCCCC.lxj. rex Scottorum Indulfus occiditur.]

Anno DCCCC.lxij.

Anno DCCCC.lxiij. Ædelwoldus venerabilis abbas a beato Dunftano educatus, Brihtelmo fucceffit epifcopatum Wintonie.

Sanctus Adelwoldus juffu regis Edgari expulfis clericis, vetus monafterium Wintonie cum monachis inftituit.

Anno DCCCC.lxiv. rex Anglorum pacificus Edgarus Ordgari ducis Dompnanie[o] filiam nomine Elfthridam,[p] poft mortem viri ejus Elwoldi gloriofi ducis Eftanglorum, in matrimonium accepit; ex qua duos filios

[h] Elfsius? see the following year. [i] Dorsetensium. *S. Dunelm.* col. 157. [k] "Divino" is repeated in the MS. [l] In 961, according to the *Sax. Chron.;* in 964, according to *Diceto*, col. 456. [m] Pope John the Twelfth. [n] Such is the faulty reading of the MS. [o] Of Devonshire. See *Brompton* and *Malmesbury*, ii. 8. [p] She is called Ælfritha by *Diceto*, col. 457.

Edmundum et Egelredum fufcepit. Habuit etiam prius ex Elfleda candida, Ordmeri ducis filia, Edwardum poftea regem et martyrem, et fancta Wltricha[q] virginem Edgitham Deo devotam.

Eodem anno, rex Edgarus monachos in Novo monafterio et Middiltona collocavit, illis Etelgarum, iftis Kineardum abbates conftituens.

Anno DCCCC.LXV. [rex Duf Scottorum interficitur.]

Anno DCCCC.LXVI.

Anno DCCCC.LXVIJ. rex Edgarus in monafterio Rumefie, quod avus fuus rex Edwardus conftruxerat, fanctimoniales et fanctam Merwinnam abbatiffam conftituit.

Anno DCCCC.LXVIIJ. Aldredus epifcopus apud fanctum Cuthbertum in Conkeceftre[r] obiit, cui fucceffit Elfius,[s] litera dominicali D.

Anno DCCCC.LXIX. rex Anglorum pacificus Edgarus fanctis epifcopis Dunftano Dorobernenfi, Ofwaldo Wigornenfi, Etelwoldo[t], præcepit, ut expulfis clericis, in majoribus monafteriis per Merciam monachos locarent; quod exfequens fanctus Ofwaldus monachos in Wigornienfi ecclefia pofuit, eifque Wifinum[u] virum religiofum præfecit.

fol. 8. Anno DCCCC.LXX. fanctus Ethelwaldus epifcopus fancti Swithuni reliquias de tumulo levavit,[w] et in ecclefia apoftolorum Petri et P.[x] clementiffime recondidit.

Anno DCCCC.LXXJ. clito Edmundus regis Edgari filius obiit,[y] Ordgarus dux Dompnaniæ focer regis, quorum primus in monafterio Rumefie, fecundus Exaceftre honorofice eft fepultus.

Anno DCCCC.LXXIJ. Ofhitellus Eboracenfis archiepifcopus obiit, cui fucceffit Ofwaldus[z] fuus propinquus Wigornenfis epifcopus, qui a Stephano papa pallium fufcepit.

Anno DCCCC.LXXIIJ. rex Anglorum pacificus Edgarus, anno etatis fue XXX.° die pentecoftes[a] a beatis prefulibus Dunftano et Ofwaldo et a

[q] "De sancta Wlthritha." *S. Dunelm.* col. 158. See also *Malmesbury*, ii. 8, and *Brompton*, col. 867. [r] Cuneccaestre. *S. Dunelm.* p. 138, now Chester-le-Street, near Durham. [s] Ælfsig, *S. Dunelm.* p. 138; Elfsius, col. 158. [t] Wintoniensi. *S. Dunelm.* col. 158. [u] Winsinum, *S. Dunelm.* col. 158. [w] Upon Friday the 15th of July. *S. Dunelm.* col. 159. [x] Pauli. *S. Dunelm.* col. 159. [y] "Et" should be here supplied. See *S. Dunelm.* col. 159. [z] *Simeon*, in his epistle to Hugh dean of York, concerning the archbishops of that see, states, that Osketil was succeeded by Edwald; but that he, preferring a more retired mode of life, resigned the dignity, in 971, to Oswald. *X. Script.* col. 79. (12) [a] May the 11th, 973.

ceteris tocius Anglie epifcopis in civitate Accamanni[b] cum maximo honore et gloria in regem tocius infule tunc primum confecratur. Interjecto deinde tempore, ille cum ingenti claffe feptentrionali Britannia circumnavigata, ad civitatem Ceftram appulit, cui subregali viij.to Kineth[c] fcilicet rex Scotorum, Malcolmus rex Cumbrorum, Maccus plurimarum rex infularum, et alii v., Dufnal,[d] Sifert, Huwal, Jacob, Ulkil, ut eis mandarat occurrerunt, et quod fibi fideles et terra et mari affiftere fibi vellent, juraverunt; cum quibus die quadam fcafam afcendens, illifque ad remos locatis, ipfe clavum gubernaculi arripiens, eam per curfum fluminis De perite gubernavit, omnique turba ducum et procerum fimili navigio comitante, a palatio ad monafterium fancti Johannis baptiftæ navigavit, ubi facta oratione, eadem pompa ad palatium remeavit; quod dum intraret, optimatibus fertur dixiffe, tunc demum quemque fuorum fucceflorum fe gloriari poffe regem Anglorum fore, cum tot regibus fibi obfequentibus potiretur pompa talium honorum.

Anno DCCCC.lxxiiij. Terremotus per totam Angliam factus eft maximus.

Anno DCCCC.lxxv. Anglici orbis bafileus, flos et decus antecefforum regum, pacificus rex Edgarus, non minus memorabilis Anglis, quam Romulus Romanis, Cirus Perfis, Alexander Macedonibus, Karolus magnus Francis, Arcturus Britannis, poftquam cuncta regaliter confummavit, anno etatis fue xxx°.ij°. viij°. idus Julii ex hac vita tranfivit,[e] filiumque Edwardum, poftea martirem, et regni et morum reliquit heredem; corpus vero illius Glaftonium delatum regio more eft tumulatum. Is dum viveret iij. D.C. [3600] robuftas fibi congregaverat naves, ex quibus pafchali emenfa folempnitate omni anno M.CC. in orientali, totidem in occidentali, totidem in feptentrionali infule plaga coadunare et ad occidentalem cum orientali claffe, et illa remiffa ad borealem cum occidentali, ipfaque remiffa cum boreali ad orientalem claffem remigare, eoque modo totam infulam omni eftate circumnavigare confueverat; viriliter hoc agens ad defenfionem contra ceteros regni fui, et fuum fuorumque ad bellicos

[b] Acemannes-ceastre, *Sax. Chron.*, now Bath. See also *Sax. Chron.* p. 121. [c] Kynath. *S. Dunelm.* col. 159. [d] Dufnald, Siforth, Huval, Jacob, Nichil. *S. Dunelm.* col. 159. [e] He died upon Friday, the 8th of July, 975. *S. Dunelm.* col. 159.

ufus exercitium. Hieme vero et vere infra regnum ufque quaque per omnes provincias Anglorum tranfire, et quomodo legum jura et fuorum ftatuta decretorum a principibus obfervarentur, ne pauperes a potentatibus præjudicium paffi obprimerentur, diligenter folebat inveftigare. In uno fortitudini, in altero juftitie ftudens, in utroque rei publice et regni utilitatibus confulens. Hinc hoftibus circumquaque timor, et omnium sibi fubditorum erga eum excreverat amor; cujus deceffu tocius regni perturbatus eft ftatus, et poft tempus letitie quod illius tempore vigebat pacifice, tribulacio cepit undique advenire. Orta namque fedicione magna monachis de monafteriis eiciendis, et rege eligendo, tandem agentibus fanctis archiepifcopis Dunftano et Ofwaldo et ceteris catholicis viris qui adverfe parti refiftebant, monachi fuas fedes conftanter tenuerunt.

fol. 8. b. Edwardus clito ut pater jufferat, fpreto interim fratre fuo Eilredo, in regem confecratur

Cometis ftella vifa eft in autumno.

Anno dcccc.lxxvij. in Eftanglia apud villam que dicitur Kireling[f] maxima fynodus celebratur. Dehinc apud Calne[g] dum alia fynodus celebraretur, totius Anglie majores natu qui ibidem agregati fuerant, excepto fancto Dunftano, de folario corruerunt; quorum quidam mortui funt, quidam vero mortis periculum vix evaferunt.

Anno dcccc.lxxviij. rex Anglorum Edwardus juffu noverce fue Alftrithe[h] Regine occulte cultro perfoffus[i] in loco qui Coruefgate[k] dicitur, a fuis[l] injufte perimitur, et apud Werham[m] non regio more fepeliter. Cujus frater Eldredus clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, et decorus afpectu, poft pafchalem feftivitatem die dominica xviij°. kalendas Maii,[n] a fanctis archiepifcopis Dunftano et Ofwaldo et x. epifcopis, in Kingif-

[f] Cirding, *S. Dunelm.* col. 160; Kyntlingtun, *Sax. Chron.* p. 124; Kerling, *Brompton*, col. 870; Kirding, *Hoveden;* Kyrtlinege, *Flor. Wigorn.* The writer last cited agrees with *Simeon* and the text, in placing it in East-Anglia. *Spelman* believes it to have been at Kirtling, in Cambridgeshire; but *Gibson* prefers the claims of Kyrtlington, in Oxfordshire. [g] Now Calne, in Wiltshire. [h] Elfthridæ. *S. Dunelm.* col. 160. [i] Upon the 18th of March. *Sax. Chron.* p. 124. [k] Now Corf Castle, in the island of Purbeck. [l] *Knyghton*, col. 2313, says that he was stabbed by the hand of the Queen herself; but the authority of *Knyghton*, in subjects so remote from his own age, is not of much value. [m] Now Warham, in Dorsetshire. [n] The 14th of April.

tun in regem eſt conſecratus; qui xxx. et viij°. annis in multis calamitatibus regnavit, pro fratris ſui nece, quem mater ejus injuſte peremerat. Prædixit aperte ei beatus Dunſtanus profetico ſpiritu plenus eaſdem calamitates ſibi futuras in regno, his verbis. "Quoniam, inquit, aſpiraſti ad regnum per mortem fratris tui, quem occidit ignominioſa mater tua, propterea audi verbum Domini; hec dicit Dominus,—non deficiet gladius de domo tua, ſeviens in te omnibus diebus vite tue, interficiens de ſemine tuo quoſque regnum tuum tranſferatur in regnum alienum, cujus ritum et linguam gens cui præſides non novit, nec expiabitur niſi longa vindicta peccatum tuum, et peccatum matris tuæ, et peccata virorum qui interfuerunt conſilio nequam." Igitur poſt hæc nubes per totum Angliam media nocte nunc ſanguinea, nunc ignea viſa eſt; dehinc in radios varios et colores diverſos mutata, circa auroram diſparuit.

Anno dcccc.lxxix. obiit papa Johannes,[o] cui ſucceſſit Benedictus.

Ailtritha quondam regina, ſancti Edwardi regis interfectrix, duo monaſteria, id eſt Warewelle et Ambreſbiri, cauſa penitentie conſtruxit.

Dux Merciorum Elferus cum multitudine populi Werram venit, ſanctique Edwardi regis et martyris corpus de tumulo levari præcepit, ubi multa miracula facta fuerant. Quod dum eſſet nudatum, ſanum atque incolume ab omni clade atque contagione inventum eſt, lotum deinde noviſque veſtimentis indutum ad Scateſbiri[p] eſt delatum et honorifice tumulatum.

Anno dcccc.lxxx. obiit papa Benedictus,[q] cui ſucceſſit Dioniſius c^us^. xl. Suthamtonia a Danicis piratis devaſtatur, et ejus cives omnes fere vel occiſi vel captivi ſunt abducti. Poſtea inſula Tenethbland,[r] urbis[s] etiam Legionum provincia, a Norwinenſibus piratis conſumitur.

Anno dcccc.lxxxj. ſancti Patroci confeſſoris monaſterium[t] in Cornubia ab iiſdem piratis conſumtum eſt, et in ipſa Cornubia et in Dompnania circa ripas maris frequentes prædas agebant.

[o] John XIII. died on the 6th of September 972, and was succeeded on the 22d of the same month by Benedict VI. [p] Sceftoniam, *S. Dunelm.* col. 161; Scæftes-byrig, *Sax. Chron.*, now Shaftsbury. [q] Benedict VI died upon the 19th of March 974, and was succeeded upon the 5th of April by Donus or Domnus II. [r] Teneland, *S. Dunelm.* col. 161, now the Isle of Thanet. [s] Urbs Legionum was the Latin name for the British Kaerlegion, or Kaerlion. The modern name is Chester. [t] Now Padstow.

Anno DCCCC.lxxxij. obiit Dionifius[u] papa, cui fucceffit Bonefacius eodem anno obiens, cui fucceffit papa Benedictus.

Ad provincias Dorfetenfium iiij[or]. naves piratarum applicantes Pordand[w] vaftaverunt.

Civitas Londoniæ igne cremata eft.

Anno DCCCC.lxxxiij. dux Merciorum Elferus[x] propinquus regis Edgari Angliæ deceffit, ejufque ducatum filius ejus Alfricus fufcepit.

Anno DCCCC.lxxxiiij. fanctus Ethelwoldus Winthonienfis epifcopus
fol. 9. kal. Augufti[y] migravit ad Chriftum, cui fucceffit fanctus Elfegus Bathonicus Abbas.[z] Hic in monafterio Horchirft[a] religionis habitum fufcepit.

Anno DCCCC.lxxxv.

Anno DCCCC.lxxxvj. rex Anglorum Eldredus propter quafdam diffenfiones civitatem Hrofi[b] obfidens, nichil profecit; unde iratus difcedens, terras fancti Andre Apoftoli devaftavit.

Dux Merciorum Elfricus filius ducis Elferi Anglia expellitur.

Anno DCCCC.lxxxvij. Lotharius[c] rex Francorum obiit, cui fucceffit Ludovicus.

Febris hominum, et lues animalium, quæ Anglice dicitur Stric,[d] pervalida, Angliam ubique vexavit.

Anno DCCCC.lxxxviij. Wecedport[e] a Danicis piratis devaftatur; cum quibus Dompnanienfes congredientes, licet fatrafa[f] illorum, et miles fortiffimus Strenwoldus cum multis aliis perempti funt, Angli tamen loco dominantur funeris.

Sanctus Dunftanus Dorobernenfis archiepifcopus migravit[g] ad Chriftum, cui fucceffit Etalgarus Seolefigenfis epifcopus, et uno anno tribufque menfibus tenuit.

[u] Donus II. died in October 975, and was succeeded by Benedict VII. upon the 19th of December. The Boniface mentioned in the text was Antipope to Benedict VI., and was expelled upon the 21st of July 975. [w] Portland. *S. Dunelm.* col. 161. [x] See *Sax. Chron.* pp. 123, 125; *Brompton*, coll. 875, 877. [y] Upon the 1st of August. [z] Upon the 19th of October. *Sax. Chron.* His surname was Godwin, *id.* (13) [a] Deorhyrst, *S. Dunelm.* col. 161. [b] Hrofe-ceastre, *Sax. Chron.* p. 125, now Rochester. [c] Lotharius, son of Louis d'Outremer, died upon the 2d of March 986. *Velly*, ii. 238; *Anquetil*, i. 424; and was succeeded by his son Louis V. [d] "Scitta vocatur, Latine autem fluxus interraneorum dici potest." *S. Dunelm.* col. 161. [e] Now Watchet, in Somersetshire. [f] "Satrapa Domnaniæ Goda nomine." *S. Dunelm.* col. 161. *Simeon* and our chronicle here have mistaken the import of the *Sax. Chron.*; from which it appears that Goda was a Dane. [g] He died upon Saturday the 19th of May. *S. Dunelm.* col. 162.

Ludovicus[h] miser rex Francorum obiit, cui succeſſit Hugo filius Hugonis Capeht.

Anno DCCCC.lxxxix.

Anno DCCCC.xc. obiit Elfiius ſancti Cuthberti Cunakeceſtre epiſcopus, cui ſucceſſit Alduuinus.[i]

Anno DCCCC.xcj. Edhelr.[k] Dorobernenſi archiepiſcopo defuncto ſucceſſit Siricius.

Gipewic a Danis depopulatur; deinde occiſo in prœlio ſtrenuo duce orientalium Anglorum Britinoto, et utrinque infinita multitudine, Dani juxta Meldunum[l] victores fuere. Quo etiam anno conſilio Sirici Doro bernenſis archiepiſcopi et ceterorum nobilium, tributum Danis, quod erat x^em^. M. [10,000] librarum, primitus datum eſt, ut pacem firmam tenerent.

Sanctus Oſwaldus archiepiſcopus monaſterium Rameſege dedicavit,[m] quod ipſe et amicus Dei Ethelwinus dux orientalium Anglorum conſtruxerat.

Anno DCCCC.xcij. ſanctus Oſwaldus archiepiſcopus, pridie kal. Martii,[n] ante pedes pauperum, ubi Mandatum ſolito more faciebat, tranſivit ad Dominum, et in eccleſia ſancte Marie, quam ipſe a fundamentis conſtruxerat, ſepultus eſt; cui Adulfus Medeſhaſtendenſis[o] abbas ſucceſſit.

Obiit dux Ethelwinus.

Anno DCCCC.xciij. exercitus Danorum Baembrac[p] infregit et ſpoliavit; deinde Lindeſeiam[q] et Norhimbriam magna ex parte conſumſit.

Anno DCCC.xciiij. obiit papa Benedictus,[r] cui ſucceſſit Johannes eodem anno obiens, cui alter Johannes ſucceſſit.

Analaſus rex Noreganorum et Suanus rex Danorum cum xc[ta].iiij[or].

[h] Louis V., surnamed le Faineant, died upon the 21st of May, *Velly*, i. 237; and was succeeded by Hugh Capet, *Bouquet*, x. 285, 548. [i] Aldhunus, *S. Dunelm.* p. 138; Aldunus, col. 162. [k] *Thorn* calls this archbishop Ethelgar; and states that he died in 989, col. 1780. See also *S. Dunelm.* col. 162. [l] Now Maldon, in Essex. This conflict is recorded in a spirited Saxon poem, of which a correct text has recently been given by B. Thorpe, Esq. in his *Analecta Anglo-Saxonica*, pp. 121-130. The *Sax. Chron.* fixes the event in 993. [m] According to *Simeon*, col. 162, this dedication took place upon Tuesday the 8th of November; which is incorrect, since the 8th of November was upon a Sunday. [n] Upon Monday the 29th of February. See *S. Dunelm.* col. 162. [o] Now Peterborough. [p] Now Bamburgh, in Northumberland. [q] One of the divisions of Lincolnshire. [r] Benedict VII. died upon the 19th of December 975, and was succeeded in 984 by John XIV.; who dying in June 985, John XV. ascended the papal throne.

trieribus Londoniam adveuntur,[s] unde non fine magno fui exercitus detrimento, a civibus repelluntur; unde ira fuccenfi, per Angliam debaccantes, nec fexui nec etati parcentes, ferro et flamma infaniunt. Tributum vero xvi. [16,000] librarum eis perfolvebatur. Poftea Anlafum regem confirmatum a fancto Elfego rex Eilredus in filium adoptivum fufcepit, et in patriam non amplius reverfurum cum honore remifit.

Obiit Ricardus[ss] primus, dux Normannorum, cui fucceffit Ricardus filius ejus.

Anno DCCCC.XCV. Aldunus[t] epifcopus tranftulit de Ceftre in Dunelmum corpus fancti Cuthberti.

Obiit papa Johannes,[u] cui fucceffit alter Johannes.

Anno DCCCC.XCVI. Obiit[w] Siricius Dorobernenfis archiepifcopus; ifte clericis a Cantia perturbatis, monachos inftituit.

Alfricus Dorobernenfis archiepifcopus confecratur.

Anno DCCCC.XCVIJ. Danorum exercitus qui remanferat in Anglia,[y] de-
fol. 9. ftructus magna ex parte quibufdam provinciis, multas etiam hominum ftrages dedit, et incenfo Tawiftole[z] monafterio, ingenti præda ad naves onuftus repedavit et in eodem loco hiemavit.

Anno DCCCC.XCVIIJ. memoratus paganorum exercitus ad oftium fluminis Fronte appulfus,[a] Dorfetaniam maxima ex parte devaftans, frequenter infulam Uectam adiit. Adverfus tantam tempeftatem multociens congregatus eft exercitus, fed miferabili infortunio hoftes fiebant victores.

Anno DCCCC.XCIX. paganorum exercitus hoftium Tamefis ingreffus, per flumen Medewaie Roueftre advehitur, eamque paucis diebus obfident, ubi cum Cantuarienfibus durum bellum geritur fet hoftes victores exiftunt, unde occidentalem Cantie plagam fere totam funt demoliti.

Anno M. Danorum claffis Normaniam peciit.

Rex Anglorum Eildredus terram Cumbrorum fere totam depopulatus eft.

Obiit Hugo[b] rex Francorum filius Hugonis Capeth, cui fucceffit Robertus filius ejus.

[s] Upon the 8th of September, *S. Dunelm.* col. 162, *Sax. Chron.* p. 128. [ss] He died 20th November 996. *L'Art*, xiii. 9, 8vo. [t] See *Simeon*, p. 140. [u] See note [r] above. [w] In 994, according to the *Sax. Chron.* p. 128. [y] Destructis? [z] Tawistoke? See *Simeon*, col. 163. (14) [a] From-muthan, *Sax. Chron.;* Frome, *S. Dunelm.* col. 163. [b] Hugh Capet died upon the 24th of October 996, and was succeeded by his son Robert. *L'Art de verif.* i. 567.

Anno M.i. paganorum exercitus de Normannia Angliam revectus, hoftium fluminis[c] ingreditur, et urbem Exceftram nichil proficientes expugnant, unde nimis exafperatus more folito villas fuccendendo, agros depopulando, homines cedendo per Dompnaniam vagatur; quare Dompnanienfes et Sumerfietunenfes in unum congregati,[d] certamen cum eis ineunt; Angli vero terga vertentes fugam ineunt, et hoftes victores fiunt.

Anno M.ij. rex Anglorum Eilredus[e] habito cum fuis confilio, pro pace tenenda $\overline{\text{xxiiij}}^{\text{or}}$. [24,000 lib.] perfolvere ftatuit.

Eodem anno rex Eilredus uxorem duxit Emmam, Anglice Elfgivam vocatam, Ducis Normannorum Ricardi primi filiam.

Adulfus Eboracenfis archiepifcopus offa S. Ofwaldi archipræfulis e tumulo levavit et in fcrinio honorifice locavit, et non multo poft obiit, cui fucceffit abbas Wlftanus.

Anno M.iij. rex Danorum Suanus civitatem Exceftram infregit, fpoliavit, murum deftruxit; deinde Wintonienfem provinciam; unde Wiltonienfes et Suthamtunienfes viriliter contra hoftes congregati, duce Alfrico vomere incipiente et inerti timiditate vehementer exterrito, ab inimicis fine pugna diverterunt. Quod videns Suanus cum fuo exercitu Wiltoniam et Sarbiriam confumfit, et poftea fuas naves repetiit.

Anno M.iiij. rex Danorum Suanus cum fua claffe Norwic advectus illam devaftavit et incendit. Tunc magne ftrenuitatis dux Eftanglorum Ulfketel, quia ex improvifo venit, nec fpatium congregandi contra eum exercitum habuit, habito cum fuis confilio pacem cum eo pepigit; quam non multo poft, Theodforda concremata, rex Danorum violavit. Quo cognito, ftrenuus dux Ulfketel fuum congregantes[gg] exercitum, cum hoftibus audacter congreditur, multifque ex his et ex illis cefis, Dani vero vix evaferunt, et ut ipfi teftati funt, durius bellum in Anglia nunquam experti funt.

Obiit papa Johannes,[h] cui fucceffit Gregorius.

[c] Fluminis Eaxe. *S. Dunelm.* col. 164, to Eaxan-muthan. *Sax. Chron.* p. 131. [d] In loco qui dicitur Penho. *S. Dunelm.* col. 164, æt Peonnho, *Sax. Chron.* p. 131. Now Pen, in Somersetshire. [e] Egelredus. *S. Dunelm.* col. 164. [f] Upon Wednesday the 15th of April, 1002. *S. Dunelm.* col. 164. [g] Upon the 6th of May immediately following. *Stubbs,* col. 1699. [gg] Congregans? [h] Pope John XV. died upon the 30th of April, 996 and was succeeded by Gregory V.

Anno M.V. Dira fames Angliam invafit, unde rex Danorum Suanus Danemarchiam adiit, poft non longum tempus reverfurus.

Obiit papa G. G.,[i] cui fuceeffit Johannes ipfo anno obiens, cui fuceeffit Siluefter qui et Gerbertus. Iftum dicunt fuiffe Gerbertum hominium diabolo, ut eum faceret ad honores terrenos afcendere, de quo dicitur,

Tranfit ab R. Gerbertus in R. fit papa vigens R.

id eft, de archiepifcopatu Remenfi ad archiepifcopatum Rauennane civi-
fol. 10. tatis, que tunc temporis gloriofa erat inter cathedras, demum ad summe, id eft Romane fedis apicem. Eundem vero interius poftea compunctum et exterius horribiliter afflictum, manus et pedes abfcifos diabolo projeciffe dicunt, et fic truncum obiiffe et inter beatos collocatum.

Anno M.VJ. obiit Alfricus Dorobernenfis archiepifcopus cui Elfegus Wintonienfis epifcopus fuceeffit, et pro illo Kenulfus fubftituitur epifcopus.

Danorum claffis Angliam advecta,[k] cede et incendio queque confumens, Cantiam, Suthfaxonium, Suthamtonenfem provinciam, Barrochire devaftans ad naves cum præda repedavit.

Anno M.VIJ. obiit papa Silvefter,[l] cui fuceeffit Johannes.

Rex Eilredus neceffitate compulfus, pro pace ulterius fervanda $\overline{\text{xxxvj}}$. [36,000] librarum tributum Danis fingulis annis perfolvere conceffit.

Quo anno etiam rex Edricum, cognomento Streone, perfidum, et poftea patrie proditorem, licet gener regis fuerit, Merciorum conftituit ducem.

Anno M.VIIJ. obiit papa Johannes,[m] cui fuceeffit Johannes.

Rex Eilredus naves per totam Angliam intente precipit fabricari, ut regni fui fines ut[n] ab exterorum irruptione defenderet.

Anno M.IX. obiit papa Johannes[o] cui fucceffit Sergius[p] papa.

Turkillus comes cum fua claffe, et Hemingus et Ailafus cum innumerabili exercitu Danorum ad Tenetland infulam applicuerunt, deinde civitatem Cantuarie infringere incipientibus, dextras dederunt cives et orientales Cantie, et eis $\overline{\text{iij}}$. [3000] librarum pro firma pace dederunt.

[i] Gregory V. died on the 18th of February, 999, and was succeeded by Silvester II., formerly named Gerbert. The story of his connexion with the devil originated from his skill in the natural sciences. [k] In July. *S. Dunelm.* col. 166. [l] Silvester II. died upon the 11th of May, 1003. [m] John XVII. died upon the 31st of October, 1003. [n] The repetition of this word, "ut," is inserted from the MS., but it destroys the sense. [o] John XVIII. abdicated about the end of May, 1009. [p] Sergius was elected Pope between June 17, and August 24, 1009.

Poftea nifi perfidus dux Edricus impediffet, plene de eifdem rex triumphaffet Eilredus.

Anno M.X. memoratus Danorum exercitus omnem fere auftralem Angliam ufque ad Lincolnienfem provinciam devaftantes concremaverunt, et victoriam de Eftanglis,[q] heu! in prœlio obtinuerunt.

Anno M.XJ. obiit papa Sergius,[r] cui fucceffit Benedictus.

Dani ferro, flammis urbem Cantuarie miferabiliter confumunt, fanctum Elfegum archiepifcopum, fpoliata principali Chrifti ecclefia, et Godwinum Rofenfem epifcopum, et Leofrunam abbatiffam[s] capiunt; Elfredum etiam regis præpofitum, monachos quoque et clericos, et populum utriufque fexus innumerabilem. Sanctus vero Elfegus vinctus tenetur et variis injuriis afficitur et graviter fauciatur, ad claffem ducitur, in carcere truditur, ibique vij[tem]. menfibus affligitur. Monachi, viri, mulieres, infantuli decimantur, novem trucidantur decimus vite refervatur. iv[or]. monachis, DCCC[tis]. viris decimatorum fumma perficitur.[t] Interim ira Dei in populum homicidam defeviens, ex eis ij. millia per diros internorum cruciatus proftravit, nec tamen Deo et fancto pontifici fatiffaciunt.

Anno M.XIJ. perfidus dux Edricus Streona et omnes primates Anglie Londoniis congregati, promiffum Danis tributum $\overline{\text{xl}}$.viij[to]. [48,000] librarum perfolvebant.

Interea facrofancta dominice diei fabbato [Apr. 13] fancto Elfego a Danis proponitur condicio, ut fi vita et libertate vellet potiri $\overline{\text{iij}}$. [3,000] librarum perfolvat; illo nolente, necem ejus ufque ad aliud fabbatum protelant, quo adveniente fpiritu furoris exagitati, vino multo inebriati, de carcere eductum ad eorum concilium pertractum averfis fecuribus dejiciunt, lapidibus, offibus, bovinis capitibus obruunt. Ad ultimum quidam Trum nomine, quem pridie confirmarat, impia motus pietate, fecurim capiti ejus infixit,[w] qui ftatim in Domino obdormivit. Corpus vero illius die fequenti Lon- fol. 10. b.

[q] At Ipswich, upon the 18th of May. [r] Sergius died, and Benedict VIII. was elected about the beginning of July, 1012. [s] She was abbess of St Mildred's church, in Canterbury. *S. Dunelm.* col. 168. *Gervase*, col. 1649. [t] See the account given by *Thorn*, col. 1781. [u] According to the *Sax. Chron.* eight thousand pounds, p. 143; the reading of the text is, as usual, from *Simeon*, col. 169. [w] Upon the 19th of May, *S. Dunelm.* col. 169. The Roman church celebrates his martyrdom upon this day.

donie delatum, ab episcopus Elnotho Lincolniensi et Alfuno Lundoniensi et a civibus in ecclesia sancta Pauli honorifice sepelitur.

Anno M.xiij.[x] sanctus Edmundus Suanum tyrannum et blassemum in placito apud Gainesburc ipsum videntem et exclamantem armatus occidit; quo mortuo filium ejus Cnutum classis Danorum constituit, ac majores natu Anglie Elredum[z] regem de Normannia revocaverunt.

Anno M.xiiij. Leuingus Dorobernensem archiepiscopatum suscepit.

Suanus rex Danorum cum valida classe Angliam devectus, ubique fere per Anglium feribundus debaccans, obsidibus acceptis sibi illam subegit; quod videns rex Eilredus cum uxore et filiis in Normanniam ad Ricardum ducem profectus est.

Anno M.xv. rex Eilredus egrotare cepit; Edmundus Ferreum latus filius ejus regni curam habuit.

Cnuto vero per multa loca prædas agenti, multi obsides dederunt; cui et Edricus perfidus se submisit.[b]

Anno M.xvj. rex Eilredus, episcopi, abbates et nobiliores Anglie Cnutum sibi in regem eligere. Cives vero Lundonienses et pars aliqua nobilium Edmundum Ferreum latus in regem levavere. Qui postquam secties cum Cnuto congressus fuerat, ubi semper fere victor extiterat, pace facta inter ipsum et Cnutum, et Angliam inter eos divisa. At quidam proditor sub purgatoria domo Edmundum ad requisita nature nudatum inter celanda percussit, et mortuus est.[c]

Anno M.xvij. rex Cnutus filius Suani, totius Anglie suscepit imperium; postea occiso Edwino clitone germano regis Edmundi, filios ejusdem regis Edmundum et Ædwardum ad regem Swauorum occidendos misit. Qui nolens pueros innocentes perimere, eos ad regem Ungarie Salomonem[cc] nutriendos misit. Edmundus processu temporis ibidem vitam finivit;

[x] From the united testimony of the Chronicles as to the order in which the events detailed in this and the following year happened, it is obvious that they are here transposed. [y] February the 3d, 1014. *S. Dunelm.* col. 170. *Sax. Chron.* p. 134. [z] Æthelred; *Sax. Chron.* p. 145. (15) [a] Before the month of August. *Sax. Chron.* [b] The events of this and the following year are detailed with much minuteness by *Simeon*, coll. 171, 172. [c] Upon the 30th of November. *Sax. Chron.* This story is not in the chronicle of *Simeon*, or in the *Sax. Chron.*; *Bromton*, col. 906, and after him *Knyghton*, col. 2316, have three modes of accounting for his death. [cc] Stephanum? See *L'Art*, vii. 402. 8vo.

Edwardus vero Agatham filiam germani imperatoris Henrici in matrimonium accepit, ex qua Margaretam[d] poftea Scottorum reginam, et Chriftinam fanctimonialem virginem, et clitonem Ædgarum fufcepit.

Cnutus rex duxit in uxorem[e] Emmam quondam reginam, ex qua Hardecnutum poftea Danorum et Anglorum regem, et Gunnildam filiam que nupfit poftea Henrico Romanorum imperatori.

Anno M.xviij. in nativitate Domini [Dec. 25] rex Cnutus perfidum ducem Edricum Streona in palatio juffit occidi,[f] qui timebat infidiis ab eo quandoque circumveniri ficut priores domini fui, Eagelredus et Edmundus frequenter funt circumventi. Corpus vero illius fuper murum civitatis projici ac infepultum præcepit dimitti. Ceteri vero[g] tres filii ducum nobiles fine culpa funt interempti.

Obiit Aldunus[h] Dunelmenfis epifcopus.

Ingens[i] bellum inter Anglos et Scottos apud Carham geritur.

Angli et Dani de lege regis Edgari tenenda apud Oxenefordiam concordes funt effecti.

Anno M.xix. rex Anglorum et Danorum Cnutus Danemarchiam adiens ibidem per totam hyemem manfit.

Anno M.xx. rex Cnutus Angliam rediens magnum concilium apud Cireceftre in pafcha [Apr. 17] tenuit.

Edmundus[k] fufcepit epifcopatum Dunelmenfem.

Obiit Liuingus Dorobernenfis archiepifcopus, cui Agelnothus qui Bonus dicitur fucceffit.

Anno M.xxj. Algarus orientalium Anglorum epifcopus obiit, cui Aldwinus fucceffit.

[d] The genealogy of Margaret, up to Adam, may be seen in the X. Scriptores, coll. 349, 350.
[e] About the end of July, *cf. Sax. Chron.* p. 151. *S. Dunelm.* col. 176.
[f] The *Sax. Chron.* and *S. Dunelm.* place this event in 1017.
[g] Their names and titles may be seen in the *Sax. Chron.* p. 151.
[h] See *S. Dunelm.* p. 152.
[i] "Ingens bellum apud Carrum gestum est inter Scottos et Anglos, inter Huctredum filium Waldef comitem Northymbrorum et Malcolmum filium Cyneth regem Scottorum, cum quo fuit in bello Eugenius calvus rex Lutinensium." *S. Dunelm.* col. 177. See *Fordun* i. 229. It is probable that the scene of action was Carrum, or Carham, situated upon the Tweed, formerly the property of Walter Espec, lord of Wark, who distinguished himself at the battle of the Standard, and by him was granted to his priory of Kirkam. See *Dugdale's Monast. Anglic.* ii. 105, ed. 1661.
[k] See *S. Dunelm.* p. 154.

Anno M.xxij. Agelnothus archiepifcopus Romam profectus pallium a Benedicto[l] papa fufcepit.

Anno M.xxiij. corpus beati Elphegi martyris de Lundoniis Dorobernîam[m] eft tranflatum.

Obiit[n] Wlftanus Eboracenfis archiepifcopus, cui fucceffit Alfricus Wintonienfis præpofitus.

Anno M.xxiiij. et xxv. nichil dignum memoriæ.

Obiit Benedictus[o] papa cui fucceffit Johannes.

Anno M.xxvj. Alfricus Eboracenfis archiepifcopus Romam profectus pallium a Johanne papa fufcepit.

Obiit Ricardus fecundus, dux Normannorum, cui fucceffit Ricardus iij[us]. eodem anno defunctus, cui fucceffit Rodbertus frater ejus.

Anno M.xxvij. rex Cnutus Noreganos, Olauum regem fuum propter ejus fanctitatem fpernentes, multa auri et argenti copia cecatos corrupit.

Anno M.xxviij. rex Cnutus L. magnis navibus Noregiam devectus, Olauum regem de illa expulit, fibique eam fubjugavit.

Anno M.xxix. rex Cnutus Anglorum et Danorum et Noreganorum Angliam rediit.

Anno M.xxx. fanctus Olauus rex et martyr, Haroldi regis Noreganorum filius quem rex Cnutus expulerat, reverfus in Norega injufte perimitur a Noreganis.

Anno M.xxxj. rex Cnutus magno cum honore[p] profectus ingentia mu-
fol. 11. b. nera fancto Petro in aura et argento optulit, et ut fcola Anglorum libera effet a Johanne papa impetravit.

Anno M.xxxij. ecclefia fancti Edmundi regis et martyris dedicata eft, in qua rex Cnutus communi confilio præfulum et optimatum fuorum, ejectis prefbyteris fecularibus, monachos impofuit.

Ignis pene inextinguibilis multa per Angliam loca concremavit.

[l] Benedict VIII. [m] To Cantwarbyrig, *Sax. Chron.*, now Canterbury. [n] Upon Tuesday the 28th of May, 1023. *Stubbs*, col. 1700. [o] Benedict VIII. died in July, 1024, and was succeeded by John XIX. [p] "Cum honore Romam ivit;" *S. Dunelm.* col. 178; "her for Cnut cyng to Rome," *Sax. Chron.* p. 153, which may be translated—this year went king Cnut to Rome. The last-mentioned chronicle states, that after his return he went into Scotland, and that the king of the Scots, Malcolm, became subject to him, as also did two other kings, Mælbæthe and Iehmarc, p. 154. No notice of this event is to be found in *Simeon of Durham*.

Obiit Ælffige Wintonienfis epifcopus, cui fucceffit Ælfwinus prefbyter regis.

Anno M.xxxiij. obiit Leoffius magne religionis Wictiorum epifcopus:[q] cui fucceffit Perforenfis[r] abbas Brithegus.[s]

Anno M.xxxiiij. obiit Malcolmus rex Scottorum et Dunecanus nepos ejus ei fucceffit.[t]

Anno M.xxxv. Cnutus rex Anglorum ante fuum obitum fuper Noreganos Swanum filium fuum conftituit, fuper Danos Hardecnutum[u] et Emme regine filium regem locavit, fuper Anglos Haroldum filium ex Hametuenfi Ælgiua procreatum, et poftea ij. idus Novembris [Nov. 12] apud Scaftefberiam vita deceffit, et Wintonie in veteri monafterio fatis honorifice tumulatur. Non multo poft tamen, regnum Anglie inter Haroldum et Hardecnutum dividitur.

Rodbertus dux Normannorum obiit, cui fucceffit filius ejus Willelmus baftard puer.

Anno M.xxxvj. innocentes clitones Alwredus et Ædwardus regis Ægelredi filii ad colloquium matris fue Angliam de Ricardo avunculo fuo venerunt. Quorum focios comes Godwinus quofdam catenavit, et poftea cecavit, nonnullos cute capitis abftracta cruciavit, et manibus et pedibus amputatis multavit, multos etiam venundari fecit, et mortibus variis ac miferabilibus apud Gelgdefordiam[y] fexcentos viros occidit. Alnredi vero oculos, infidiis intercepti, juffit erui apud Heli,[z] ibique non multo poft mortuus eft; Edwardus vero rediit in Normannia cum feftinatione.

Rodbertus rex Francorum filius Hugonis obiit,[a] hic fancto fine quievit, cui fucceffit Henricus[b] filius ejus.

Anno M.xxxvij. Haroldus rex Merciorum et Northumbrorum ut per

[q] Upon Tuesday the 19th of August. *S. Dunelm.* col. 178. [r] Now Pershore, in Worcestershire. [s] Brithtegus, *S. Dunelm.* col. 178; Britheagus, *Diceto*, col. 469. [t] See *Fordun*, i. 230, 232. Duncan is omitted by *Simeon*, col. 178, who places Machethah next in the succession. [u] Hardecnutum suum et Emmæ reginæ filium. *S. Dunelm.* col. 179. [w] Upon Wednesday the 12th of November, *S. Dunelm.* col. 179. [x] Alfredus, *S. Dunelm.* col. 179. [y] Gildefordam, *S. Dunelm.* col. 179, now Guilford, in Surrey. [z] Now Ely, in Cambridge. (16) [a] Robert II., son of Hugh Capet and Adelaide, daughter of William II., duke of Guyenne, and Earl of Poitou, died at Melun upon the 20th of July 1031. *L'Art*, i. 569, 8vo. [b] Henry I. was consecrated at Rheims on the 24th of May 1027, and succeeded to the throne on the 20th of July 1031. *Anquetil*, i. 451.

totam Angliam regnaret, a principibus et populo, ſpreto fratre ſuo Hardecnuto, quia nimium in Denemarchia morabatur, eligitur.

Emma quondam regina immiſericorditer ab Anglia expulſa, ab[c] Aldwino Flandrenſium comite honorifice ſuſcipitur.

Anno M.xxxviij. obiit[d] Ægelnotus Dorobernenſis epiſcopus, cujus obitus die vij. Agelricus[e] Suthſaxonum preſul, ut a Deo petierat ne poſt tantum patrem diu remaneret, obiit.

Edſius[f] capellanus regis ſuſcepit archiepiſcopatum Cantuarie, Gimketel epiſcopatum Suthſaxonum.

Obiit Brithegus[g] Wigornenſis epiſcopus, cui ſucceſſit Liuingus.

Anno M.xxxix. hyemps extitit aſperrima.

Obiit Brithmarus Liceſeldenſis epiſcopus, cui Wlſius ſucceſſit.

Hardecnutus rex Danorum Flandriam devectus ad matrem ſuam Emmam venit.

Obiit Dunecanus[h] rex Scottorum, cujus regnum Macbet ſibi uſurpavit.

Anno M.xl. obiit Haroldus rex, Lundonie, et in Weſtmonaſterio ſepelitur.

Hardecnutus in regem elevatus graviter necem fratris ſui Alwredi ſuper defunctum fratrem ulciſcitur. Caput enim defuncti regis Haroldi de terra extractum poſtea in gronnam, demum in Tamenſem fluvium proicere juſſit. Godwinus multis donariis[k] et per jurandum ſui et multorum aliorum nobilium, regem ſibi pacificavit.

fol. 12. Anno M.xlj. Edwardus Agelredi quondam regis Anglorum filius, de Normannia ubi multis exulaverat annis, venit Angliam, et a fratre ſuo Hardecnuto[l] rege honorifice ſuſceptus, in curia ejus manſit.

[c] A Baldwino? *Cf. Sax. Chron.* p. 155, *S. Dunelm.* col. 180. [d] Upon the 1st of November, *Sax. Chron.* p. 155; but according to *Simeon*, col. 180, upon the 29th of October. [e] Æthelric, *Sax. Chron.;* Agelric, *S. Dunelm*, col. 180. [f] Eadsige, *Sax. Chron.;* Eadsinus, *Chron. August, cant. ap. X Script.* col. 2245; Edsius, *S. Dunelm.* col. 180. [g] Upon Wednesday the 20th of December. *S. Dunelm.* col. 180. [h] See *Fordun*, i. 233. [i] Upon the 17th of March, 1039. *Sax. Chron.* [k] A curious account of these gifts may be seen in *Simeon*, col. 180. Concerning the "ategar" (misprinted a Tegar), see *Boucher's Glossary*, under the prefix AT, edit. 1832. [l] They were the sons of Elfgiva, surnamed Emma. See *Sax. Chron.* p. 156. I take this opportunity of correcting a curious error into which the editors of the *Sax. Chron.* have fallen in their version of the text of this year's transactions; the passage is as follows:—"And on this ilcan geare com Eadward Æthelredes sunu cinges hider to lande of Weallande;" which should be rendered—"And on this same year came Edward, the son of Ethelred, the king to [this] land,

Anno M.xlij. rex Hardecnutus, dum in celebri nuptiarum convivio, in quo Ofgotus Clappa, magne vir potentie, filiam fuam Githam Danico et prepotenti viro Touio Prudan, in loco qui dicitur Lamhy̆the, magna cum leticia tradebat nuptui, letus, fofpes, et hilaris cum fponfa prædicta et quibufdam viris ftaret, repente inter bibendum miferabili cafu ad terram corruit, et fic mutus permanens feria iiij.[m] vj. idus Junii [Jun. 8] expiravit, et Wintonie juxta patrem fuum eft tumulatus.

Anno M.xliij. Edwardus ab archiepifcopis Edfio Dorobernenfi et Alfrico Eboracenfi aliifque fere totius Anglie epifcopis, prima[n] pache, iii. N. Aprilis [Apr. 3] ungitur in regem Wintonie.

Defuncto Edmundo[o] Dunelmenfi epifcopo, cui[p] fucceffit Ægelricus, Siwardo adminiftrante comitatum Northimbrorum.

Anno M.xliiij. Alwordus[q] Lundonienfis epifcopus obiit.

Anno M.xlv. obiit Brithwaldus[r] Wiltonienfis epifcopus, cui fucceffit Hermanus[s] regis capellanus.

Anno M.xlvj. Magnus Noreganorum rex fancti Olaui regis filius, fugato rege Danorum Swano, Danemarchiam fibi fubegit.

Ofgotus Clappa[t] expellitur Anglia.

Anno M.xlvij. bellum fuit apud Wallundunas.

Obiit Alwinus[u] Wintonienfis epifcopus, cui Stigandus fucceffit.

Magnus rex Noreganorum cum Swano prœlium committens, illum Danemarchia expulit, et in illa regnavit, ac non multo[w] poft obiit.

Anno M.xlviij. Swanus Danemarchiam recepit, et Haroldus Harfahgher[x]

from *exile*." Instead of which, both *Gibson* and *Ingram* inform us, that he returned from *Wealland*, which they interpret Normandy. [m] Instead of "feria iiij," as in the text, we should follow *Simeon* in reading "feria iij," col. 179. The *Sax. Chron.* places this event in 1041. [n] The *Sax. Chron.* places the Corouation of Edward a year earlier; but the fact of Easter-day falling upon the 3d of April, evinces the correctness of the text. [o] See *Simeon*, coll. 34, 144. [p] The word "cui" is improperly inserted in the MS. [q] He is called Alwoldus by *S. Dunelm.* col. 180; Ailwardus by *Diceto*, col. 475; Elwordus by *Bromton*, col. 938; and Elswordus by *Knyghton*, col. 2329. [r] The *Sax. Chron.* refers this to the year 1043. [s] He is called a native of Lorraine by *Simeon*, col. 181; he is styled bishop of Winchester by *Ailred*, col. 381, by *Stubbs*, col. 1701; and bishop of Salisbury by *Simeon*, col. 202. [t] In 1044, according to the *Sax. Chron.* [u] Ælfwine, *Sax. Chron.* p. 158; and according to the same authority, upon the 29th of August 1045; but one MS. places it a year later. [w] Magnus died in 1047, in Jutland. *L'Art*, viii. 161, 8vo. [x] Harsager, *S. Dunelm.* col. 183, incorrectly; it is the epithet "fair-haired."

Siwardi regis Noreganorum filius, et ex parte matris frater sancti Olaui, patruus scilicet Magni regis, Noregam repetiit, et per suos nuncios pacem cum rege Anglorum fecit.

Terre motus extitit magnus kalendarum Maij[y] [Maij 1] die, Wigorne, Wic, Deorbeia, et multis aliis locis.

Mortalitas hominum et animalium multa secuta est, et ignis aerius, vulgo dictus Siluaticus, quibusdam in locis villas et segetes multas cremavit.

Anno M.xlix. Leo[z] factus est papa c^{us}.xl^{us}.v^{us}. Iste est Leo qui novum cantum de sancto Gregorio fecit.

Henricus imperator innumerabilem congregavit exercitum contra Baldwinum Flandrensium comitem, eo quod apud Neomagum palatium suum combussisset pulcherrimum atque fregisset,[zz] in qua expeditione fuit Leo papa, et de multis terris nobiles quam plurimi. Swanus etiam rex Danorum cum sua classe illi affuit, et fidelitatem imperatori juravit. Compulsus tandem comes Baldwinus pacem cum imperatore fecit.

Leo papa dedicavit ecclesiam sancti Remigii Remis, ubi et concilium postea[a] tenuit.

Anno M.l. Macbeth[b] rex Scotorum Rome argentum spargendo distribuit.

Obiit Edsius[c] Dorobornensis archiepiscopus, cui Rodbertus, Lundoniensis episcopus genere Normannus successit.[d]

Hermanus Wiltoniensis episcopus, Aldredus[e] Wigornensis episcopus Romam ierunt.

Anno M.lj. Alfricus, qui et Putta, Eboracensis archiepiscopus apud Sudwelle obiit, et apud Medeshamstede,[f] id est Burch, sepelitur, cui Kinsius[g] regis capellanus successit.

[y] Upon Sunday the 1st of May *S. Dunelm.* col 183; Dominica is probably omitted at the end of this clause of the sentence. [z] Leo IX. was elected about the end of the year 1048, and enthroned upon the 12th of February, 1049. [zz] Concerning this expedition, see *L'Art* xiii. 288. 8vo. (17) [a] Upon the 3d of October, 1049. [b] Machethad, *S. Dunelm.* col. 184., from whom this sentence is transcribed. It is found in nearly the same words in *Fordun*, ii. 253; and in *Florence of Worcester*, p. 626. [c] Edsinus, *Chron. August. Cant.* col. 2249; *Diceto*, col. 473; *Gervase*, col. 1651; *Thorn*, col. 1784. [d] According to the *Sax. Chron.* in 1048, p. 161. [e] Et Aldredus, *S. Dunelm.* col. 184. [f] Now Peterborough, *Cf. Stubbs*, col. 1700. [g] *Stubbs* relates that Kinsi ordained a bishop, whom he names Magsuem, and his surrogate, John, to the See of Glasgow; and that he received from them a charter of profession, which was lost in the fire

Rex Edwardus absolvit Anglos a gravi vectigali, id est xxx. [30,000] librarum, xxx°. et viij°. anno ex quo pater suus rex Ægelredus primitus Danicis id solidariis solvi mandarat.

Orta seditione inter regem et comitem Godwinum, pro eo quod tradere noluit morti sororium suum comitem Bononiensem, cujus milites stolide hospitia querentes apud Douer ubi applicuerat,[h] plures e civibus peremerunt, qui et ipse ad castrum Dover cum suis confugerat; tandem Godwinus cum rege placitare volentem, postquam bis super regem exercitum duxerat, et secundo dilapsus fuerat ab eo, subter fugientem diem constitutum, cum quinque filiis rex exlegavit. fol. 12. b.

Rex Edwardus Willelmum comitem Bastard Normanniæ ad se in Anglia venientem, magno cum honore suscepit, et multis donatum muneribus ad propria remisit.

Anno M.lij. Emma que et Elgiua, quondam regina Anglorum obiit[i] Wintoniæ.

Rex Edwardus et comes Godwinus, et filii sui ad invicem reconciliati sunt, receptis pristinis dignitatibus suis; et Normanni fere omnes ab Anglia exlegantur.

Rodbertus[k] Dorobernensis archiepiscopus cum suis evadens vix recessit ab Anglia.

Anno M.liij. caput Res fratris Griffini regis Walensium[l] ad regem Edwardam in vigilia epiphannie [Jan. 5] apud Glawornam allatum est.

Godwinus comes feria ij. pasche [Apr. 12] ad mensam juxta regem mutus permanens et inde a filiis suis exportatus in cameram regis v[ta]. post[m] hec feria vita decessit, cui successit Haroldus filius ejus in comitatum, et Haroldi comitatus datus est Algaro[n] Leofrici comitis filio.

Anno M.liv. dux Northimbrorum Siwardus, jussu regis Edwardi, Scottiam cum[o] multo exercitu intrans, prelium cum rege Scottorum

at York, when it was ravaged by the Normans. Bearing in mind the claim of the See of York to episcopal jurisdiction in Scotland, this statement should be received with caution. [h] In September, *S. Dunelm.* col. 184, where a full account of this disturbance may be seen. [i] Upon the 6th of March, *S. Dunelm,* col. 185. She had been the wife of Ethelred II., and afterwards of Cnut; *Cf. Ailred. Riev.* col. 362; *Sax. Chron.* p. 151. [k] See *Gervase,* col. 1651. [l] Of South Wales, *S. Dunelm,* col. 187. [m] According to the *Sax. Chron.* he died upon the 15th of May 1053, p. 168. [n] Ælgar, *Sax. Chron.* p. 169. [o] "Et equestri exercitu et classe valida." *S. Dunelm,* col. 187.

Macbeth committens illum fugavit, et Malcolmum,[p] ut rex jufferat, regem conftituit.

Rex Edwardus mifit Aldredum Wigornenfem epifcopum ad imperatorem, ut per eum reciperet fratruelem fuum Edwardum, qui in Ungaria exulaverat.

Anno M.lv. Siwardus dux Northimbrorum Eboraci obiit, cujus ducatus Toftio fratri Haroldi ducis datus eft.

Non multo poft Algarus filius Leofrici comitis fine culpa a rege Edwardo exlegatus Hyberniam mox petiit, et xviij°. piratis navibus adquifitis et auxilio regis Walenfium Griffini maxime fretus, tandem fuum comitatum recuperavit, combufta prius civitate Herefordenfi, et monafterio S. Alberti regis et martyris, et quibufdam canonicis occifis et cccc[tis]. vel eo amplius ceteris.

Lulach[q] quatuor menfes et dimidium regnavit.

Anno M.lvi. obiit Henricus[r] imperator, cui fucceffit Henricus filius ejus.

Obiit[s] fancte memorie Edelftanus Herefordenfis epifcopus, cui Levegarus ducis Haroldi capellanus fucceffit; qui eodem anno a rege Wanorum Griffino cum fuis clericis et multis aliis occifus eft.

Agelricus[t] Dunelmenfis, epifcopus fponte epifcopatum relinquens, ad monafterium fuum Burch rediit, ibique vitam finivit; cui fucceffit frater ejus Agelwinus.

Malcolmus filius Dunecani fufcepit regnum Scotiæ jure hereditario, [regnavitque[u] xxxvij. annis. Anno autem M.lxvij. defponfata eft ei Margareta gloriofa regina, ex qua genuit vi. filios, fcilicet Edwardum,

[p] Malcolmum regis Cumbrorum filium, *S. Dunelm.* col. 187. [q] According to some accounts, he was slain upon the 3d of April 1057, being the Thursday in Easter week, *Fordun*, i. 252. Lulach, in the Celtic language of ancient Scotland, signified *a fool*. See *Fordun*, i. 252; *Wynt.* i. 258; *Hailes* i. 3, note. This sentence is added in the MS. by a hand of the xiv century, apparently different from that which inserted the verses. [r] "Henricus Romanorum imperator," *S. Dunelm.* col. 188. [s] Upon the 10th of February, *S. Dunelm.* col. 188. [t] Upon the 16th of July, *S. Dunelm.* col. 188. [u] The portion enclosed within brackets (ending on line 18 of page 53) is printed from a leaf which has originally formed no part of the Chronicle, but which is written in a hand very little inferior in antiquity. The words from "Malcolmus" to "hereditario" form all the original text of the Chronicle, which immediately passes on to the following year. Subsequent notes will shew that this addition varies in some instances from the details of the work itself. These alterations are therefore not indicated in this place.

Edmundum, Edelredum, Edgarum, Alexandrum, David, duas filias, ſcili- Matildam reginam Anglorum, et Mariam comitiſſam Boloniæ. Anno vero regni ſui xxxvij. interemtus eſt in Anglia idus Novembris, [Nov. 13, 1093] et filius ejus primogenitus Edwardus lancea ibidem perforatus eſt, qui xvij. kal. Decembris [Nov. 15, 1093] fatis ceſſit. Quod ut audivit felix regina Margareta, immo, ut verius dicam, ſpiritu ſancto præſcivit, confeſſione et communione ſuſceptis, Deo ſe precibus commendans, animam ſanctam celo reddidit, xvi.° kalendas Decembris [Nov. 16, 1093.]

Invaſit igitur regnum Duuenaldus frater prædicti regis Malcolmi, legitimis heredibus, ſcilicet Edgaro, Alexandro, David exilio relegatis: ſed Dunecanus filius prænominati Malcolmi ſed nothus, qui erat obſes in curia regis Anglie, ſcilicet Willelmi Ruffi, auxilio et conſilio ejuſdem ſuperveniens, patruum ſuum fugavit, et ſuſceptus eſt in regem, et regnavit per annum et dimidium, cui quidam comes, ſcilicet de Mornes, conſilio prædicti Duuenaldi, necem nequiter intulit. Duuenaldus iterum regnum invadens, regnavit annis tribus et dimidium.

Anno autem ab incarnatione Domini M.xcvj. Edgarus filius regis Malcolmi et regine glorioſe Margarete hereditario regnum Scocie ſuſcepit, Duuenaldo capto et carceri perpetuo damnato. Regnavit igitur Edgarus rex feliciter ix. annis, anno ab incarnatione Domini M.c.vij. vitam terminans, ſcilicet vij. idus Januarii [Jan. 7].

Cui ſucceſſit in regnum frater ejus Alexander, regnans glorioſe xvij. annis, anno ab incarnatione Domini M.c.xxiiij. viam univerſe carnis ingrediens vj. kalendas Maij [Apr. 26].

Succeſſit autem ei frater ejus junior et feliocior[x] David, qui potentiſſimus rex regnavit feliciter xxix. annis, et ſic Deo animam commendans, deceſſit anno ab incarnatione Domini M°.c°.liij°. ſcilicet ix°. kalendas Junij [Maij 24].

Comes Henricus filius ejuſdem regis David, obierat anno precedenti, ſcilicet ab incarnatione Domini M.c.lij. et anno ſubſequenti, videlicet ab incarnatione Domini M.c.liij. ſuſcepit Malcolmus filius predicti comitis

[w] Et dimidio?

[x] "Et felicior" added above the line, in a hand a little more modern than the rest of the page.

Henrici regni gubernacula, puer, et virgo[xx] in virginitate fua permanens, gratia Dei ei infpirante, ufque ad obitum fuum; regnavit igitur annis xij. et dimidio, et hominem exuens celo fufceptus v. idus Decembris [Dec. 8]; ita quod Willelmus frater ejus eodem anno, fcilicet ab incarnatione Domini M.C.LXV. regnum fufcepit, et anno regni fui xxxiij. natus eft ei filius ejus Alexander, ab incarnatione Domini M.C.XCVIIJ. et anno regni fui xlix. obiit.

Alexander vero filius ejus poft obitum fuum fufcepit regnum honorifice, et anno M.CC.XXJ. copulavit fibi in matrimonium Johannam filiam Johannis regis, et fororem Henrici regis Anglie, Poftea,[y] elapfi funt anni xlij. que anno M.CC.XXXVIIJ. obiit fine liberis; quapropter idem rex accepit in uxorem Mariam filiam Ingeram ij de Couchi anno M.CC.XXXIX. que peperit ei filium anno M.CC.XLJ. vocans eum Alexfandrum,[y] poft ejus nativitatem competi[z] funt anni xxij. anno M.CC.XLIX. et regni fui xxxv.

Obiit Alexander rex pacificus viij. idus Julij [Jul. 8], cui fucceffit Alexander filius ejus iij. idus Julij[y] [Jul. 13], poftea completi funt anni xiiij.

Poft fundationem Ciftercij[a] con̄. ā. clxvj.]

Anno M.LVIJ. clito Edwardus Edmundi Ferrei lateris regis filius pro quo rex in Ungaria miferat ut regem poft fe fubftitueret, obiit Lundoniis.

Obiit bone memorie Leofricus comes, ducis Leofewini filius, qui cum fua uxore Godiua cenobium Conuentre[c] de fuo patrimonio conftruxerunt ubi et fepultus eft, cui fucceffit Algarus[d] filius ejus.

Anno M.LVIIJ. Algarus comes fecundo a rege Edwardo, exlegatus eft; fed regis Walanorum Grifini juvamine et Noreganice claffis, per vim fuum comitatum recepit.

Aldredus Wigornenfis mare tranfiens, per Ungariam Ierofolimam profectus eft.

[xx] The ridiculous and false tales concerning Malcolm the Maiden, were probably originated by *W. Neubrig.* See his *Hist.* p. 85. [y] It is by no means clear to what this and the similar sentences in the present year allude. [z] Completi? (18) [a] The order of the Cistercians was instituted by Robert, abbot of Molesme, in 1098. *Du Fresnoy*, ii. 444. Adding the 166 years of the text to that date, we have the year 1164, which is within a year of the date of the death of Malcolm IV. It seems, therefore, not improbable that the present line was intended as an insertion, after that event. [b] Upon the 31st of August. *S. Dunelm*, 189. [c] See *Monast. Angl.* ii. 429, edit. 1661; *S. Dunelm*, col. 189. [d] Ælfgar, *Sax. Chron.* p. 170.

Anno M.lix. Nicholaus Florentine[e] civitatis epiſcopus papa eligitur et Benedictus[f] ejicitur.

Anno M.lx. obiit Henricus[g] rex Francorum, cui ſucceſſit Philippus[h] filius ejus.

Obiit Kinſius[i] Eboracenſis archiepiſcopus, cui ſucceſſiit Aldredus Wigornenſis epiſcopus, et Herefordenſis præſulatus eſt datus Waltero capel- fol. 14. lano Edithe Regine.

Anno M.lxj. Aldredus archiepiſcopus Eboracenſis Romam cum Toſtio comite profectus,[k] pallium a Nicholao papa ſuſcepit.

Interim[l] Malcolmus rex Scottorum ſui conjurati fratris Toſtii comitatum, id eſt Norhimbriam, ferociter depopulatur; violata pace ſancti Cuthberti in Halieilande.[ll]

Obiit Nicholaus[m] papa, cui ſucceſſit Alexander c^{us}.xl^{us}.ix^{us}.

Anno M.lxij. Wlfſtanus Wigornenſis eccleſie venerabilis monachus Wigornenſi eccleſie præficitur epiſcopus, et ab Aldredo Eboracenſi archiepiſcopo conſecratur quia officium epiſcopale Stigando interdictum fuerat a dompno papa.[n]

Anno M.lxiij. rex Northwalanorum Grifinus impetu et fortitudine comitis Haroldi et fratris ſui Toſtii ferre non valens, navem conſcendens fugit et vix evaſit; unde Walani coacti, datis obſidibus, ſe ſe ſuaque dederunt, regemque ſuum Grifinum exlegantes abjecerunt.

Anno M.lxiv. rex Norwalanorum Grifinus a ſuis interficitur, et caput ejus caputque navis impius[o] cum ornatura, comiti Haroldo mittitur; que mox ille regi Edwardo detulit. Rex vero Edwardus, terram regis occiſi duobus fratribus ſuis Bleothgento[p] et Rithwalano ea conditione conceſſit, ut fideles illi ſemper exiſterent, quod et per ſacramentum et obſidibus datis confirmaverunt.

[e] Nicholas II. was crowned 18th Jan. 1059. [f] Benedict X., Antipope, held the See from the 30th of March 1058, to the 18th of January 1059. [g] Henry I. died at Vitri, upon the 29th of August 1060. *Anquetil*, i. 469; *L'Art*, i. 590. [h] Philip I. succeeded upon the death of his father. *L'Art*, i. 571. [i] Upon the 22d of December. *Stubbs*, col. 1700; *Sax. Chron.* p. 170; *S. Dunelm.* col. 190. [k] See *Stubbs*, col. 1701. [l] *S. Dunelm.* coll. 190, 218. [ll] Holy Island, on which the Monastery of Lindisfarne was founded by King Oswald, who erected it into a Bishop's See, anno 635. Having been twice demolished by the Danes, in 793, and 875, the See was removed to Durham. [m] Nicolas II. died upon the 21st or 22d of July 1061, and was succeeded by Alexander II. [n] See *S. Dunelm.* coll. 190, 191. [o] Ipsius. *S. Dunelm.* col. 192. [p] Blechgento, *S. Dunelm.* col. 162.

Anno M.lxv. Agelwinus Dunelmenſis epiſcopus oſſa beati Oſwini regis et martyris apud Tinemutham de Tumulo in ſcrinio magno cum honore levavit.

Anno ab incarnatione Domini M°.lx°.vj°. obiit pie memorie Edwardus rex, honor et gloria Anglorum dum vixit, eorundem ruina dum moritur, poſtea quam curiam ſuam in nativitate Domini [Dec. 25, 1065], ut potuit Lundoniis tenuerat et eccleſiam ſancti Petri Weſtmonaſterii quam ipſe a fundamentis conſtruxerat, cum magna gloria dedicari fecerat,[r] in vigilia Epiphanie [Jan. 5]; cui poſt obitum ejus ſucceſſit Haroldus comitis Godwini filius.

Rex Noreganorum Haroldus Harphagher, frater ſancti Olaui regis et martyris, et Toſtius comes apud Strinfordebrige[q] occiduntur.

Willelmus Baſtard Angliam debellat et obtinet; et ab Aldredo[qq] Eboracenſi archiepiſcopo apud Weſtmonaſterium in regem conſecratur.

Viſa eſt cometa.

Anno M.lxvij. rex Willelmus Normanniam rediit, ducens ſecum Dorobernenſem archiepiſcopum Stigandum, clitonem Adgarum, comites Edwinum et Morkarum et Walteum et multos alios de nobilioribus Anglie; rediens vero, Anglis inportabile tributum impoſuit.

Anno M.lxviij. duo pape in Roma facti ſunt, id eſt epiſcopus Parmenſis[s] qui expulſus eſt, et epiſcopus de Luca[t] qui papa permanſit.

Anno M.lxix. comes Robertus Cumin cum DCC^{tis} fere viris apud Dunelmum a Norhimbris occiditur.[u]

Aldredus archiepiſcopus obiit.

Anno M.lxx. rex Malcolmus Angliam uſque Clineland vaſtavit; et tunc clitoni Edgaro et ſororibus Margarete et Chriſtine, ubi eas invenit regem Anglie fugientes, ut in Scotiam irent, apud Weremundam in reditu pacem ſuam donavit et Margaretam poſtea ſibi in matrimonium[w] junxit.

[q] Stanfordbriege. *S. Dunelm.* col. 194. This battle was fought upon Monday the 25th of September, *id.* [qq] *W. Newbrig.* 1; *M. Paris,* 4. [r] Waltherum Siwardi ducis filium. *S. Dunelm.* col. 197. [s] Styled Honorius II. *Du Fresnoy,* ii. 438; See *M. Paris,* 5. [t] Alexander II. was crowned 30th of September 1061, and died 21st of April 1073. [u] Upon Wednesday the 28th of January 1069. *S. Dunelm.* col. 198. [w] The interpolation, under the year 1056, states, that the marriage took place in 1067.

Stigandus ab archiepifcopatu deponitur a legatis Alexandri pape, et multe alie perfone.

Thomas et Lamfrancus archiepifcopi confecrantur, Lamfrancus a suffraganeis, Thomas a Lamfrancho.

Anno M.lxxj. Lamfrancus et Thomas Romam profecti, pallia ab Alexandro papa fufceperunt. fol. 14.

Walkerus Dunelmenfi ecclefie præficitur epifcopus.

Anno M.lxxij. Willelmus Scotiam intravit, cui occurrens rex Malcolmus in loco qui dicitur Abernithi,[x] [homo fuus devenit.[y]]

Rex Willelmus in reditu de Scottia temere per fuos capellanos de fancto Cuthberto explorare volens, territus a Dunelmo et fub velocitate receffit.

Anno M.lxxiij. clito Edgarus cum rege Willelmo pacificatus eft.

Comes Waldeuus necem avi fui Aldredi comitis fuper filios Carl graviter ulcifcitur.

Anno M.lxxiiij. Hiltibrandus,[z] qui et Gregorius, Romanus, archipapa eft electus et confecratus. Ifte papa banno interdixit clericis uxores habere.

[x] The locality of "Abernithi" has been a subject of controversy. See *Hailes*, i. 15; *Chalmers*, i. 418. As some of the arguments there adduced are founded upon the meaning of the word "gewæde," which occurs in the account given in the *Sax. Chron.* I may remark, that *Gibson* is in error when he states, that it is expressive of the river Tweed; instead of which, it is the common Saxon word for a ford, and is frequent in the languages of the North. *Ihre*, ii. 1024. It is common in names of places, such as Langwath, *Monast. Anglic.* ii. 602, 643; Sandwath, p. 151; Howath, p. 507; and, in p. 903, mention is made of a "villa quæ dicitur Wath." It subsequently became peculiar to the north of England. *Camden's Remains*, p. 100; *Skinner, in voce*. Places ending in "warth," which seems in several instances a corruption of "wath," are generally situated on the banks of a river, near a ford. *Craven Gloss.* ii. 241. No argument, as to locality, can therefore be deduced from this word. In compliance with a wish expressed by *Lord Hailes*, i. 16, the following MSS. of authors who mention this meeting have been consulted, but without conferring any advantage upon their respective texts. For *Florence of Worcester*, the *Cottonian MS.* Vitell. E. xiii.; for *Radulfus de Diceto*, the *Cottonian MS.* Claud. E. iii. The same event is recorded in a short Chronicle preserved in the *Arundel MS.*, 220; see also for accounts of the same event, *Hoveden*, fol. 260. b.; *Hen. of Huntingdon*, fol. 211. b.; *W. Malmesbur.* fol. 58; *Wynt.* i. 270; *Atwood*, cap. xxii. when discussing this event, cites the narratives of *Ordericus Vitalis*, the *Register of Abingdon*, (Cott. MS. Claud. B. vi.), and the *Anonymous Chronicle* in the Cott. MS. Vitell. A. xx. [y] The words here inserted within brackets are no longer legible in the MS., but are given from the edition of *Gale*. Since the period of its publication, they have been so carefully erased from the vellum, that there does not now remain the vestige of a single letter. See *M. Paris*, p. 5; *Ingulfus, edit. Gale*, p. 70. [z] St Gregory VII. was elected 22d of April 1079.

Tres monachi de Evesham[a] venerunt, id est Aldwinus, Elfwinus, Reinfridus: ab his tribus instaurata sunt iij[a]. monasteria, Dunelmum, Eboracum, Witebi.

Magna conjuratio contra regem Willelmum facta est.[aa]

Anno M.lxxv. comes Waldavus[b] occisus est.

Philippus rex Francorum ab obsidione Dól fugavit regem Willelmum.

Gregorius papa præcepit ut nullus audiret missam presbyteri conjugati.

Anno M.lxxvj. rex Danorum Swanus bene litteris inbutus obiit, cui filius suus Haroldus successit.

Anno M.lxxvij. Rodbertus Curtehose guerram contra patrem suum movit auxilio Philippi regis Francie, eo quod Normanniam sibi coram eodem rege promiserat et non dederat.

Anno M.lxxviij. Nichil dignum memorie.

Anno M.lxxix. rex Malcomus[c] Scottorum Angliam usque ad Týnam vastavit.

Rex Willelmus et filius ejus Willelmus ante castellum Gerboreth[d] a filio suo Rodberto vulnerati sunt et in fugam conversi sunt.

Anno M.lxxx. Walcherus episcopus Dunelmensis occisus est.[e] Odo Baiocensis episcopus missus a rege Willelmo Norhimbriam vastavit.

Rex Willelmus filium[f] suum Rodbertum contra Malcolmum in Scotiam usque ad Eaglesuret[g] misit, qui nullo perfecto negotio reversus, Novum Castellum condidit.

Willelmus suscepit Dunelmensem episcopatum.

(19) [a] *Simeon of Durham* says, simply, that they were "de provincia Merciorum," col. 206. See also *Hoved.* fol. 261. [aa] *M. Paris*, 7. [b] The *Sax. Chron.* places this in the year 1076, p. 183; but the present date is supported by the united testimony of *Simeon of Durham* and *Ingulfus.* [bb] See *M. Paris*, 7. [c] The *Sax. Chron.* states that this irruption was between the two feasts of the Virgin, and *Simeon of Durham* tells us it was after the feast of Assumption; from which we may conclude, that it was between August the 15th and September the 8th. *Cf. Sax. Chron.* p. 184, *S. Dunelm.* col. 210, *Hoved.* fol. 262, *W. Malmesb.* fol. 58. [d] Gerborneth. *Sax. Chron.* p. 184, Gerbohtret, *Hoved.* fol. 262. [e] Thursday the 14th of May. *S. Dunelm.* col. 210; see *M. Paris*, 7. At Gateshead, near Newcastle-upon-Tyne. [f] This invasion was in autumn, according to *Simeon of Durham*, col. 211. [g] Egglesbreth, *S. Dunelm.* col. 211; Egglesbirch, *Leland's Collect.* i. 356. *Chalmers* informs us that it is the same as Falkirk. *Caledonia*, i. 419.

Henricus imperator G.G.[h] papam Magontie decrevit deponendum, et Wibertum Rauenenſem epiſcopum pro eo fecit antipapam.

Ventus validiſſimus in natale Domini.

Anno M.lxxxj. Henricus imperator hoſtiliter Romam adverſus papam adiit, oppugnans urbem adhuc non intravit.

Anno M.lxxxij. multis homicidiis et prædationibus inter Henricum imperatorem et papam G.G.[h] actis, in nocte palmarum [Apr. 17] multi ſunt occiſi.

Rex Willelmus fratrem ſuum Odonem Baiocenſem epiſcopum in cuſtodiam poſuit.

Anno M.lxxxiij. Henricus imperator urbem Rome infregit et cepit, et Wibertum[hh] antipapam intruſit: G.G.[h] vero Beneuentum adiens ibidem uſque ad obitum deguit.

Anno M.lxxxiiij. G.G.[h] papa obiit.[i]

Rex Willelmus de unaquaque hida per Angliam vj. ſolidos accepit.

Anno M.lxxxv. rex Willelmus tribus capellanis ſuis Mauricio Lundonienſem, Willelmo Teodfordenſem, Rodberto Ceſtrenſem dedit preſulatum.

Anno M.lxxxvj. rex Willelmus fecit deſcribi totam Angliam.

Clito Ædgarus cum ....cc.[k] militibus mare tranſiens Apuliam adiit, cujus ſoror Chriſtiana monaſterium Rumeſeia intravit et ſanctimonialem fol. 15. habitum ſuſcepit.

Anno M.lxxxvij. reliquie ſancti Nicholai de Mirrcia uſque ad Barum tranſferuntur.[l]

Aldwinus prior Dunelmenſis deceſſit.

Rex Willelmus in Frantiam cum exercitu venit, et opidum quod Mathuntun[m] nuncupatur, et omnes eccleſias in eo ſitas, duoſque recluſos igne ſuccendit; et inde Normanniam rediit. Sed in iſto reditu dirus viſcerum dolor illum apprehendit, et magis ac magis de die in diem gravabat. Cum

[h] This is the common contraction for all the inflections of Gregorius. [hh] The antipope was Guibert archbishop of Ravenna, who assumed the name of Clement III. *L'Art*, iii. 336, 8vo. [i] He died upon the 25th of May 1085. [k] An erasure has been made in the MS. before the numerals, but the text, as it now stands, agrees with the reading of *Simeon of Durham*, col. 213, and of *Hoved*. fol. 264. [l] "In Barensem transferuntur civitatem." *S. Dunelm.* col. 213. [m] Mathun, *S. Dunelm.* col. 213; "Mediantum civitatem," *M. Paris*, 9, Matuntun, *Hoved.* fol. 264.

autem ingraveſcente egritudine diem ſibi mortis imminere ſenſiſſet, fratrem ſuum Odonem Baiocenſem epiſcopum, et comites Morkarum et Rogerum et Siwardum cognomento Barn, et Wlnotum[n] regis Haroldi germanum quem a pueritia in cuſtodia,[nn] et omnes quos vel in Anglia vel in Normannia cuſtodie manciparat, relaxavit. Deinde filio ſuo Willelmo Regnum tradidit Anglie, et Rodberto primogenito ſuo, qui tunc in Francia exulabat, comitatum Normannie conceſſit; et ſic celeſti viatico munitus poſtquam xx^ti. annis, menſibus xj.[nnn] genti Anglorum præfuit, v^o. iduum Septembrium [Sept. 9] die, regnum cum vita perdidit; et Cadomi in eccleſia ſanćti Stephani ſepultus eſt, et quam ipſe a fundamentis conſtruerat, bonis ditaverat. Willelmus autem filius ejus Angliam feſtinato adiit, ducens ſecum Morkarum et Wlnotum; ſed mox ut Wintoniam venit, illos ut prius fuerant, cuſtodie mancipavit. Poſt hec vj^o. kal. Oćtobris [Sept. 26] die dominico in Weſtmonaſterio a Lamfranco archiepiſcopo in regem conſecratus eſt. Theſauros patris ſui, ut ipſe juſſerat, eccleſiis per Angliam diviſit et pauperibus. Vlfum Haroldi quondam regis filium, et Dunecanum[o] Malcolmi regis filium, a cuſtodia laxatos et armis militaribus honoratos, abire permiſit.

Anno M.lxxxviij. fere omnes comites et proceres Anglie paraverunt regem prodere, ſed nichil profecerunt.[p]

Anno M.lxxxix. obiit[q] Lamfranchus archiepiſcopus.

Terremotus extitit per Angliam permaximus circa horam diei tertiam.[r]

Anno M.xc. rex Willelmus regem Francorum Philippum per pecuniam occulte tranſmiſſam ab obſidione ſui caſtri in Normanniam abire fecit.

Ventus vehemens percuſſit Lundoniam.

Anno M.xcj. reconciliati ſunt rex Willelmus et frater ſuus Rodbertus. Henricus frater eorum Montem ſanćti Michaelis occupavit, et regis terram vaſtavit; quem rex et comes per totam quadrageſimam [Feb. 26—Apr. 13] obſederunt, ſed nichil profecerunt.

[n] Wlfnothun, *Hoved.* fol. 254. [nnn] In the Chronicle of *Hoveden*, from which the account of the death of William the Conqueror is transcribed, almost verbatim, the reading is, "custodia tenuerat," fol. 264. *Hoveden* reads "mensibus 10 et 28 diebus." fol. 264. [o] Dunechaldum. *S. Dunelm.* col. 214. See *Hailes*, i. 20, note. [p] This conspiracy is detailed at some length by *Simeon of Durham*, col. 214; and by *M. Paris*, 10. [q] Upon Thursday the 24th of June, *S. Dunelm.* col. 214; but according to *Gervase*, col. 1655, upon the 28th of June. [r] Upon Saturday the 11th of August. *S. Dunelm.* col. 214.

Rex Willelmus occurrit cum exercitu regis Malcolmi jam Norhimbriam vaſtanti, in provincia Loidis,[s] quos comes Rodbertus ea conditione pacificavit, ut rex Scottorum regi Willelmo obediret, et rex Willelmus regi præfato xij. villas, quas ſub patre ſuo[t] habuerat, redderet, et xij. [12,000] marcas auri ſingulis annis daret.

Diſſenſio permaxima inter Urbanum papam et Wibertum antipapam prædictum.

Anno M.xcij. antiſtes Remigius tranſtulit ſedem Dorcaceſtrie ad Lincolum.

Rex Willelmus veniens ad Carel[u] inſtauravit illam.

Anno M.xciij. rex Willelmus dedit archiepiſcopatum Cantuarie Anſelmo abbati Becenſi, et epiſcopatum Lincolnie cancellario ſuo Rodberto Bloeth.

Eccleſia nova Dunelmi incepta eſt. iij.° idus Auguſti [Aug. 11]; epiſcopo Willelmo, et Malcolmo rege Scottorum, et Turgoto priori, ponentibus primos in fundamento lapides.

Rex Scottorum Malcolmus, cum filio ſuo primogenito Edwardo, a Norhimbris[w] occiſus eſt.

Margareta[x] regina Scotie obiit.

Anno M.xciiij. Scotti[y] regem Dunecanum peremerunt.

Anno M.xcv. Wlfſtanus venerabilis Wigornenſis epiſcopus obiit.

Walterus Albanenſis epiſcopus, legatus Romane eccleſie ab Urbano papa miſſus, pallium Cantuarie attulit.

Rodbertus de Mobreia, comes Norhimbrie, in Tinemuth capitur, et fol. 15, b.
apud Windeſhoure cuſtodie mancipatur.

Vrbanus papa Galliam veniens iter Ieruſalem prædicavit.

[s] Now Lothian. Concerning this see *M. Paris*, 10. [t] "Patre illius." *S. Dunelm.* col. 216. [u] Cairleil, *S. Dunelm.* col. 217. Carel, however, is still the common pronunciation of Cumberland, and perhaps is not to be considered an error of the scribe. [w] Malcolm was slain near Alnwick, upon the 13th of November. *S. Dunelm.* col. 218. His eldest son Edward was wounded at the same time, died upon the 15th at Edwardisle, in the forest of Jedwood, and was buried before the altar of the Trinity church of Dunfermline. *Fordun*, i. 274. The body of Malcolm, after resting for some years at Tinmouth, was at length placed beside his wife and his son, *id.* See *M. Paris*, 10, 639, and the *Additamenta* to the last named history, p. 129, where there is a curious Letter relative to the body of Malcolm. [x] Margaret died at the castle of Edinburgh, upon the fourth day after the death of her husband. *Fordun*, i. 274. [y] See *Caledonia*, i. 423, note [k].

Anno M.XCVI. Chriftiani iter verfus Ierofolymam inierunt.

Rex Willemus vi.dc.lxvi. [6,666] libras fratri fuo Rodberto præftitit, et ab eo Normanniam in vadimonium accepit.

Vrbanus papa iter Ierofolimis prædicavit.

Willelmus Dunelmenfis epifcopus obiit.[z]

Anno M.XCVIJ. rex[a] Willelmus clitonem Edgarum in Scotiam cum exercitu mifit, ut expulfo Duuenaldo, Edgarum filium Malcolmi regis regem conftitueret; quod et fecit.

Chriftiani Nicetim civitatem ceperunt xiiij.[b] kal. Junii [Jun. 19].

Anno M.XCVIIJ. FACTA EST ABBATIA SANCTE MARIE CISTERCII,[c] Robertus primus abbas. ANTIOCHIA A CHRISTIANIS CAPTA EST iij. non. Junii [Jun. 1], et cometa apparuit.

Obiit Walchelinus epifcopus Wintonie, cui fucceffit Willelmus Giffard.

Rex Noreganorum Magnus filius regis Olavi, filii regis Haroldi Harfauh, Orcadas et Meuanias infulas fuo adjecit regno.

Eodem anno kal. Augufti [Aug. 1] obiit Adimarus Podienfis epifcopus.

Vrbanus papa concilium tenuit apud Barum,[d] comitante fecum Anfelmo archiepifcopo Canturienfi.

Chriftiani ceperunt in Syria duas urbes, Barram fcilicet et Marram, ubi tantam famem paffi funt ut de cadaveribus Saracenorum comederent.

Anno M.XCIX. Vrbanus papa in ebdomada pafche [Apr. 10-18] magnum concilium Rome[e] tenuit.

Hierufalem capta eft a Chriftianis idus Julij [Jul. 15], feria vj. et Godefridus Lothtarenfis regnum fufcepit.

Vrbanus[f] papa obiit, Pafchalis in papam in fequenti die eft confecratus.

Tertio nonarum Novembris [Nov. 3] mare litus egreditur, et villas et homines quam plures, boves et oves innumeras demerfit.

[z] He died at Windsor, upon the 2d of January. *S. Dunelm.* 222.

(20) [a] This does not agree with the interpolation under the year 1056, but is supported by the *Sax. Chron.* p. 206, and *S. Dunelm.* col. 223. According to the former of these authorities, the invasion took place about Michaelmas.

[b] *Simeon of Durham* says upon the 20th, col. 223.

[c] The Abbey of Melrose was one of this order; hence the importance which they attached to its foundation.*

[d] This Council was held at Bari, upon the 1st of October.

[e] Upon the 25th of April.

[f] Urban II. died upon the 29th of July 1099; and Pascal II. was elected upon the 13th of August.

* The words printed in capitals are written in red ink in the original MS., which it is not thought necessary to imitate here.

Dicitur quod cum rogaretur Deus ut per ignis miffionem in vigilia pafche oftenderet quem fibi regem præficerent, et veniffet fuper lanciam Roberti Curthofe, refpuit illud regnum fpe regni Anglorum ille.

Anno M.C. Wibertus antipapa obiit.

Rex Willelmus in Nova forefta a Waltero Tirello fagitta occiditur.[g]

Rex Henricus a Mauricio Lundonienfi epifcopo in regem confecratur. Rex Henricus Anfelmum archiepifcopum revocavit; Rannulfum Dunelmenfem epifcopum in cuftodia Lundonie pofuit.

Rodbertus comes Normannie et Rodbertus Flandrenfis, et Euftacius Bononienfis repatriaverunt.

Rex Henricus Matildem reginam filiam Malcolmi regis Scottorum et fancte Margarete regine, fororem etiam regum Edgari, Alexandri et David defponfavit, quam Anfelmus archiepifcopus confecravit et coronavit.[h]

Obiit Thomas archiepifcopus Eboracenfis,[i] cui fucceffit Girardus.

Bomundus jam dominus Antiochie ante urbem Meletinam a Turcis captus eft et abductus, dominus vero Meletine ipfam urbem Baldewino reddidit, fratri regis, Godfridi. Eodem anno ipfe Godefridus obiit, et Baldewinus ei fucceffit.[ii]

Anno M.C.j. Rannulfus epifcopus[k] de cuftodia evafit.[iii]

Rex[l] Franciæ Ludovicus interfuit curie Henrici regis Lundoniis in natali Domini [Dec. 25].

Pax facta eft inter regem Henricum et comitem Rodbertum, ut rex m̅ı̅ı̅ [3000] marcas argenti perfolveret comiti fingulis annis.

Rex Ierofolimorum Baldewinus Cæfaream Paleftinam cepit.

Anno M.C.ij. rex Henricus Rodbertum de Belefmo et Arnoldum fratrem ejus de Anglia expulit; et Mariam[m] fororem regine Matildis Euftachio Bononienfi comiti nuptum tradidit.

[ff] See *L'Art*, xiii. 22, 8vo. [g] Upon the 1st or 2d of August. See *M. Paris*, 39. *Suger*, however, in his history of Louis, states, that he has been assured by Tyrrel, that upon the day when William was slain, he had not been in his company, or even seen him. *L'Art*, vii. 84, 8vo. [h] She was consecrated Queen upon Sunday, 11th of November, *S. Dunelm.* col. 226; see *M. Paris*, 39. [i] He died upon Sunday the 18th of November. *S. Dunelm.* col. 226. [ii] *M. Paris*, 39, 40. [iii] *Hoveden* says that he escaped from the Tower of London upon the 1st Feb., fol. 269; this individual was Ralph Flambard, the rapacious but polite bishop of Durham. [k] "Dunelmensis episcopus Ranulfus." *S. Dunelm.* col. 226. [l] In *S. Dunelm.* col. 226, he is called "electus rex," because he was associated in the royalty with his father, Philip I. [m] She was daughter of Malcolm and Margaret.

Ordo Tironenſis cepit per abbatem Benedictum, apud vetus Tironem in nemore.

Anno M.C.iij. Anſelmus archiepiſcopus injurias multas a rege ſuſtinens, Romam tendit.[n]

Rodbertus comes Angliam veniens, $\overline{\text{III}}$ [3000] marcas regi pardonavit.

Anno M.C.iiij. corpus[o] Sancti Cuthberti oſtenſum eſt, et incorruptum inventum et flexibile, et tranſlatum eſt apud Dunelmum, in novam eccleſiam, poſt annos depoſitionis ejus cccc[tos].xviij.

Anno M.C.V. rex Henricus mare tranſivit, quem receperunt omnes fere barones Normannie, ſpreto fratre ſuo, cecati multe cupiditate pecunie, et Baiocas incendit.

Anno M.C.vj. Rodbertus comes venit in Angliam, querens a fratre ut
fol. 16. omnia ablata ſibi redderet, cui contradixit.

Henricus imperator moritur, cui ſucceſſit filius ejus Henricus.

Rex Henricus mare tranſiit, et apud Tenerchebrai commiſſo prœlio Rodbertum comitem, et Rodbertum de Stuteville, et Willelmum comitem de Moretonio cepit.

Anno M.C.vij. Edgarus rex Scottorum[p] vj. idus Januarij [Jan. 8] obiit, cui ſucceſſit frater ejus Alexander.

Comes Rodbertus et comes Willelmus de Moretonio in Anglia cuſtodie mancipantur.

Rex rediit in Angliam, et in concilio apud Lundonias[q] ſtatutum eſt ut nuſquam ulterius per dationem baculi vel annuli de epiſcopatu vel abbathia per regem vel quamlibet laicam manum aliquis inveſtiretur.

Anſelmus archiepiſcopus v. epiſcopos una conſecravit.

Philippus[r] rex Francorum obiit, cui ſucceſſit Ludouicus groſſus filius ejus.

Ordinatio Rogeri[s] epiſcopi Saleſbirie.

Anno M.C.viij. rex Henricus leges ſtatuit de furibus et latronibus ſuſpendendis, et ut obuli eſſent rotundi.

[n] He proceeded to Rome, upon the 27th of April. *S. Dunelm.* col. 228. [o] Alexander, afterwards king of Scotland, was present. See *S. Dunelm.* col. 229. [p] The interpolation says, that Edgar died upon the 7th of January, but the present text follows that of *Simeon*, col. 230. [q] This Council was held upon the 1st of August. [r] Philip I. died upon the 29th of July, at Melun; and was succeeded by Louis VI. surnamed Le Gros. *L'Art*, i. 572. [s] Roger, Lord Chief Justice and Lord Treasurer, was elected upon the 13th of April 1002.

Gundulfus[t] epifcopus Rofenfis obiit, et Radulfus ei fucceffit.

Anno M.C.IX. obiit[u] Anfelmus archiepifcopus.

Tomas Eboracenfis ecclefie a Ricardo Londonienfi epifcopo in archiepifcopum confecratus eft kal. Julij [Jun. 27], et[w] in kal. Augufti [Aug. 1] Turgotum priorem Dunelmenfem in epifcopum S. Andree Eboraci idem Thomas confecravit.

Rex Henricus abbatiam Elienfem in epifcopalem fedem mutavit.

Cometa apparuit.

Tyronenfis ecclefia fundata eft, et Radulfus miffus de Tironio factus eft primus abbas de Selecherche.[x]

Anno M.C.X. rex Henricus dedit filiam fuam in conjugem Henrico regi Teutonicorum.

Cometa apparuit.

Fluvius Trenta exficcatus eft a mane ufque ad tertiam, fpatio unius miliarii.

Godricus eremita intravit in locum qui dicitur Finchala prope Dunelmum, et ibi fuit ufque ad diem mortis fue, fcilicet lx. annis.

Anno M.C.XJ. Henricus Teutonicus Romam veniens, Pafchalem papam cepit, et in cuftodia pofuit; fed poftea ftatim reconciliati funt.

Anno M.C.XIJ. rex Henricus comitem Rodbertum de Belefmo in cuftodia pofuit in Kerefburch.[y]

Anno M.C.XIIJ. rex Angliam rediens Rodbertum de Belefmo in arcta pofuit cuftodia apud Warham.

Monachi Tyronenfes venerunt in patriam iftam.[z]

Anno M.C.XIIIJ. Henrico[a] imperatori defponfata eft Matildis filia regis Anglorum Magontie, et in imperatricem eft confecrata.

[t] He died upon the 7th of March. *S. Dunelm.* col. 231. [u] Upon Wednesday, the 21st of April. *S. Dunelm.* col. 232. [w] *S. Dunelm.* col. 232, reads "iii. kal. Augusti;" but there is reason to believe that the text is correct, because the first of August fell that year upon a Sunday, upon which day of the week, we learn from the Monk of Durham, that the Bishop of St Andrews was consecrated. [ww] See note above. [x] This note, omitted in the former edition, is placed in the margin, where it has been added by a hand a little later. See *Fordun*, i. 286. [y] "Mense Octobri." *S. Dunelm.* col. 235. [z] *S. Dunelm.* col. 236. Their first establishment was Selkirk, whence they were removed to Kelso, in 1128. (21) [a] Upon the 6th of January. *S. Dunelm.* col. 136. Matilda, daughter of Henry II., after her marriage with the emperor, became the wife of Geoffrey Plantagenet, earl of Anjou, by whom she became the mother of Henry II. King of England.

Obiit[b] Thomas Eboracenſis archiepiſcopus; Radulfus Rofenſis epiſcopus factus eſt archiepiſcopus Cantuariæ. Turſtinus regis capellanus ad Eboracenſem archiepiſcopatum eligitur.[c]

Rex Henricus in Walloniam exercitum duxit.

Tamiſia defecit, ita ut a puero tranſvadari poſſit.

Anno M.C.XV. Radulfus ſuſcepit pallium ab Anſelmo, Romane eccleſie legato.

Turgotus de Scottia rediens Dunelmum obiit, et ſepultus eſt ubi diu ante prior fuerat.

Canonicis tradita eſt eccleſia de Scon̄.[d]

Obiit Benedictus, primus abbas Tironii, cui ſucceſſit Radulfus abbas de Selechirche; et de Selechirche factus eſt abbas Willelmus monachus Tironenſis.[e]

Anno M.C.XVJ. comites et barones totius Anglie Willelmo filio regis hominium apud Seleberiam fecerunt, et fidelitatem juraverunt.

Turſtinus Eboracenſis electus, nolens profeſſionem Cantuarienſi archiepiſcopo facere, mare cum rege tranſiit.

Paſchalis papa regi Henrico vices ſuas in Anglia agere per litteras conceſſit.

Anno M.C.XVIJ. apud Italiam magno terremotu. xl. diebus durante, plurima edificia corruerunt, villaque quedam pergrandis de proprio loco mota eſt.

Luna verſa eſt quaſi in ſanguinem.

Anno M.C.XVIIJ. Paſchalis[g] papa obiit, cui ſucceſſit papa Gelaſius.

Henricus imperator Romam tendit, et Burdinum Braccarenſem epiſcopum, jam anno præterito a papa Gelaſio Beneuenti excommunicatum, antipapam inſtituit.

[b] Upon Tuesday, the 24th of February. *S. Dunelm*, col. 136. [c] Upon the 15th of August. *Ibid.* [d] According to *Fordun*, it was 1114, i. 286. It had formerly been a settlement of the Culdees, but was now committed to the Canons regular of St Augustine. *Dalr. Coll.* p. 274. [e] See *Fordun*, i. 286; "Benedictus," in the text, is an error for Bernardus. This sentence, as well as that relative to Scone, are added in the MS. by a hand a little later. [f] Upon the 19th of March. *S. Dunelm.* col. 237. [g] Paschal II. died in January 1118, and Gelasius II. was elected upon the 25th of the same month.

Obiit Matildis regina Anglorum.[h]

Gelafius papa Galliam venit, fufceptus honorifice a rege Francorum, et ab univerfis perfonis regni.

Dominus Norbertus papam Gelafium adiens, officium ab eo prædicationis accepit.

Obiit Radulfus abbas Tironenfis, cui fucceffit Willelmus abbas de Selechirche; et illi fucceffit Herbertus, monachus, poftea primus abbas de Kelchou.[hh]

Anno M.C.XIX. obiit papa Gelafius apud Cluniacum ibidemque fepelitur, in cujus locum Cardinales aliique Romani Widonem Uienenfem archi- fol. 16. b. epifcopum eligunt, eumque Calixtum nominant.

Ecclefia gravi fcandalo percellitur.

Calixtus papa xiij. kalendas Novembris [Oct. 20] generale concilium Remis conftituit, in quo et Henricum imperatorem excommunicavit, in quo et Turftinum Eboracenfem archiepifcopum confecravit, licet rex Anglorum Henricus, et archiepifcopus Radulfus Cantuarienfis, per nuncios fuos contradicerent.

Calixtus papa Gifortium venit locuturus cum rege Anglorum Henrico.

Dominus Norbertus, auctoritate pape Calixti, ordinem Præmonftratenfem inftituit.

Anno M.C.XX. Willelmus filius regis, et frater fuus nothus, et multi nobiles et feminæ, apud Barlefleot c.xl. milites, l[ta]. naute, cum tribus gubernatoribus, omnes fubmerfi funt.[l]

Anno M.C.XXJ. rex Henricus Aaliz, Godefridi ducis Luvanie filiam, fibi in matrimonium junxit.

Edmundus Cantuarienfis monachus, præcedenti anno ad epifcopatum S. Andree in Scotia electus, depofita intencione regendi epifcopatus, ad locum fuum revertitur.

Calixtus papa litteris fuis regem Anglorum coegit fufpicere Turftinum

[h] She died upon the 1st of May. *S. Dunelm.* col. 238. [hh] "Herbertus monachus electus est ad abbatiam de Kelchou." [i] This last sentence stands in the margin of the MS. without any distinct indication to what year it belongs; but it seems to be connected rather with the year 1118. It must not be forgotten, however, that Ralph lived until the year 1119. *Morton's Monast. Annals*, p. 78. [k] Upon the 29th of January 1119, and Calistus II. formerly Guy, archbishop of Vienna, was elected upon the 1st of February. [l] Upon the 26th of November. *S. Dunelm.* col. 242.

archiepiſcopum, et ſine exactione profeſſionis in ſuum mox recipitur archiepiſcopatum.

Calixtus papa ab urbe Roma digreſſus Suthrinam civitatem obſedit, et Burdinum antipapam capit, et in cavam trudit in exilium.

Rex Henricus in Wallionam cum magno exercitu venit; ſed rex et Walenſes ſtatim concordati ſunt.

Rannulfus Dunelmenſis epiſcopus caſtellum apud Norham firmavit.

Anno M.C.XXIJ. Johannes[m] epiſcopus Glaſcuenſis Romam et Ieroſolimam proficiſcitur.

Calixtus papa et Henricus[n] imperator reconciliati ſunt.

Henricus rex ad Carleil venit.[o] Radulfus Cantuarienſis archiepiſcopus obiit.[p]

Sibilla regina Scotiæ obiit iij. idus Julij[q] [Jul. 13].

Anno M.C.XXIIJ. Johannes[r] epiſcopus Glaſcuenſis a Kalixto papa compellitur redire ad epiſcopatum.

Willelmus de Curbuil ad archiepiſcopatum Cantuarie eligitur.[s]

Calixtus papa tenuit Rome concilium, præſentibus ccc^{tis}. epiſcopis, xv^{o}. kalendas Aprilis[t] [Mar. 20].

Willelmus et Turſtinus archiepiſcopi Romam veniunt, et revertuntur infectis negotiis.

Rex Jeruſalem Baldeuuinus ....[u] dolo a paganis capitur.

Anno M.C.XXIIIJ. Alexander rex Scottorum obiit vij. kalendas Maij[w] [Apr. 25], cui ſucceſſit frater ejus Dauid.

[m] According to *S. Dunelm.* Thurstin, archbishop of York, demanded profession and subjection from the See of Glasgow; which John refusing to offer, was excommunicated. To free himself from this sentence he went to Rome, but finding that he made little progress in his suit, he repaired to Jerusalem. col. 245; see also col. 248. [n] Henricus imperator. *S. Dunelm.* col. 245. [o] This was after Michaelmas. *S. Dunelm.* col. 246. [p] He died upon the 19th of September. *Ibid.* [q] According to *S. Dunelm.* col. 245, she died upon the 12th of July. *Fordun*, i. 316, agrees with the text, adding, that the place of her decease was Loch Tay. *Lord Hailes* erroneously dates her death in June, instead of July. [r] He was at that time in Jerusalem. *S. Dunelm.* col. 248. [s] He was consecrated at Canterbury upon the 25th of February. *S. Dunelm.* col. 248. [t] This was the ninth general Council, and continued from the 18th of March to the 5th of April. [u] An erasure after the word "Baldeuuinus" is visible in the MS.; but nothing appears to be wanting. [w] The authorities do not agree as to the date of the death of Alexander I. The interpolation in the year 1056 places it upon the 26th of April; the *Sax. Chron.* p. 228, upon the 23d of April; according to *S. Dunelm.* col. 251, it was upon the 26th of April; and *Fordun*, i. 291, states that it happened upon the 24th.

Ipſo anno iiij[or] ante mortem ſuam menſibus fecit eligi Rodbertum priorem de Scona in epiſcopum ſancti Andree,[ww] ſed ejus ordinatio multo tempore eſt dilata.[x]

Calixtus papa obiit, cui ſucceſſit Honorius.[y]

Anno M.C.XXV. Henricus imperator ſine filiis obiit, cui ſucceſſit Lotharius.

Johannes Cremenſis legatus Angliam venit, et ad regem Dauid apud Rokeſburc; et in reditu apud Lundoniam concilium tenuit.[z]

Monetarii totius Anglie principales deprehenſi juſſu regis Henrici, ſimul Wintonie congregati, amputatis dextris et abſciſis teſticulis evirantur ſtatim poſt circumciſionem Domini.

Fames fuit maxima per Angliam.

Imperatrix, defuncto marito, ad patrem ſuum in Normanniam rediit.

Anno M.C.XXVJ. rex Ieroſolimorum, data redemtione ſua paganis et datis obſidibus, libere ad ſuos redire permittitur.

Turſtinus Eboracenſis et Willelmus Cantuarienſis archiepiſcopi redeunt Roma; Willelmus quidem Cantuarienſis legatus factus eſt, ſed Turſtinus in ſtatu ſuo.

Anno M°.C°.XX°.VIJ°. Dauid rex Scotie, et omnes archiepiſcopi, abbates, comites, et barones totius Anglie, imperatrici regnum juraverunt in circumciſione Domini [Jan. 1] apud Lundonias.

Karolus comes Flandrenſis in orationem ad miſſam in xl[ma].[b] interfectus eſt, cui ſucceſſit Willelmus loga ſpata,[c] filius Roberti Curthoſe in comitatum.

Rex Henricus dedit filiam ſuam imperatricem comiti Andegauie Gaufrido.

Anno M.C.XXVIIJ.[d] cepit fundari eccleſia ſancte crucis de Edeneburc. Willelmus comes Flandrenſis letaliter wlneratus eſt,[e] cui ſucceſſit Theodorus. fol. 17.

[ww] "Episcopus sancti Andree" (*in marg.*) [x] He received consecration from Thurstin, archbishop of York, in 1128. *Angl. Sacra*, ii. 237. [y] Calistus II. died upon the 12th or 13th of December; and his successor, Honorius II., was enthroned upon the 21st of the same month. [z] See *S. Dunelm.* coll. 251–3; *Wilkins's Concilia*, i. 407; *M. Paris*, p. 48. (22) [a] See *Sax. Chron.* p. 230; *S. Dunelm.* col. 254. This agreement was upon Jan. 1, 1127–8. [b] *i.e.* In quadragesima, in lent; he was assassinated in Bruges on the 2d of March 1127. *L'Art*, xiii. 303. 8vo. [c] Longa-spata? [d] *Fordun*, i. 296; *Chron. S. Crucis*, p. 29. [e] He died upon the 27th July. *Sax. Chron.* p. 233; *S. Dunelm.* col. 255; he was the nephew of Henry I., King of England; see *L'Art*, xiii. 305. 8vo.

Rannulfus[f] epifcopus Dunelmenfis obiit, cui fucceffit Gaufridus regis cancellarius.

Fundata[g] eft ecclefia de Kelchehou, v. nonarum Maij [Maij 3].

Anno M.C.XXIX. obiit[h] Willelmus Giffard Wintonienfis epifcopus, et rex dedit epifcopatum nepoti fuo Henrico fratri comitis Teodbaldi et Stephani; et epifcopatus Ceftrenfis datus eft Rogero nepoti Gaufridi de Clintun, et ambo pariter confecrati funt Cantuarie a Willelmo archiepifcopo.[i]

Anno M.C.XXX Anagus[k] comes Murauenfis a Scottis interfectus eft cum gente fua a Scottis.

Obiit[l] papa Honorius, cui fucceffit Innocentius.

Anno M.C.XXXJ. Henricus[m] rex adfcivit ad epifcopatum Herefordenfem Rodbertum priorem de Lantonia, virum epifcopatu dignum.

ANNO M.C.XXXII. TERTIO NONARUM MARTII FACTA EST ABBATIA SANCTE MARIE DE REIUALLE,[n] DIE SABBATI, [Mar. 5], et primus abbas Willelmus.

Anno M.C.XXXIIJ. eclipfis[o] folis facta eft iiij. nonarum Augufti [Aug. 2], iiij. ita ut dies in noctem verteretur aliquandiu.

Gaufridus regis cancellarius, ecclefie Dunelmenfis, et Adulfus ecclefie Carleolenfis, a Turftino archiepifcopo Eboracenfi confecrati funt epifcopi.

Nigellus Elyenfis epifcopus confecratur.[p]

Anno M.C.XXXIIIJ. dedicatio ecclefie fancti Jacobi in Rokefburch, xv°. kalendas Maij, feria iij[a]. die Martis pafche [Apr. 17], et combufta eft ecclefia Sancti Pauli Lundonie.

Melcolmus[q] capitur et in arcta ponitur in turre Rokefburch cuftodia.

[f] He was buried at Durham upon the 5th of September. *Sax. Chron.* p. 233; but according to *Simeon*, col. 256, he died upon that day. [g] See *Fordun*, i. 286. [h] He was buried upon the 25th of January. *Sax. Chron.* p. 234. [i] Upon the 17th of November. *Sax. Chron.* p. 234. [k] Angus, Earl of Moray, the grandson of Lulach, who succeeded Macbeth in 1056, rebelled against David, and was defeated by him at Stracathrow, in Forfarshire. *Fordun*, i. 448. 295. [l] Honorius II. died upon the 14th of February 1130. [m] Robert de Bethun, prior of Lanthony, was consecrated upon 19th June 1131, or 30th May 1132. [n] The monks of Melrose were brought by David from this celebrated abbey; hence the respectful mention of its foundation, which is inserted in red letters in the original MS. [o] This eclipse happened at noon, upon the 2d of August. *L'Art*, i. 73. [p] This sentence is in a hand considerably later. [q] The individual here mentioned was Malcolm, the son of Macbeth, who pretended that he was the son of Angus, Earl of Moray, already mentioned. He is incidentally spoken of by *Fordun*, i. 448.

Obiit Robertus Curthofe in cuftodia.[r]

Anno M.CXXXV. Henricus rex Anglie obiit iiij[to]. nonarum Decembris [Dec. 2]; et Stephanus comes nepos ejus fufcepit regnum, et poftea xj. kalendas Januarij [Dec. 22] coronatus eft,[s] et in die coronationis fue ad miffam oblita eft pax populo dari, nec habuit pacem fere toto tempore vite fue.

Anno M.C.XXXVj. FACTA EST ABBATIA SANCTE MARIE DE MALROS, FERIA SECUNDA PASCHE, [Mar. 23], et Ricardus primus abbas.[ss]

Obiit Willelmus Cantuarienfis archiepifcopus.

Dedicatio ecclefie Glafcuenfis.[t]

Norhimbria et Cumbria[u] reddite funt regi Scottorum Dauid; fed ftatim pacificati funt rex Dauid et rex Stephanus, et Norhimbria reddita regi Stephano et Cumbria regi Dauid remanfit.

Tranflatio fancti Guthlaci confefforis.

Anno M.C.XXXVij. Ludovicus[x] Groffus rex Francie obiit, cui fucceffit filius ejus Ludovicus.

Turftinus[y] archiepifcopus Eboracenfis veniens Rochefburc impetravit a rege Dauid interim ne vaftaret Norhimbriam; sed non multo poft folute funt induciæ, quia rex Stephanus nolebat dare Norhimbriam Henrico filio regis Dauid.

Anno M.C.XXXViij. rex Dauid miferabiliter vaftavit Norhimbriam totam.[z] Rex Stephanus in capite jejunii [Feb. 16] cum magno exercitu veniens Rokefburc, cum ignominia ftatim rediit.[a]

Obiit[b] Petrus Leo antipapa.

Alberius[c] legatus Hoftienfis epifcopus venit Carleil ad regem Dauid.

[r] He died in prison at Cardiff, *Brompton*, col. 1020. [s] *Malmesbury* agrees with the text as to the date of Stephen's coronation; the *Sax. Chron.* places it on the 25th, p. 237; and *Brompton*, col. 1023, says it was upon the 26th. Immediately afterwards the *Sax. Chron.* proceeds to inform us that "David king of Scotland toc to Wessien him:" which *Gibson* renders "atque David rex Scottorum munivit Wessien;" but it is obvious that this "Wessien" is a false reading for "werrien," which means to make war against. [t] Upon the 7th of July. *Chron. S. Crucis*, p. 30. [u] See *J. Hagust*, col. 260. *M. Paris*, p. 51. This was at Newcastle, in 1135-6. [w] Added in a later hand. [x] Upon 1st August, aged 59. *L'Art*, i. 574. [y] *J. Hagust*, col. 259. [z] *Richard of Hexham* gives a copious account of this irruption, col. 316. See also *M. Paris*, p. 52. (23) [a] It appears from a comparison with *Ric. of Hexham*, col. 317, that it was David who retired to Roxburgh. [b] Upon the 21st of January, 1138. [c] Such is the reading of the MS., but a comparison with *Rich.* and *John of Hexham*, coll. 324, 264, and *M. Paris*, p. 53, shews that we should read "Albericus." He met David, at Carlisle, upon the 26th of September, nearly a

Fuit bellum in Cuttenemor inter Scotos et Anglos ad ftandardum,[d] xj. kalendas Septembris [Aug. 22], feria ij; et epifcopus Seleberie,[dd] et epifcopus Lincolnie,[e] et cancellarius, capti funt a rege Stephano.

Anno M.C.XXXIX. confecratus eft Teodbaldus abbas Beccenfis ab Alberico legato in archiepifcopum Cantuarienfem, circa epiphaniam Domini [Jan. 6].

Pax facta eft inter duos reges inftantia regine,[f] et Norhimbria data eft Henrico filio regis Dauid.[g] Henricus comes duxit Ade[h] commetiffam filiam Willelmi comitis de Warena, fororem Willelmi junioris[i] et Rodberti comitis de Liceftria, et Walcranni comitis de Mellent, cujus mater fuit foror Radulfi comitis de Perona, regis Francorum confanguinea.

Henricus Wintonienfis epifcopus, frater regis Stephani, factus eft ab Innocentio papa legatus in Anglia.

Matildis imperatrix venit in Angliam, ut adquireret terram ad opus filii, quem rex David et multi alii pro legitimo herede habebant.

Anno M.C.XL. rex Stephanus capitur Lincolnie in prœlio, die purificationis S. Marie [Feb. 2] et cuftodie mancipatur. Ad feftum fanctæ crucis
fol. 17. b. in Septembri [Sep. 14] contracto numerofo exercitu militari de Anglia et de tranfmarinis partibus, per fue regine inftantiam omnino a vinculis liberatus et regno reftitutus, et in concambium pro Rodberto comite Glouceftrie, filio regis[k] Henrici, qui ibi captus eft......[l] et rex Dauid Scottorum et imperatrix fine periculo evaferunt.

Facta eft abbatia fancte Marie de Neubotle[m].

Obiit Turftinus Eboracenfis archiepifcopus in extremo redditus monafterio Sancti Johannis evangelifte del Punfreit[n].

month after the Battle of the Standard. *Ric. Hagust*, col. 325. [d] The most valuable account of the Battle of the Standard is written by Ailred, Abbot of Rievaux, cotemporaneous historian. It may be worthy of notice to remark, that the text given amongst the *X. Scriptores* is from a single MS., which the editors of that collection believed to be unique. A second MS., however, has been met with, and some additions and various readings have been gained from it. [dd] Roger, Lord Chief-Justice and Lord Treasurer. [e] Alexander, Bishop of Lincoln, was also Lord Chancellor. [f] This was Matilda, the wife of Stephen, and niece of David. [g] See *Ric. Hagust*, col. 330. [h] See *Hailes*, i. 84. note. [i] These words are written above the line by a different hand. [k] Robert, surnamed the Consul, Earl of Gloucester, was natural son of Henry I. [l] An erasure in the manuscript after the word "est." [m] *Fordun*, i. 296, agrees with this date, but it is placed a year later by a Chronicle of little authority, in the *Harl. MS.*, 2363, fol. 46, b. [n] Upon the 5th of February. *Stubbs*, col. 1721.

Anno M.C.XLJ. Eclipſis[o] ſolis facta eſt xiij. kalendas Aprilis [Mar. 20], et natus eſt rex Melcolmus.[p]

Albericus de Ver occiſus Lundoniæ ſeditione civium.

Obiit Gaufridus Dunelmenſis epiſcopus[q].

Willelmus theſaurarius in archiepiſcopum Eboracenſem electus eſt.

Anno M.C.XLIJ. Willelmus Cumin,[r] cancellarius regis Dauid Scottorum, per dationem imperatricis intravit in caſtellum Dunenſe,[rr] et vi ſancti Cuthberti poſſeſſiones per aliquod tempus obtinuit, ceca ambitione volens fieri epiſcopus; quo eccleſiam graviter opprimente, receſſerunt de loco Rogerus prior, et Rannulfus archiediaconus, et ceteri diſperſi, eccleſia ceſſavit a divino officio.

Eodem anno fundata eſt abbatia de Dundraynan in Galwaya.

Anno M.C.XLIIJ. Willelmus de ſancta Barbara, decanus Eboracenſis eccleſie, electus eſt in epiſcopum Dunelmenſem. Conſecrati ſunt ambo Willelmi ab Henrico Wintonienſi epiſcopo, Romane eccleſie legato, Willelmus prædictus theſaurarius in archiepiſcopum Eboracenſem, Willelmus decanus in epiſcopum Dunelmenſem.

Obiit papa Innocentius,[t] cui ſucceſſit Celeſtinus.

Ordo Præmonſtratenſis venit ad Neus.[u]

Natus eſt Willelmus rex Scocie.[w]

Anno M.C.XLIIIJ. Obiit papa Celeſtinus,[x] cui ſucceſſit Lucius.

Anno M.C.XLV. obiit Willelmus abbas Rieuallis,[xx] cui ſucceſſit Mauricius.

Obiit papa Lucius,[y] cui ſucceſſit Eugenius.

Nobilis civitas Edeſſa in Meſopotamia Sÿrie, que nunc Roeiſe vocatur, in nocte natalis Domini [Dec. 25] proditione capitur, dum populus

[o] An eclipse of the sun took place at five in the morning of the 10th of March. *L'Art*, i. 73.
[p] From this it appears that we are to date the birth of Malcolm IV. upon the 20th of March 1141-2. *cf. Fordun*, i. 294, note.
[q] He died upon May 6, 1140.
[r] See *cont. of S. Dunelm.* col. 66. *Joh. Hagust*, col. 272.
[rr] Dunelmense?
[s] The Cistercian Abbey of Dundrennan, in Galloway, was founded by David. *Fordun* i. 296, ii. 538. It may be added that *Fordun* and the *Harl. MS.* 2363. fol. 46, b. place the foundation in 1141. This entry in the Chronicle of Melrose is in a hand a little later.
[t] Innocent II. died upon the 24th of September, and was succeeded on the 26th by Celestine II.
[u] Newhouse, in Lincolnshire. *Monast. Anglic.* ii. 589. edit. 1661.
[w] See *Fordun*, i. 294. note.
[x] Celestine died 9th March 1144.
[xx] "ij Abbas Rieuall'," in the margin.
[y] Lucius II. died 25th Feb. 1145, and was succeeded by Eugenius III.

divino officio vacabat, archiepifcopo a Saracenis in ecclefia miferabiliter cum univerfo fere Chriftianorum populo detruncato. In hac civitate beatus Thomas apoftolus, olim ab India tranflatus, requiefcit.

Anno M.C.XLVJ. ECCLESIA SANCTE MARIE DE MAILROS DEDICATA EST v. kalendas Augufti [Jul. 28] in dominica.

Willelmus archiepifcopo[z] grauibus capitulis in curia Romana a diochefis fue perfonis accufatus eft. Unde quia epifcopus Dunelmenfis nolebat eum facramento purgare, præcepit eum papa Eugenius ceffare.

Anno M.C.XLVIJ. rex[a] Francorum Ludouicus, et multi nobiles et populus innumerabilis, Ierofolimam profecti funt ad debellandum Saracenos, ubi non folum nichil profecerunt, verum etiam plurimam jacturam populi fui, capto a Turcis Willelmo nobili comite de Warenna, diuerfis in locis perpeffi funt.

Ordo Præmonftratenfis venit ad Alnewic.[b]

Obiit Johannes Glafcuenfis epifcopus,[c] et Herebertus abbas de Kelhou fucceffit ei,[ee] confecratus a papa Eugenio Antifiodoro, die fancti Barthomei [Aug. 24], et Ernaldus factus abbas de Kalcou fecundus.

Henricus Murdac[d] abbas de Fontibus electus eft in archiepifcopum Eboracenfem, et confecratus eft a papa Eugenio Treueris dominica ij. adventus domini [Dec. 7].

Obiit Alexander epifcopus Lincolnie.

Eodem anno Eugenius papa magnum concilium Remis tenuit ad letare Ierufalem[e].

Anno M.C.XLVIIJ. Ricardus primus abbas de Melros difceffit, et Walteuus[f] frater Henrici comitis Northimbrorum, et Simonis comitis Norhamtune, factus eft abbas de Malros.

Conventus venit ad Alnewic.

[z] William, Archbishop of York, a relative to King Stephen, see *Stubbs*, col. 1721. (24) [a] See *Velly*, iii. 119, 120. *L'Art*, i. 576. [b] *Monast. Anglic.* ii. 591. edit. 1661. [c] *John of Hexham* places this obit in the year 1148, col. 276. Upon the 3d of May 1147 he was at Coldingham with David, as appears by a charter printed in the appendix to *Raine's North Durham*, No. 21. The *Chron. S. Crucis* agrees with the text, p. 30. [d] See *Stubbs*, col. 1721. [e] Upon the 21st of March 1148. [ee] "Herbertus Episcopus Glasguensis," on the margin in red letters. [f] He was the youngest son of Simon de St Liz, Earl of Northampton.

Obiit venerabilis Rodbertus epiſcopus Herefordie,[g] cui ſucceſſit Girardus.

Ciuitas Oliſiponis a Chriſtianis capta eſt.

Obiit ſanctus Malachias[gg] epiſcopus Hybernie apud Clarevallem, ibique ſepultus eſt.

Anno M.C.XLIX. obiit Ricardus[h] quondam abbas de Malros apud Claram uallem in conventu.

Henricus filius imperatricis ......[i] filie regis Henrici primi, et filius comitis Andegavie, honorofice a rege Scottorum Dauid apud Carleil ſuſceptus, arma militaria ab eo recepit.[k]

Rex Francorum Ludovicus a Ieroſolimis reverſus eſt.

ANNO M.C.L. FACTA EST ABBATIA DE HOLMCULTRE IN KAL. JANUARII, [Jan. 1] et Euarardus primus abbas;[l] ET ABBATIA DE KINLOS IN MUREF, xij. kalendas Junii [Maij 21], et primus abbas Aſcelinus. Ordo Præmonſtracenſis venit ad Drueburch,[m] ad feſtiuitatem ſancti Martini [Nov. 10].

Anno M.C.LJ. papa Eugenius iiij[or]. pallia per legatum ſuum Johannem Papirum tranſmiſit in Hiberniam, quo nunquam antea pallium delatum fuerat.

Obiit Gaufridus comes Andegauie, et Henricus filius ejus ſucceſſit ei.

Ordo Præmonſtratenſis venit ad Kikemunt.[n]

Anno M.C.LIJ. obiit Matildis[o] regina Anglorum.

Obiit[p] Henricus comes Norhimbrorum, filius regis Dauid Scottorum, et Matildis filia ejus.

[g] Robert de Bethun died in the month of April, and was succeeded by Gilbert Foliot. [gg] The life of Malachi was written by *Bernard*, and will be found in his works, edit. 1690, i. 657. [h] He was removed from his abbey in 1148, by William abbot of Rievaux. *Monast. Ann.* p. 202. [i] An erasure in the MS. [k] Upon May 12, 1150, according to *John of Hexham*, col. 277. See *Hoveden*, fol. 490; *M. Paris*, p. 59. [l] These two establishments were supplied with monks at their foundation, from Melrose; hence the importance attached to the entry, which is written in large red letters. See *Fordun*, i. 347; *Hoved.* fol. 281. [m] They were brought from the recently founded abbey of Alnwick. *Monast. Ann.* p. 291. [n] Rikemunt? [o] *Diceto* places her death in 1151, col. 527; *Gervase* upon the 3d of May 1152, col. 1372; and *John of Hexham* in 1153, col. 280. The *Chron. S. Crucis* agrees with *Gervase*, p. 31. [p] Upon the 12th of June, *Chron. S. Crucis*, p. 31. See his character in *John of Hexham*, col. 280, who says he died after Pentecost 1153.

Obiit Baldwinus primus abbas de Alnewic, cui fucceffit Patricius.

Obiit Willelmus Dunelmenfis epifcopus.[q]

Conventus venit ad Drieburc die fancte Lucie [Dec. 13], et Rogerus factus eft abbas primus.

Anno M.c.liij. obiit[r] Dauid rex Scottorum ix. kal. Junii [Maij 24], et Malcolmus nepos ejus xij[cim]. annorum puer, filii fui Henrici comitis filius, fucceffit ei.

Obiit papa Eugenius,[s] et Anaftafius fucceffit ei.

Obiit Henricus[t] archiepifcopus Eboracenfis, et Bernardus abbas de Clara ualle.

Pax Anglie reddita eft, pacificatis adinuicem rege Stephano et Henrico duce Normannie,[ss] quem et rex Stephanus adoptavit in filium et heredem; et fucceflorem regni, mediantibus venerabilibus Thedbaldo Cantuarienfi archiepifcopo et Henrico Wintonienfi epifcopo, conftituit.

Hugo thefaurarius Eboracenfis, cognatus regis,[tt] confecratus eft ab Anaftafio papa in epifcopum Dunelmenfem, Rome, dominica ante natale Domini [Dec. 20].

Anno M.c.liij. obiit Euftachius filius regis primus, et poftea rex Stephanus;[u] et Henricus dux Normannie, filius Gaufridi comitis Andegauie, filius imperatricis, fucceffit ei, coronatus in dominica ante natale domini [Dec. 19]. Willelmus dudum Eboracenfis archiepifcopus, quem fufpenderat papa Eugenius, Romam in fuperiore anno profectus, gratiam ab Anaftafio papa recuperavit, et in imminente anno in fuam honorifice receptus eft fedem; fed non multo poft proditione, ut dictum eft, fuorum clericorum, poft perceptionem euchariftie infra ablutiones liquore lethali infectus, extinctus eft;[w] cui fucceffit Rogerus, Cantuarienfis archidiaconus.

Anno M.c.lv. obiit papa Anaftafius, cui fucceffit Adrianus.[x]

Anno M.c.lvj. conventus fanctimonialium fecundo venit ad Eccles.[y]

[q] William de S. Barbara died 14th Nov. 1152. [r] See *Fordun* i. 297, 310; *Hoved.* fol. 281. [s] Eugenius III. died on the 8th of July 1153, and was succeeded by Anastacius IV. [ss] In the margin are the words, "Pax inter Stephanum et Henricum." [t] Henry Murdac died 14th October 1153. [tt] "Stephani nepotem." *M. Paris.* p. 65. [u] Stephen died 25th October 1154. [w] Upon the 8th of June 1154, *Stubbs*, col. 1722. [x] Anastacius IV. died 2d of December 1154, and his successor, Nicolas Breakspeare, an Englishman, was elected upon the following day, and assumed the name of Adrian IV. [y] See *Spottiswood*, p. 461.

Douenaldus filius Malcolmi apud Witerne captus eſt, et incarceratus in turre de Rokeſburc cum patre ſuo.[z]

Anno M.C.lvij. rex Malcolmus Scottorum veniens ad regem Anglie Henricum apud Ceſtram, devenit homo ſuus, eo modo quo avus ſuus fuerat homo veteris regis Henrici, ſalvis omnibus dignitatibus ſuis.[a]

Rex Henricus primum exercitum duxit in Walliam,[aa] et cepit Rueland.

Anno M.C.lviij. iterum firmatum eſt caſtellum de Werc, præcipiente rege Anglie.[b]

Rex Anglie Henricus et Malcolmus rex Scottorum apud Carlel convenerunt, ſed non bene pacificati abinuicem diſceſſerunt, ideoque rex Scottorum non adhuc miles factus eſt.[c]

Anno M.C.lix. obiit Rodbertus epiſcopus ſancti Andree.

Obiit pie memorie Waldeuus[d] abbas ij. de Malros iij° nonarum Auguſti, [Aug. 3.] qui fuit awnculus regis M.,[e] et Willelmus[ee] ejuſdem eccleſie monachus ei ſucceſſit v. kalendas Decembris [Nov. 27], et in vigilia ſancti Andree apoſtoli [Nov. 29], que dominica die evenit, a Glaſcuenſi epiſcopo Hereberto benedictus eſt in noſtra eccleſia.

Obiit Adrianus[f] papa kalendas Sept. [Sep. 1], cui ſucceſſit Alexander, canonice electus et conſecratus, et Fredericus imperator erexit ſibi ẏdolum, Octauianum[g] ſcilicet antipapam, quem in execrabili concilio et conventiculo ſanguinum apud Papiam cum ſua gente ſtatuit adorandum, et ſciſma factum eſt in eccleſia multo tempore perdurans.

Rex Henricus Anglie Toloſam cum exercitu adiit, et in eodem exercitu mortui ſunt plurimi, et Willelmus comes Bolonie, filius regis Stephani, et Hamo filius comitis Glouceſtrie obierunt; rediens ab hoc exercitu Malcolmus rex Scottorum, factus eſt miles Turonis a rege Anglorum Henrico.[h]

Willelmus epiſcopus Murauie, et Nicholaus regis Scottorum tunc tem-

[z] See *Fordun* i. 448; *Chron. S. Crucis*, p. 32. (24) [a] *Hoveden*, fol. 281; *Fordun*, i. 449; *M. Paris*, p. 68. [aa] See *M. Paris*, p. 68. [b] *Hoveden*, fol. 281; *Fordun*, i. 449. [c] *Hoveden*, fol. 281. [d] See *Monast. Ann.* p. 211. [e] Waltheof was the youngest son of Matilda, who took for her second husband David Prince of Cumberland, afterwards king of Scotland, father of Malcolm IV. *Fordun*, i. 321, 322. [ee] In the margin, opposite here, are added in red ink the words, "tercius abbas de Melrose." [f] Adrian IV. was succeeded on the 7th of September by Alexander III. [g] Octavian, or Victor IV. as he styled himself, was protected by the Council of Pavia, held upon February 5. [h] See *Fordun*, i. 449; *Gervase*, col. 1381, *Chron. S. Crucis*, p. 33.

poris camerarius, curiam Romanum ex parte regis Malcolmi uifitantes, ad papam Alexandrum Agnanie ultra Romam venerunt; ubi ab eo fufcepti fatis honorifice, Willelmus rediit in fequenti anno legatus regni Scottorum factus.[i]

Obiit Robertus epifcopus fancti Andree.[k]

Anno M.c.lx. Malcolmus[kk] rex Scotorum venit de exercitu Tolofe, cumque veniffet in civitatem que dicitur Pert, Fereteatht comes[l] et v. alii comites, irati contra regem quia perrexit Tolofam, obfederunt civitatem et regem capere voluerunt, fed præfumcio illorum minime prævaluit; Malcolmus rex tribus vicibus cum exercitu magno perrexit in Galweia et tandem fubjugavit eos.[m]

Ernaldus[mm] abbas de Calheo electus eft ad epifcopatum fancti Andree in Scotia, die fcilicet fancti Bricii epifcopi [Nov. 13], que hoc anno dominica die evenit, et in fequenti die dominica [Nov. 20], fcilicet fancti Edmundi, confecratus eft apud fanctum Andream in Scotia a Willelmo Murauenfi epifcopo, fedis apoftolice legato, aftante rege Malcolmo, et epifcopo, et abbatibus, et comitibus regni, et Johannes ejufdem ecclefie cantor ei fucceffit, vigilia fancti Andree [Nov. 29] electus, et in die epiphanie [Jan. 6] a Glafcuenfi epifcopo Hereberto benedictus.[n]

Et hoc anno Malcolmus rex dedit fororem fuam Margaretam Conano duci Britannie.[o]

Obiit Robertus prior fancti Andree, cui fucceffit Walterus cantor ejufdem ecclefie.

Anno M.clxi. obiit Thedbaldus Cantuarienfis[p] archiepifcopus, et legatus Romane ecclefie; cui fucceffit venerabilis Thomas cancellarius regis Anglie, et archidiaconus Cantuarienfis ecclefiæ, optimus fancte Dei ecclefie defenfor, licet de palatio et feculari habitu affumtus, feculum tamen omnino defpiciens.

Ernaldus epifcopus factus eft legatus regni Scotorum a papa Alexandro;

[i] See *Chron. S. Crucis*, p. 33; *Fordun* i. 452. [k] This obit has been already entered, see note [c] *supra;* it is in this instance added by a hand a little later. [kk] See *Hoved.* fol. 281. [l] This was Ferquhard second earl of Strathern. *Fordun* i. 450. [m] The *Chronicle of Holyrood* adds, that Fergus lord of Galloway became a canon in Holyrood, p. 33. See *Hoved.* fol. 281. [mm] In the margin, "episcopus sancti Andree." [n] *Chron. S. Crucis*, p. 33. In the margin, "iij. abbas de Kalcon." [o] See *Fordun*, i. 453; *Hoved.* fol. 282. [p] Upon the 18th of April. *Gervase*, col. 1381. Becket was consecrated upon the 3d of June 1162, col. 1383.

qui et in tempore legationis confecravit G.¯G. Rofmarkinefem epifcopum; fed poftea jubente papa Alexandro a legatione ceffavit.[q]

Obiit Willelmus epifcopus Murū.[r]

Anno M.clxij. obiit Hugo de Moreuille, fundator ecclefie de Drieburg.[s]

Malcolmus rex Scotorum dedit fororem fuam aliam Ade comiti Florentio de Hoilande.[ss]

Rex Anglie Henricus fufcepit honorifice papam Alexandrum verfus Gallias venientem.[t]

Obiit Ernaldus epifcopus fancti Andree.[tt]

Fundata eft ecclefia fancti Andree in Scotia.[w]

Anno M.lxiij. Henricus rex Anglie venit in Angliam de tranfmarinis partibus.

Et Ricardus capellanus regis Malcolmi electus eft ad epifcopatum fancti Andree, et rex Malcolmus de magna infirmitate, Deo miferante, convaluit apud Danecaftre,[z] et firma pax eft inter Henricum regem Anglie et inter Malcolmum regem Scotorum.

Generale concilium apud Turonem[a] ciuitatem, quod Alexander iij. papa tenuit, in quo excommunicavit Octouianum antipapam et ceteros fcifmaticos, imperatore tantum excepto.

Anno M.clxiiij. facta eft abbatia de Cupro[b] quam Malcolmus rex fecit iiij°. idus Julii [Jul. 12].

Obiit Willelmus frater Henrici regis.

[q] See *Fordun*, i. 453. [r] Upon the 24th of January 1161-2. *Chron. S. Crucis*, p. 33; this is here taken into the text from the margin of the manuscript. [s] See *Fordun*, i. 453. [ss] The *Chron. S. Crucis* calls her Elda, p. 34; see *Hoved*. fol. 282. It was in consequence of his descent from this marriage that Florence earl of Holland, great-grandson of the earl and princess here named, laid claim to the crown of Scotland, in 1292. *Fœd*. i. 775. [t] *Gervase*, col. 1383; *Hoved*. fol. 282. [tt] Some time between the 6th and the 13th of September. *Chron. S. Crucis*, p. 34. [w] The Chronicle contained in the *Harl. MS*. 2363, places its foundation in 1161, fol. 51. b. [y] According to *Grevase*, col. 1383, he returned in December 1162. [z] *Fordun* i. 453; *Hoved*. fol. 282. He was probably on his journey to or from Wodstoke, where he did homage to Henry II. upon the 1st of July, *Diceto* col. 536. (26) [a] At Tours, upon the 19th of May. See *M. Paris*, p. 70. *L'Art*, iii. 151. 8vo. [b] According to *Mat. Paris*, in 1164, p. [?]* *Fordun* says that it was done by the advice of Waltheof, abbot of Melrose, who, however, had been dead for some years, i. 453; to which may be added the Chronicle in the *Harl. MS*. 2363, fol. 51. b.

* See *Spottswood*, p. 420. It is probable that he meant *Hoveden*, whose authority supports the text, fol. 283.

Obiit Octouianus[c] antipapa, et Wido Cremenfis, fecundus antipapa, ab predicto imperatore fcifmatico elevatus eft.

Et Sumerledus regulus Eregeithel, jam per annos xij^{cim}. contra regem Scotorum Malcolmum dominum fuum naturalem impie rebellans, cum copiofum de Ybernia et diuerfis locis exercitum contrahens apud Renfriu applicuiffet, tandem ultione diuina, cum filio fuo[d] et innumerabili populo a paucis comprovincialibus ibidem occifus eft.

Herebertus epifcopus Glafcuenfis obiit, cui fucceffit Engelramus regis cancellarius, confecratus a papa Alexandro apud Senonenfem civitatem, die apoftolorum Simonis et Jude [Oct. 28], licet nuncii Eboracenfis archiepifcopi plurimum reftiterint.[e]

Thomas Cantuarenfis archiepifcopus venerabilis, ob intollerabiles fancte ecclefie...[f] a rege Anglie illatas injurias, receffit ab Anglia.

Archiepifcopus Eboracenfis venit Norham[g] ut legatione fungeretur per Scotiam, fed nuncii regis Scotorum reftiterunt ei et contradixerunt ejus legationi, et inde rediit confufus.

Anno M.C.LXV. Ricardus capellanus regis Malcolmi confecratus eft apud fanctum Andream in Scotia ab...[h] epifcopis ejufdem terre, fcilicet in dominica die ramis palmarum, que tunc evenit v. kalendas Aprilis [Mar. 28].

Et Henricus rex Anglie tranffretavit, et poftquam rediit cum exercitu magno perrexit in Guallias, ibique plures occidit et juftitiam fecit de duobus filiis regis Ris, et de filiis ac filiabus nobilium ejus, fcilicet oculos puerorum eruit et nares aurefque puellarum abfcidit.

Due comete apparuerunt ante folis ortum menfe Augufti, una ad auftrum, altera ad aquilonem. Cometa eft ftella que non omni tempore fed maxime in obitu regis aut in excidio apparet regionis. Cum crinito diademate apparuerit fulgens regale nunciat letum, fed fi autem ferens comas rutulanfque fparferit illas, patrie monftrat excidium.

[c] Victor IV. died 22d April 1164, and was succeeded by one who styled himself Calistus III.
[d] *Fordun* adds that his son was called Gillicolan, i. 452. The words "cum filio suo" are added by the Scottish copyist to the account of *Hoveden*, fol. 283, from which the remainder is transcribed.
[e] See *Fordun*, i. 461; *Hoved.* fol. 293. [f] An erasure in the MS. See the statement in *Hoved.* fol. 282. [g] See an extract from the Excerpta a Chr. Scot. in *Hailes*, i. 108. [h] An erasure in the MS.

Tempeſtas magna fuit in eodem menſe in provincia Eboraci. Antiquus autem hoſtis a multis viſus eſt illam tempeſtatem in equi nigri[hh] et maximi ſpecie præcedere, et ſemper ad mare fugiendo properare, perſequente illo fulgure et tonitruo cum horrendis fragoribus et omnia devastante grandine: veſtigia vero prædicti equi iniqui enormis magnitudinis ſunt reperta, maxime vero de monte oppidi Scardeburch[i] ſaltum ad mare dedit, ubi an ſingula veſtigia tetre foſſe in altum depreſſe patuerunt. Que tempeſtas conſumſit unum molendinum cum inhabitantibus ſuper flumen Sabrine, excepto uno monacho, qui per ineffabilem Dei miſericordiam ſalvatus eſt de incendio; ad multorum vero diſcrecionem et indubitate ſpei conſolationem; maximeque ad ſummi tonantis laudem monachus et ejus ſervantur illeſa.

Papa Alexander de Galliis Romam reverſus eſt, ibique cum magna gloria exceptus eſt, et univerſa fere Italia et Tuſcia cum Mediolanenſibus illum ſuſcipiens ſchiſmatici dominium ſpreverunt.

Obiit pie memorie Malcolmus rex Scotorum apud Gedewurth, v.º idus Decembris [Dec. 9] quod evenit v. feria, anno etatis ſuæ xxºvº, regnique ejus anno xij.[k] cujus corpus honorifice ab omnibus perſonis uſque ad Dunfermelin delatum ſepelitur; cui ſucceſſit Willelmus frater ejus, in vigilia natalis Domini [Dec. 24], more regio elevatus in regnum.

Ordo Præmonſtratenſis venit ad Blanchelande.[m]

Johannes Abbas Calkoenſis venit de Roma mitratus.[n]

Anno M.C.LXVJ. rex Anglie Henricus tranſfretavit, quem ob negotia domini ſui rex Scotorum Willelmus ſecutus eſt,[o] et in tranſmarinis partibus quibuſdam militiarum probitatibus attemtatis, ſtatim rediit.

Obiit comes Goſpatricus,[p] cui ſucceſſit Waldevus filius ejus.

[hh] According to *M. Paris*, p. 151, the devil appeared, in 1206, in the form of a black mare. This is also one of the shapes assigned to him by the popular superstitions of Germany. [i] Now Scarborough. [k] This date has originally been xiij. but the last numeral has been erased;—"et dimidio"—has then been added, which has afterwards been struck through. *Fordun* says that he reigned twelve years, three months and seven days, i. 457. [l] See *Fordun*, i. 458. [m] In Normandy. *Monast. Anglic.* ii. 1015, edit. 1661. [n] See an extract from the papal bull, relative to this grant, in the *Monast. Ann.* p. 82, where it is printed from the Chartulary of Kelso. [o] *Fordun*, i. 458, 459; *Hoved.* fol. 289. [p] This was Gospatric, the fourth of the name and third earl; *Douglas*, ii. 167; *Fordun*, i. 459, *Hoved.* fol. 289.

Anno m.c.lxvij. Obiit pie memorie Aldredus, iij. abbas Rieuallis, cui ſucceſſit Siluanus abbas de Dundrainan.[q]

Obiit magiſter Robertus de Melum epiſcopus venerabilis Herefordie, cui ſucceſſit Robertus de Foliot. Obiit Patricius ſecundus abbas de Alnewick, cui ſucceſſit Ricardus prior ejuſdem.

Obiit Mathilda imperatrix, mater Henrici ij. regis Anglorum.

Fredericus imperator hoſtiliter ad juvandas partes ſecundi antipapæ, id eſt Widonis Cremenſis, Romam veniens eundem ſciſmaticum ſciſmaticus et ipſe in eccleſiam ſancti Petri vi et armata manu intruſit. Rede- fol. 19. b. unte vero cum exercitu ſtatim peſtis mortifera in populum ejus graſſata eſt, et primates quoſdam extinxit, et ille Colonenſis electus, totius ſciſmatis capud, in Alpibus extinctus eſt, et ut oſſa a carnibus diſjungerentur, et Colonie deferentur, totus in aquam coctus eſt; volebant enim primates ſui electi, licet non epiſcopi, quantum ad ipſos honorabiles quantam ad nos ſatis inhonoras et falſi nominis ſaltem habere reliquias.

Anno m.c.lxviij. obiit pie memorie Gilebertus abbas Ciſternenſis, cui ſucceſſit Alexander x. abbas.

Obiit Wido[r] ſciſmaticus et ſecundus antipapa, et quidam tertius antipapa, cujus nomen ignoratur, qui et ignorans ignorabitur, elevatus eſt.

Obiit Rodbertus[s] comes juſtus Leiceſtrie, et qui juſtitia ſumma vocatur.

Anno m.c.lxix. obiit Gregorius epiſcopus Dunkelde, cui ſucceſſit Ricardus capellanus regis.[t]

Vilis et exeſcrabilis contra dominum papam Alexandrum et venerabilem Thomam archiepiſcopum in Galiis exulantem conjuratio, per totam fere Angliam, juſſione regis, facta eſt.

Hunbaudus prior de Weneloc adduxit conventum apud Paſſelet, qui eſt juxta Renfriu.

Anno m.c.lxx. rex Anglie Henricus de Normannia Angliam rediit, in quo reditu multi naufragio perierunt.

Willelmus abbas iij. de Maÿlros curam paſtoralem x. kalendas Maii [Apr. 22] humiliter dimiſit,[u] et ipſo die Jocelinus prior ei ſucceſſit.

[q] See *Fordun*, i. 459. [r] Guido, called Paschal III., died 20th September, 1168. The name of his successor, against the authority of Alexander III., was Calistus III. [s] Robert de Bossu, according to *Dugdale*, died in 1167; but the text is supported by the authority of *Hoveden*, fol. 293. [t] He was consecrated upon the 1st of February, 1169-70. *Fordun*, i. 460. [u] *Fordun*, i. 461.

Willelmus rex Scottorum apud Windleſoure[v] ad Henricum regem venit.

Dauid[w] frater ejus in octavis pentecoſtes [Maij 31] miles a rege Anglie factus eſt.

Henricus rex Anglie fecit coronari filium Henricum puerum,[x] et in regem apud Lundonias. xi. kalendas Junii [Maij 22] in die dominica conſecrari a Rogero uſurpatore Eboracenſi archiepiſcopo,[y] qui in alienam provinciam jus et officium alienum contra canones per regiam et propriam tyrannidem, vivente venerabili Thoma archiepiſcopo Cantuarienſi et in Galliis exulante, ſibi uſurpavit.

In feſtivitate apoſtolorum Petri et Pauli [Jun. 29] ſubito terremotus ingens et horridus in oriente, ultra mare Græcie, urbes plurimas et caſtella cum ſuis habitatoribus ſubverſas, obruit Tripolim, Gibellum, Laodiciam, Antiochiam et caſtella quamplurima; ſed et terra gentilium eodem terremotu multo miſerabilius cum eorum innumeroſitate periit.

Richardus cappellanus regis Willelmi conſecratus eſt in epiſcopum Dulkelde, in vigilia ſancti Laurentii [Aug. 9], a Richardo epiſcopo ſancti Andree, in cathedrali eccleſia ſancti Andree.[z]

Obiit venerabilis Godricus[zz] heremita de Finchalach prope Dunelmum.

Richardus comes de Penbroc, filius Giliberti comitis Stranboue, filius etiam Iſabel, matertere Malcolmi et Willelmi regum Scottorum, et bone ſpei David comitis, cum multa militum et proborum hominum copia tranſfretans venit in Hiberniam, et fretus auxilio cujuſdam reguli illius terre, cujus filiam ſibi in matrimonio copulaverat, quaſdam civitates cum illius terre nobiliore ſcilicet Duuelin viriliter oppugnans, per Dei providentiam tandem obtinuit.[a]

[v] *Hoved.* fol. 296. [w] David Earl of Huntingdon. [x] *Benedictus Abbas* says that the coronation was upon Sunday, 14th June, i. 4. *Wyntown*, i. 321, places the coronation of young Henry upon Sunday, 22d May, 1167, but the text is supported by the excellent authority of *W. Newbrig.* ii. 25, and of *Hoved.* fol. 296. b., although the latter states that the coronation was celebrated upon Sunday, 15th June, an obvious error. In the year in question, the 15th of June fell upon a Monday. A like mistake occurs in the computation of *Wyntown*, for the 22d May, 1167, was not a Sunday, but a Monday. [y] The indignation of the writer was probably augmented by the remembrance of the part taken by this Roger against the independence of the Scottish church, in the year 1164. [z] According to *Mill*, he was consecrated in 1169; but an additional degree of authority is affixed to our Chronicle, from the fact of the 9th of August 1170 having fallen upon a Sunday. [zz] See *Hoved.* fol. 295; a long account of him is inserted in *M. Paris*, p. 82.
(27) [a] See *Brompton*, col. 1069; *M. Paris*, p. 87.

Obiit Owein regulus Wallie.

Venerabilis Thomas Cantuarienſis archiepiſcopus a papa Alexandro jam legatus factus, circa feſtum ſancti Andree [Nov. 30] de exilio per regis licentiam rediit in Angliam[b].

Papa Alexander ſuſpendit Rogerum Eboracenſem archiepiſcopum ab omni epiſcopali officio, et Hugonem Dunelmenſem et Gilbertum Lundonienſem epiſcopos, et ceteros omnes qui interfuerunt coronationi non canonice Henrici filii regis.[c]

Anno m.c.lxxj. O ſcelus nefandum! O nephas deteſtandum! O flagicium execrandum! O cunctis retro ſeculis inauditum piaculum! beate memorie Thomas Cantuarenſis archiepiſcopus, ſedis apoſtolice legatus, primas totius Angliæ, qui jam per ſex et eo amplius annos pro juſtitia decertans, regis ſenioris Anglorum Henrici violentiis in Galliis exulaverat, innumerabiles etiam ibi pro Chriſti eccleſia perpeſſus injurias, utpote infantibus infra annos ad ubera pendentibus in cunis illius ſecundum carnem propinquis, et ceteris omnibus ſenibus cum junioribus ab Anglia, inſtante nequiſſimo regis edicto eliminatis, pace tandem inter ipſum et regem domini pape et curie Romane, necnon Gallicane eccleſie, et maxime pii regis Franciæ Ludovici inſtantia ad plenum, ut putabatur, reformata, poſtquam ab eo in oſculo pacis fuerat ſuſceptus, et in Anglia cum litteris ſuis liber abire permiſſus, a domeſticis et ſceleratiſſimis baronibus et deteſtandis militibus regis, paucis diebus poſtquam in ſuam ſedem fuerat ſuſceptus evolutis, ſevientis regis ira ob creditam ſibi a domino papa, ut dictum, legationem et ob epiſcoporum ſuorum ſuſpenſionem, longe magis diſſimili et ſceleratiore modo quam Herodis in Jeſum vel ſecundi in Johannem baptiſtam, ad mortem contra jus et fas dampnatus in principali totius Anglie, ſancte Trinitatis eccleſia, ante ſanctum altare beati Benedicti, innumerabilium martyrum, confeſſorum, virginum, utpote in tali eccleſia circumvallatus reliquiis, quinta die locum ſuum optinens poſt nativitatem ſalvatoris [Dec. 29] ſicut beatus Thomas apoſtolus v. die eandem nativitatem præcedit [Dec. 21], ſequenti ſcilicet die poſt natale innocentium, [Dec. 28], ſanctis innocentibus in altera vita copulandus; ſui ipſius imitatus Jeſum mortem interfectoribus remittens, amputata fere unius ex clericis ſuis, qui crucem præferabat, dextera, proh dolor![d] Et ſicut verus Chriſti martyr

fol. 20.

[b] According to *Grevase*, he arrived at Canterbury upon the 30th of November, col. 1414. See *Gervase*, col. 1413; *Hoved*. fol. 298; *M. Paris*, p. 86. [d] An interesting account of the

detruncatur, cujus ſanguinis effuſionis injuriam omnibus linguis inexplicabilem in carnes impiorum inprimis qui opus abhominabile perpetraverunt, præceptum ſtatuerunt, conſilium ſubminiſtraverunt, aſſenſum prebuerunt, demum in duces et ſequellas omnes aſſiſtentes qui hujus ſceleris ſcelerum notitiam antea habuerunt, vindicet quam totius[e] Domini gladius et redditor altiſſimus.

Obiit Nicholaus cancellarius regis Scotorum.

Obiit Conanus dux Britannie et comes de Richemunt.[f]

Obiit Ferchet comes de Strathern.

Mare viſum eſt a multis ardere in Anglia.

Radulfus monachus de Meÿlros apud Cuprum in patrem eligitur, et a Ricardo epiſcopo ſancti Andree, in purificatione beate Marie [Feb. 2], apud Coldingham in abbatem benedicitur.

Sepulcrum pii patris noſtri dompni Walleui abbatis ſecundi de Melros,* a bone memorie Ingeramo Glaſguenſi epiſcopo, et iiij^{or}. abbatibus ad hoc vocatis, reſeratum eſt, et corpus ejus integrum inventum et veſtimenta intacta, anno xij° obitus ſui, xj. kalendas Junii [Jun. 22]. Et poſt ſacra miſſarum ſolempnia idem antiſtes et abbates, quos prænumeravimus, cum ipſius monaſterii univerſo conventu, ſuper ipſam ſanctiſſimi corporis glebam poſuerunt lapidem novum, id eſt, marmor politum; et facta eſt leticia magna, conclamantibus qui aderant et dicentibus, vere hic homo Dei eſt.

Pie memorie dompnus Poncius, abbas Clareuallis, in epiſcopum Clari Montis eligitur et ibidem paſtor præficitur, tranſlatus et aſſumtus de valle in montem, de Clara valle in Clarum montem, de claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu.

Simon de Tonei, monachus de Melros, olim abbas de Kogeſhala,[g] in epiſcopum Mureuie electus eſt et adductus.

Henricus rex Anglie, cum manu valida et robore magno, viſitandi gratia, in Hÿberniam[gg] vento et velo tranſpoſitus et tranſportatus eſt.

Ædwardus epiſcopus de Aberden obiit.

martyrdom of Becket is given by *Gervase*, coll. 1414-17. It is singular that the most curious account of the life and murder of Becket, written by one who states that he was present at his death, and wounded in attempting to save him, should be still unprinted. The only manuscript known is in the Arundel collection, lately added to the British Museum. There is every reason to believe that the writer was the well-known Edmund Grime, the friend of Becket. [e] Quantocius? [f] He had married Margaret, the sister of king William, in 1160. [g] According to the *Chronicle of Cogeshale* in the *Cottonian MS.*, Vesp. D.x. Simon de Toney returned to Melrose in 1168, fol. 47. [gg] *Hoved.* fol. 301. * On the margin there is written, in red letters, "Memorandum de translatione venerabilis Walleui abbatis de Melros."

fol. 20. b. Anno M.c.lxxij. ventus validiſſimus fuit in die ſanctorum Innocentium [Dec. 28].

Eccleſia Cantuarienſis, per duos cardinales in Franciam miſſos, reconciliata eſt et paci reddita.

Simon, electus de Mureuia, conſecrationis munus apud ſanctum Andream in Scotia, x. kalendas Februarii [Jan. 23] ſuſcepit.[h]

Matheus, archidiaconus ſancti Andree, ad epiſcopatum de Aberden eſt electus,[i] et poſtea iv.[to] norarum Aprilis [Apr. 2], ſcilicet in paſſione Domini, conſecratus.

Henricus rex Anglie de Hÿbernia poſt paſcha [Apr. 16] rediit.

Anno M.c.lxxiij. papa Alexander tertius in capite jejunii [Feb. 21] apud Anagniam beatum Thomam, Cantuarienſem archiepiſcopum, canonizavit,[ii] et ejus memoriam in cathalogo ſanctorum ſcribi inſtituit, et diem paſſionis ipſius feſtivum et celebrem, auctoritate apoſtolica, haberi firmiter præcepit. Ipſe autem in martyris memoriam primam miſſam, aſtante clero et populo innumero, more ſuo devotiſſime cantavit, et in collecta et in ſecreto et in poſtcommunione de eo, ſicut de martyre et pontifice, mentionem ſollemniter fecit. Et qui vidit et audivit teſtimonium perhibuit.

Facta eſt contentio, et fere inexorabile bellum, inter ventrem et viſcera, inter patrem et prolem, inter Henricum ſeniorem et Henricum filium ejus juniorem regem Anglie,[iii] ita ut puer ipſe miles tamen jam tunc et rex, abortis quibuſdam moleſtiis et gravaminibus a patre illatis, clanculo noctu ad regem Francorum, patrem ſuum dictum in lege, ſe citiſſime tranſtulit, et hoc ex conſilio matris ſue ut dicebant; nos neſcimus, viderit ipſa et judicet ipſe. Cogitabat enim pater, ut rumor vulgi erat, filium capere et in cuſtodiam firmam et ſecuram ponere. Secuti ſunt eum, tam de Anglia quam Normannia, viri potentes et nobiles ad bella promtiſſimi, quorum fretus conſilio et auxilio ſurgit filius, immo filii in patrem, et guerrarum tumultu et turbine non ſolum ciſmarine ſed tranſmarine provincie commote in arma ruunt, et dextras jungunt ad dimicandum.

[h] "Ordinacio domini Simonis episcopi Murauicensis x. kal. Februarii, quondam abbatis de Cogeshala." *MS. Cott.* Vesp. D.x. fol. 48. [i] It appears from *Keith* that there is some uncertainty as to the date of the accession of this bishop, p. 184. There is obviously an error in the concordance of the dates recorded in the text. [ii] *Fœd.* i. 29. [iii] *Fœd.* i. 29; *Hoved.* fol. 304; *W. Neubrig.* ii. 27; *M. Paris*, p. 88.

Rex etiam Scottorum Willelmus, vetera dampna novo conflictu refarcire fperans, bella immania per confilia iniqua contra cognatum et dominum fuum, Henricum regem Anglie inftaurat, et cum ingenti exercitu caftra metatus eft ante caftrum quod Werc nominatur, et moram aliquantulum ibidem fecit, fed nichil plus profecit. Profectus autem inde rex, magnam partem Northumbrie Scotti crudeliter igne combufferunt, et plebem ejus ferociter gladio tranfverberaverunt.[k] Inde ad Carlegium iter recurvant, et civitatem totis viribus oppugnant, fed exercitus Anglie fimulato a quibufdam et fignificato adventu, fuge fe velociter dederunt.

Miracula magna et inaudita per beatum martyrem Thomam archipræfulem facta funt in Anglia.

Tonitruum horribile mugiit xvij. kalendas Septembris [Aug. 16].

Tuffis quedam mala et inaudita omnes fere longe lateque occupavit, in qua vel ex qua pefte multi mortui funt.

Robertus comes Legeceftrie, una cum conjuge fua, in finibus fancti Ædmundi captus eft,[l] et cuftodia arctiffima pofitus. Sed et Flandrenfium populus infinitus a finibus fuis egreffus ut fines Anglie occuparent, in eifdem finibus quibus et comes, curfum fixerunt et vitam finierunt. Benedictus Deus qui perdidit impios, ne perderent pios!

Anno M.C.lxxiiij. obiit bone memorie Ingeramus epifcopus Glafconenfis, fol. 21.
in die purificationis beate Marie [Feb. 2], kalendas Martii.[m]

Obiit Afcelinus primus abbas de Kinlos in Mureuia, cui in loco minifterii hujus Reinerius fucceffit, monachus de Meÿlros.

Obiit Ofbertus primus abbas de Jeddewrtha, cui fucceffit Ricardus ejufdem cellerarius.

Jocelinus abbas monafterii de Melros, numero iiij[tus], a clero, a populo exigente et rege ipfo affenciente, ad ecclefiam Glafcuenfem preful eligitur, x. kalendas Junii [Maij 23] apud Pert in Scotia; vir mitis et morigeratus, vir manfuetus et moderatus.

Willelmus rex Scotie rurfus exercitum Alnewic direxit, immo ipfe duxit, multos fugavit, multos proftravit.[o]

[k] See *Diceto*, col. fol. 573; *Hoved.* fol. 308; *W. Newbrig.* ii. 30; *M. Paris*, p. 89. [l] *Brompton*, col. 1089. [m] It is obvious that the text is wrong, when it considers the feast of the Purification as the same as the 1st of March. It may be conjectured that this second date belongs to the obit of the abbat of Kinlos, but the arrangement of the MS. is followed. [n] In the margin, "ij. abbas de Kynlos." This note has been nearly erased. [o] See *Gervase*, col. 1427, for an account of the cruelties which attended this irruption.

Henricus rex Anglie ſenior inter hec tonitrua Angliam venit, corde compunctus, animo contritus, laneis indutus, et pedibus nudis incedens, cum numeroſa præſulum et procerum multitudine, ſepulcrum beati Thome Cantuarie in ipſo regni ingreſſu quo cicius potuit inviſit, peccatorum ſuorum penitens, et pacem depoſcens.

Mane enim facto[p] Willelmus rex Scottorum apud Alnewic[q] capitur, et ad Richemund cum merore ducitur, et in cuſtodiam ad tempus ibi reverenter reſervatur. Poſtquam autem regi Anglie res innotuit, ipſius imperio in Normanniam tranſponitur, et in turri de Faleiſio theſaurus deſiderabilis ſervandus reponitur. Dauid comes, frater ejus junior, cum hec cognoviſſet, Legreceſtriam de qua pugnabat velociter reliquit, et ſeſe cum ſuis, ut potuit, in Scociam tranſtulit.[r]

Beatus Bernardus, primus abbas Clarauallis, a domino papa Alexandro tercio in urbe Roma ſollempniter auctorizatur, et in cathalogo memoriam ejus ſcribi, auctoritate apoſtolica, conſtituitur.

Anno M.C.LXXV. Willelmus rex Scottie cum ſuis de cuſtodia rediit ad ſua.[s] Jocelinus[t] eccleſie Glaſguenſis* electus ex mandato domini papæ Alexandri iij. in epiſcopum conſecratus eſt a domino Eſkilo Lundenſi archiepiſcopo, ſedis apoſtolice legato et totius Dacie primate, in Claraualle.

Laurencius monachus noſter, quondam abbas† in Orcadia, ij. idus Maii [Maij 14] electus eſt, et in craſtina die aſcenſionis Domini [Maij 21] a Jocelino epiſcopo Glaſguenſi, in eccleſia nostra honorifice in abbatem benedictus.

Eccleſia Clareuallis dedicatur; reliquie ſancti Bernardi Clareuallis abbatis primi, honorifice tranſlate et in eccleſia locate ſunt, ea reverentia que ſanctum decuit.

Comites et barones, et omnes majores et potentiores per regnum Scotie,

[p] *Lord Hailes* objects to the veracity of the coincidence, as detailed by *Hoveden* and *Newbury*; but *Gervase* confirms it, by stating that Henry left Canterbury on Saturday, July 13, col. 1427; compare also the statements of *Hoveden*, fol. 308; *M. Paris*, p. 90; *W. Newbrig.* ii. 34. In the margin of the manuscript, "capcio regis Willelmi Scottorum." [q] See *Brompton*, col. 1091; *Gervase*, 1427; *Hoved.* fol. 308; *M. Paris*, p. 90; but above all, *W. Newbrig.* ii. 33, and the preceding chapters. [r] See *Brompton*, col. 1090, 1093; *W. Newbrig.* ii. 31. [s] According to *Fordun*, he returned about 2d Feb. [1174-5]. The charter by which he obtained his liberty is printed in the *Fœd.* i. 30. [t] Joceline had previously been abbat of Melrose.
* On the margin, in red letters, "Jocelinus episcopus Glasg'." † On the margin, in red ink, "v. abbas de Melr'."

coram rege ſuo Willelmo ligantiam fecerunt et obſides dederunt, et epiſcopi ejuſdem regni in verbo veritatis fidelitatem juraverunt Henrico regi Anglie, civitate Eboraco.[u]

Anno M.c.lxxvj. Wiuianus,[w] tituli ſancti Stephani in Celie monte preſbiter cardinalis, apoſtolici ſedis legatus, Scociam intravit, conculcans et comminuens obvia queque, expeditus capere nec impeditus rapere.

Ricardus[x] comes, cognomine Strangboge, in Hybernia obiit.

Facta eſt contentio inter Walterum abbatem Tironenſem et Johannem Kalcoenſem de ſubjectione, quis eorum videretur eſſe major.

Anno M.c.lxxvij. Fredericus Romanorum imperator ad Chriſtianam devotionem et ſancte matris eccleſie unitatem rediit, et Venetiam veniens domino papæ Alexandro III. in eccleſia Sancti Marci reverentiam quam debuit et ſpopondit et impendit, et in ſignum fidei et fœderis firmi ſuſceperunt ſe invicem in oſculo pacis.

Vivianus[xx] cardinalis, Hybernia rediens, apud caſtrum Puellarum prælatos regni Scotiæ convocavit, et in concilio ſedit.

Rogerus abbas primus de Drieburc curam ovium reſignavit, et Girardus prior ei ad miniſterium ſucceſſit.

Walterus filius Alani, dapifer regis Scottorum, familiaris noſter, diem obiit, cujus beata anima vivat in gloria.[y]

Anno M.c.lxxviij. obiit Ricardus epiſcopus de Dunkelde, et Ricardus epiſcopus ſancti Andree.[z]

Magiſter Johannes, cognomine Scottus, ad epiſcopatum ſancti Andree electus eſt, ſed rege Willelmo totius viribus electioni ejus renitente Hugonem capellanum ſuum, regia fretus poteſtate, in eccleſia ſancti Andreæ, ut voluit, epiſcopum conſecrari fecit. Hinc inde gravis contentio et periculoſa diviſio emerſit.[a]

[u] *Brompton*, col. 1103; *Knyghton* says it was upon the 20th of August, col. 2396; see *Hoved.* fol. 312. [w] Concerning this Vibianus or Vivianus Thomasius, see *Ciaconius*, i. 1091. [x] Richard de Clare, Earl of Pembroke. [xx] See *Hoved.* fol. 316. [y] Walter Fitz-Allan gave to the abbey of Melrose four ploughgates of land at Edmundiston, for the good of the soul of Malcolm IV. *Monast. Annals*, p. 266. He also gave them considerable possessions in the west of Scotland, p. 275, where it is stated that he became an inmate of this monastery, where he died. [z] Concerning the uncertainty of these obits, see *Keith*, pp. 76, 12; the text is supported by *Fordun*, i. 475. (28) [a] The struggle which took place between the see of Rome and the king of Scotland, relative to this subject, is detailed with minuteness by *Hoveden*.

Sol in meridie pallore indutus et pene totus obſcuratus eſt, idus Septembris[b] [Sept. 13].

Submerſio Hollandie.

Obiit Ada[c] comitiſſa, mater Malcolmi et Willelmi regum Scottorum, comitis Dauid.

Obiit pie memorie Laurentius abbas quintus de Melros, vir mire humilitatis et manſuetudinis et in divinis litteris plurimum eruditus.

Obiit Gaufridus abbas de Dunfermelin, et Walterus de Bidun[d] cancellarius regis Scottorum, eccleſie de Dunkelde electus.

Anno M.C.LXXIX. Ernaldus abbas vj. de Melros a domino Jocelino epiſcopo Glaſguenſi in eccleſia noſtra benedictus eſt die epiphanie Domini [Jan. 6].

Concilium magnum a domino papa Alexandro iij. Rome[e] celebratum eſt, ad "lætare Hieruſalem," in eccleſia que dicitur Conſtantiniana, v. idus Martii, [Mar. 11] anno pontificatus ſui xx. Henricus abbas Clareuallis in eodem concilio electus eſt epiſcopus Albanenſis eccleſie, et a domino papa Alexandro iij. dominica qua "vocem jocunditatis" canitur poſt paſcha [Maij 6] conſecratus eſt, in eccleſia ſancta Marie, que Narciſſe appellatur.

Obiit Reinaldus[f] abbas j. ſancti Thome martyris in Scotia, et Adam perſona de Dunbar.

Obiit etiam Amfridus abbas ſecundus de Neubothle xiiij. kalendas Sept. [Aug. 19] abbas de Neubotil et Hugo prior ſucceſſit.

Obiit Alina[g] comitiſſa de Dunbar xiij. kalendas Sept. [Aug. 20].

Tonitruum magnum et fulgur factum eſt in die ſancti Bartholomæi apoſtoli [Aug. 24] per totam Helielendeſchiram.

[b] This date is correct, according to the chronological list of eclipses in *L'Art*, i. 73. [c] She was the daughter of the earl of Warren and Surrey. [d] *Fordun* states that Walter de Bidun, the chancellor, succeeded in 1178 to the see of Dunkeld, i. 475; whilst *Keith*, p. 76, and the author of the "*Caledonia*," i. 712, consider this entry as his obit. The charters in the *Diplomata Scotiæ*, and in the Appendix to *Raine's North Durham*, numbers xxxv. and xxxvi., have been consulted, in the hope that a comparison of the witnesses there joined with him might shew whether he survived the year 1178; but no satisfactory conclusion could be attained. [e] This was the Lateran, eleventh general council, 5–19 March. *L'Art*, iii. 155. 8vo. [f] Reginald was the first abbot of Aberbrothoc, founded by William in honour of Becket. See *Fordun*, i. 479. [g] She was the wife of Waldeve, fourth earl of Dunbar. *Douglas*, ii. 168.

Willelmus rex Scotie et Dauid frater fuus, cum comitibus et baronibus terre cum exercitu magno et valido perrexerunt in Ros,[h] ibique duo firmaverunt caftella, nomen uni Dunfcath et nomen alteri Eperdover.[i]

Anno M.C.LXXX. obiit Johannes abbas de Kalco, Ofbert prior fancti Machuti fucceffit. fol. 22

Controverfia magna quæ vertebatur inter domum de Melros et Ricardum de Moreuia fuper forefta et paftura inter Galge et Ledre, decifa eft in præfentia Willelmi regis Scottorum et comitis Dauid fratris fui et coram aliis tam ecclefiafticis quam fecularibus perfonis innumeris apud Hadintun, dominica media quadragefime [Mar. 30], et Dei adjutorio refpondebat monachis juftitia fua in hac parte, ita videlicet quod, chartarum fuarum merito et privilegiorum Romane ecclefie auctoritate, ipfis adjudicata eft poffeffio.[k]

Venerabilis et fpectabilis fcientia et fanctitate vir, Balduinus abbas de Forda in epifcopum eligitur Wireceftriæ et refpexit Dominus ad humilitatem ipfius, quem licet vite meritum multis prætulerit, humilitas tamen fola in confpectu Domini illum exaltavit; nec enim mundum refpexit fed defpexit nec captavit quos calcavit honores.

Alexis fancte Romane ecclefie fubdiaconus et apoftolice fedis nuncius ut de facto ecclefie fancti Andree verum cognofceret, regnum Scotie cum Johanne electo, rege Willelmo vix permittente, intravit, plurimofque turbavit et cor regis ad iram provocavit.[m]

Johannes fancti Andree electus a domino papa Alexandro mittitur in curia confirmatus, fed pro dignitate ecclefie fancti Andree et regis honore in fede epifcopali a quibus vellet epifcopis confecrandus; quem Alexis prædictus poft multa confilia pluraque gravamina etiam excommunicatis quibufdam regis clericis infuper epifcopatu fancti Andree interdicto, tandem convocatis epifcopis, abbatibus religiofifque viris apud

[h] *Fordun* adds, "contra Mackwilliam, sed vero nomine Dovenaldum Ban," i. 479; the subsequent details are given by the same writer, in the following page. [i] *Fordun* varies the orthography in a trifling degree, "Dunschath et Edirdovar," and, according to his editor, other copies read "Edirdona" or "Edirtoun," i. 479. [k] An extract from the charter given by William to the convent, in confirmation of this decision, is printed in the *Monast. Annals*, p. 217. [l] He was consecrated upon the 10th of August, *Gervase*, col. 1457. [m] See *Fordun*, i. 352; *Hoved*, fol. 341, and the following pages.

Caftellum Puellarum in ecclefia fancte crucis octavis pentecoften, fcilicet[z] vj. idus Junii [Jun. 8], a Matheo epifcopo de Aberden ex mandato domini pape A. ad prænominatam fedem in antiftitem Johannem magnifice confecrari fecit. Johannes autem confecratus et abfque epifcopatu fe intelligens, extemplo pre timore regis et indignatione regalium provinciam merens reliquit et ad tutiora fe contulit.[a]

Anno M.C.LXXXJ. obiit pie memorie Willelmus de Tulofa abbas Ciftercienfis, cui fucceffit Petrus de Pontiniaco.

Ludowicus rex Francie, vir pius et religiofus feculum nequam defpexit regnumque fuum quod ipfe per xliiij.[or] annos ftrenue gubernavit Philippo filio fuo honorifice tradidit. Ille autem poftea, Deo infpirante, ad ordinem Ciftercienfem apud abbaciam que Port dicitur quam ipfe fundavit, humiliter convolavit et eodem anno de corpore mortis feliciter migravit.[b]

Willelmus rex Scottorum et Dauid comes frater ejus ad Henricum regem[c] feniorem pro fuis negotiis tranfmarinis partibus fe contulerunt.

Fulgura et tonitrua magna et tempeftates et inundationes aquarum in Anglia per loca diverfa.

Miracula multa et magna apud fanctum Ædmundum per beatum puerum Robertum quem quidam Judeus occulte crudeliter neci tradidit. Similiter apud Huntodinam de alio puero Herberto nomine nova contigerunt, quem proprius pater ad ftipitem impie ligavit et in aquam que juxta ipfam villam decurrit miferabiliter extinxit.

Cometa menfe Julio apparuit.

Jocelinus epifcopus fedem epifcopalem dilatavit, et fancti Kentegerni ecclefiam gloriofe magnificavit.

iij. kalendas Septembris [Aug. 30], obiit pie memorie Alexander iij. papa, pontificatus fui anno xxiij°, cui fucceffit Lucius iij. qui et Hubaldus Hoftienfis epifcopus.

Obiit Rogerus Eboracenfis archiepifcopus x. kalendas Decembris [Nov. 22] anno epifcopatus fui xxvij.[e]

[z] These dates do not agree. (29) [a] *Hoved.* 350; *Ford.* i. 350, *et seq.* [b] Louis-le-Jeune died at Paris, upon the 18th of September, 1180, after a reign of forty-three years. *Anquetil,* ii. 108. [c] Henry II. is here styled "seniorem," in distinction to his eldest son Henry, who was crowned as king of England in 1170 (his father being alive), and died in 1183. [d] See *Fordun,* i. 481. [e] According to *Stubbs,* he died at Shirburn, upon the 26th of November, col. 1723.

Anno M.c.lxxxij. Jocelinus[f] Glafcuenfis epifcopus, et E. Maylrofenfis abbas, et Ofbertus abbas Calcoenfis cum aliis honeftis viris Romam pro regis regnique negotiis ierunt, caufafque fuas Deo opitulante caute et prudenter peregerunt, fani et alacres inde ad fua redierunt. Per ipfos etiam Lucius iij. papa auream rofam regi Willelmo Scottorum cum paterna benedictione tranfmifit. fol. 22. b.

Henricus fenior rex Anglie tranffretavit, et Deo fuffragante pacem fecit inter regem Philippum Francie et comitem Philippum Flandrenfem.

Obiit Waldeuus comes de Dunbar, cui fucceffit Patricius filius ejus.[g]

Imperator Fredericus nepotem fuum, ducem Saxonie, Henricum,[gg] generum Henrici, regis Anglie ob fuam injuriam in exilium ire compulit, ipfe vero neceffitate compulfus cum fuis ad regem Henricum in Normanniam triftis et merens venit, quem rex honorifice fufcepit et locum ei ad peregrinandum deftinavit.

Multi pifcatores cum navibus fuis menfe Septembri in mari inter Hertelpol et Þitebi nocte miferabiliter perierunt.

Anno M.c.lxxxiij. Willelmus rex Scottorum filiam fuam Ifabel, quam genuit ex filia Roberti Auenel, Roberto de Brus honorifice dedit.

Diffenfio prava atque perverfa orta eft inter fratres uterinos filios Henrici regis Anglie, per quam multa mala emerferunt et plures prefentem vitam amiferunt.[ggg]

Henricus junior rex Anglie obiit, anno xiiij°. coronationis fue, apud opidum quod dicitur Martel iij°. idus Junii[h] [Jun. 11].

Anno M.c.lxxxiiij. obiit Ricardus archiepifcopus Cantuarie.[i]

Henricus rex Anglie, propter ecclefie pacem et pauperum Philippo regi Francie; licet invitus, fuum fecit hominium, et poft pentecoften [Jun. 5] profpere venit in Angliam.

Petrus abbas Ciftercienfis eft electus ad epifcopatum de Araz, cui fucceffit abbas de Fotenei.

Willelmus rex Scottorum dedit filiam fuam Ada Patricio comiti.[k]

[f] See *Hoved.* fol. 351 [g] *Douglas's Peerage*, ii. 168. [gg] The *Annales Godefridi Monachi* state that he remained in England during three years, according to the pleasure of the emperor; see *Freheri Germ. Rerum Scriptores*, i. 248. [ggg] *Hoved.* fol. 353. [h] See *Brompton*, col. 1142; *Diceto*, col. 617; *Ford.* i. 481. [i] He died upon the 18th of February. *Thorne*, col. 1675. [k] To Patrick, earl of March and Dunbar. *Fordun*, in detailing the same event, styles him comes Laodensis, i. 484.

Obiit Simon[l] epifcopus Mureuie, noftre congregationis, xv. kalendas Octobris [Sep. 17].

Controverfia* que fuit inter ecclefiam de Melros et homines de Wedhale[m] fuper pafturam forefte regis, Deo opitulante, coram rege Willelmo et Dauid comite fratre fuo et coram epifcopis, comitibus, baronibus, et multis aliis probis hominibus, in die fancti Luce euuangelifte [Oct. 18] fuper Croffeleiȝe, per Ricardum de Moreuile conftabularium regis et per alios xij. fideles homines qui eo die, præfente rege, fuper reliquias ecclefie noftre cum timore et tremore juraverunt, et veraciter affirmaverunt, quod forefta regis tendit ufque ad viam que vadit ad occidentem partem ecclefie beate Marie de Wedhale, et eft paftura ecclefie de Melros ufque ad terminos de Wedhale et ufque ad rivulum qui vocatur Faffeburne, ex donatione trium regum, ...[n] fcilicet Dauid, Malcolmi, Willelmi, et per iiij. five v. Romanorum pontificum privilegia, firmiter confirmata, et irrefragabiliter folidata.

Venerabilis Balduuinus[o] epifcopus Wireceftrie electus eft ad archiepifcopatum Cantuarie.[p]

fol. 23. Anno M.C.LXXXV. obiit pie memorie Andreas epifcopus de Catenefie iij. kalendas Januarii [Dec. 30] apud Dunfermelin.

Obiit pie memorie Willelmus quondam abbas de Melros,[q] apud Rieuallem.

Obiit Robertus Auenel,[r] novicius, familiaris nofter, viij. idus Martii [Mar. 8]. Ifte dedit Deo et fancte Marie et monachis de Melros terram fuam de Hefkedale, ficut carta ipfius teftatur; cujus beata anima femper vivat in gloria.

Eraclius patriarcha Ierofolimitanus, et prior hofpitalis de Ierufalem, cum labore et merore ad Henricum regem in Angliam venerunt, auxilium et confilium humiliter ab eo petentes; quos ipfe non tam gloriofe et devote fufcepit, ut decuit et debuit.[s]

[l] Simon de Tonei. [m] See *Morton's Monast. Ann.*, p. 217. [n] A word has here been erased. [o] An unfavourable character of Baldwin is given by *Thorne*, col. 1675. [p] *Fordun*, i. 484, says he died upon the 29th of December; but this is probably an error of the scribe. [q] He had resigned his office at Melrose in 1170. [r] Concerning this individual and his benefactions, see *Morton's Monast. Ann.*, p. 273, who cites the *Chart. of Melrose*, 53. [s] *Fordun*, i. 484. His object was to induce Henry to join the Crusaders. See *Gervase*, col. 1474; *Diceto*, col. 625; *Knyghton*, col. 2398; *Hoved.* 358. * In margin, "Controversia que fuit inter [ec]clesiam Melr'. [et] homines de Wedhale."

Henricus rex Anglie comitatum Huntedonie reddidit Willelmo regi Scottorum honorifice et plenarie ficut ipfe habuit ante guerram, apud Windelefofre.[t]

Terremotus factus eft magnus menfe Aprili per Angliam.

Eclipfis folis facta eft kalendas Maij [Maij 1] feria iiij. poft nonam et ftelle apparuerunt.[u]

Bellum fuit in Galwela inter Rolandum et Gillepatricium iiij°. non. Julii [Jul. 4] feria v^a^. in quo plures occubuerunt ex parte Gillepatricii, ipfe vero interiit cum multis aliis.

Iterum Rolandus bellum habuit contra Gillecolmum, in quo frater Rolandi occubuit et Gillecolmus periit.[w]

Obiit Lucius papa iij. cui fucceffit Urbanus tercius.[x]

Anno M.C.LXXXVJ. in Hybernia apud civitatem que vocatur Dune inventio fanctorum corporum, fcilicet fancti Patricii epifcopi, et fancti Columbani abbatis, et fancte Brigide virginis.

Apud Parifium obiit Gaufridus comes Britannie, filius Henrici regis Anglie.[y]

Obiit ....[z] abbas Ciftertienfis, cui fucceffit Willelmus abbas de Pratea.

Henricus rex Anglie cum exercitu magno venit ad Carleolum contra Rolandum menfe Augufto; Rolandus autem fub conductu Willelmi regis Scottorum, venit ad eum et fecit ei humagium.[zz]

Rex Scottorum Willelmus defponfavit cognatam regis Henrici Anglie, ERMENGARDAM[a] nomine, filiam videlicet vicecomitis de Bello Monte, qui erat filius filie priori filii Willelmi Baftard, in capella regis de parco apud Wudeftoc, prefente rege cum magna gloria, nonas Septembris [Sep. 5] feria vj, luna xviij.

[t] Henry had taken possession of the earldom of Huntingdon, in consequence of William's invasion of Northumberland, in 1174, and had bestowed it upon Simon de Senlis; upon whose death, without issue, the earldom reverted to Henry. *Dugd. Baronage*, i. 59. [u] *L'Art*, i. 345, 8vo. [w] See *Fordun*, i. 490, who adds some facts to the information here communicated; *Hoved.* fol. 358. [x] Lucius III. died on the 24th November 1185, and was succeeded on the 25th by Urban III. [y] He died at Paris, upon the 19th of August. *Diceto*, col. 630. [z] This blank has never been supplied in the manuscript. [zz] See *Hoved.* fol. 360. (30) [a] The grandmother of Ermengard was a natural daughter of Henry I. King of England; concerning the marriage, see *Hoved.* fol. 360.

Obiit pie memorie Chriftianus[aa] epifcopus de Candida Cafa, nonas Octobris, [Oct. 7] apud Holcultram.

Obiit Petrus abbas Clareuallis cui fucceffit Guarnerius Abbas de Alba ripa.

Anno M.C.LXXXVIJ. Ricardus clericus Willelmi regis electus eft ad epifcopatum de Mureuia, kalendas Martii [Mar. 1] die dominica, et idus ejufdem menfis [Mar. 15] in paffione Domini confecratus eft apud fanctum Andream in Scotia a Hugone ejufdem ecclefie epifcopo.

In Britannia natus eft Arturus filius Gaufridi Comitis iiij°. kalendas Aprilis [Mar. 29], nocte fcilicet fancti pafche, de Conftantia[b] filia Margarete fororis Malcolmi et Willelmi regum Scottorum.

Turci, Dei inimici, Nazaream ecclefiam fancte Marie violaverunt et
fol. 23 b. multos occiderunt et magifter Hofpitalis ibi occifus eft cum v. militibus et aliis multis in die apoftolorum Philippi et Jacobi [Maij 1].

Rex Babilonis Saladinus cum lxxx. milibus militum et eo amplius fequenti die Veneris poft feftum Apoftolorum Petri et Pauli [Jul. 3] Ierofolimitani regni terram invafit, et Týberiam vi cepit, contra quos rex Ierofolimitanus cum fuis proceffit ad bellum verfus Tabarum per dietam unam. Cumque ad eminentem et faxofum veniffent locum ubi vero, imminentibus hoftibus undique neceffitate compulfus, rex de baronum confilio bellum committere dignum duxit. In quo loco Saladinus rex cum tubis et infinita multitudine bellatorum in Chriftianos, qui propter loca faxofa et invia pugnare non poterant, affultum fecerunt, et eos omni bellandi genere impugnaverunt et expugnaverunt. Tandem Tochedinus Saladini nepos regem fugam[c] arripientem, et crucem dominici ligni cepit, ceteri omnes fere confracti, capti, et trucidati, et vinculis mancipati funt. Saladinus ftatim militie Templi et Hofpitalis milites fegregari fecit ab aliis et coram fe decapitari. Ipfe propria manu principem Reinaldum de Caftellione interfecit; et fratrum de Templo, ut in veritate dicunt, eodem die

[aa] He had been elected in 1154. *Chron. S. Crucis*, p. 32. See further notices of him in *Brompton*, coll. 1103, 1108, 1111. [b] Constance was sole daughter and heir of Conan le Petit, Duke of Brittany, who died in 1171. *Dugd. Baron.* i. 78; see *Hoved.* 361. [c] See *L'Art*, v. 67, 8vo. A curious unpublished letter, detailing the particulars of defeat, is preserved in the *Arundel M.S.* 227, fol. 131; see also *Gervase*, col. 1502, *Hoved.* 361, *M. Paris*, 100, but especially the very valuable *Geschichte der Kreuzzüge von F. Wilken*, iii. 269.

cc[tis]. et xxx. decollatis, exceptis illis D.C. qui prima die Maii interemti fuerunt.

Willelmus rex Scottorum cum magno exercitu perrexit in Mureuiam contra Macwilliam,[d] cumque rex effet apud opidum Inuernis cum exercitu, comites Scotie miferunt fuos homines ad prædandum, inveneruntque Macwilliam cum fuis fuper moram que dicitur Mam Garvia[e] prope Muref, et mox cum eo pugnaverunt, et Deo opitulante, eum cum multis aliis interfecerunt, pridie kalendas Augusti, [Jul. 31] feria vi.[f] Benedictus Deus qui tradidit impios!

iiij. kalendas Novembris [Oct. 29] obiit Urbanus[g] papa III.; xij. kalendas [Oct. 21] ejufdem electus eft Gregorius VIII. qui fuit Cancelarius, et ipfe dicitur Pannofus fecundum interpretationem ....[h] abbatis, et viij. kalendas [Oct. 25] ejufdem confecratus.

xvj. kalendas Januarii [Dec. 17] obiit Gregorius[i] papa VIII.; et xiiij. kalendas [Dec. 19] ejufdem electus eft Clemens IIII., et in craftino confecratus.

Anno M.C.lxxxviij. Philippus rex Francorum, et Henricus rex Anglorum, et comes Ricardus Aquitanie, et Philippus comes Flandrie, et archiepifcopi et epifcopi, et comites et barones et populus innumerabilis divitum et pauperum utriufque fexus nobiles, interna infpiratione compuncti, fignum falutis devote fufceperunt.[k]

Henricus rex Anglie habuit colloquium apud Gæitun[l] poft purificationem beate Marie [Feb. 2] cum epifcopis, comitibus, baronibus et fuis probis hominibus, clericis et laicis, de diverfis caufis et negotiis; ibique multi crucem fufceperunt, licet non pure, et rex inftituit et firmiter præcepit dare decimas

[d] *Fordun*, i. 480, 494; *Hoved.* 362. [e] Macgarvey. *Fordun*, i. 480. [f] It is rather singular that *Hailes*, i. 130, and *Chalmers*, i. 631, should both err in regard to this date, although they both cite this chronicle and *Fordun* as their authority. [g] Urban III. died upon the 11th of October 1187, and Gregory VIII. was elected upon the 20th of the same month. In the text we should read the 4 ides, instead of 4 kalends. [h] A blank space in the original. [i] Gregory VIII. died upon the 17th of December, and Clement III. was elected upon the 19th. [k] Concerning this third crusade, see *Velly*, iii. 313; *Anquetil*, ii. 125. The subject of the text is illustrated more immediately by *W. Newbrig.* iii. 22; *M. Paris*, p. 104; and all connected with it has been analysed by the indefatigable *Wilken*, iv. 25. [l] Upon the 11th of February; the constitutions there agreed upon may be seen in *Gervase*, col. 1522. See also *Brompton*, col. 1149; *Hoved.* fol. 366.

omnium rerum fuarum per Angliam ad fuccurfum terre Ierusalem, quam Deus redemtioni noftre prævidit.

Henricus cardinalis, Albanenfis[m] ecclefie epifcopus, quondam abbas Claraualllis, ibidem obiit.

Ricardus de Moreuilla, conftabularius regis Willelmi, et uxor ejus Auicia et Willelmus heres eorum, dederunt Deo et fancte Marie et monachis de Melros, in perpetuam elemofynam, terram que Parc dicitur, ficut carta ipforum teftatur; quorum felix elemofyna femper fit in eterna memoria.[n]

Obiit Hugo epifcopus fancti Andre apostoli.[o]

Siluanus abbas iiij. Rieuallis villicationem fuam Deo humiliter ac fol. 24. fimpliciter refignavit apud Dundreinan.

Anno M.C.LXXXIX. Ærnaldas abbas de Melros electus eft ad curam animarum de Reiualle* vj. nonas Martii [Mar. 2], feria v., et Reinerius abbas de Kynlos ecclefie noftre monachus† electus eft apud Melros, in abbatem, x kalendas Aprilis [Mar. 23], feria v.,‡ et Radulfus prior ipfius fufcepit curam animarum de Kýnlos poft illum.

Rogerus,[p] cognatus et cancellarius regis Willelmi, electus eft ad epifcopatum fancti Andree apoftoli, apud Pert, idus Aprilis [Apr. 13], feria vj.

Johannes de Aragnia[q] cardinalis, et iiij. archiepifcopi, cum multis epifcopis et diverfis ordinibus prælatis, ex auctoritate domini pape Clementis iiij. fentenciam excommunicationis tulerunt in audientia duorum regum, fcilicet Francorum et Anglorum, et comitis Ricardi et tocius plebis, in omnes tam clericos quam laicos, per quos fciret quod pax non fieret inter prædictos reges et comitem R. et iter Ierofolimitanum expediatur, in eos tanquam in dominice ac vivifice crucis inimicos ipfam fententiam promulgaverunt, prope Feritatem Bernardi, ubi reges fuum colloquium fecerunt.

Obiit Henricus rex Anglie et dux Normannie et Aquitanie et comes

[m] See *Ciaconius*, i. 1097. [n] See *Morton's Monast. Ann.* p. 263, where the chartulary of Melros is cited. [o] The author of the lives of the Bishops of St Andrew's, inserted in *Fordun*, states that he died near Rome, upon the 4th August 1188. *Cf.* i. 358, 496. [p] This Roger was second son of Robert III. Earl of Leicester. *Dugd. Baron*, i. 88. [q] "Anagnia" would be the correct reading; see *Ciaconius*, i. 1068. * On the margin of the MS. "v. abbas de Rieualle." † In red, on the margin of the MS. "vij. abbas de Melrose." ‡ On margin of the MS. "iij. abbas de Kinlos."

Andegauie, apud opidum Chynun, pridie nonas Julii [Jul. 6], anno xxxv. regni sui; et sepultus est apud fontem Eubrardi, in abbatia sanctimonialium ibidem Deo servientium. Cui successit Ricardus filius ejus, comes Aquitanie, iij. nonas Septembris [Sep. 3] die dominica apud Lundonias magno cum honore coronatus a Baldewino archiepiscopo Cantuarie et a ceteris episcopis et prælatis Anglie.

Obiit Radulfus II. abbas de Cupro kalendas Augusti [Aug. 1], feria v.[s], cui successit Adam subprior de Melros.

Obiit pie memorie Siluanus quondam abbas Rievallis, vij. idus Octobris [Oct. 9] apud Belelande, ibique honorifice sepultus est.

Obiit Ricardus de Moreuilla, constabularius Willelmi regis, familiaris noster.[t]

Fredericus imperator obiit, in flumine submersus.[u]

Anno M.C.XC. Willelmus rex Scottorum dedit Ricardo regi Anglorum x. millia marcas auri et argenti propter dignitates et libertates ac honores suos quos habuit ante guerram, et pro Berewic et Rochesburh quas Henricus rex per xvj. annos violenter detinuit; et sic Deo suffragante, ejus dominationis et servitutis jugum grave a regno Scottorum digne et honorifice submovit.[w]

Philippus rex Francie, et Ricardus rex Anglie, et Philippus comes Flandrie, et Baldewinus archiepiscopus Cantuarie et plures alii archiepiscopi atque prælati, principes et duces, nobiles ac divites, et populus innumerabilis regna ac patrias et dignitates suas humiliter pro Christo relinquentes, Ierosolimam profecti sunt, et usque ad civitatem Messanam in Sicilia pervenientes, ibique tota hyeme usque ad mensem Aprilem perendinaverunt.[x] Baldewinus archiepiscopus[y] obiit apud Acon die sancti Edmundi [Nov. 20], et Robertus comes Laicestriæ, Anandie, sancti Egidii, obiit languore præventus in mari mediterraneo, et apud Duraz, Græcie

[r] See *Diceto* col. 644. [s] The first of August 1189 fell upon a Tuesday, consequently the dates in the text do not agree. [t] He had become an inmate of the abbey. *Monast. Ann.* p. 263. [u] According to *Diceto*, he was drowned upon the 25th July, when passing a river named Sapheth, on his way from Iconium to Antioch, col. 655. [w] *Hoveden*, fol. 377; *Diceto*, fol. 689; *Brompton*, col. 1186; *Fordun*, i. 500, 501; *Fœd.* i. 50; *M. Paris*, p. 109. [x] *Velly*, iii. 340, 341; *Brompton*, col. 1180; *Hoved.* fol. 378. [y] Baldwin, Archbishop of Canterbury. See *Gervase*, col. 1678. [*] On the margin of the MS. the following reference is written, "iij. abbas de Cupro."

urbem, fepultus eft,[z] et filius ejus Robertus comes factus eft apud Meffanam civitatem Sicilie.[a]

Sanguis Judeorum multis in locis per Angliam beftialiter effufus eft, et maxime in Eboraco, ubi fe mutuo peremerunt; unde omnes expulfi funt.[b]

Dauid comes defponfavit fororem Rannulfi comitis de Ceftria, Matildam nomine, dominica prima poft affumtionem fancte Marie[c] [Aug. 26].

Anno M.C.XCJ. kalendas Januarii [Jan. 1] obiit Auicia uxor R. de Mereuilla conftabularii regis W.

fol. 24. b. Rex Scottorum dedit filiam fuam Yfembel, que fuit uxor Roberti de Brus, Roberto de Ros apud Haditum.

VA-

Obiit Baldewinus Cantuarie archiepifcopus noftri ordinis in terra promiffionis,[e] et Rannulfus de Glanuile.[f]

Obiit Robertus comes Leiceftrie prope Brundufium et rex Anglie dedit Roberto de Bretoil filio fuo comitatum Leiceftrie et ceteras terras patris fui, et fecit eum inde comitem apud Meffanam civitatem in Sicilia.[g] -CAT.

iiij. nonas Aprilis [Apr. 2] obiit Clemens[h] III. papa, cui fucceffit in fequenti die Celeftinus III. qui et Iacinctus cardinalis.

iij. kalendas Aprilis [Mar. 30] afcendit rex Francie naves fuas tranffretans in terram Ierufalem; et rex Anglie et comes Flandrenfis conduxerunt eum cum magna gloria in galeis fuis.[i]

iiij. Idus Aprilis [Apr. 10] afcendit rex Anglie naves fuas cum exercitu fuo, cum C.L. navibus terre fue, et vj.[ii] et buccis XXV. et duxit fecum fororem fuam Johannam[k] et puellam de Navare[l] defponfandam.

[z] *Knyghton*, col. 2346. (31) [a] Upon 1st February. *Hoved.* 391. [b] A detail of these murders may be seen in *Diceto*, col. 651, and *Knyghton*, col. 242; *Hoved.* fol. 379; *M. Paris*, p. 110; *W. Newburgh* iv. 1, 7-10. [c] See *Dugdale's Baronage*, i. 31, where he erroneously called this David, earl of Angus; see *Hoved.* fol. 384. [d] The two following sentences, included between the word VACAT, seem to have been intentionally omitted in the former edition. Their substance has already been incorporated in the Chronicle. [e] See note [y] *antea*, and *M. Paris*, p. 113. [f] He was Justiciary of England. [g] See notes [a] and [a] *antea*, and also *Hoved.* fol. 391. [h] Clement III. died on the 27th of March 1191, and was succeeded by Celestin III., previously named Hyacinth Bobocard, who was elected upon the 30th March. [i] See *Velly*, iii. 340; *L'Art*, i. 579; *Hoved.* fol. 392. [ii] A word seems to be omitted after the numeral. [k] Johanna, daughter of Henry II., was afterwards married to William, King of Sicily. [l] This was Berenger, whom he afterwards married. See *Hoved.* fol. 394.

Rex Anglie conftituit Arturum ducem Britannie heredem fuum, tam de Anglia quam de ceteris terris fuis, fi ipfe fine prole deceflerit; et hoc facramento epifcoporum et comitum et baronum fuorum fecit confirmari.[m]

Eclipfis folis fuit in vigilia fancti Johannis baptifte ix. kalendas Julii [Jun. 23], die dominica, hora vj.[mm]

Anno M.C.XCIJ. obiit Ricardus abbas de Gedewurðe, cui fucceffit Radulfus ejufdem ecclefie canonicus, iiij. kalendas Junii [Maij 29].

Obiit pie memorie dompnus Everardus[mmm] primus abbas de Holmcultram, cui fucceffit Gregorius fubcellarius ejus.

Obiit Philippus comes Flandrie in terra Ierufalem, poft cujus mortem Philippus rex Gallorum fine dilatione, propter cupiditatem de terra promiffionis, in Franciam reverfus eft;[n] et terras, villas, opida et caftella regis Anglie in Normannia, dum effet in cuftodia imperatoris, contra pacem et pactum et juftitiam et juramentum quod juravit, inique invafit, cepit et crudeliter deftruxit, quafi paganus non Chriftianus.[o]

Anno M.C.XCIIJ. Willelmus rex Scottorum dedit filiam fuam Margaretam Euftatio de Vefci apud Rokefburch,[p] quam genuit de filia Adam de Hythufum.

Willelmus rex duo milia marcas argenti ad redemtionem Ricardi regis Anglie de Rokefburch mifit.

Jocelinus epifcopus Glafcuenfis dedit Deo et fancte Marie et monachis de Melros ecclefiam fancti Kentegerni epifcopi de Haftanedene, in perpetuam elemofinam, pro falute anime fue et anteceflorum et fucceflorum fuorum, coram multis teftibus, ficut ejus carta teftatur; cujus beata anima femper fit in eterna gloria et felici memoria.[q]

Dunecanus filius Gileberti de Galweia dedit Deo et fancte Marie et monachis de Melros quandam partem terre fue in Karic, que dicitur Maybothel, in perpetuam elemofinam,[qq] pro falute anime fue et omnium paren-

[m] Arthur, duke of Britanny, was the son Geffrey, duke of Britanny and Richmond, the elder brother of king John. [mm] Such was the fact. See *L'Art*, i. 345. 8vo. [mmm] *Dugd. Monast.* v. 593, *edit. Ellis.* [n] Philip set sail to return to France on the 3d of August. *Velly*, iii. 356; see also *Hoved.* fol. 397, 403; *M. Paris.* p. 117; *W. Newbr.* iv. 20. [o] *Velly*, iii. 373; *Anquetil*, ii. 137; *L'Art*, i. 580, ii. 25. [p] See *Monast. Anglic.* ii. 801. edit. 1661. [q] See *Morton's Monast. Ann.* p. 272, who cites the chartulary for the particulars of the grant. [qq] This interesting Charter was confirmed by King James I. of Scotland, at Edinburgh, Jan. 8, 1429, and is recorded in the Register of the Great Seal. A variety of other remarkable grants were confirmed at the same time, and they are, fortunately, all engrossed at length in the same Charter of Confirmation. *Reg. Mag. Sig.* III. 56.

tum ſuorum, coram epiſcopo Jocelino et aliis multis teſtibus, ſicut ejus carta teſtatur.[r]

Ricardo regi Anglie, cum reverteretur de terra promiſſionis menſe Novembris poſt regem Francie, multi curioſe inſidiabantur per loca diverſa ut caperetur et traderetur: tandem nutu divino ab hominibus Limpoldicis[s] Auſtrie capitur, et invitus quo nollet ducitur, et in cuſtodia cum merore ponitur, et poſtea domino Henrico imperatori Alemannie mittitur; et ipſe in ſua poteſtate per annum et eo amplius eum reverenter ſervavit donec obſides et redemtionem redderet. O qualis et quam miſerabilis falſe dignitatis improviſa ſubitaque immutatio! O variabilis et inſtabilis labencium rerum et dignitatum infirma debiliſque protectio vel dilectio! O lamentabilis et flebilis ſecularis poteſtatis et proprie voluntatis ceca et feda ambitio vel elatio! Nunc rex nunc captivus, nunc potens nunc infirmus, nunc dives nunc pauper, nunc liber nunc famulus. Erudimini qui judicatis terram, venite et conſiderate opera Domini, regem miſerum, ſuperbum humiliatum, divitem pauperem. Ubi eſt gloriatio et exaltatio tua vana et inanis humana elatio? ecce ut fumus aſcendit et mox evanuit, et quaſi flos feni emarcuit et defecit.

Anno M.C.XCIIIJ. Ricardus rex Anglie, iij.[t] idus Martii [Mar. 13] die do-
fol. 25. minica ad veſperam apud Sandwic cum magna letitia de captivitate et peregrinatione, Deo gratias agente,[u] venit in Angliam; et in octavas paſche [Apr. 17] apud Wintoniam a Huberto archiepiſcopo Cantuarie coronatus eſt, ſcilicet xv. kalendas Maij [Maij 12]. Deinde in hebdomada ante aſcenſionem Domini [Maij 19] cum armatorum multitudine in Normanniam tranſvectus eſt. Poſt cujus tranſfretationem rex Gallorum Philippus obſedit Vernolium[x] cum infinita multitudine, et diverſis bellorum machinis, ſed confuſus inde revertens in Galliam, divertens Ebroicas civitatem combuſſit et eccleſiam epiſcopalem cum duobus abbatis,[y] monachorum ſcilicet et ſanctimonialium, et reliquias loci illius ſecum Gallias detulit. Deinde

[r] See the authority last cited, p. 274. [s] This word is re-written in the MS.; it seems intended for—Leopoldi ducis; he is called Limpoldus by *Brompton*, col. 1250; and *Hoved.* fol. 426. [t] The 13th of March 1194 was a Sunday. *Brompton*, col. 1257, says that he arrived at Sandwich upon 13th March, in Lent; and *Diceto* states that he arrived there upon Sunday the 29th of March, col. 1257. The text is supported by *Hoved.* fol. 418; see also *M. Paris*, p. 123. [u] Agens? [w] *Brompton*, col. 1258, who states that William was present. [x] See *Diceto*, col. 673. [y] Abbatiis?

Rotomago cum xx. tantum equitibus Robertum comitem Leiceftrie pueriliter egreffum in filva leonis, circa feftum fancti Botulfi [Jun. 17], cepit et apud Eftampes incarceravit. Rex Anglie interim Mirabel opidum Gallie cepit, dejecit, et ad terram proftravit; deinde veniens Vendomium regem Francie parantem ibidem obfidionem fugavit et vehicula ipfius cum magnis opibus et capella fua cepit, iij. nonas Julii [Jul. 5] poft paucos dies Luches caftrum fuum combuftum miraculofe optinuit, fugientibus cuftodibus regis Gallie ignem quem ipfi appofuerant.

Dompnus R. vij. abbas de Melros curam paftoralem figillo fuo abbati E. de Rieualle humiliter affignavit, fcilicet xv. kalendas Octobris [Sep. 17] id eft sabbato, cui fucceffit dompnus Radulfus abbas de Kinlos feria ij. id eft xiiij. kalendas Octobris[z] [Sep. 18].

Adam abbas de Cupero fe dimifit,[a] Ernaldus prior de Neubotil fucceffit.

Anno m.c.xcv. obiit Gregorius epifcopus de Rofmarkin,[b] poft quem electus eft dompnus Reinaldus[bb] monachus de Melros apud Dunfermelin iij. kalendas Martii [Feb. 27] feria ij. qui et confecratus eft iiij. idus Septembris. O mira Dei difpofitio de qua proceffit talis electio!

Obiit Hugo[c] epifcopus Dunholmenfis v. nonas Martii [Mar. 3] feria vj. epifcopatus fui anno xliij.

R. electus de Rofmarkis confecrationis munus apud fanctum Andream in Scocia iiij. idus Septembris [Sep. 10] die dominica, adompno Johanne epifcopo Dunkelde cum honore fufcepit.

Ecclefia fancti Andree apoftoli de Pebles dedicata eft a dompno Jocelino epifcopo Glafcuenfi, iiij. kalendas Novembris [Oct. 29], die dominica.

Willelmus rex Scottorum innovavit monetam fuam.

Anno m.c.xcvj. obiit magifter Johannes de Rokefburch thefaurarius de Glafgu apud Melros, novicius ejufdem domus, iiij. nonas Februarii. [Feb. 2].

Obiit Willelmus de Moreuilla conftabularius regis Scottorum.

[z] The 18th of September fell upon a Sunday. (32) [a] Concerning the defeat of the King of France; see *Velly*, iii. 386. [b] See *Hoved.* fol. 427; *Keith*, p. 185. [bb] Reginaldus dictus Macer. *Hoved.* fol. 427. [c] Hugh Pudsey. See *Hoved.* fol. 427.

Anno M.C.XCVIJ. obiit rex Jerufalem,[d] et Fredericus imperator Alemannie.[dd]

Ortum eft prœlium in Moreuia juxta caftrum Inuernis, inter homines regis et Rodericum et Thorphinum filium comitis Haraldi, fed Deo procurante, regis hoftes in fugam verfi funt, et prædictus Rodericus cum multis aliis cefus interiit.[e] Per omnia benedictus Deus qui tradidit impios! Poftmodum idem rex Willelmus cum exercitu fuo profectus eft in Mureuiam et in ceteras remotiores terre fue partes, ubi Haraldum comitem cepit eumque in caftello de Rokefburch obfervari fecit, donec Thorfinus filius ejus fe pro patre fuo obfidem daret.

Jocelinus epifcopus Glafguenfis cathedralem ecclefiam fuam, quam ipfe novam conftruxerat, pridie nonas Julii [Jul. 6] die dominica, anno epifcopatus fui xxiiij. dedicavit.

Factum eft novum opidum inter Don et AR.

fol. 25. b. Anno M.C.XCVIIJ. obiit Celeftinus papa, vj. idus Januarii [Jan. 8], cui fucceffit Innocentius.[f]

Rogerus filius comitis Leirceftrie[ff] confecratus eft in epifcopum fancti Andree prima dominica xl. [Feb. 15.]

Obiit Erchinbaldus[g] abbas de Dunfermelin, cui fucceffit Robertus de Berewich.

Natus eft Alexander filius Willelmi regis Scottorum in die fancti Bartholomæi apoftoli [Aug. 24], in cujus nativitate multi gaudebant.[h]

Anno M.C.XCIX. obiit Jocelinus Glafguenfis epifcopus apud Melros[hh] xvj. kalendas Aprilis [Mar. 17].

Obiit Ricardus rex Anglie pridie idus Aprilis[i] [Apr. 12].

Dompnus Ernaldus abbas Rieuallis ceffit cure paftorali, cui fucceffit dompnus Willelmus de Punchard.

Johannes rex Anglie in die afcenfionis eft coronatus [Maij 27].

[d] Henry, king of Jerusalem, was killed by a fall from a window in his palace, at Acre. *L'Art*, vi. 69. 8vo. [dd] Here is an error; for Frederic, surnamed Barbarossa, died on the 10th of June 1190. *L'Art*, vii. 333, 8vo. [e] See the account given by *Fordun*. i, 512. [f] Innocent III. was elected pope upon the 8th or 9th of January, and consecrated on the 22d February. *L'Art* iii. 355. [ff] *Dugd. Baron.* i. 88; *Wintown*, i. 343. [g] In *Fordun*, i. 513, he is called "Archibaldus," an error probably arising from transcription. [h] At Haddington, *Fordun*, i. 613; see also *Hoved.* fol. 444. [hh] "Et ibidem in choro monachorum, ex boriali parte ecclesiæ sepultus est." *Hoved.* fol. 450. [i] The date of the text is erroneous, for Richard died upon Tuesday the 6th of April.

Obiit Hugo cancellarius vj. idus Julii [Jul. 10].

Obiit Matheus epifcopus de Aberden xiij. kalendas Septembris [Aug. 20].

Willelmus Maleuicinus factus eft cancellarius, vj. idus Septembris [Sep. 8].

Anno M.CC. dompnus Willelmus magifter converforum de Melros factus eft abbas de Cupro,* xviij. kalendas Februarii [Jan. 15].

Confecratus eft dompnus Willelmus Maleuicinus.[k]

Anno M.CC.j. dompnus Hugo,† abbas de Neubotil, cum humilitate fuo ceffit officio, cui fucceffit dompnus Adam magifter converforum ejufdem loci. fol. 26.

Magnates terre juraverunt fidelitatem Alexandro filio regis, iiij. idus Octobris [Oct. 12] apud Muchfelburg.[l]

Johannes de Salerno prefbyter cardinalis tenuit confilium fuum apud Perth ibidemque multa conftituit obfervanda.[m]

Anno M.CC.ij. obiit pie memorie Rogerus epifcopus fancti Andree, cui fucceffit epifcopus Glafguenfis Willelmus Maleuicinus.[mm]

Johannes de Salerno, apoftolice fedis legatus, profectus in Hyberniam dompnum Radulfum abbatem de Melros fecit epifcopum[n] apud Dunum, cui in regimine apud Melros ‖ fucceffit dompnus Willelmus abbas de Cupro.

Confecratus eft dompnus Radulfus Breccenfis epifcopus.

Tranflatus eft dompnus Willelmus Maleuicinus de Glafgu ad fanctum Andream.

Prædictus apoftolice fedis legatus apud Melros honorifice fufceptus, per l. noctes et amplius commoratus eft maxime ut controverfiam inter monachos de Kelcou et monachos de Melros pacificaret.[o] Qui utrique parti bene pollicitans, nulli fatiffaciens, quamplurima dona, fcilicet, auri et argenti necnon et equorum plurimorum, ab utraque parte auferens, nulli quicquam commoditatis conferens, litem penitus indeterminatam reliquid.

[k] "In Galiis, præcepto Innocentii papæ tertii." *Fordun*, i. 315. [l] See *Chron. of Lanercost*, MS. Cott. Claud. D. vij. fol. 172. b.; *Wyntown*, i. 345. [m] See the authorities last cited, at the same place; [mm] Concerning his ordination, see *Hoved*. fol. 461. [n] *Fordun*, i. 576; *Chron. of Lanercost*, MS. Cott. Claud. D. vij. fol 172. [o] It is probable that the point at issue was the boundary of the possessions of these contiguous establishments. Such at least may be conjectured from the *Monast. Ann.* p. 218. * On the margin, "Abbas de Cupro v." † Margin, "...LL' EPISCOPUS GLASG'." ‡ Margin, "Abbas de Newbotil." ‖ Margin, "Abbas de Melr." written in red ink.

[p]

Anno M.CC.iij. obiit bone recordationis Johannes, Dunkeldensis episcopus, cui successit Ricardus de Prebenda,[q] clericus, et cognatus domini regis.

Obiit Ricardus, episcopus de Morauia, cui successit dompnus Bricius, prior de Lesmahagu.

Obiit Ernisius, abbas de Ruford.

Obiit Osbertus, abbas de Kelchou, cui successit Gaufridus prior ejusdem loci.

Obiit Willelmus abbas Rieuallis.

fol. 26. b. Magister Willelmus Blesensis factus est episcopus Lincolnie.[r]

Rediit Johannes rex in Angliam, terris suis et castris transmarinis ignominiose satis amissis.

Anno M.CC.iiij. dompnus Gaufridus administrationem Rieuallis suscepit.

Obiit Alanus filius Walteri.[s]

Obiit regina Alienor.

Danecastria in vigilia pasche [Apr. 24] funditus combusta est.

Obiit comes Duncanus.[ss]

Obiit Godefridus de Luci, episcopus Wintonie.

Septem episcopi in terra promissionis renunciaverunt fidei Christiane.

Baldewinus comes Flandrie factus est imperator Constantinopolitanus.

Johannes de Curci per fraudem suorum ab Hugone de Lasci captus est.[t]

Obiit Petrus abbas de Weburn apud Vacellas.

Obiit abbas Alexander de Sautreia.

Anno M.CC.v. comes Dauid fecit homagium nepoti suo Alexandro, filio regis Willelmi.[u]

Vise sunt due lune simul in firmamento ejusdem quantitatis, quarum cornua ex una parte coherebant ex altera separatim fluctuabant, sed tandem conveniebant.

[p] There is written on the margin of the original MS., in red ink, "Florencius electus Glasguensis." The blank space here left, as in the MS., was doubtlessly intended to be filled up with some notice of Florence. [q] See *Keith*, p. 77. [r] He was consecrated 24th August 1203. [s] See *Douglas's Peerage*, i. 43. [ss] This is probably Duncan, sixth earl of Fife, who, according to *Douglas*, i. 574, died in 1203. [t] See *Rot. Pat.* 6 Joh. m. 1. n. 1; *Hoved.* fol. 468. [u] *MS. Cott.* Claud. D. vij., fol. 172, b.

Gelu magnum, et horrendum, et diuturnum, oves et boves et equos silvestres ubique terrarum stravit.

Muri Rothomagi ab hominibus regis Francie solotenus prostrati sunt.

Obiit Hubertus archiepiscopus Canthuarie iij. idus Julii [Jul. 13].[w]

Obiit Radulfus abbas de Jodewrth vij. idus Augusti [Aug. 7].

Anno M.CC.VJ. dompnus Ricardus de Caue[x] factus est abbas de Kelchou,* iiij. kalendas Aprilis [Mar. 29].

iij. idus Aprilis [Apr. 11], luna xix., audita sunt tonitrua.

vij. kalendas Maij [Apr. 25] cecidit nix in tanta quantitate quod vix non videntibus possit persuaderi.

vj. idus Maij [Maij 10] obiit Willelmus Blesensis, episcopus Lincolnie.

Obiit comes Arald.[y]

Obiit dompnus Willelmus ix. abbas de Melros,† vj. idus Junii [Jun. 8].

Factus est dompnus Patricius subprior de Melros abbas ejusdem loci.

Anno M.CC.VIJ. obiit Johannes episcopus de Aberden, post quem electus est Adam clericus regis dictus de Kald'.[z] fol. 27.

Obiit pie memorie dompnus Patricius x. abbas de Melros, cui successit Adam prior ejusdem loci.‡

Florencius electus Glasguiensis licentia dompni pape cure sue renunciavit.

Willelmus episcopus sancti Andréé in transmarinis partibus moratus est.

Ranulfus de Sules occisus est in domo a domesticis suas.

Combusta est magna pars Rokesburch accidentaliter.

Walterus capellanus dompni regis electus est in episcopum Glasguiensem, v. idus Decembris [Dec. 9].

Apparuit angelus cuidam sancto heremite, et dixit ei hæc verba: "Excitabitur Romanus contra Romanum, et Romanus Romano substituetur Rome. Novus grex semper ad tumulum. Allevabuntur virge pastorum,

[w] *Gervase*, col. 1683, agrees with this date, although modern authorities state that he died on the 29th June. [x] The reading of the MS. in regard to this name is doubtful, but it seems rather Caue than Cane. In *Fordun*. i. 520, it is printed Kane. [y] It is uncertain whether this was Harold, earl of Caithness; compare *Fordun*, i. 512 and 516. [z] This individual seems to have been a native of some of the places in Scotland named Calder, probably of the parish situated in Nairn. *Fordun*, i. 521, calls him De Carail, which is Crail in Fife. * In the margin, "abbas de Kelchou. vj." † In red letters on the margin, "abbas de Melrose." ‡ On the margin in red, "abbas de Melrose. xj."

et onus eorum erit in ſolatium. Non modica nubes incipiet pluere, qui natus eſt immutator ſeculi."

Obiit Vdardus abbas de Cupro,* et Ricardus ſucceſſit.

Anno M.CC.VIIJ. menſe Marcio, XV. diebus ante paſcha [Mar. 22],[a] interdicta eſt Anglia, hac de causa. Defuncto Cantuarienſi archiepiſcopo, ſcilicet Waltero Huberto, facta eſt diſſenſio inter regem et monachos de electione pontificis, alium rege alium monachis eligentibus. Cum autem plures monachorum veniſſent Romam pro cauſis ſingulorum electorum, apoſtolicus diſſenſionem eorum audiens caſſavit electiones ſingulorum, præcipiens ut de novo canonicam facerent electionem coram ipſo, et elegerunt magiſtrum Stephanum de Langetun, et ſcripſit pro eo regi Anglie, commendans ei perſonam ejus, ut eum reciperet. Rex autem graviter offenſus, tum quia caſſata eſt electio ejus tum quia monachi quos ipſe promiſerat contra promiſſionem ſuam fecerant, juravit quod nunquam prædictum Stephanum reciperet. Papa vero diu ſuſtinuit, ſcribens et exhortans regem ſed nichil exortando profecit; unde, ſicut prædictum eſt, terram ſuam interdixit, ita ut nec privatim nec publice cantaretur, et ita factum eſt ut nec morituri communionem nec mortui haberent ſepulturam.

Obiit Philippus[b] Dunhelmenſis epiſcopus.

Clerici timentes regis tÿrannidem[bb] Oxoniam fere omnes reliquerunt, pauci autem remanentes non multo tempore poſt propter divinorum ſuſpendium ex toto villam interdicendo receſſerunt, partim apud Radinges, partim Pariſius.

Obiit dompnus Ricardus abbas de Kelchou,† cui ſucceſſit Henricus prior ejuſdem domus, XV. kalendas Julii [Jun. 17].

IIIJ. idus Septembris [Sep. 10] feria IIIJ., novum cimiterium de Driburc dedicatum eſt a Willelmo[c] epiſcopo ſancti Andree.

Obiit Gilebertus quondam abbas de Alnewic, cui ſucceſſit in anno ſequenti Galfridus abbas de Driburc, in cujus loco electus eſt dompnus
fol. 27. b. Willelmus prior de Driburc in abbatem ejuſdem domus.

Walterus electus Glaſguienſis, queſita licentia dompni pape,‡ in ſede

(33) [a] *Knyghton* gives the same date, col. 2415. Upon this dispute, see *M. Paris*, p. 155. [b] Philip of Poictiers, bishop of Durham, died 21st September 1208. [bb] The cause of this may be seen in *M. Paris*, p. 159. [c] William Malvoisin, bishop of St Andrews. * In the margin of the manuscript are added the words, "vj. abbas de Cupro." † In the margin "abbas de Kelchou vij." ‡ In red characters on the margin "[consecr]atur episcopus Glasguensis."

fua apud Glafgu confecratus eft in die commemorationis fidelium animarum [Nov. 2].

Adam[d] abbas de Alnewic depofitus eft, v. idus Decembris [Dec. 9].

Anno m.cc.ix. Johannes rex Anglie mandavit Willelmo regi Scottorum ut ei occurreret apud Nouum caftellum, et obviaverunt adinvicem Boÿeltun. Rex itaque Scotorum Willelmus proceffit, et rex Anglorum venit ufque ad Norham, ix. kalendas Maij [Apr. 23], feria v^a^., et tam in reditu quam in tranfitu hofpitatus eft in Alnewic propriis expenfis; et habuerunt colloquium ambo reges apud prædictum caftellum, et infecto negotio abinvicem difcefferunt vj°. kalendas Maij[e] [Apr. 26].

Radulfus facerdos de Dunbar accepit curam de Heccles.

Obiit epifcopus Johannes Candide cafe, cui fucceffit Walterus camerarius Alani filii Roland.[f]

Obiit magifter Randulfus archidiaconus fancti Andree, cui fucceffit magifter Laurentius officialis.

Alanus filius Rolandi duxit filiam Dauid comitis, fratris regis Scotie, in uxorem.[g]

Data eft licentia a dompno papa in abbatiis per Angliam femel in ebdomada divina celebrare officia, voce fubmiffa, januis claufis, exclufis fecularibus.

Circa feftum fancti Jacobi [Jul. 25] rex Anglie et rex Scotie cum exercitibus fuis adinvicem occurrerunt, ubi pacem inter eos pepigerunt; ita tamen quod rex Scottorum regi Anglorum duas filias fuas dedit maritandas,[h] cum xiij. millibus librarum, et cepit licentiam fubvertendi caftellum quod erectum fuit contra Berwic, quod et factum eft. Et pro pace tenenda dedit ei obfides filios proborum hominum terre fue, et facta eft contra voluntatem Scottorum.

[d] It is difficult to reconcile this with the notice of the abbot of Alnwick, in the former part of this year. [e] See *Fordun*, i. 525, 526; *M. Paris*, p. 158. It appears from the *Rot. Pat.*, 10th April, 10 John, that William had a safe-conduct when coming to the king of England. [f] This was Alan the son of Roland, fourth lord of Galloway. [g] *Brompton*, col. 975, says that her name was Cristian, which corrects an error into which *Dugdale* has fallen in his Baronage, i. 609, where he calls her Margaret. [h] His daughter Margaret was subsequently married to Hubert de Burgo, *Dugd. Baron.* i. 694, and Isabella to Roger, son of Hugh Bigot, fourth earl of Norfolk, a fact which, if correct, seems to have escaped *Dugdale*, p. 135. The treaty may be seen in the *Fœd.* i. 103. *Trivet*, a writer of the time of Edward the First, states, i. 153, that John was indignant because William had given his daughter in marriage to the earl of Boloign, and proceeded, in consequence, against Scotland.

Circa feftum fancti Martini [Nov. 11] venerunt duo epifcopi, fcilicet de Salefbir et de Rouceftria in Scotiam,[i] quorum alter apud Kelchou commoratus eft, fcilicet Salefberienfis, alter autem apud Rokefburc, uterque propriis expenfis; quibus venerabilis rex Scotie honoris gratia dedit octoginta celdras frumenti, et lxvj. de braifio, et octoginta de avena.

Abbas de Cupro Ricardus ceffit, et Alexander ei fucceffit.[k]

Anno M.CC.X. obiit Ricardus epifcopus de Dunkeldin menfe Maio.[l]

Et Thomas de Colouilla captus eft et apud Edenburc cuftodie mancipatur, propter fedicionem quam contra regem fuum et dominum machinatus eft, ut infamia narrando clamat, qui ad feftum fancti Martini [Nov. 11] fe redemit.[m]

Menfe Junio Johannes rex Anglie congregato exercitu Hyberniam fibi fubjugavit; rediens autem de Hybernia monachos Cifterciences in multis expoliavit. A Judeis[mm] autem quicquid fere habebant auferens, eofque a domibus fuis excludens, quibufdam oculos eruens, quofdam fame perdens, omnes in tanta neceffitate dejecit pericula, ut Judei a Chriftianis in nomine Jefu Chrifti hoftiatim victum mendicabant, et famem paffi funt ut canes, et circuierunt civitates; ut præoftenderetur ad literam quid de
fol. 28. illis venturum fit fpiritualiter, tefte Propheta qui dicit, "Convertentur ad vefperam," etc. Quod cum regi Francorum innotuit, fciens Judeos, licet locorum intervallis longe lateque per mundi climata difperfos, uno tamen eodemque infidelitatis federe connexos, et invicem in quibus poffunt neceffitatibus fubvenientes, fubtili fretus aftucia, per omnes Galliarum provincias fimul ut omnes Judei carceribus manciparentur edixit. Quod cum factum eft ufque adeo eos omnibus apporiavit, ut nec fibiipfis poffent fubvenire, necnon et militibus fuis terras fuas et kartas, quas Judei inpignoraverant, abfque fenore reftituit, et divites dimifit inanes.

Eodem autem anno convocatis Parifius[n] archiepifcopis et epifcopis ceterifque prelatis tocius ecclefie Gallicane, cum omni univerfitate magif-

[i] At this time Herbert Poore was bishop of Salisbury, and Gilbert Glanville of Rochester. [k] This entry is in a later hand. [l] According to *Keith*, he was buried at St Colm's Inch, on the 22d of July, p. 78. [m] See *Douglas's Peerage*, i. 350. [mm] An account of his cruelties to the Jews may be found in *M. Paris*, p. 159. [n] This council was held at Paris, in October 1210, *L'Art*, iii. 161, 8vo, where may be found an analysis of its proceedings against the heretics mentioned in the text.

trorum civitatis, maximum ibidem celebratum eſt concilium, præcipue contra ſuperſticioſos hereticos, qui et domos viduarum penetraverant, et maximam innocentum multitudinem ſacram Scripturam ſiniſtra interpretatione docendo latenter ſeduxerant, quorum errores plus expedit reticendo dolere quam recitendo docere. Qui in eodem concilio de heretica pravitate convicti ſunt, et de neſanda ſecta magiſtri Amauri,[o] cujus oſſa ibidem audientibus omnibus et videntibus ut ceteri metum habeant, ab omnibus archiepiſcopis et epiſcopis excommunicata, extra ſacrum cimiterium projici jubentur; et ipſi heretici, xv. diebus ante natale domini [Dec. 10], in campis juxta capellam ſancti Honorati coram omni populo ſunt degradati, et laicorum cuſtodie mancipati, qui et poſt triduum præcepto domini regis igne conſumti ſunt. Qui tanta pertinacitate obduruerunt quod nec ſonitum nec tinnitum in flammis emiſerunt, quos laici Papelardos[p] appellaverunt. Magiſter autem Robertus de Curcún, vir vite venerabilis et in omni doctrina perſpicuus, cui a domino papa cum ceteris dignitatibus ſuis data eſt cura ſumma prædicacionis in Galliis, prædictos pſeudoprophetas a principio omni ſtudio perſecutus eſt, eoſque Almaricanos a prædicto Almarico denominavit, vel Godinos a Godino hæreſiarcha eorum, qui etiam pa[ri] pena punitus interiit. Plures autem errore eorum, decepti ſed compuncti, perpetuo carcer iſunt mancipati, prius tamen degradati a ſacris ſcilicet ordinibus, et ita factum eſt quod in illo anno maxima extitit tam Judeorum quam hereticorum perſecutio.

Laodouicus, filius Philippi regis Francie, miles a patre ſuo factus eſt cum ingenti gloria et exultatione, apud ſanctum, Licium die ſancti Johannes babtiſte [Jun. 24].

Anno M.CC.XJ. in die ſancte Marie Magdalene [Jul. 22] Johannes archidiaconus Laodonenſis electus eſt in epiſcopum de Dunkelden.[q]

Obiit Willelmus decanus de Cuningham.

Vigilia ſanctorum Petri et Pauli [Jun. 28] Willelmus de Bois factus eſt cancellarius domini regis Scocie.

Rex Anglie, firmatis caſtellis in Wales, eam ſibi ſubjugavit.[r]

[o] Almaric or Amaury, a professor in the University of Paris, denied the actual presence in the eucharist and the resurrection of the dead, and asserted that the worship of images was idolatry. Lenglet du Fresnoy *Tabl. Chronolog.* ii. 467; Card. Mansi's addit. to *Raynaldi Ann. Eccl.* ad an. 1210. [p] See the word in *Du Cange* and *Roquefort*. [q] See *Keith*, p. 78. [r] *Knyghton*, col. 2420.

Obiit domnus Warinus abbas Rieuallis, cui fucceffit dompnus Helias cellerarius ejufdem domus.

Tres abbates, fcilicet de Fontibus, et de Furn̄[es], et de Caldeia, benedicti funt a dompno R. Dunenfi epifcopo apud Melros, ipfo die fancte Lucie [Dec. 13], et alii duo abbates eodem anno ibidem ab eodem benedictionis fue munus acceperunt.

Eodem autem anno facta eft univerfaliter in omni regione ftrages hominum innumerabilis, incipiens ab oriente nec definens ufque in occidentem. Factum eft enim quod cum Otho,[s] vir inter omnes coevos fuos profapia præclarus, in omni acie miles ftatura eminentiffimus, in omni exercitu militia propugnator probatiffimus, a dompno papa in imperatorem promotus, inunctus et coronatus, innumeras orientalis plage fibi fubjugaffet provincias, cede tamen prius in eftimabili peracta, nec adhuc humano
fol. 28. b. fanguine faciatus, cruentas manus crudeliffime in matrem propriam in[j]iciens, apoftolice fedis dignitates comminuens, proprias poffeffiones ab ipfa violenter nifus eft extorquere. O quam infaciabilis ambitionis ingluvies, quæ quanto majora devorat tanto lacius hiando fame inextinguibili femper nova devorando ejulando depofcit! O quam inproba terrene dignitatis aviditas, que nufquam honoris terminos attendens, femper ad alcioris magiftratus apicem poffe confcendere fuis fautoribus pollicitans, eofque infra omnium vitiorum fpurcicias latenter præcipitans, manus plufquam facrilegas in Deum etiam porrigere compellit! Hæc et hiis fimilia non folum in prædicto fed etiam in omni qui præfumtuofe in fancte matris ecclefie poffeffiones manus extollit violentas, de facili poffunt comperiri. Quid plura? apoftolica in eum publice et in propatulo lata eft fentencia, qua promulgata ex decreto dompni pape novus imperator fubftitui edicitur. Sed quo fine, vel qua lege, hæc nimis inproba litis conteftatio fuerit dirimata et determinata fequens annorum feries planius declarabit.

Eodem etiam anno accidit, quod cum jam per quinquennium vel amplius, Albigenfes,[t] gens fcilicet afpera et a Deo reprobata, juftitiam Dei

[s] See *M. Paris*, p. 138; *Henault*, p. 144.

[t] Concerning the crusade against the Albigenses, first begun in 1206, much information may be derived from *Velly*, iii. 433, and the following pages, and from *Anquetil*, ii. 164. See also *Fordun*, ii. 31; *M. Paris*, p. 167; *Venemæ Hist. Eccl.* vi. c. 115–126; *Reinier, ap. Bibl. Patrum*, edit. Lugd. vol. xxv. The recent volume of *Bouquet* is occupied by a complete collection of those original writers who illustrate this subject.

a ſe abigentes, ſuam volentes conſtituere, catholice fidei religionem manifeſta perſecutione impugnaverant; ex perſuaſione apoſtolice admonitionis et virtute verbi divine prædicationis, ſed et principaliter ex gratia divine inſpirationis, unanimiter contra prædictos divine legis deriſores non modica turba fidelium in partibus coadunata eſt Tholoſanis, que, divine virtutis diſpoſitione, in acies diſpartita, pungna campeſtri qualem non meminit etas præſencium infidelium ſtragem dederunt. Hoc autem

Factum eſt anno milleno. bis centeno monodeno,
Septembrique die. quarta poſt feſta Marie,

ſub duce Chriſtianiſſimo et comite invictiſſimo Simone, dicto de Munford[u] vel de Rocheford, qui eoſdem a principio vehementiſſimo fervore perſequutus eſt.

Hac etiam vix finita et caſſata perturbatione, et ecce recens ſubrepit Chriſtianorum aliunde perſecutio! Impetuoſa enim et ignominioſa turba paganorum cum claſſe non modica per litora Hyſpanie applicuerat, qui et Chriſtianos ad prœliandum invitaverunt. In quos rex magnanimus, cognomine tamen rex parvus, cum commilitonibus ſuis inſurgens virtute divina fere omnes conquaſſavit; vix enim rex et princeps eorum dictus de Mairhoc, cum maxima ignominia vivus evaſit.[w]

Rex autem Gallie, terram regis Anglie in tranſmarinis partibus ſibi ſubjugando, non modicum ſanguinem effudit.[x] Conſimilem autem ſtragem rex Anglie, terram Hybernie et Wales ſibi ſubjugando, perpetravit.[y] Sed et rex Scotie filium Macwillelmi, Guthred ſcilicet, perſequendo proprioſque ſeductores deſtruendo, multorum cadavera inanimata reliquit.[z]

Anno m.cc.xij. exiit a ſummo pontifice Innocencio generale mandatum in omnem Chriſtiane profeſſionis regionem, ut omni ceſſante excuſatione univerſi eccleſiarum paſtores ad terminum prefixum, ſcilicet anno m°.cc°.xv°.

[u] See *Dugd. Bar.* i. 752; *Velly*, iii. 456. [w] *Henault*, p. 144. This victory was gained upon 12th July, 1212, by Alphonso IX. king of Castille, Peter II. king of Arragon, and Sancho I. king of Navarre; see also *Knyghton*, col. 2418. *Trivet* relates that the king of Arragon sent as a trophy of his victory, to the pope, the lance and standard of Meramomelin, p. 155. [x] *Henault*, p. 144; *Velly*, iii. 467; *L'Art*, i. 581. [y] *Knyghton*, col. 2418; *M. Paris*, p. 160. [z] *Fordun*, i. 531, is more copious in his account of this insurrection.

kalendas Novembris [Nov. 1], Rome congregarentur generale concilium ibidem celebraturi, exceptis paucissimis qui communi consilio in unaquaque patria ob animarum custodiam remanerent. Ipsi autem pastores interim omni sollicitudine verbum vite prædicarent et infirmos in fide confirmarent, confirmatos animarent, sed et sancte crucis signaculo consignarent in subsidium sancte terre repromissionis, quam tunc temporis Saraceni nimis improbe et indecenter tractaverunt.

Missa sunt a latere dompni pape multa et magna luminaria, doctores scilicet sanctissime conversationis et excellentissime doctrine in omnem circa regionem, quorum duo missi sunt, unus in Angliam et reliquus in
fol. 29. Franciam. In Angliam magister Stephanus de Langetun archiepiscopus Cantuarie consecratus, in Gallias magister Robertus de Curzun sedis apostolice presbyter et cardinalis, et tocius Francie legatus et arbiter constitutus, ut sancte conversationis exemplo et catholice prædicationis ministerio utramque regionem illustrarent. Item omnes Christianos publicos usurarios et publicas meretrices et ceteros sancte religionis derisores, ad ammonitionem prædicti magistri Roberti, abstulit rex Francie a civitatibus suis universis.

Item, Alexander filius Willelmi regis Scottorum in Angliam profectus Lundonias a rege Anglie militarem ordinem accepit, anno etatis sue xiiij. viiij. idus Marcii [Mar. 8], ad letare Ierusalem,[a] miles itaque honorifice effectus cum utriusque regni applausu et congratulatione ad propria est reversus.

Item, in illis diebus surrexit in Anglia mire audacitatis homo et abstinencie, Petrus[aa] nomine, qui nescio quo spiritu futura prædicens, ipsi regi Anglie crudelitatem suam adversus ecclesiam de die in diem improperabat, et quod in proximo honorem regni et nomen regium esset amissurus, coram facie sua clamitabat; quod quidem in magna parte postmodum evenit ut sequens annorum series declarabit.

Anno M.CC XIIJ. obiit Reinaldus episcopus Rosensis, quondam monachus Melrosensis, ipso die sancte Lucie [Dec. 13], post cujus obitum electus

[zz] *Fordun*, ii. 18. (34) [a] The 8th of March was not mid-lent Sunday, in the year 1212; see also *M. Paris*, p. 161. [aa] Concerning this Peter, see *M. Paris*, pp. 161, 163, 165. [aaa] See *Knyghton*, col. 2424; *Fordun*, ii. 8.

eſt magiſter Andreas de Mureuia, qui renuens epiſcopari, queſita licencia a dompno papa, tante dignitatis honorem humiliter reſignavit; loco cujus ſubrogatur Robertus capellanus domini W[illelmi] regis Scottorum.

Dompnus Adam abbas de Melros electus eſt ad curam epiſcopatus Cathenſis, nonas Auguſti [Aug. 5].

Dompnus Ernaldus abbas Ciſtercii electus eſt et conſecratus in archiepiſcopum ad Narbon. Hic omni ſtudio verbum vite prædicando, fidem Chriſti confirmando, Albigenſes perſequendo, eorum ſectam deſtruxit; cui ſucceſſit dompnus Ernaldus, abbas de Fonte Johannis.

Dompnus Wido, abbas Clareuallis, diutino rigore ordinis laſſatus et nimia ſenectute aggravatus, que ultra tenere non potuit, ſigillum ejuſdem domus et prælationem Deo et ordini reſignavit. Qui paucis intervenientibus diebus in venerabili etatis maturitate ex hac luce migravit, cui ſucceſſit dompnus Conradus abbas de Villiaco, de Braibantia.[b]

Dompnus Adam, abbas de Neubotil, humilitatis gratia ſuo ceſſit officio, cui ſucceſſit dompnus Alanus ſubprior de Melros.

Obiit pie memorie magiſter Willelmus de Montibus, cancellarius eccleſie Lincolnenſis, poſt paſcha [Apr. 14], cujus corpus anno ſequenti, reddita Chriſtianitate per Angliam, in eccleſiam Lincolnenſem eſt traſlatum, ibidemque cum debita reverentia eſt tumulatum.

Anno M.CC.XIIIJ. conſecratus eſt prædictus A[dam] abbas de Melros in epiſcopum Cathenſem a dompno Willelmo Maleuicino, epiſcopo Sancti Andree, menſe Maio, die ſancti Mamerti epiſcopi [Maij 11], cui ſucceſſit dompnus Hugo de Clippeſtun, monachus ejuſdem domus, idibus Maij [Maij 15].

Pie recordationis dompnus Willelmus rex Scottorum, viam univerſe carnis aggrediens, regno ſuo in ſumma pace permanente, felici exitu migravit ad Dominum, anno regni ſui xlix. et etatis ſue lxxij. ij. nonarum Decembris [Dec. 4]. Dompnus Alexander, filius predicti Willelmi regis, cum non modico agmine magnatum[d] ad Sconam profectus, ibidem tam honorifice quam pacifice more regio et digna celebritate regni Scotia gubernacula ſuſcepit, anno etatis ſue xvij., viiij. idus Decembris [Dec. 6].

[b] These two words are added by a later hand. [c] See *Fordun*, i. 533. [d] The names of several are given by *Fordun*, ii. 3, namely, the earls of Stratherne, Athol, Angus, Menteth and Buchan, William de Bosco the chancellor, and the bishops of St Andrews, Glasgow, and Ross.

Dompnus Willelmus celerarius de Melros electus eſt in abbatem de Glenlus.

Dedicata eſt eccleſia ſancte Marie de Hawic a dompno A. epiſcopo Cathenenſi iiij. kalendas Junii [Maij 29].

Dompnus abbas Ciſtercienſis viſitationis ſue gratia in Angliam advenit.

Obiit pie memorie Johannes epiſcopus de Dunkelden, nonas Octobris [Oct. 7], poſt quem electus eſt Hugo, dictus de ſigillo.

Dompnus Alanus abbas de Neubotil, humili devotione ad propriam domum ſuam rediens, curam regiminis in capitulo reſignavit, viij. kalendas Junii [Maij 25], cui ſucceſſit dompnus Ricardus cellerarius ejuſdem domus.

Intravit magiſter Stephanus archiepiſcopus Cantuarienſis in Angliam inter paſcha et pentecoſten [Mar. 30—Maij 18], exultantibus omnibus et dicentibus, "Benedictus qui venit in nomine Domini."[e]

Ceſſavit interdictum in Anglia circa kalendas Julii [Jul. 1].

Miſſus eſt in Angliam quidam ex clericis domini pape, Pandulfus nomine,[f] ut cor regis emolliret et ad ſatiſfactionem congruam ſuaderet, qui compacta nec peracta pace Romam rediit. In cujus reditu miſſus eſt et alius vir quidem magne opinionis, nomine Nicholaus, profeſſione monachus Ciſtercienſis, officio ſummus apoſtolice ſedis penitentialis, ad hoc quidem miſſus ut prolocutam formam pacis legationis ſue auctoritate confirmaret, et congrua ſatiſfactione ſuſcepta ipſum regem ab anathematis vinculo abſolveret. Interim autem Philippus rex Francie haut dubium quin divina diſpoſitione excitatus, adverſus eum cum omni impetu exercitus ſui inſurgens etiam uſque ad mare Anglicum pervenerat.[g] Sed et ſupradictus P.* ſimplex propheta in faciem regis inproperia exaggeravit, et regie dignitatis amiſſionem conſtanter prædicavit, et quia filius bone mulieris poſt eum regnaturus eſſet intimavit; quod dictum eſſe de domino Philippo, ſancte matris eccleſie filio, arbitramur. Tam multiplici igitur terrore perterritus, in adventu ſupradicti cardinalis, Deo et ſancte matri eccleſie Romane et ſummo pontifici humagium ſuum et regni ſui ſubjectio-

[e] According to *M. Paris*, he returned to England in January 1213; p. 162. [f] *Knyghton*, col. 2418; *M. Paris*, p. 163. [g] *Velly*, iii. 467; *Anquetil*, ii. 176; *L'Art*, i. 581; *Fordun*, ii. 11, 20. * On the margin, "Petrus Eremita."

nem perpetuam, mira manſuetudine, in manibus legati offerebat;[h] ad cujus ſubjectionis teſtimonium et humagii recognitionem redditum annualem, ſcilicet M. marcas, vij. ſcilicet pro Anglia et iij. pro Hybernia, ex proprio talamo Deo et ſummo pontifici et omnibus ejuſdem ſucceſſoribus, ſe et omnes heredes ſuos exhibituros, tam ipſe quam magnates terre ſue, tactis etiam ſanctuariis, pepigerunt. Additum etiam eſt in juramento, quod plenam faceret reſtitutionem omnium, quæcunque ab initio interdictionis terre ſue ab eccleſiis et eccleſiaſticis perſonis extorſerat, et quod, terram ſuam a domino papa quaſi ſummo rege inpoſterum teneret. Rex igitur hęc omnia promtiſſime ſe facturum pollicitans, coronam etiam regni ſub fol. 30.
pedibus legati ponendam exhibuit. Per omnia benedictus Deus fortis et potens, qui ſuperbiencium colla ſibi ſubjugare et obduratorum corda novit cum voluerit ad penitentiam vocare! Rex tamen non dum intelligens ſe nomen regium et priſtine dignitatis honorem amiſiſſe, ſepe dictum P[etrum] ſimplicem crudeli morte interimi præcepit;[i] quod amariſſime poſtmodum ſe feciſſe penituit, ut inferius declarabitur.

Commiſſum eſt prœlium campeſtre inter Philippum regem Francie et Othonem quondam imperatorem Alemannie, die dominica proxima poſt feſtum ſancti Jacobi, eo anno vj. kalendas Auguſti [Jul. 27], in Flandriis inter Tornacum et pontem de Bouines.[k] In illo autem conflictu, prout ſcripſit dompnus H. abbas de Urſicampo, dompno A. abbati Ciſterſienſi capti ſunt ex parte Othonis comes Flandrie, comes Bolonie, comes Saliſbirie, comes de Tenekebroc, comes Piloſus; capti ſunt etiam barones et baronum filii de Flandria, de Alemania, meliores et nobiliores omnes milites egregii in acie provocantes, quos ipſe abbas numerando nominavit fere ſcepcies xx^{ti}. Ex parte Othonis erant $\overline{\text{xxx}}$. [30,000] equitum et $\overline{\text{cc}}$. [200,000] peditum, numerus militum captorum cc.xx^{ti}, interfectorum militum lxx, peditum interfectorum iij^{a}. millin milium; de Francis autem tres milites tantum. De rege autem Francie verum eſt quod de equo dejectus corruit inter inimicos ſuos crudeliſſimos, qui nichil aliud ſiciebant quam ejus ſanguinem. Sed divina miſeracione, et ut ipſe poſtmodum confeſſus eſt, Ciſtercienſis ordinis apud Deum interceſſione

[h] *Knyghton*, col. 2419; *Fordun*, ii. 24. A much more ample account of the proceedings between John and Pandulf may be found in the *Chronicle of Lanercost*. [i] *Fordun*, ii. 8; *Knyghton*, col. 2424. [k] Concerning the battle of Bouvines, see *Velly*, iii. 475; *Anquetil*, ii. 182; *L'Art*, i. 581; *M. Paris*, p. 165.

protectus et virtute militum ſuorum, quorum quidam ſuper corpus ipſius interfici ſe permiſerunt, in eq[u]um ſuum rejectus, illeſus evaſit. Nec pretereundum eſt de comite de Bolonia,[l] cujus ſeditione totum bellum iniciatum eſt, quod cum coram rege Francie proſtratus veniam precaretur, et diceret ſe nichil in regem deliquiſſe, ad hoc verbum rex indignatus exprobavit ei omnia beneficia que illi ſepe contulerat, et quomodo ſemper mala pro bonis ipſe reddi derat, et fremens in eum, " Tace, inquit, quia per oſſa ſancti Jacobi faciam tibi oculos erui, et ſcies quia me vivente de carcere non exibis." Juramento etiam cuſtodes conſtrinxit quod nec propter mandatum nec propter litteras redderent eum, niſi in manibus ejus. Denique in trunco grandi fecit duas catenas groſſas et grandes inſigi, quibus ligatus comes velit nolit factus eſt Perrone caſtellanus.

Anno m.cc.xv. dompnus Conradus, abbas Clareuallis, viſitationis ſue gratia in Angliam advenit, ubi ſatis rigide ſe continuit, necnon et in filiabus domibus ſuis ob ordinis rigorem multa dura et aſpera conſtituit obſervanda.

Dompnus Helẏas, abbas Rieuallis, ſuo ceſſit officio, cui ſucceſſit dompnus Henricus abbas de Wardona, vj. idus Aprilis [Apr. 8], electus eſt in abbatem de Wardona dompnus Rogerus magiſter converſorum ejuſdem domus, iij. kalendas Maij [Apr. 29].

Intraverunt in Moreuiam hoſtes domini regis Scocie, ſcilicet Douenaldus ban,* filius Macwillelmi, et Kennauh mac aht, et filius cujuſdam regis Hẏbernie, cum turba malignantium copioſa; in quos irruens Machentagar hoſtes regis valide proſtravit, quorum capita detruncavit et novo regi nova munera præſentavit, xvij. kalendas Julij [Jun. 15], propter
fol. 30. b. quod dompnus rex novum militem ipſum ordinavit.

Ordinem præpoſterum Anglia ſanxivit,
Mirum dictu dicitur, tale quis audivit?
Nam præeſſe capiti corpus concupivit,
Regem ſuum regere populus queſivit.

[l] Renaud, Earl of Boulogne. *Velly*, iii. 474. [m] This word has been added above the line at a later period, by one who did not perceive that by doing so he destroyed the verse. [n] Some few rythmical lines are observable, but cannot easily be arranged in a connected manner. * Written in red letters.

Caufa tamen multiplex illud exigebat,
Nam rex mores optimos regni pervertebat,
Jura, leges; fubditos recte non regebat,
Quicquid erat placitum fummum jus credebat;
Proprios indigenas nimis deprimebat,
Barbaros rutarios illis præponebat;
Heredes legitimos obfides perdebat,
Quorum adventicius terras poffidebat.
Regis ad colloquium milites citati,
Caute fibi præcavent, veniunt armati;
Jurant unanimiter jam fe nolle pati
Amplius tyrannidem regis tam ingrati.
Die primo veniunt juri parituri,
Rex venire diftulit, nolens ftare juri,
Diem ponit alterum temporis futuri,
Nec venit, fed veniunt ipfum coacturi.*
Regis ergo poftulant depofitionem,
Legis nifi faciat emendationem
Plenam, et exhibeat certam cautionem,
Pacis ad perpetuam confervationem.
Humagium quod fecerant reconfignaverunt,
Et barones militum caufam fufceperunt,
Hinc in feptem acies fefe diviferunt,
Terras, urbes, prædia, caftraque ceperunt.
Horum terras complices regis veftaverunt;
Hinc et hinc quamplurima mala peregerunt.
Et dum fic diucius fibi adverfantur
Fiunt homicida, cenfus diffipantur.
Leges tandem priftinas regni ficientes,
Sed in regem mittere manus non volentes,
Formam pacis congruam inter fe fecerunt,†
Et diftricte fuper hac regem convenerunt.

* In the margin, "v. idus Maij [Maij 11] ad Norhamtun."

† In the margin, "xiv. kalendas Julij [Jun. 18] in prato de Stenes."

Formam pacis renuens inde rex receffit,
Sed coactus poftmodum omnia conceffit;
Et ut manus militum caute declinaret,
Quicquid effet placitum promifit ut fervaret.
Omne [igitur]* pactum pariter in fcriptum reduxerunt,
Et figillum regium apponi pecierunt,
Qui promittens placide diem prolongavit,
Et ut ad Oxoniam venirent, intimavit.
Rex, collectis viribus, ad diem quem præfixit
Venit,† fed articulis pacis contradixit;
Receſſerunt igitur magno cum rancore,
Error fic pofterior pejor fit priore.

Rex igitur interim ad novum nocendi genus fe convertit; confilium enim habuit nefcio cujus Achitophel, ut totam Anglorum progeniem ab Anglia funditus eradicaret et barbaris nationibus terram Anglie perpetuo poffidendam donaret. Rex tamen regum et Dominus dominantium, cujus decretum nunquam poterit infirmari, aliter fieri præordinavit;

Satis enim mifericorditer innocentes liberavit,
Nec minus mirabiliter confilium Achitophel diffipavit;

dum namque ex parte ipfius regis quidam ex fuis fautoribus tranfmarinis, Hugo dictus de Boues, ineftimabilem navium multitudinem congregaffet, et eas etiam ad fummum ufque multitudine malignantium repleffet, contigit ut ipfe Hugo, cum omni illa claffica multitudine, vj. kalendas Octobris [Sep. 26] verfus Angliam vela ventis explicaret. Et ecce elevatis ad imperium fummi Regis marinis fluctibus, tam ipfe Hugo dux tanti fceleris, quam ceteri fcelerati fubito fubmerfi funt quafi plumbum in aquis vehementibus, ita ut ex omni illa multitudine navium nulla penitus optatum litus inveniret, fed tam nautas quam naves et ceteros tranffretantes maris unda feviens avido gurgite deglutivit, exceptis pauciffimis qui poft diutinam fatigationem, procellarum etiam et ventorum infeftationem, vix

* Added above the line by a later hand. † In the margin, " xiij. kalendas Augusti."

tanti difcriminis impetum cum magno periculo evaferunt. Nec fic quidem, ut creditur, evafiffent nifi de concepto fcelere compuncti ab ipfo qui dominatur poteftati maris, cui fcilicet mare et venti obediunt, tota cordis contritione veniam quefiffent. Cum lacrimis enim et fingultibus iter fanctum verfus Ierofolimam devoverunt, et in carne propria crucis fancte fignaculum ab invicem fufceperunt. Per omnia benedictus Deus, qui incredulis et obftinatis meritum fupplicium non negavit, penitentibus vero et veniam petentibus motum fluctuum maris mitigavit!

Celebratum eft concilium generale apud Romam per xv. dies ad kalendas Novembris[a] [Nov. 1]; in quo concilio multa ad extirpationem vitiorum et deftructionem hereticorum, ad confirmationem etiam fidelium et emendationem morum, Spiritu fancto infpirante, funt conftituta. Inter que etiam ftatutum eft approbante facro concilio, et auctoritate apoftolica fol. 31. firmiter præceptum eft, ut ad fubfidium fancte terre omnes omnino in ecclefiis beneficiati, tam fubditi quam prælati vicefimam partem omnium ecclefiafticorum proventuum per fubfequens triennium integre conferrent, per manus eorum quos ad hoc opus apoftolica affignaret providentia, exceptis quibufdam religiofis et hiis qui perfonaliter in terram fanctam effent profecturi. Ipfe autem dominus papa et omnes cardinales, ne in humeros aliorum honera inportabilia inponere viderentur, decimam omnium proventuum fuorum perfolverunt. Præter hec etiam dominus papa triginta millia librarum cruce fignatis affignavit, et ex alia parte iij^{a}. millia marcarum. Præceptum eft etiam ut anno fecundo fequenti, id eft anno ab incarnatione domini M^{o}.cc^{o}.xvij^{o}., omnes cruce fancta fignati ab univerfis mundi partibus congregati in kalendas Junii [Jun. 1] in regno Sicilicie[b] adunarentur. Notandum etiam quod in eodem concilio, præfidente domino papa Innocentio iij^{o}., pontificatus fui anno xviij^{o}., qui Conftantiniano dicitur, fuerunt epifcopi cccc. et xij., inter quos extiterunt de præcipuis patriarchis ij^{o}. videlicet Conftantinopolitanus et Ierofolimitanus, Antiochenus autem gravi languore detentus non potuit venire, fed mifit pro fe vicarium fuum Antidorenfem epifcopum, Alexandrinus autem fub Saracenorum dominio conftitutus, fecit quod potuit, mittens pro fe germanum fuum diaconem. Primates autem et metropolitani lxxi.,

(35) [a] The Council of Lateran was held from the 11th to the 30th of November. *L'Art*, iii. 163, 8vo. [b] Siciliæ?

ceterum abbates et priores ultra octingentos; archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, priorum, capitulorum absentium non fuit certus numerus comprehensus; legatorum vero regis Sicilie in imperatorem Romanorum electi, imperatoris Constantinopolis, regis Francie, regis Anglie, regis Hungarie, regis Ierosolimitani, regis Cipri, regis Aragonie et aliorum principum et magnatum, civitatum et aliorum virorum tam ingens affuit multitudo, ut pre nimia multitudine magnatorum episcopus quidam suffocatus expiravit. Quod cum ad aures domini pape devenisset, juravit per sanctum Petrum, quod mausoleum ejus lapide marmoreo signaretur.

xvj. kalendas Novembris [Oct. 17] combusta est una de melioribus grangiis de Cupro, blado plena, et grangiarius conversus in ea, per negligentiam unius candele male defixe.

xiiij. kalendas Novembris [Oct. 19] Alexander, dei gratia rex Scottorum, cum exercitu suo universo castellum de Norham cepit obsidere, quod cum per quadraginta dies obsedisset, nichil inde proficiens, ab obsidione cessavit.[c]

xj. kalendas Novembris [Oct. 22] cepit dominus A. rex Scottorum humagium baronum de Northumbria apud Feltuniam.

Nonas Novembris [Nov. 5] obiit Philippus de Valoniis, camerarius domini Willelmi regis Scottorum, qui apud Melros delatus in capitulo monachorum honorifice est tumulatus.

Eodem anno in capitulo generali Cistereii, dompnus Hugo abbas de Melros[cc] suo cessit officio, cui successit dompnus Willelmus abbas de Holmcultran, xvj. kalendas Decembris [Nov. 16].

Profecti sunt de Scotia ad curiam Romanam, generalis concilii gratia, dompnus W. Maleuicinus, episcopus sancti Andree, et dompnus Walterus, episcopus Glasguiensis, et dompnus Bricius, episcopus Moreuensis, et dompnus Henricus, abbas de Kelceo; quorum duo, scilicet episcopus Moreuensis, et abbas Kelcoiensis, finito concilio in Scotiam sunt reversi, Glasguensis autem episcopus in anno iij°., dominus vero episcopus sancti Andree in principio iiij. anni repatriavit. Ceteri vero prælati personaliter Romam non adierunt sed legatos suos miserunt.

fol. 31. b. Anno domini M.CC.XVJ., mense Januario, facta est in Northumbria et in

[c] *Fordun*, ii. 35; *M. Paris*, p. 191. [cc] In margin, "xiii. abbas de Melros," written in red ink.

auſtrali parte Scotie mira et inaudita villarum et urbium vaſtatio. Audito enim quod dominus Alexander rex, Scottorum, Northumbriam ſibi vendicaſſet, et humagium baronum Northumbrie ſuſcepiſſet, Johannes rex Anglie, ſumptis ſecum rutariis ſuis, verſus Scotiam cum impetu magno vertit habenas. Audito vero ejus adventu barones de patria Eboraucenſi, qui contra ipſum juraverant, nimio terrore percuſſi, præſidium domini regis Scottorum requirentes, ipſius præſenciam adierunt, humagia ſua fecerunt, fidelitatem etiam et ſecuritatem omnes ſimul tactis ſanctuariis juraverunt, iij. ẙdus Januarii [Jan. 11, 1215-6] in capitulo monachorum de Melros. Rex autem Anglie, poſt ipſos ſubſequenter adveniens, villas eorum et opida, poſſeſſiones et predia gladio vindice vaſtavit et igne. Ipſi etiam barones villas ſuas proprias et blada ante adventum regis, ne illi eſſent in auxilium, combuſſerunt; et ita factum eſt ut magna pars regionis ſimul igne ſuccederetur. Nam iij. idus Januarii [Jan. 11] combuſta eſt villa de Werc, v. idus ejuſdem [Jan. 9] Alnewic, vij. idus ejuſdem [Jan. 7] Mitford et Morpath, xvij. kalendas Februarii [Jan. 16] Rokeſburgia cum viculis et ſuburbiis quamplurimis.

xviij°. kalendas Februarii [Jan. 15] cepit Johannes rex Anglie villam et caſtellum de Berwic,[d] ubi cum rutariis ſuis feroci ſupra modum et inhumana uſus eſt tẙrannide, utriuſque enim ſexus homines quoſcunque ſatellites diaboli apprehendere potuerunt, alios per articulos manuum et pedum ſuſpendentes, alios diverſis ſuppliciis torquentes, nefandi queſtus intuitu immaniſſime cruciaverunt. Ibi etiam Judeos ſecum adduxiſſe et magiſtros malicie illos effeciſſe refertur. Inde vero progrediens Hadintoniam die tercia [Jan. 18] combuſſit, et Dunbar et alias villas in partibus illis voraci flamma deſtruxit. In reditu autem ſuo rutarii ſui, miniſtri diaboli, fol. 32.
abbatiam de Coldeingam expoliaverunt, villam etiam de Berwic ſuccederunt, ipſo rege incipiente. Domum enim, in qua hoſpitatus eſt, propria manu, ut dicitur, contra morem regium indecenter accendit.[f]

Eodem anno, menſe Februario, dominus Alexander rex Scottorum cum manu valida et exercitu ſuo univerſo poſt regem Anglie iter arripiens, terram illius uſque ad Carleolum, et ultra, igne voraci vaſtavit et armis.[g]

[d] In the margin, "B'." [e] It appears from an entry upon the Patent Rolls of John, that he was at Berwick upon the 20th January, *an.* 17. [f] Concerning these events, see *Fordun*, ii. 85. [g] *Fordun*, ii. 35.

Hac etiam vice, quod dolendum eſt, invito domino rege et omnimodis prohibente, et firmam pacem ſuam religioſis concedente, Scotti quidam, non magiſtri milicie ſed miniſtri malitie, domum de Holmcultran omnibus quecunque potuerunt attingere, ſacris videlicet libris, veſtimentis, calicibus, equis et animalibus, utenſilibus et indumentis, tam nefaria et ſcelerata dementia expoliaverunt, ut etiam monachum in infirmitorio in extremis poſitum, cilicio ſuperpoſitum, pannis quibus indutus erat denudarent, nec ullam reverentiam ſacris altaribus exhiberent. Quod tamen peccatum non pertranſivit inultum, nam dum reverterentur cum præda, ſubmerſi ſunt in fluvio quodam, Edena dicto, quantum ad eſtimationem hominum pluſquam mille nongenti Scotti in brevi hora diei. Ultio digna Dei!

Eodem anno, menſe Julio, cum exercitu ſuo univerſo, exceptis Scottis de quibus expenſas ſumſit, iterum Carleolum profectus eſt, eamque obſedit; que videlicet civitas Carleoli, vj. idus Auguſti [Aug. 8] reddita eſt illi; caſtellum tamen illa vice non expugnavit. Inde vero progrediens per medium Anglie cum omni exercitv ſuo, vivente et invidente Johanne rege Anglie, uſque ad Doueram, in occurſum domini Laodiuici filii regis Francie, progreſſus eſt; qui eodem anno ij. nonarum Maii [Maij 6] cum multitudine navium copioſa ad interventum baronum Anglie, ut eis eſſet in auxilium, amplicuerat.[h] In hoc itaque procinctu itineris occiſus eſt Euſtacius de Veſci, gener ipſius regis, in obſidione caſtelli Bernardi.[i]

Et ſciendum quod adveniente Laodowico in Angliam, Willelmus Longa ſpata, frater ipſius regis Anglie, comes Saliſbirie,[k] et alii multi ab ipſo rege divertentes ad Laodowicum ſe tranſtulerunt, quod quidem plus doli quam dilectionis intuitu, plus ſubvertendi quam ſuccurrendi gratia ſe feciſſe, per ſeditionem ſubſecutam innotuit. Hac etiam vice dominus A. rex Scottorum in Anglia moram faciens, humagium fecit dicto Laodowico [apud Londonias][l] ut dicitur, ſub ea forma qua barones Anglie fecerant eidem; et tam ipſe Laodowicus quam ceteri barones Anglie,

[h] *Anquetil*, ii. 189; *Velly*, iii. 494. It is probable that the last word in this sentence is an error of the scribe, for "applicuerat." [i] *Dugd. Baron.* i. 93. He had married Margaret, a natural daughter of King William, concerning which lady, see a curious story in *Knyghton*, col. 2422. [k] William, III. earl of Salisbury, was natural son of Henry II., by Rosamund, his concubine. [l] The words inclosed within brackets are added by a hand of the fifteenth century, instead of "ut dicitur," which is repeated twice in the MS.

tactis fanctuariis, juraverunt quod nunquam fine ipfo rege Scottorum pactum pacis aut concordie cum rege Anglie inirent; quod tamen omnino non eft obfervatum, ut patebit inferius.[ll]

Eodem anno, xvij. kalendas Augufti [Jul. 16], pie recordationis odminus Innocencius papa iij.[m] ex hac luce, Domino vocante, feceffit, anno pontificatus fui xix°.; cui fucceffit vir venerabilis, tam fcientia quam etate maturus, dominus Honorius epifcopus et cardinalis, xiij°. kalendas Augufti [Jul. 20].

Eodem anno obiit dompnus Henricus, abbas Rieuallis, apud Ruhford, ibidemque fepultus eft; cui fucceffit in regimine dompnus Willelmus abbas de Melros, ij°. kalendas Septembris [Aug. 31], loco cujus electus eft in abbatem de Melros[mm] dompnus Radulfus cellerarius ejufdem domus, xviij°. kalendas Octobris [Sep. 14], ibidemque a domino Hugone epifcopo Dulkeldenfi benedictionis fue munus adeptus eft iij°. kalendas Octobris [Sep. 29].

Dompnus Ricardus, abbas de Neubotil, fuo ceffit officio, vj. kalendas Augufti [Jul. 27], cui fucceffit dompnus Adam, cellerarius ejufdem domus, xiij°. kalendas Septembris [Aug. 20].

Eodem anno, xvj. kalendas Novembris [Oct. 17], obiit Johannes rex Anglie[n] apud Newerc,[nn] cujus vifcera extracta fepulta funt in abbatiam de Crokeftun, corpus vero traductum ufque ad Wireceftre, ibidemque fepultum eft in monafterio.

Eodem tempore miffus erat in Angliam, a latere domini pape, cardinalis quidam Galo[nnn] nomine, ut pro rege Johanne, et ipfius heredibus et eorum libertatibus tuendis, contra dominum Laodowicum et ceteros omnes regis adverfarios, apoftolice auctoritatis munimine fultus, conftanter aftaret, quod et conftantiffime fecit. Defuncto enim, ut dictum eft, rege, affumtis fecum domino Henrico archiepifcopo Dublinenfi et domino Petro epifcopo Wintonienfi, filium regis et heredem, Henricum nomine, puerum feptennem, apud Wireceftriam coronaverunt. Eodem die dompnus abbas

[ll] A history of the invasion of England by Louis is in preparation by *M. Francisque Michel*, the learned and industrious editor of various publications illustrative of the early history and literature of his country. [m] Innocent III. died 16th or 17th July 1216, and was succeeded by Honorius III. [mm] Margin, "xij. abbas de Melros," written in red ink. [n] On the margin of the MS. "Obiit Joh' rex Anglie, cui successit H. filius ejus." [nn] John died upon the 19th of October. See *M. Paris*, p. 189. [nnn] See *M. Paris*, p. 195.

Weſtmuſtrenſis et prior Cantuarienſis, pro libertatibus eccleſiarum ſuarum ſuper coronatione regis, contra dictum cardinalem ad audienciam apoſtolice ſedis appellaverunt. Weſtmuſtrenſis videlicet quia alibi quam in Weſtmonaſterio, Cantuarienſis vero quia ab alio quam a domino archiepiſcopo Cantuarienſi, contra libertates et privilegia eccleſiarum ſuarum fuerat coronatus. Cardinalis autem appellantes excommunicavit; ipſi tamen nec pro excommunicatis ſe habuerunt, nec ab appellatione facta ſe ſubtraxerunt. Deinde vero in dictum Laodowicum et omnes fautores ſuos excommunicationis ſententiam promulgavit, et a domino papa prolatam eſſe denunciavit; necnon et dominum regem Scottorum et omnes magnates ſuos eadem ſententia innodavit, et tam iſtorum quam illorum terras ſub interdicto ponere non formidavit.° Cujus tamen excommunicationis et interdicti ſententia, nec per Angliam ſtatim eſt obſervata, nec fere per annum ſubſequentem in Scotia eſt denunciata. Dictus etiam cardinalis omnes qui humagium aut aliquam fidelitatem dicto Laodowico fecerant, apoſtolica auctoritate qua fungebatur, penitus abſolvit, ſi converti vellent ad novum regem et dominum ſuum legitimum.

Eodem anno tranſlatus eſt dompnus Conradus, abbas Clareuallis, in abbatem Ciſtercii, loco cujus electus eſt in abbatem Clareuallis dompnus Willelmus abbas de Monaſterio in Nargune.

In occidentali parte Scocie, que Galewia dicitur, ſecundum quod ſcripſit dompnus Willelmus abbas de Glenlus,† vir optimi teſtimonii et ſancte converſationis monachus domino priori et ſacro conventui de Melros, apparuit viſibiliter ſtupenda ſupra modum et noſtris ſeculis inaudita lune tranſſiguratio; quod autem ſcripſit hoc idem cum apud Melros veniret nobis aſtantibus et expoſcentibus, omnibus qui aderant audentibus et admirantibus, proprio ore per ordinem enarravit. Scripſit igitur in hanc formam:

"Viris in Chriſto venerabilibus, dompno A. priori de Melros, et ejuſdem loci conventui, frater W. pauperum Chriſti de Glenlus miniſter indignus, eternam in Domino ſalutem. Quanto impoſſibilius eſſe poterit veritatem

° *Fordun*, ii. 38. † On the margin of MS., "Epistola abb. de Glenlus, de Prodigio," and "De transfiguracione lune."

falli, tanto certius ea que veritatis ore prædicta ſunt, jam in parte fuiſſe impleta, et que reſtant procul dubio credenda ſunt eſſe complenda. Veritatis ſiquidem ore, teſte Ewangeliſta, ſcimus fuiſſe prædictum, " erunt ſigna in ſole et luna et ſtellis, et in terris preſſura gentium præ confuſione, ſonitus maris et fluctuum" etc. Cum igitur nichil in terra, quamlibet minimum, ſine cauſa fiat, certum eſt quod nec majora ſine majori cauſa pro- fol. 33.
veniant. Signum igitur magnum, immo ſigna plura et permaxima, que nuper in partibus Galwethie apparuerunt, ſub quanta potui brevitate perſtringens, ſanctitati veſtre tranſmittere curavi. Quod nullatenus tantis tamque venerandis viris facere præſumſiſſem, niſi cercius de conſcientia eorum mihi conſtaret, qui prædicta ſigna propriis oculis viderunt, et rei ordinem ore veridico in præſentia noſtra et multorum narraverunt. Contigit igitur converſum quendam ordinis noſtri, virum morigeratum, ſobrium, caſtum et probate ſatis religionis, iter facere, die videlicet ſancti Ambroſii epiſcopi in craſtino palmarum, pridie N. Aprilis [Apr. 4], luna[oo] xiij[a]. in noctis crepuſculo, et ecce! reſpiciente prædicto converſo, lunam plenam vidit et rotundam, et ſtatim in ipſa hora quaſi funiculus quidam niger et ſubpallidus lunam in duas diviſit partes. Sed et nigredo prædicti funiculi in mediam partem lune que verſus aquilonem erat, ſe diffundens, ipſam partem lune nigriorem et pallidiorem cetera parte effecit, et ſtatim quaſi in ictu oculi pars ipſa pallidior ab alia parte lune ſcindi viſa eſt et dirumpi, et ad ſpacium unius ſtadii elongari, et quaſi in tanta violentia videbatur pars illa pallidior ab alia parte lune fuiſſe avulſa ut ſcintillas, more draconis in aere diſcurrentis, emitteret. Tandem poſt moram aliquantulam, pars ipſa pallidior lune paulatim et quaſi moroſe ad aliam partem appropiabat, nunc ſe ipſam quaſi meticuloſe retrahendo, nunc quaſi coacta illac ſe impellendo; tandem vero cum jam prædicte partes lune invicem ſibi convenirent, ecce nubes utramque partem operuit et prædicta viſio diſparuit. Ad flatum igitur venti, tranſvolante nube, iterum luna deſub nube erupit, et ſtatim ad magnitudinem trium lunarum creviſſe viſa eſt; et ſtatim deformatio illa per crementa in firmamento ſe diffundens, in caſtellum ſpecioſum tranſformatur, cujus caſtelli turres et muri, propugna-

[oo] No eclipse of the moon took place at or near this date, which can account for the prodigy which led to this letter.

culis fufficienter muniti, prominebant. Ad hoc fpectaculum, tam infolitum quam horrendum, tam converfum quam ferventem fuum timor invafit et tremor; et ait ferviens ad converfum, "magifter, quid putas fibi volunt ifta? nunquid putas dies judicii advenit?" Et ille, "nequaquam, fili; fed virtutes Dei omnipotentis funt, qui pro voluntate fua, figna, portenta, prodigia facit et mirabilia." Et adjecit ferviens, "audivi frequenter quod per phitoniffas et maleficas et incantatrices feminas hujufmodi mutatione luna folet deformari." Et ille, "non eft ita, fili; quin pocius credendum eft quod aliquod mirum et humano generi horrendum portendant." Interim autem luna, depofita caftelli forma, in navem pergrandem et elegantiffima fabrica factam formata eft. Sed et unus tantum homo, cujus maxima erat ftatura, in navi quafi ejufdem navis nauta apparuit. Prædicta igitur navis, extenfo velo et explicito, velociffimo curfu per tranfverfum infule de MAN verfus Hŷberniam velificare vifa eft. Poft hæc vero luna, abjecta navis forma, iterum in caftellum magnum et fpectantibus fupra modum horrendum tranfformata eft, et hac vice vexillum quoddam regale, quale cum exercitibus regum ad bellum proficifcentium præferri
fol. 33. b. folet, in prædicto caftello apparuit: et quod magis mirandum fuit, lingule[p] ille, five caudule, que in extremitatibus vexillorum dependent, in prædicto vexillo quafi ad flatum venti moveri et agitari videbantur. Poft hec, aliquanto interpofito intervallo, omnis caftelli illius machina difparuit, et luna propria refumta forma, naturali curfu progreffa eft. Poft hec turris quædam parvula et nebulofa, minimis munita propugnaculis, breviffimo fpatio fupra lunam apparuit et ftatim difparuit. Luna vero tam crebra fui vexatione, tam inconvenienti deformatione, tam violenta, tam fubita fuimet mutatione, quafi injuriam paffa, turbata, contriftata et conturbata, pallida manfit et decolorata, tandem vero proprio refumto colore in fe ipfum reverfa eft.

Advertat igitur fanctitas veftra, fi tam infolitum fpectaculum, tam mon-

[p] In the former edition, this was printed "singulæ," but incorrectly. The word, in an anglicised form, is used in the metrical romance of *Lybeaus Disconus*, where it is not understood by *Ritson*; see his *Engl. Met. Romances*, iii. 396. It is, I apprehend, nothing more than a diminutive of the word *lingua*, and is intended to express those pendant slips which were attached to the ends of ancient banners. Specimens of it, from a manuscript executed during the reign of Henry III., may be seen in *Strutt's Manners and Customs*, plates 46, 47, 50, 52, 53, 62.

ſtroſum portentum, tam horrendum miraculum ſilentio tegi debuerit. Et ſi Creator non tantum lune, ſed tocius creature præcellentiſſime ſpecioſitati lune et fere omnium elementorum firmamenti, etiam terre et maris ſacramenta in ſe continenti non pepercit, imo pro humani generis præmunicione tanta tamque diverſa deformitate ipſam lunam dehoneſtari permiſit, quid de ipſis fiet pro quibus hec præoſtenſa ſunt, qui nec timore Dei, nec pavore gehenne, ſive alia quacunque de cauſa, a perditionis ſue via revertuntur?"

Anno M.CC.XVIJ. conſecratus eſt Ricardus de Mariſco in epiſcopum Dunelmenſem.[q] fol. 34.

Eodem anno, menſe Julio, factum eſt navale bellum inter Franciam et Angliam, noſtris temporibus inauditum. Commorante enim in Lundoniis domino Laodowico cum magna militum multitudine, ne aliquod ſubſidium de Francia eidem adveniret, Anglici portus omnes occupaverant et marina littora diſtrictiſſime cuſtodiebant. Franci vero in manu valida et navium multitudine copioſa venientes, vice prima in maris medio victoriam adepti optatum litus poſſederunt: ſed vice verſa, Deo diſponente, congregatis undique nautis et navibus, iterum in medio maris adinvicem obviantes, congreſſione facta, Anglici victoriam optinuerunt et archipiratam Francorum, Euſtachium monachum[r] appellatum, cum aliis innumeris occiderunt; quorum cadavera piſcibus maris ſepelienda commiſerunt, quorum exequias marine bellue celebraverunt. Nobiliores autem retinentes in firma cuſtodia, ſub ſpe pacis et concordie firmioris conſervabant. Nomina vero potentum qui ibidem capti ſunt, hec ſunt; Robertus de Curtenei, Willelmus de Baris, Radulfus de Tornellis, Willelmus de Ichri, Willelmus de Peſſei, Perven de Johanris, Thomas de Cuſei, Aelradus de Croizillis, Anſelmus de Romoÿni, Gallon de Munceni, Nevellunus de Araz, Willelmus de Mariſcis et alii multi. Summa captorum militum ſexcies viginti, et v ſervientes, equitum ſepties xx., et vj. baleſtarii, xxxiij. ſervientes, peditum octingenti et xxxiij. Hanc ſummam et nomina

[q] *M. Paris* places his consecration upon the 24th of July 1219, p. 210. [r] All the information which could be collected upon the history of this curious personage, and the events with which he associated himself, have been heaped together by my friend *M. Francisque Michel*, in his introduction to a valuable French historical poem, abounding in minute details, and evidently the composition of a contempory, entitled "*Roman d'Eustache le Moine.*" 8vo. Paris, 1834.

potentum fcripfit dompnus R. abbas de Wardonia dompno Willelmo abbati Rieuallis.

Fundata eft abbathia de Kilinros a domino Malcolmo[a] comite de Fif, ad quam abbathiam miffus eft conventus vij. kalendas Marcii [Feb. 23] de Kinlos cum dompno Hugone primo abbate de Kilinros,[aa] quondam priore de Kinlos; venit ergo idem conventus apud Kilinros xv. kalendas Aprilis [Mar. 18].

Miffi funt in Angliam archiepifcopus de Suris et abbates Ciftercii et Clareuallis, ut pacem inter Laodowicum et Henricum novum regem Anglie reformarent. Dicti autem abbates contra G. cardinalem ad fedem apoftolicam pro ftatu ordinis fui appellaverunt, eo quod contra privilegia fibi a fede apoftolica conceffa procurationes ab ordine Ciftercienfi per exactionem idem legatus exigebat, et monachorum monafteria fub interdicto ponebat, tam abbates quam conventus fufpendebat et excommunicatos denunciabat; nec non et publice ante fores ecclefiarum, eo quod werrantibus communicaverant, accepto a fingulis juramento ftandi judicio ecclefie et mandatis domini pape et ipfius, fuper nudam carnem difciplinari faciebat; et communes pœnitentias abbatibus et conventibus injungens vix abfolutionis gratiam indulfit. Contra ipfum ergo, ut dictum eft, tam crudeliter adverfus ordinem Ciftercienfis fe gerentem appellave-
fol. 34. b. runt; fed ea vice gratiam non optinuerunt. Inauditam enim et inufitatam dominus papa eidem legato concefferat auctoritatem, faciendi videlicet, ut ita dicam, quicquid animo ipfius federet, in clero et populo per Angliam et Scotiam et Wales conftituto; tranfponendi et deponendi et alios ponendi, fufpendendi et excommunicandi et abfolvendi epifcopos et abbates et alios ecclefiarum prælatos et clericos; nec non, et quod majus fuit, privandi etiam monachos Ciftercienfis ordinis privilegiis fuis.[b]

Obiit dompnus Walterus abbas Novi Monafterii apud Ciftercienfem, tempore capituli generalis; loco cujus electus eft in abbatem dompnus Henricus prior de Rupe.

Abfoluti funt ab officiis fuis et a domibus propriis eliminati in capitulo

(36) [a] Malcolm, seventh earl of Fife. [aa] On the margin of the MS. "Primus abbas de sancto Servano de Kilinros." [b] It will not be forgotten that Melrose was a foundation of the Cistertian order.

generali II. abbates et v. priores de Wales, propter exceffus fuos adverfus predictum cardinalem, abbates fcilicet de Alba Landa et de Strata Florida.

Menfe Maio A[lexander], Dei gratia rex Scottorum, congregato univerfo exercitu fuo, obfedit caftellum de Midford, quod cum per feptimanam obfediffet ad propria reverfus eft.

Minati funt Philippus de Ullecotes et H[ugo] de Balliol, ut terram domini regis Scottorum ultionis caufa devaftarent;[c] quo audito, dominus rex cum fumma feftinatione generali exercitu, Anglorum fcilicet et Scottorum et Galweiorum, III. nonas Julij [Jul. 5] verfus Northumbriam iter iterato arripuit.

Obiit domina Eua de Galweia iij. idus Junii[d] [Jun. 11].

Electus eft dompnus Helyas, quondam abbas Rieuallis, in abbatem de Reuefb', menfe Decembri.

Eodem anno menfe Marcio facta eft fedicio, ut dicitur, contra dominum Laodowicum in infula de Rie. Quidam enim qui cum ipfo juraverant contra regem Anglie, Willelmus fcilicet Longa fpata, frater Johannis regis, et Willelmus junior Marfcallus Anglie[e] et eorum complices, contra fpem ipfius Laodouici in eadem infula infurrexerunt in ipfum; fed providente Divina gratia, que nunquam fuos defolatos dereliquit, naves non pauce, quas pater ipfius Laodouici, Philippus fcilicet rex Francie, in Angliam direxerat, eadem hora ad eandem infulam miro applicuerunt eventu, quibus advenientibus et ipfe liberatus eft, et adverfarii ipfius fuge præfidium petere funt coacti.

xiij. kalendas Junii [Maij 20] commiffum eft prælium aput Lincolniam[f] inter fautores Laodouici filii regis Francie et fautores Henrici novi regis

[c] Upon the death of Eustace de Vesey, one moiety of his lands were granted to Philip de Ulecot by king John, and Henry the third commanded possession to be given; *Rot. Claus.* 2 Hen. III. m. 4. The same individual had a grant of the castle and lands of Mitford, forfeited by the rebellion of Roger Bertram, *Rot. Claus.* 1 Hen. III. m. 13, for the possessions which Hugh de Baliol had in the north of England. See *Dugd. Baron.* i. 523. It may be added, that Baliol and Ulecotes were appointed by John, in the eighteenth year of his reign, to protect the northern parts of England from the incursions of the Scots; *M. Paris,* p. 191. To these causes may be traced their enmity towards Alexander. See also the *Close Rolls* of the 11th June and 22d July, 1217. [d] This was probably Eva, daughter of Richard de Moreville, constable of Scotland, and wife of Roland lord of Galloway. [e] See *Dugd. Baron.* i. 602. [f] *Knyghton,* col. 2027; *M. Paris,* p. 204.

Anglie. Ex parte vero Laodouici erat pars maxima totius miliciæ Anglicane, necnon et Gallicane. Inter quos isti fuerunt famosiores, marscallus Francie[g] cum sua sequela, comes de Perches,[gg] avunculus ut dicitur ipsius Laodouici, consanguineus vero utriusque regis, Anglie videlicet et Francie, cum sua sequela, et alii magnates Gallie quamplurimi, cum innumera equitum, armatorum, clientum, albasteriorum et peditum multitudine. Item, ex parte Laodouici erant fere omnes magnates et barones Anglie. Ex parte autem H[enrici] novi regis erat supradictus G. cardinalis, qui sacris indutus vestimentis incedens omnes fautores Laodouici auctoritate Dei Omnipotentis et domini papæ excommunicavit. Erant etiam cum illo archiepiscopus Eboracensis, et alii vij. episcopi, videlicet Wirecest-
fol. 35. rensis, Herfordensis, Salesbirensis, Lincolniensis, Baensis,[h] Ecceftrensis,[i] et Wincestrensis; necnon et uterque Willelmus marscallus Anglie, Willelmus Longa spata, comes Salesbiriæ, et comes de Alba mare, et Robertus de Ueteriponte, Brian de Insula, Gaufridus de Neuile, camerarius Anglie, et Ricardus filius Johannis regis. In hoc igitur conflictu, omnes pariter qui ex parte Laodouici erant, pondere excommunicationis aggravati, miraculose a paucis capti sunt, et in ipsa Lincolnia incarcerati; et quod valde dolendum extitit, nobilis ille dictus comes de Perche in eodem conflictu post longam et diutinam sui defensionem crudeli nimis violentia necatus occubuit.

Eodem anno vij. idus Septembris [Sep. 7], congregato generali exercitu totius Anglie et magna parte miliciæ Gallicane circa Lundonias, reconciliati sunt Laodouicus filius regis Francie, et H[enricus] novus rex Anglie,[ii] mediantibus sepedicto G. cardinale et utriusque regni magnatibus; ita tamen quod dicto Laodouico darentur x. M. librarum in recompensationem expensarum suarum. Ibidem vero Laodouicus de papilione sua ad tentorium cardinalis discinctus et discalciatus cum suis commilitonibus venit, absolutionem petiturus, ubi tandem præstito prius juramento standi judicio ecclesie, et quod infra certum terminum de se et suis Angliam evacuaret, desideratam adep[tus] est absolutionem. Barones etiam

[g] Nevelon d'Arras and Henry Clement were marshals of France at this period. *Henault*, p. 139; *M. Paris*, p. 205. [gg] See *L'Art*, xiii. 181, 8vo; *M. Paris*, p. 205. [h] Bathoniensis? [i] Exoniensis? [ii] *M. Paris*, p. 207, gives the substance of the agreement, which he dates upon the 11th of September.

et milites, qui ab utraque parte capti ſunt et incarcerati, abſoluti ſunt et liberati, et omnes omnino Anglici ab humagio quod fecerant dicto Laodouico, abſoluti ſunt. Rex vero Scotie et omnes comites et barones, milites et magnates, epiſcopi et prælati totius regni Scotie, interdicti ſunt et excommunicati.

Anno eodem congregato exercitu dominus A[lexander] rex Scotie profectus eſt verſus Angliam, et cum veniſſet uſque Jedewrð, audita pace inter Laodouicum et regem Anglie remiſit exercitum, et remanſit menſe Septembris.

Dominus A[lexander] rex Scotie abſolutus eſt a vinculo excommunicationis aput Berwic in kalendas Decembris [Dec. 1], a domino archiepiſcopo Eboracenſi et a domino Dunelmenſi epiſcopo, per auctoritatem domini legati in Angliam commorantis; et tertia die ſequenti mater ejuſdem regis abſoluta eſt a domino Dunelmenſi epiſcopo.[k] Archiepiſcopus vero ſtatim, abſoluto rege, verſus Carleolum iter arripuit, ut ſaiſinum caſtelli per mandatum domini regis Scotie ad opus regis Anglie ſuſciperet.

Eodem tempore, proficiſcente domino rege verſus Angliam, omnis eccleſia Scoticana ſub interdicto poſita a divinis laudibus ceſſavit, exceptis monachis albis, qui ſecundum privilegia a ſede apoſtolica ſibi indulta, celebraverunt. Rex autem apud Norhauntun[l] veniens, tam a dicto legato quam a novo rege Anglie cum ſumma reverencia ſuſceptus eſt, et ibidem hominium fecit dicto regi Anglie pro comitatu de Huntedun et ceteris terris quas prædeceſſores ſui tenuerant de regibus Anglie, proximo die ſabbati ante natale Domini [Dec. 23].

Anno Domini M.CC.XVIIJ. in principio Januarii rediit dominus W[illelmus] Maleuicinus, epiſcopus ſancti Andree, de generali concilio Romano in epiſcopatum ſuum.[m] fol. 35. b.

Circa finem ejuſdem menſis miſſi ſunt ex parte domini legati, adhuc in

[k] *Fordun*, ii. 39; *Wyntown*, i. 362. [l] It appears from the *Patent Rolls*, 2 Hen. III., that Alexander had a safe conduct, dated Northampton, 12th December, for his return to his own kingdom; and from the *Close Rolls*, i. 348, that Alexander "having done what he ought to do," mandates were addressed to the sheriffs of Lincoln, Leicestershire, Cambridge and Huntingdon, Northampton, Rutland, Bedford and Buckingham, Essex and Middlesex, ordering them to give him seisin of the lands and tenements formerly in the possession of earl David. [m] *Fordun*, ii. 39.

Anglia commorantis, dominus Willelmus prior Dunelmenſis et magiſter Walterus de Wiſebech archidiaconus de Heſtriding, ut eccleſiam Scoticanam, ſacerdotes videlicet et populum, exceptis epiſcopis et prælatis, ab anathematis vinculo ſimul et interdicto abſolverent.[n] Qui incipientes a Berwic circuierunt Scotiam et perambulaverunt eam. Accedentes autem apud Edenburc ad dominum regem acceperunt etiam ab ipſo rege juramentum et a ſuis, ſtandi judicio eccleſie et mandatis domini pape; inde vero progreſſi ſunt in profundam Scotiam uſque Aberden. In reditu autem hoſpitantibus illis apud Lundors, per incuriam et prodigalitatem pincernarum, ſuccenſus eſt thalamus ubi ipſe prior cum monachis ſuis dormiebat; unde ipſe prior fumo et incendio fere ſuffocatus vix ad tempus mori diſtulit, ſed diu mortem non evaſit, nam poſt languorem maximum apud Coldingham deductus et ad extrema perductus, ibidem ſpiritum exalavit, ij. idus Maij [Maij 14].

Eodem anno in annunciatione dominica [Mar. 25] præcepit magiſter W[alterus] de Wiſebech, de mandato dicti legati et auctoritate ipſius qua functus eſt, ut omnes omnino monachi ordinis Ciſtertii per regnum Scotie conſtituti a celebratione divinorum ceſſarent. Ipſi vero abbates, ſcilicet Radulfus de Melros, Adam de Neubotil, Alexander de Cupro, Radulfus de Kinlos, Hugo de ſancto Seruano, omnia ſua in pace Dei et protectione domini pape ponentes, dictum legatum adierant aput Eboracum, ubi poſt multas preces et multorum interceſſiones vix ſibi ipſis gratiam abſolutionis impetraverunt. Interim autem prædictus W[alterus] de Wiſebech apud Berwic in die palmarum [Apr. 8] et in caſtrino cum pluribus clericis et prælatis tenuit concilium, in quo prædictos monachos in regno Scotie conſtitutos necnon et illis communicantes, denunciavit excommunicatos. Ipſi vero monachi ibidem ſicut ante fecerant, tam contra W[alterum] quam contra dictum legatum præſentiam domini pape appellaverunt; et illam appellationem quam dominus Ciſtertii pro ſtatu ordinis interpoſuerat innovantes, denunciationem illam irritam habuerunt. Quo audito, dictus legatus nimium exaſperatus juravit ipſis abbatibus in præſentia illius conſtitutis, ſe nullam omnino gratiam vel ipſis vel conventibus eorem præſtiturum, niſi prius per teſtimonium epiſcoporum et decanorum ſuorum ipſos

[n] *Fordun*, ii. 40; *Wyntown*, i. 363.

conventus suos interdictum recepisse cognosceret. Susceptis tandem litteris abbatum suorum, monachi tam a divinorum celebratione quam ab introitu ecclesie aliquanto tempore cessaverunt, donec de mandato domini legati per manum domini W[illelmi] episcopi sancti Andree absolutionem perceperunt, præstito prius juramento standi judicio ecclesie et mandatis domini pape, salvo ordine suo et privilegiis suis.

Eodem anno mense Mayo rediit dominus Stephanus Cantuariensis archiepiscopus a generali concilio, et introivit in Angliam omnibus in adventu ipsius tanquam in adventu angeli pacis, patris et pastoris piissimi, exultantibus, et iterum atque iterum jubilantibus, "benedictus qui venit in nomine Domini!"

Eodem anno, discedente dicto G. legato de Anglia, venit ibidem Pandulfus quondam clericus Romane sedis, tunc temporis legatus constitutus Anglie, et electus in episcopum Norwichie.

Electus est dominus W. archidiaconus de Buckincham in episcopum Wirecestrie.[o]

Obiit episcopus de Breyn, cui successit dominus Gregorius archidiaconus ejusdem episcopatus.

Eodem anno obiit Otho imperator Alemannie, cui successit Fredericus dictus infans Pulie.

Obiit etiam comes Burgundie, et occisus est Simon comes de Monteforti;[p] quorum anime requiescant in pace. fol. 36.

iij. nonas Octobris [Oct. 7] obiit Henricus abbas de Kelchou, loco cujus successit dompnus Ricardus[pp] prior ejusdem domus, xiiij. kalendas Nouembris [Oct. 19].

Eodem anno profecti sunt ad capitulum generale fere omnes abbates Anglie, Wallie, et Scotie, ad mandatum domini Cistercii de arduis negotiis ordinis tractaturi; a quo capitulo Romam profecti sunt dominus Cistercii et Clareuallensis cum vj. aliis coabbatibus suis, de injuriis ordini illatis a dicto G. cardinali queremoniam propositurі; ubi patrocinante Deo et ejusdem genitrice semper virgine Maria, ipsius ordinis advocata

[o] William de Blois was nominated to the bishopric of Worcester, 24th June, 1218. [p] Simon de Montfort was slain before Toulouse. See *Velly*, iii. 516, 517. [pp] In the margin stands "abbas Kal' viij."

et patrona propria, contra fepedictum G. cardinalem ad libitum optinuerunt. Infuper et eadem vice ad honorem Dei et ordinis, et in teftimonium confufionis ipfius G. cardinalis, ipfe dompnus Conradus abbas Ciftercii a fummo pontifice electus eft et confecratus in epifcopum Portuenfem, et factus eft etiam ipfe cardinalis. Cui fucceffit in abbatem Ciftercii dominus Gaucherus abbas de Longo ponte.

Profecti funt de Scotia ad fedem apoftolicam, abfolutionis fue querende gratia, epifcopi Walterus videlicet Glafcuienfis, Bricius Morauenfis, et Adam Catanenfis;[q] et anno fequenti redierunt.

Anno domini M.CC.XIX. obiit Thomas de Colleuilla.

Obiit Willelmus de Valoniis apud Kelchou, cujus corpus, etiam contra beneplacitum monachorum ejufdem domus, apud Melros deductum eft, et ibidem honorifice fepultum in capitulo monachorum, juxta fepu[l]crum patris fui.

Obiit G. Auenel,[r] cujus corpus in eodem capitulo fepelitur.

In kalendas Junii [Jun. 1] obiit dompnus Radulfus abbas de Melros,[rr] cui fucceffit in cura regiminis dompnus Adam abbas de Neubotle, viij. idus Augufti [Aug. 6]; pro quo etiam fubrogatur dompnus Ricardus magifter converforum de Neubotle.

Apud Pipewelle obiit dompnus Henricus abbas de Novo Monafterio,
fol. 36. b. cui fucceffit dompnus Robertus magifter converforum ejufdem domus.

Civitas illa famofiffima paganorum, que Damieta dicitur, poftquam fere per triennium ab exercitu Chriftianorum obfideretur, a folo Chrifto capitur, et Chrifticolis cum magno miraculo poffidenda tribuitur nonas Nouembris [Nov. 5], ficut in primo folio voluminis hujus plenius continetur.[s]

fol. 37. QUALITER CAPTA EST DAMIETA,[ss] ANNO GRACIE M°.CC°.XIX°.

"L. tituli fancte crucis in Ierufalem reverendo cardinali, H.[t] humilis magifter domus Teutonicorum in Ierufalem, falutem. Sinceritatis veftre

[q] See *Fordun*, ii. 42. [r] This was probably Gervas Avenel. See *Monast. Annals*, p. 274; compare *Fordun*, ii. 43. [rr] On the margin, in red letters, "xv. abbas de Melros." [s] It appears from this passage that the folio now marked 37 originally stood first in the MS. It has been thought better to insert the narrative of the capture of Damietta here, than to place it immediately after the termination of fol. 36, where it would interrupt the chronology and the sense. [ss] See the account given by Professor Wilken, in his admirable *Geschichte der Kreuzzüge*, vi. 240. A curious unprinted letter, written by an eye-witness, is preserved in the *Burney MS.* No. 351, p. 240. [t] Herman de Salza was grand master of the Teutonic order. *L'Art*, xvi. 473, ed. 8vo.

noverit dignatio, quod Omnipotens Dominus exercitui Chriſtiano diu fatigato clementer miſertus, Damietam civitatem ſine inflictu vulnerum aut pugna, mirabiliter per pietatis ſue gratiam exulibus ſuis tradidit, ita ut nullius meritis ſed ſue ſolummodo laudi poſſit vel debeat attribui. Sic autem noveritis ipſius Dei miſericordiam evidenter pro nobis in illa civitate operatam. Tanta ſiquidem mortalitas hominum in ea emerſit, ut nec morientes tradere ſepulture ſufficerent. Superſtites enim vite infirmitatis moleſtia gravi laborabant, ita quod cum ipſam civitatem primo tranſiremus, plus quam tria M. mortuorum invenimus in ea, more canum, in plateis jacere. Homines ſiquidem noſtri circa medie noctis ſilentium, conſilio, ut credimus, quorundam de civitate, intromiſſi fuerunt, et legatus miſſis nunciis ſuis turres et homines perfide gentis captivavit quamplurimos. Alii multi aſcendentes forciores turres, aurora lucente in eis preſtolabantur. Exorta ſiquidem luce nonarum Novembrium [Nov. 5], omnes ſe captivos Saraceni Damietam dederunt, et civitatem totaliter in poteſtatem Chriſtianorum, quamvis inviti, tradiderunt. In primo vero motu captionis civitatis, multi nequam homines accurrentes infinitam pecuniam furtive ſubtraxerunt. Domini autem exercitus videntes que facta fuerunt per Deum, coadunati communi conſilio omnem pecuniam auri et argenti communiter congregare decreverunt, et omnes qui aliquam partem inde ſubtraxerant dominus legatus vinculo excommunicationis innodavit, niſi reſipiſcerent reſtituendo. Summam vero pecunie vobis ſcribere ignoramus, quia non dum pecunia congregata fuit quando præſens pagina ſcripta fuit, ſed ſicut captivi Saraceni nobis dicunt, et ipſi vidimus, ineſtimabilis theſaurus in ea inventus eſt, qui ſecundum arbitrium communitatis exercitus diſtribui debet. Timemus autem quod amor pecunie multas faciet fures permanere. Sciatis autem quod ante captionem Damiete, illi de civitate nunciaverunt, quod viribus adnichilati ulterius civitatem retinere non potuerunt. Soldanus autem ut amicus Damiete condoluit, et eis ſuccurrere volens, plures ſuorum periculo expoſuit. Quingentos enim viros de exercitu ſuo meliores elegit, et duobus diebus ante captionem civitatis Damiete intrare ipſam civitatem miſit. Qui venientes de exercitu Soldani, exercitum noſtrum apud machinam ſancti Johannis, que Trebucheta dicitur, intrare volebant: ſed divina gratia eos errare copulit.[u]

[u] Compulit?

Ducenti quidem apud descensum regis Ierosolymitani,[w] fugatis custodibus fossati qui vigiliis presuerant ubi intrarent, et gladiis et cultellis ferientes, viam ad civitatem præparare sibi armata manu nitebantur; dominus siquidem rex cum suis in sabulo illa nocte manebat. Divina itaque gratia strepitu invalescente vulgus commune peregrinorum accurrens c.xl. eorum occidit et xl. captivavit, c.xxx. abdicati civitatem intraverunt. Nam sociis eorum interfectis, ipsi tercia die captivati in civitate miseri semper manebunt compediti. Ceteri vero, qui captivitatem et gladium evaserant, reversi ad Soldanum, que acta fuerant narrabant. Prima igitur die cum capta fuit civitas Damiete, sequenti nocte Soldani exercitus castra removens de loco suo Nilum ascendit; ubi maneant, vel quid intendant, adhuc ignoramus. Preterea latere vos nolumus, quod ante captionem Damiete nuncii soldani nobiscum colloquium habuerunt, et omnem terram sanctam nobis reddere voluerunt, preter duo castra, Crac et Muntreal, de quibus etiam proventus annuatim Christianis reddere voluerint, quamdiu pax duraret. Insuper omnes captivos Christianos" . . . . . .[x]

fol. 36. b. Anno Domini M.CC.XX. nonas Aprilis [Apr. 5] obiit dompnus Ricardus abbas de Neubotil,* cui successit dompnus Ricardus prior ejusdem domus.

In crastino octavarum Petri et Pauli [Jul. 7] translate sunt reliquie beati Thome martyris, cujus translationis dies in cismarinis partibus præcipitur haberi festivus.[y]

iiij. nonas Nouembris [Nov. 2] dompnus Radulfus[yy] abbas de Kinlos, plenus dierum bonorum, in senectute sancta de terris, ut credimus, in celum transmigravit; cui successit in cura regiminis dompnus Robertus abbas primus de Der,† loco cujus electus est in abbatem de Der dompnus Alexander prior de Kinlos.

In terra nostre redemtionis ex hac luce migravit ad terram divine promissionis, ut credimus, magister Robertus de Curzun,[z] plenus fide catholica, adornatus virtutibus et sapientia; cujus meritis apud Deum, prout dicunt inde redeuntes, crebra fiunt et magna miracula.

[w] John de Brienne. [x] The narrative here concludes abruptly, the folio being finished, and the subject not resumed. * In the margin "abbas de Neubotle ix." [y] In the catalogue of saints in *L'Art*, his translation is said to be upon 7th July 1222. See also *Fordun*, ii. 16; *Knyghton*, col. 2428. [yy] Concerning this individual, see *Fordun*, ii. 44. In the margin, "abbas de Kinlos iiij." † In the margin "ij. abbas de Dere." [z] See *Ciaconius*, ii. 37.

Anno domini M.CC.XXJ. magifter Jacobus, canonicus fancti Uictoris Parifius, apoftolice fedis penitentialis, Scotie et Hybernie legatus, convocatis totius regni prælatis, apud Pert tenuit generale concilium, quatuor diebus continuis, incipiens ab octavis purificationis[a] [Feb. 9]. fol. 38.

Dominus Alexander rex Scottorum die fabbati proxima ante feftum fancti Johannis baptifte [Jun. 19], apud Eboracum affumfit fibi reginam nomine Johannam, filiam Johannis regis, et fororem Henrici regis Anglie, et celebratis fplendidiffime prout decuit nupciis, exultantibus univerfis utriufque regni indigenis, adduxit eam in Scociam.[b]

iiij. nonas Augufti [Aug. 2] obiit dompnus Ricardus abbas de Kelcou, cui fucceffit dompnus Herbertus Maunfel, fecretarius ejufdem domus.

Obiit Philippus de Stichil.

Eodem anno tradita eft domina Margareta,[c] filia pie recordationis Willelmi regis Scotie, et foror domini Alexandri regis, domino Huberto de Burc,[d] jufticiario Anglie, fcilicet et Scotie, per confenfum utriufque regis, Anglie fcilicet et Scotie, et confilium magnatum utriufque regni.

Eodem anno civitas illa famofa que dicitur Damieta,[e] nuper a Chrifto Chriftianis adquifita, fed ab eifdem nimis enerviter et negligenter cuftodita, iterum a paganis eft obfeffa, et in vigilia decollationis beati Johannis baptifte [Aug. 28], de poteftate Chriftianorum penitus ablata. Quibus tamen meritis, vel quo Dei judicio hoc evenerit, ignoratur. Maxime, cum jam tunc in dicta civitate divini cultus excellentia magnifice ceperat exaltari. Novus fiquidem epifcopus in ipfa civitate ordinatus mille talentorum redditus habebat; preterea xl. canonici erant in eadem civitate, quorum quilibet centum habebat talenta per annum.

Anno Domini M.CC.XXIJ. obiit Bricius Mureuenfis epifcopus, cui fucceffit magifter Andreas de Mureuia.

Obiit dompnus Alexander abbas de Der, in itinere verfus capitulum generale apud Vallem beate Marie, viij. idus Septembris [Sep. 6].

(37) [a] *Fordun*, ii. 46. [b] See *Fœdera*, i. 165. *Fordun*, incorrectly, places this event in 1220, ii. 43; *M. Paris*, 214, 216; *Close Rolls*, i. 462. [c] It had previously been intended that she should marry Thibaud IV., earl of Champaigne, *MS. Harl.* 1244, No. 3, or Henry III., king of England, *Rot. Pat.* 21st Hen. III. *dorso*. [d] See *Dugdale's Baronage*, i. 694; *Fordun*, ii. 44. [e] *Fordun*, ii. 45; *M. Paris*, p. 216, where are two letters on the subject, and a more curious and unprinted one in the *Burney MS.* 351, p. 246.

In reditu etiam ab eodem capitulo obiit dompnus Gaufridus, abbas de Dundreinan, in domo de Alba ripa.

Eodem anno pie recordacionis pater et paſtor egregius, dominus Adam epiſcopus Katenienſis,[f] quondam abbas Melroſenſis, et vere monachus ordinis Ciſtertienſis, una cum commonacho ſuo, diacono de Neubotle, nomine Serlone, per multiplicis paſſionis triumphum feliciter, ut credimus, ad ſupernorum civium meruit pervenire conſorcium. Neque enim convenit ut eorum eſtimetur in celis privari conſorcio, quorum in terris poſitus meruit participare martirio; precipue cum pro rigore juſticie, videlicet pro exaccione decimarum juxta conſuetudinem inſtitucionis eccleſiaſtice, mori magis elegerit, et inſtar paſtoris optimi animam pro ovibus ponere quam gregem ſibi creditum in errore priſtino diucius ſineret permanere. Cum igitur cauſa que martirem facit pocius quam pena præceſſerit, ſatis evidens et juſta, necnon et pena paſſionis ſubſecuta fuerit immaniſſima, injuriam pontifici irrogare probatur, qui minus illi honoris aut meriti, quam alicui alii ſanctorum martirum aſſcribendum et exhibendum arbitratur; maxime cum multa ſolus ſanctorum martirum ſuſtinuiſſe ſupplicia cognoſcatur. Poſt minas enim ſeviſſimas et crebra verborum convicia,
fol. 38. b. poſt livorem verberum et cruenta vulnera, tam fuſtes Jacobi, quam lapides perpeſſus Stephani,[ff] per flammas et incendium ſancti Laurentii, totus oblatus eſt in holocauſtum Domini. Paſſus eſt itaque apud manerium epiſcopalem que Haukirc lingua Anglicana nominatur, tercio idus Septembris [Sep. 11], die dominica; cujus corpus, licet torridum ex incendio et lividum ex lapicidio, integrum tamen ſub acervo lapidum poſt extinctum incendium reperitur, et in eccleſia baptiſmali coram ſancto altari honorifice, ſicut decuit, ſepulture commendatur. Patrem igitur quem filii peſſimi et degeneres in matris gremio crudeliſſime peremerunt, filia fidelis in ſinum proprium recepit protegendum, iterum in reſurreccione generali cum gloria felicius producendum!

Obiit dompnus Gaufridus abbas de Dundrainan, in reditu ſuo de capitulo generali apud Albam ripam.

P. de Walloniis per conſenſum domini regis accepit in uxorem ......

[f] *Fordun*, ii. 46; *Wintown*, i. 366. [ff] The word "*tandem*" has been here expuncted.

quondam uxorem Walteri de Lindefeia, contra ipfius voluntatem, eo quod effent in tercio vel quarto gradu confanguinitatis vel affinitatis propinqui; unde et ipfe P. Romam adiit, et a domino papa difpenfacionem in contracto conjugio permanendi, prout ipfe retulit, impetravit.

Obiit pie memorie Robertus archidiaconus Glafcuienfis, in reverfione fua de Roma, apud Lundonias, cujus corpus ibidem in cimiterio beati Pauli apoftoli honorifice eft tumulatum. Cui fucceffit in archidiaconatum Thomas perfona de Lillifcliue, qui eodem anno obiit; et ipfi fucceffit Thomas clericus, poftmodum cancellarius domini regis Scotie.

Anno M.CC.XXIIJ., ij. idus Julii [Jul. 14] obiit Phẏlippus[g] rex Francie, plenus dierum in fenectute bona et fide catholica, anno regni fui xl°.iij°. fed etatis nefcio. In teftamento autem fuo quinquaginta milia librarum Parifiacenfium templo Ierofolimitano, et alia quinquaginta milia hofpitali Ierofolimitano, et alia quinquaginta milia Johanni de Brene tunc temporis regi Ierofolimitano, regali munificencia delegavit. Cui fucceffit in regno Lodowicus filius ejus, jam tunc miles ftrenuus et virilis.[i]

Obiit dompnus Willelmus abbas Rieuallis,[ii] kalendas Februarii [Feb. 1]; cui fucceffit dompnus Rogerus abbas de Wardonia; loco cujus fubrogatus eft apud Wardoniam dompnus Willelmus prior ejufdem domus.

Dompnus Robertus Maturfal, fubprior de Dundrainan, creatus eft abbas ejufdem domus in vigilia epiphanie [Jan. 5].

Circa idem tempus dompnus Herbertus, monachus de Cupro, factus eft abbas de Der.

Dompnus Adam abbas de Holmcultram fuo ceffit officio; cui fucceffit dompnus Radulfus[iii] abbas de Jugo Dei in Ẏbernia; loco cujus fubftitutus eft in Ẏbernia dompnus Johannes cellerarius de Glenlus. fol. 39.

Dominus Johannes de Brene,[k] rex Ierofolymitanus, venit in Angliam apud Lundonias, cum rege Anglie et magnatibus fuper arduis negotiis locuturus.

[g] Philip Augustus died, at Mantes, on the 14th of July 1223, in the forty-third year of his reign. *Velly*, iii. 521; *Anquetil*, ii. 203. See also *Fordun*, ii. 48; in the margin "obiit Phylippus rex."
[h] He was in the fifty-eighth year of his age. *Anquetil*, ii. 203.
[i] Louis VIII., surnamed the Lion, from his courage.
[ii] In the margin, "abbas Rieual' xij."
[iii] In the margin, "huic Radulfo ignoratur quis successerit."
[k] *Knyghton*, col. 2430; *M. Paris*, p. 220.

Isabel, filia bone memorie Willelmi regis, et soror Alexandri regis Scotie, rediit de custodia regis Anglie adhuc innupta.

Anno M.CC.XXIIIJ.

Anno M.CC.XXV.

fol. 39. b. Anno Domini M.CC.XXVJ. obiit L.[l] rex Francie, et R. de Marisco[m] episcopus Dunelmensis.

Anno Domini M.CC.XXVIJ. obiit venerabilis papa Honorius,[n] pater et defensor ordinis Cisterciensis, cujus anima vivat in gloria; cui successit papa Gregorius, antea episcopus Ostiensis.

fol. 40. Alexander rex Scotorum Johannem Scotum comitem de Huntedune,[o] cognatum suum, filium Dauid comitis, et plures alios nobiles viros armis militaribus induit in die pentecostes [Maij 30] in castello de Rokesburc.

Obiit Thomas cancellarius regis, et archidiaconus Glascuensis; post quem suscepit archidiaconatum magister Hugo de Pottun, et magister Mathæus Scotus factus est regis cancellarius.[p]

Obiit Willelmus filius Johannis, dominus de Hunum, cui successit Johannes de Laundeles nepos ejus.

Anno Domini M.CC.XXVIIJ. translatio Ricardi[q] episcopi Salisbiriensis ad Dunelmiam.

Obiit Stephanus archiepiscopus Cantuarie.[r]

fol. 40. b. Anno Domini M.CC.XXIX. facta est abbatia sancti Edwardi de Balmorinac[s] a rege Alexandro et matre ejus; et missus est illuc conventus de Melros, cum domino Alano[ss] abbate suo, in die sancte Lucie virginis [Dec. 13].

[l] Louis VIII. died at Montpensier, 8th November. *Velly*, iv. 58. [m] Richard de Marisco, bishop of Durham, died 1st of May 1226. See, concerning him and his successor, *Fordun*, ii. 56; *M. Paris*, p. 229. [n] Honorius III. died on the 18th of March 1227, and was succeeded by Gregory IX. *L'Art*, iii. 361, 8vo. [o] See *Dugd. Baron.* i. 45, 610. [p] *Fordun*, ii. 57. He was bishop elect of Dunkeld, *id.*, pp. 57, 58; *Raine's North Durham*, app. 66. [q] Richard Poore was translated from Salisbury, 22d July 1228. [r] Stephen Langton died 9th July 1228. [s] The foundation charter of the Cistercian abbey of Balmerinach, in Fife, is printed in *Dugdale's Monasticon*, ii. 1056, edit. 1661; and in that document, it is stated to have been founded for the benefit of the soul of queen Ermengard, who, in the text of our chronicle, is related to have assisted at the foundation, and to have survived until 1233; another copy of the charter, varying in many points from that used by *Dugdale*, is printed in the "*Illustrations of Scottish History*" (a Maitland Club volume, unpublished, 1834), p. 22. [ss] In the margin. "primus abbas de sancto Edwardo."

Confecratio Ricardi[t] Cantuarienfis archiepifcopi, et Rogeri Londonienfis, et Hugonis Elyenfis, et Roberti Salifbirienfis epifcoporum.

Anno Domini m.cc.xxx. domnus Sŷmon de Rife electus eft abbas de Ruþforde, in die converfionis fancti Pauli [Jan. 25], in capitulo de Melros.

Obiit comes Malcolmus de Fif,[u] fepultus eft in ecclefia fancti Seruani de Kilenros, quam ipfe fundaverat; cui fucceffit Malcolmus nepos ejus, filius fratris ejus, qui poftea duxit uxorem filiam Leulini.

Hic primo ingrediuntur fratres Jacobini, et monachi de Valle olerum Scotiam.[w]

Confecratus eft magifter Ricardus de Graunt in archiepifcopum Cantuarie, et magifter Rogerus Niger in epifcopum Lundonie, et in epifcopum Elinenfem Rogerus abbas de fancto Edmundo.[x]

Anno Domini m.cc.xxxj. obiit Thomas frater Alani de Galweþia, fol. 41.
comes de Athþedil, et fepultus eft apud abbatiam de Cupro.

Hic primo ingrediuntur fratres Minores Scotiam.

Obiit Ricardus[z] archiepifcopus Cantuarienfis.

Johannes comes de Katenes occifus eft in domo fua et combuftus; et merito talem vindictam recepit a Deo, qualem penam fuftinuit venerabilis Adam epifcopus fub eo.

Anno Domini m.cc.xxxij. obiit dompnus Walterus Glafcuenfis epifcopus, anno epifcopatus fui xxiiij. poft quem electus eft Willelmus* cancellarius regis.

Obiit dompnus Willelmus de Ramefei, abbas de fancto Servano,[zz] poft quem electus eft dompnus Hugo magifter converforum de Melros, in die affumcionis fancte Marie [Aug. 25].

[t] Richard Weathereshead was consecrated on the 10th of June 1229. Roger Niger, bishop of London; Hugh Norwold, bishop of Ely; and Robert de Bingham, bishop of Salisbury, were consecrated upon the same day. [u] Malcolm, seventh earl of Fife. In *Douglas's Peerage*, it is stated that he died in 1228, citing as authority, *Fordun*, ii. 58, who affirms that the earl died in 1229. [w] See *Fordun*, ii. 58. [x] This entry, which is nearly a repetition of one printed at the end of the former year, is less correct than its predecessor; the name of the bishop of Ely was Hugh, not Roger. [z] Richard Weathereshead; the exact date of his death is uncertain. See, however, *M. Paris*, p. 254. * William de Bondington. See *Fordun*, pp. 59, 68, 69, 92; *Raine's Appen.* No. 68, 69, 70. [zz] In the margin of the manuscript, "abbas de sancto Servano ij."

Obiit Ranulfus[a] comes Ceftrie, cui fucceffit Johannes Scotus,[b] nepos ejus, comes Huntedunie, qui ante annos paucos duxit uxorem filiam Leulini.

fol. 41. b. Venerabilis Patricius[c] comes de Dumbar convocavit filios et filias, cognatos et vicinos, ut fecum fefta dominice nativitatis cum gaudio celebrarent. Peractis autem quatuor diebus, correptus infirmitate gravi, convocat A. abbatem de Melros, amicum fuum et cognatum, et extremam unctionem accepit ab eo et habitum religionis; et ultimum vale dicens omnibus, diem claufit extremum, die fcilicet fancti Silveftri [Dec. 31], anno comitatus fui quinquagefimo, et fepultus eft in ecclefia fancte Marie de Hecclis; cui fucceffit Patricius[d] filius ejus, miles ftrenuus et nepos regis. Confecracio[e] Edmundi Cantuarienfis archiepifcopi.

Anno Domini M.CC.XXXIIJ. obiit bone memorie Ermergerdis regina Willelmi regis Scocie, mater Alexandri regis, iij°. idus Februarii [Feb. 11], anno defponfacionis ejus xlvij°., et fepulta eft in abbatia fancti Edwardi de Balmorinac, quam ipfa fundaverat.

Dedicata eft ecclefia fancte Marie de Neubotel ab epifcopo Andrea de Murefe, tertio idus Martii [Mar. 13].

Item, dedicata eft ecclefia de Abberbrohoc viij. idus Maij [Maij 8].

Item, dedicata eft ecclefia fancte Marie de Cupre idus Maij [Maij 15].

Dompnus Gilbertus abbas de Glenlus officio fuo ceffit in capitulo de Melros, et ibi profeffionem fuam fecit.

Alanus de Galweia dedit filiam fuam uxorem Johanni de Bailiol,[f] et fororem fuam Waltero Bifeth.

Clemens canonicus de ordine Predicatorum electus eft ad epifcopatum de Dunblain, et confecratus eft ab epifcopo Willelmo fancti Andréé, in die tranflationis fancti Cuthberti [Sep. 4], apud Wedale.

(38) [a] and [b] See *Dugdale's Baronage*, i. 44, 45. [c] Patrick, fifth earl of Dunbar. *Douglas's Baronage*, ii. 168; *Wyntown*, i. 370. [d] Patrick, sixth earl of Dunbar, was the son of Ada, a natural daughter of king William. See above, under the year 1184. [e] Edmund was consecrated on the 2d of April 1234. [ee] Such is also the date assigned by *Wyntown*, i. 370, and *Fordun*, ii. 59; but it is worthy of remark, that in the British Museum is the foundation-charter of Balmurinach, dated 3d February, 17th Alex. II., which corresponds to 1230–1, in which she is spoken of as then dead. See above, p. 141, note [a], from *The Illustrations of Scottish History*, No. xiv. [f] *Dugdale's Baronage*, i. 524.

Item, confecratus eft Willelmus epifcopus Glafcuienfis[ff] ab epifcopo Andrea de Murrevia, dominica poft nativitatem beate Marie [Sept. 11] in ecclefia de Glafgu'.

Willelmus abbas de Holmcultran fuo ceffit officio, cui fucceffit Gilbertus magifter converforum ejufdem domus.[fff]

Obiit Willelmus Cumin comes de Buphan, abbatie de Der fundator.

Anno M.CC.XXXIIIJ. obiit Alanus[g] filius Rolandi, dominus Galwethie et conftabularius Scocie, et fepultus eft apud Dundraynan; et reliquid iij. filias heredes, et filium unum baftardum,[gg] qui dum adviveret pater ejus duxit uxorem filiam regis de Man. Filie autem ejus nupferunt his viris; prima fcilicet Rogero de Quincy[h] comiti Wintonie; fecunda Johanni de Baylol;[i] tercio filio comitis de Albemarla,[k] inter quas divifa eft terra predicti Alani. Sed indigene illius terre, malentes habere unum dominum quam plures, ad dominum regem acceflerunt, poftulantes quatenus heredibus heredatis fuper fe dominium acciperet, quod pius rex minime curavit. Quapropter Galuuethienfes fupra modum intumefcentes, fefe ad refiftendum preparaverunt, necnon et quafdam terras domini regis viciniores ferro flammaque vaftaverunt; quod eis in profperum non ceflit, ficut in fubfequentibus apparebit. fol. 42.

Item, obiit dominus Walranus abbas de Der, in cujus loco electus eft venerabilis Hugo prior de Melros.

Anno Domini M°.CC°.XXX°.V°. obiit dompnus W.* epifcopus Candide Cafe; dominica prima quadragefime [Feb. 25], electus eft domnus Gillbertus magifter novitiorum de Melros, et quondam abbas de Glenlus, in epifcopum, tam a clero quam ab univerfo populo Galwethie, excepto priore et conventu de Witerne. Dominica autem qua cantatur "Oculi mei," [Mar. 18] fupradictus prior cum fuo conventu elegit Odonem quondam

[ff] In the margin, in red letters, "Willelmus episcopus Glasguensis." [fff] This does not agree with the chronology of *Ellis's Dugdale*, v. 593, which rests upon the authority of *Willis*. [g] *Douglas's Peerage*, i. 615. See also concerning this event, and the insurrection in Galloway, *M. Paris*, p. 294. [gg] *Fordun*, ii. 60, calls him Thomas, and so does *M. Paris*, p. 294. [h] *Dugdale's Baronage*, i. 688. [i] See note [f]. [k] *Dugdale*, i. 64. [kk] See *Wyntown*, i. 370, 371. * *Keith*, 272, calls him Walter; but *Fordun*, ii. 61, says his name was William.

Fol. 42

Anno domini m. cc. xxx. iiij. Obiit Alanus filius Rolandi dominus
Galwethie et constabularius Scotie et sepultus est apud Dun-
draynan et reliquid iii filias heredes et filium unum bastardum
qui dum adviveret pater eius duxit uxorem filiam regis

Fol. 43

Item. Jordanus abbas de Dundrayna. et Robertus dictus abbas de glenlus deponuntur.
et ad regimen de Dundrayn. dompnus Leonius monachus de Melros in die ascensionis
eligitur. Hec mutatio post. dompnus Michael prior de Melros de glenlus abbas constituitur.

Fol. 44.

Anno domini m. cc. xl. Obiit venerabilis Leonius abbas Rievallis v. idus Januarii
cui post pascha successit dompnus Adam de Tilletai abbas.
Eodem anno in die sancti Vincencii consecratus est dominus David de Bernam in sede
sua a domino Willelmo episcopo de glasgu

Fol. 46.

Remigium vi. idus Octobris dominus rediens de capitulo generali ad
regimen domus de cupro prefectus dompnus Willelmus de binin prior de Neubotle.
in adventu domini.
Anno domini m. cc. xliiij. dominus Willelmus abbas altrevalis abbatiam
recusavit cui successit dominus [illegible] abbas de Furneys. Item Alanus conver-

Fol. 48.

aliquis locis venerabilibus divina misteria celebrari et eadem custodire. Illum perfidissimi non pepercerunt religioni seu
legem ut certa loca tam quietis vite esse perturbaverunt. non in ipsa cetera dimiserunt aliquid sacrum. Ab ecclesia quoque templo
divino tectum plumbeum abstulerunt quod est ad marmoream tabulatum quod hic inde templum divinum consolidatum mar-
sacrilegas extendentes ipsum funditus everterunt. locum ipsum in quo templo est ad quietem in se et in templo desperatum esse.

J. Netherclift Lithog

abbatem de Deretonſal,† et protinus cum eo ad archiepiſcopum Eboracenſem, Walterum ſcilicet de Graý, profectus eſt, poſtulans ab eo munus conſecracionis, ſed minime percepit. Audierat enim de prima electione; unde cauſis ex utraque parte excuſſis, Odonem reprobavit et ſupradictum G. monachum Melroſenſem in epiſcopum, dominica prima ante nativitatem beate Marie [Sep. 2], in eccleſia majori Eboraci conſecravit. Item, domnus Hugo electus de Der poſt explecionem unius anni qua ſupra-
fol. 42. b. dicte eccleſie præfuit, tam pro infirmitate corporis quam pro aſperitate aeris ibidem exiſtentis, ad Melroſenſe rediit cenobium, ibique ſuo ceſſit officio; nec multo poſt, in prioratu reſtitutus, fideliter migravit ad Dominum. Factus eſt autem abbas de Der Robertus ejuſdem domus monachus. Conſecracio Roberti Groſtet in Lincolniam. H. rex Anglie deſponſavit Alienor.

Eodem anno dominica prima ante feſtum beate Marie Magdalene [Jul. 15],* dominus rex collecto exercitu ſuo Galweiam intravit et uſque ad locum ſatis viſu pulcrum devenit, in quo, inclinato jam die, figere tentoria propoſuit; ſed Galweienſes, ſitum loci melius agnoſcentes, qui per totum diem in montibus latitaverant, nunc e contrario prelium regi inferebant. Supradictus ſiquidem locus non minimam eis fiduciam præſtiterat, erat enim repletus paludibus, deſuper herba et floribus undique coopertus, in quibus ſupradicti regis exercitus pro majori parte erat dimerſus. In principio autem certaminis ſupervenit comes Roſenſis, nomine Mackinſagart,[1] et hoſtes a tergo invadebat, quod poſtquam ab hoſtibus compertum eſt, terga vertentes montes ſilvaſque petierunt, quos ſupradictus comes, necnon et alii multi inſequebantur, ſtragem non minimam facientes et uſque ad crepuſculum laſcerantes. Poſtera autem die [Jul. 16] rex, ſolita utens pietate, pacem ad ſe omnibus venientibus tribuit, Galweienſes

† The modern name of this place is rather uncertain. *Macpherson*, in his manuscript notes to the present chronicle, conjectures that it may be Der-congall, *i. e.* the oak of Congall, equivalent to Holywood, in Galloway. This conjecture is rendered almost certain, by observing that Holywood is sometimes called Dercongall, in Papal bulls. See *Spottiswood*, p. 399; and in the appendix to *Hamilton's Lanark*, p. 185, amongst the witnesses to a charter, dated in 1225, we have Odo, abbot of "Dercungall," most likely the individual mentioned in the text. * According to the valued authority of *M. Paris*, p. 294, Alexander encountered and defeated the insurgents in April 1236; but our chronicle is probably correct in its dates. [1] Probably Ferquhard, second earl of Ross; see also *Fordun*, ii. 61. Upon this word *Macpherson* remarks, "videtur esse filius sacerdotis."

igitur qui remanſerant, funibus in collo miſſis, ad regis pacem convenerunt. Supradictus tamen T. baſtardus, cum ſuo fautore Gilrodh, verſus Hyberniam iter arripuit. Rex igitur potitus victoria, ob ardua regni negotia alias regni adivit partes, ibi ad ſedandam patriam comitem de Manetheth[m] dimittens. Poſt diſceſſum vero regis quidam Scoti, non magiſtri militie ſed miniſtri malicie, abbatias ejuſdem terre tam nefaria et celerata dementia expoliaverunt, ut etiam monachum in infirmitorio de Glenlus in extremis poſitum et cilicio ſuperpoſitum, pannis quibus indutus erat denudarent, et ſecum aſportarent. Apud etiam Tungland priorem cum ſacriſta in eccleſia interfecerunt; quorum peccata Omnipotens inulta tranſire non permiſit, non multum enim poſt homicida ille deprehenſus apud Rokeſburch ab equis eſt diſcerptus. Scoti vero audientes ſupradictum G. de Hybernia cum claſſe adveniſſe et ſecum Hybernienſes cum filio cujuſdam reguli adduxiſſe, dum immoderate fugerent, ad quandam aquam devenerunt, in qua multi ex illo nefando exercitu perierunt. Poſtquam autem ſupradictus G. de Hybernia eſt reverſus, mox ut terram tetigit omnes naves pariter confregit, hujuſmodi utens calliditate, ne quos ſecum conduxerat, ullomodo valerent repatriare. Poſtquam ergo hæc nunciata ſunt G.[n] epiſcopo Galuuydiæ, et A. abbati de Melros, necnon et P. comiti de Dunbar, amicitiam quam erga patrem viventem habuerunt, filio quamvis degeneranti impendere non omiſerunt. Epiſcopus autem et abbas ſimpliciter, comes vero cum ſuo exercitu uſque ad terminos Galuidie devenerunt, mandantes ſepe dicto G. ut aut regi colla ſubmitteret, aut cum exercitu comitis prelium committeret. Cernens igitur ſepedictus G. ſe inferiorem viribus eſſe eorum conſilio adquievit; quem rex ad cuſtodiendum per aliquod tempus prædicto comiti tradidit. Bastardus ergo conſilio deſtitutus et auxilio, regis pacem coactus eſt petere; quem rex parvo tempore in caſtello Puellarum detinuit, ac poſtea abire permiſit. Poſt hæc Hybernienſes, furtive de patria diſcedentes, juxta civitatem Glaſguenſem iter arripuerunt; quod cives comperientes unanimiter exierunt, et quotquot reppererunt, amputatis capitibus, animas ex- fol. 43.

[m] Walter Cumyn, second son of William, earl of Buchan, in right of his wife, the daughter of Maurice, earl of Menteth, became earl of Menteth. *Douglas*, ii. 223. [n] Gilbert, bishop of Galloway.

halare fecerunt. Duos vero natu majores retinuerunt, quos apud Edinburch ab equis dilaniari fecerunt. Sedata tandem Galueya, heredes terras acceperunt, quas inter se equa lance diviserunt.

Item, desponsata est domina Mariori, soror domini Alexandri regis Scottorum, apud Beruuich, in die sancti Petri ad vincula [Aug. 1], cujus desponsationi interfuit ipse rex et magnates ejus regni, sicut ex altera parte dominus G. Anglie mareschallus et comes de Penbruch,[o] qui eam duxit in uxorem, cum multis nobilibus viris Anglie.

Hoc anno contulit dominus Alexander, rex Scocie, domui de Melros forestam de Ettrich; et abbaciam de Melros cum iiij[or]. grangiis circumjacentibus a foresta sua liberam esse constituit.[p]

Anno Domini M.CC.XXXVj. dompnus Constantinus abbas de Neubotle suo cessit officio, cui successit dompnus Rogerus, cellerarius de Melros.

Eodem anno obiit venerabilis Gillebertus episcopus de Dunkeldin, et in insula sancti Columbani est sepultus; in loco autem ejus electus est dompnus Gaufridus, clericus regis.

Item, Jordanus abbas de Dundraynan et Robertus dictus abbas de Glenlus deponuntur; et ad regimen de Dundraynan dompnus Leonius monachus de Melros pridie ascensionis [Maij 7] eligitur, nec multum post dompnus Michael, prior de Melros, de Glenlus abbas constituitur.

Item, dompnus Alanus primus abbas sancti Eduuardi de Balmurinach obiit in vigilia apostolorum Petri et Pauli [Jun. 28], cui successit dompnus Radulphus ejusdem domus cellerarius.[pp]

Rex etiam Anglie et rex Scotie convenerunt apud Novum castrum, ubi mutuum habuerunt colloquium.[q]

Obiit Willelmus episcopus Wigornie.[r]

Item, dompnus Herbertus abbas Calcovensis in die nativitatis beate Marie [Sep. 2] baculum cum mitra super majus altare posuit, et taliter

[o] *Dugdale* cites the MS. chronicle of Dunstable as his authority for stating that this Gilbert, earl Marshal, received with his wife the sum of more than ten thousand marks, besides a noble dowry in Scotland. *Baronage*, i. 606; *M. Paris*, p. 296, calls her "puella elegantissima."
[p] An extract from the donation charter is printed in the *Monastic Annals*, p. 273. [pp] In the margin, "ij. abbas sancti Edwardi." [q] See *Fœdera*, i. 121, and especially *M. Paris*, p. 295, 296. [r] William de Blois, bishop of Worcester, died 14th August, 1236.

paftorali cure valedixit, cui fucceffit dompnus Hugo de .....[s] ejufdem loci monachus.

Anno Domini M.CC.XXXVIJ. pie recordationis dominus Ricardus Dunelmenfis epifcopus,[t] et fundator nove ecclefie Salefbýrienfis egregius, viam univerfe carnis eft ingreffus, in craftino fanctorum Tyburcii et Valerii [Apr. 15], feria fcilicet iij. ante pafcha, hora prima; cujus corpus fepelitur in ecclefia fanctarum monialium de Tarent, quam ipfe fundavit. Ad facrum cujus tumulum frequenter membra languentium modo fanitati, quolibet morbo fuerint gravati, reftituuntur.

Eodem anno predicti reges, cum fuis reginis et nobilibus viris utrorumque regnorum, convenerunt in die fancti Mauricii [Sep. 22] apud Eboracum,[u] ubi per xv. dies tractaverunt de negociis regnorum, prefente Othone legato domini pape; et tandem diffoluto concilio rex quidem Scocie repatriavit, fed regina Scotie cum regina Anglie caufa orationis Cantuariam adiit, et circa Lundonias ultimum diem claufit, ut in fubfequentibus apparebit.[w] fol. 43. b.

Obiit dompnus Gillebertus abbas de Holmcoltran apud Cantuariam, dum rediret de capitulo generali, cui fucceffit dompnus Johannes abbas de Iugo Dei, et de Iugo Dei paftoralem curam fufcepit Nicholaus ejufdem domus prior.

Anno Domini M°.CC°.XXX°.VIIJ°. obiit magifter Hugo de Potter[x] archidiaconus Glafguienfis, poft cujus obitum divifus eft archidiaconatus; magifter enim Mathæus de Habirden dictus eft archidiaconus de Glafgv, et magifter Petrus de Alingtun[y] vocatus eft archidiaconus de Theuidal.

Obiit Willelmus abbas de Dunfermlin, cui fucceffit Gaufridus prior ejufdem domus.

Domina Johanna[yy] regina Scocie circa Lundonias gravi infirmitate detenta, perceptis ecclefiafticis facramentis, abfque liberis iiij[to]. nonas Marcii [Mar. 4] inter manus fratrum, H. fcilicet regis Anglie et R.[z] ducis

[s] The name is erased from the MS., but it was "Maunsel." [t] Richard Poore died 15th April, 1237. Easter-day fell upon the 19th of the same month. See *M. Paris*, p. 300. [u] See the treaty between them, in the *Fœdera*, i. 233; also *M. Paris*, p. 305. [w] See *Fordun*, ii. 65. [ww] *Dugdale Monast.* v. 593. [x] *Fordun*, ii. 65, has "Potton," and the MS. of the same chronicle, Harl. 712, fol. 165, reads "Pochton;" the name in the manuscript of the present chronicle stands thus, "Pott'." [y] Halingtona. *Fordun*, ii. 65. [yy] Concerning her death, see also *M. Paris*, p. 316. [z] Richard Plantagenet, younger son of king John, was created earl of Cornwall, 30th May, 1226.

Cornubie, diem claufit extremum, cujus corpus prædicti fratres cum magno merore et honore fepelierunt in ecclefia fanctarum monialium de Tharent.[zz]

Obiit Willelmus Maleuicinus[yy] epifcopus fancti Andree, et ad epifcopatum electus eft Dauid de Bernam.†

Obiit abbas de Claraualle, et Johannes abbas Ciftercii paftoralem curam reliquit, facta in ordine non parva diffenfione.

Obiit Petrus epifcopus Wintonie.

Hoc anno oritur bellum lamentabile inter dominum Gregorium papam et Fredericum[a] imperatorem, dictum puerum de Apulia; inter quos fancta ecclefia procellas inauditas fertur noftris temporibus pertuliffe.

Hic primo auditur in terra noftra, quod nefandus exercitus Tartareorum multas terras vaftavit, quod utrum verum fit, in fubfequentibus apparebit.

Anno Domini M.CC.XXXIX. obiit Gillebertus epifcopus de Haberden, cui fucceffit dompnus Radulphus de Lamleẏ, abbas de Haberbrothoc.[b]

Dompnus Rogerus abbas Rieuallis[aa] fuo ceffit officio, et dompnus Leonius abbas de Dundraẏnan, et monachus de Melros, fucceffit.‡

Nobiliffimus rex Scotie Alexander duxit uxorem dominam Mariam,[c] filiam nobilis viri Ingeranni de Cevchi, idus Maij [Maij 15] n die fancte pentecoftes apud Rokefburc. . . . .[d]

Et dompnus Herbertus officium, quod indifcrete reliquerat, per præceptum Othonis legati domini papæ coactus eft fufcipere.

Natus eft Eduuardus primogenitus regis Anglie pridie kalendas Junij[dd] [Maij 31].

Electus eft dompnus Ricardus, prior de Melros, ad regimen domus de Dundraẏnan.

[zz] She had been a patroness to this establishment, *M. Paris*, p. 316; see also under the year 1237. [yy] *Wyntown*, i. 372. † Between William Malvicine and David de Bernham, *Wyntown*, i. 372, notices the postulation of Geoffrey, bishop of Dunkeld, who was set aside by the Pope. (39) [a] Much concerning the disputes of the emperor Frederick II. with the papal see occurs in the subsequent pages of the chronicle. [aa] In the margin, "abbas Rieuallensis xij." [b] This sentence appears to be unfinished in the original. ‡ "Ricardus prior de Melros," inserted in the margin. [c] Mary, daughter of Ingelram or Engueran de Couci, surnamed the Great, by Mary, daughter of John, lord de Montmirel; after the death of Alexander she married John de Brienne, grand-butler of France. *L'Art*, xii. 251, 8vo.; also *M. Paris*, p. 328. [d] A considerable erasure in the original manuscript. [dd] *M. Paris* says upon the night of the 16th June; p. 330.

Intravit Ottho,[e] diaconus cardinalis ad titulum fancti Nicholaỳ in carcere Tulliano, et apoftolice fedis legatus, Scotiam, circa feftum fancti Mathæi apoftoli et ewangelifte [Sep. 21]; et in vigilia fancti Dionifii [Oct. 8] apud Melros coram eo fupradictus H.[f] iterum in abbatem de Calcou eligitur. Nam prædeceffor ejus, vir vita et moribus laudabilis, Herbertus,[g] plenus dierum gratis curam reliquit paftoralem. Celebravit idem Hotho concilium fuum apud Edinburc, in craftino fancti Luce ewangelifti [Oct. 19], et poft follempnitatem omnium fanctorum [Nov. 1] a Scotia difceffit. fol. 44.

Item, dompnus Henricus abbas de Gedewrȝe, vir grandevus, ob imbecillitatem corporis paftorali cure valedixit, cui fucceffit dompnus Philippus ejufdem domus canonicus.

Eodem anno levata funt offa venerabilis Ade epifcopi Cathenefye a loco ubi poft martỳrium fepulta erant, et ad fedem epifcopalem delata ibique honorifice fepulta; in quorum levatione, ut fertur, facta funt miracula non pauca.

Anno Domini M.CC.XL. obiit venerabilis Leonius abbas Riewalis,[ff] vj. idus Januarii [Jan. 8], cui poft pafcha [Apr. 15] fucceffit dompnus Adam de Tilletai, abbas . . . .

Eodem anno, in die fancti Vincentii [Jan. 22], confecratur dominus Dauid de Bernam[h] in fede fua a domino Willelmo epifcopo de Glafcu.

Dompnus Walterus abbas de Driburc ceffit officio fuo, et dompnus Johannes ejufdem domus canonicus ei fucceffit.

Obiit L.[i] rex Wallie, cui fucceffit Dauid filius ejus.

Obiit Johannes de Normanuill'.

Item, dompnus Alexander abbas de Cupro paftoralem curam reliquit, et dompnus Gillebertus ejufdem domus monachus ei fucceffit.

Item, obiit Jocelinus[k] epifcopus Batonienfis.

[e] Odo le Blanc d'Alerain. See *Fordun*, ii. 66. [f] Namely, Herbert Maunsel, who had resigned his charge in 1236; in the manuscript is the marginal note "abbas de Kalcou x." [ff] In the margin, "abbas Rieuallensis xiiij." [g] Hugo? see above, under the year 1236. [h] This sentence, for the first time printed entire, corrects the error into which *Keith* had fallen regarding this bishop; and, taken in conjunction with what is afterwards stated in the year 1253, is a proof of the accuracy of *Fordun*, whom Keith cites, p. 17. See also *Fordun*, ii. 68. [i] Lewlin, or Lewellin. See *Rot. Pat.* 25 Hen. III.; and also *M. Paris*, p. 355. [k] Josceline, bishop of Bath, is generally supposed to have survived till 19th November, 1242.

Item, obiit ....[1] episcopus Norwicensis, cui successit dominus Willelmus de Raleya.

Item, obiit magister Robertus de Bigham,[m] episcopus Salisbiriensis.

Item, obiit magister Edmundus[n] archiepiscopus Cantuariensis, successit Bonefacius.

Item, obiit Alexander[o] episcopus Cestrensis, cui successit dominus Hugo de Patishil.

Item, dominus papa Gregorius ex omni regno Christiane fidei quibusdam episcopis mandavit ut personaliter Romam venirent, et suam præsenciam sibi in proximo pascha [Mar. 31, 1241] exhiberunt. Vocati sunt autem de Scocia nominatim dominus Glasguensis,[p] et dominus Dauid de Sancto Andrea, qui in adventu Domini [Dec. 2] iter arripientes egressi sunt de terra sua, relinquentes multos in egressu suo dolentes.

Obiit dompnus Galfridus abbas de Dunfermelin, et dompnus Robertus† ejusdem domus monachus ei successit.

Eodem anno levata sunt ossa abbatum de Melros que jacebant in introitu capituli, et in orientali parte ejusdem capituli decencius sunt tumulata; præter ossa venerabilis patris nostri Walleui, cujus sepulcrum apertum fuit et corpus ejus incineratum inventum, ex quo qui affuerunt ex minutis ossibus secum asportaverunt, et reliqua in pace dimiserunt. Aderat ibi præsens miles bone oppinionis, dictus Gilellmus filius comitis,[q] nepos domini regis; hic dentem precibus obtinuit, per quem, ut ipse postea retulit, infirmi multa secuti[r] sunt beneficia.

fol. 44. b. Anno Domini M.CC.XLJ. crebra miracula facta narrantur ad sepulchrum beati Edmundi[s] Cantuarie archiepiscopi.

Obiit Walterus filius Alani[t] junioris.

[1] A blank is left for the name, but Ralph, the predecessor of William de Raleigh, died in 1237. See *M. Paris*, p. 348. [m] Robert de Bingham died 2d November, 1246. [n] Edmund died 16th November, 1242, and was succeeded by Boniface of Savoy. *M. Paris*, p. 368. [o] By these bishops of Chester we are to understand Alexander de Stavenby, who died 26th December, 1238, and Hugh de Pateshull, who died 7th December, 1241, and were bishops of Litchfield and Coventry. *M. Paris*, p. 353, 360. [p] William de Bondington, bishop of Glasgow. † Robertus de Keldeleth. *Fordun*, ii. 68. [q] It is probable that this was William, second son of Patrick, fifth earl of Dunbar; his mother was Ada, one of the natural daughters of William. See under the year 1184. [r] Assecuti? [s] Edmund de Abingdon, archbishop of Canterbury, was canonized by Pope Innocent the Second. *Knyghton*, col. 2435; the miracles are mentioned by *M. Paris*, p. 375. [t] *Douglas* states that Walter, son of Alan, died in 1246; but the authority of the text seems to have been overlooked. *Peerage*, i. 44; see also *Fordun*, ii. 68.

Ecclefia Dunelmenfis, diu paftore viduata, tandem fufcepit magiftrum Nicholaum de Farneham[u] in epifcopum, virum grandevum et regis medicum, qui de medico corporum factus eft medicus animarum.

Obiit Gilelmus comes de Albamarle.[w]

Item, obiit Gillebertus marefcallus Anglie,[x] non relicto femine.

Item, dompnus Willelmus epifcopus Glafguenfis et dompnus Dauid epifcopus fancti Andree repatriaverunt cum epifcopis Francie et Anglie, facta prius appellatione contra legatos qui eorum ductores fuere; afferebant enim fe fine mortis periculo ad apoftolicam fedem pervenire non poffe. Illis ergo repatriantibus legati eorum cum multis aliis viris magnifque religiofis iter per mare arripuerunt. Et quia longum eft cuncta narrare, dignum duxi hic inferere litteras[y] quas dompnus Ciftercienfis abbati de Sauiniaco mifit de imperiali carcere.

"Venerabili patri Sauiniaci, de Ciftercio, de Claraualle, et de Pietate Dei, abbates, falutem. Noveritis quod nos de evadendo falubriter cogitantes, miferabiliter incidere cepimus inter manus galeatarum imperatoris, qui nos rebus omnibus abfque mifericordia fpoliantes, nudos et difcalciatos poft multas tribulationes marinas, quas per feptimane circulum fuftinuimus, ad civitatem Pifanorum, cum viginti dena galea quas a Jamnenfibus* extorferunt, cum tripudio reduxerunt. Modo eciam nutu imperatorie majeftatis, permanentibus fociis noftris aput Pifam monachis et converfis in carcere, qui omnes per Dei gratiam falvi facti funt præter notarium domini, Ciftertii qui nobis videntibus et fuccurrere non valentibus, fubmerfus eft in mari, nos in caftro fancte Minacis, quod dicitur Camera Imperatoris, carceris incommodo mancipamur. Nobifcum vero in eadem dampnatione funt dominus Prænenftenfis et dompnus Gregorius legati, qui funt in vinculis. Burdegalenfis et Mithanenfis archiepifcopi, Cartomogenfis, Agathenenfis, Nouiomenfis, Tridiomenfis, Hyftoenfis, Papienfis epifcopi; Cluniacenfis et Fugiacenfis abbates; prepofiti et archiprefbyteri, et alii magni viri de diverfis terrarum partibus, qui omnes vinculis tenentur

[u] Nicholas de Farnham was elected 2d January, 1240-1. See concerning him *M. Paris*, p. 372.
[w] William de Fortibus, seventh earl of Albemarle, died upon Good-Friday, 1241, on his way to the Holy Land. *Dugd. Baron.* i. 64.
[x] He died upon the 27th June, 1241. *Dugd. Baron.* i. 606.
[y] Concerning the subject of this letter, see *L'Art*, vii. 343, 8vo., and *M. Paris*, p. 380.
* Januensibus?

ferreis, quod et nobis omnibus ſine aliqua perſonarum acceptione, fieri ſine dubio in proximo certi ſumus. Unde quoniam de evaſione vel reverſione noſtra niehil vobis mandare certum poſſumus, magis de mora præſumentes quam de ejus contrario, rogamus vos quatenus equitaturas, converſos et totam familiam noſtram abſque dilatione, ſi poterit fieri, cum ſecuro conductu ad domos unde ſunt, faciatis reduci, ſtatum noſtrum nunciantes noſtris de plano conventibus, ut tanto ferventiores exiſtant circa ordinis obſervantiam, quanto nos in majoris neceſſitatis articulo no-
fol. 45. verint conſtitutos. Vos vero pro nobis fieri ſpeciales orationes procurare dignemini, ut præſentes anguſtias cum futuris omnibus incommodis in omni manſuetudine et patientia tolleremus. Speramus quidem quod tota præſens adverſitas nobis in proſperitatem commutabitur, et quicquid patimur amaritudinis, in dulcedinem convertetur. Vos igitur quem[z] Dominus de tanta procellarum voragine, ſicut videtur, eripuit, ſollicitudinem geratis et diligenciam, qualiter ordinis obſervetur integritas. Dompnus legatus Anglie et archiepiſcopus Rothomagenſis, qui primo remanſerunt aput[zz] Piſam, nunc de novo ad alios prælatos ſunt tranſlati de præcepto imperatoris. Biſuntinus archiepiſcopus ſubmerſus eſt in mari; abbas Fiſcanenſis, qui erat in galea cum domino Biſuntino, captus eſt vivus; et omnes prælati Hiſpanie evaſerunt. Ita quod dominus imperator non habet in carcere ſuo, exceptis tribus legatis, niſi tres archiepiſcopos et ſex epiſcopos; de abbatibus vero et procuratoribus ad præſens non loquimur."

Walenſes, qui et reliquie Britonum, qui a diebus Bruti qui primus eorum princeps erat, principem ſuper ſe de gente ſua habuerunt, ſub quo et per quem ſuas cauſas terminabant, modo coguntur uſque Londonias properare, ibique ad arbitrium Anglorum eas determinare.[a] Unde conſtat quod ſecundum propheciam Merlini, rubeus draco, id eſt, Britones, languet in extremitate ſtagni, ſcilicet inſule, oppreſſus ab albo dracone, per quem Angli deſignantur.

Obiit Chriſtiana Corbet, uxor Guilelmi filii comitis,[b] et in capitulo de Melros ſepelitur.

[z] Quos? [zz] Apud. (40) [a] See *Fœdera*, i. 240, 241. [b] See the last note [q].

Obiit Gregorious[c] papa xj°. kalendas Septembris [Oct. 22], cui fucceffit Celeftinus circa feftum omnium fanctorum [Nov. 1], qui fedit per xv[cim]. dies, et fic diem claufit extremum; poft cujus obitum papalis fedes remanfit vacua, pace ecclefie turbata.

Eodem anno natus eft primogenitus domini Alexandri regis Scocie apud Rokefburch, in die tranflationis fancti Cuthberti, pridie nonas Septembris [Sep. 4], feria iiij[a]. dictufque eft Alexander;[cc] natus eft autem anno etatis patris fui xliiij°. incipiente, tunc regni fui xxvij°. pene finito.

Johannes de Machefwel[ccc] apud Melros fepelitur.

Epifcopus Willelmus Ergadienfis in mare fubmergitur.

Anno Domini M.CC.XLIJ. obiit magifter Petrus de Alintone, archdiaconus de Teuidal, et magifter Reginaldus de Irewin ei fucceffit.

Obiit magifter Rogerus, cognomento Niger, epifcopus Londonie.

Obiit dompnus Hugo de Patefil epifcopus Ciftrie, five de Couentre, vel de Licheffield. fol. 45. b.

H[enricus] rex Anglie tranffretavit,[d] ut adquireret terras fuas tranfmarinas.

Obiit Johannes Cumin, comes de Anegus, in FranciA.

Pro dolor! Patricius de Athedle,[e] filius Thome de Galwedia et comitis de Adthedle, juvenis egregius et quantum ad humanam oppinionem omni curiali fapientia et facefcia imbutus, apud Hadingtone in hofpitio fuo, de nocte poftquam fe fopori dediffet, per confilium quorumdam malignancium nequiter perimitur, cum duobus fociis fuis. Et ut tantum facinus lateret, domus in qua jacuerunt comburitur, ut qui intus erant, non occifi

[c] Gregory IX. died 21st August 1241, and was succeeded by Celestin IV., who died on the 17th or 18th November of the same year. [cc] *Wyntown* places this event in 1242, vol. i. p. 374. However, for the credit of our chronicle, it is fortunate that we can prove that the birth of Alexander happened in 1241; for the feast of the translation of St Cuthbert, or the 4th of September, fell upon a Wednesday in 1241, but not in 1242. Alexander II. was born on the 24th of August 1198, consequently had commenced his forty-fourth year eleven days before the birth of his son, and the twenty-seventh year of his reign would finish on the 3d of December 1241. I have entered thus minutely into an examination of the accuracy of the date, since it is a point upon which hangs the chief value of every chronicle. [ccc] Perhaps the John de Maccuswell who was sheriff of Roxburgh, in 1225. See the Appendix to *Hamilton's Lanark*, 164, 165, 184.

[d] Henry was at Portsmouth, on his way to Gascony, upon the 5th of May. *Fœdera*, i. 244.

[e] See *Lord Hailes' Annals*, i. 157; *Wyntown*, i. 375; *Fordun*, ii. 72. Upon this passage, *Macpherson* has the following manuscript note, "filius duorum patrum? supple *nepos*, scilicit, comitis de Athedle; vel *comitis* est generis fœminei! It rather seems probable that the word '*filiæ*' has been omitted between the words '*et*' and '*comitis*.'" [ee] *M. Paris*, p. 397.

ſed ab igne accidentaliter incenſo viderentur eſſe extincti! Sed qui revelat abſcondita, quod peſſimi fecerant in abſcondito, patefecit in publico; ut ſubſequens declarabit narratio. Poſt cujus tamen obitum, Dauid de Haſtinges accepit ejus comitatum provenientem ſibi ex parte uxoris ſue, que erat matertera juvenis occiſi.

Willelmus de Sumeruille apud Melros ſepelitur.

Obiit dominus Galterus Olifard, juſticiarius Laudonie, et in capitulo de Melros ſepelitur honorifice.

Obiit dompnus Andreas epiſcopus Morauie.

Tonitrua mugierunt xvj. kalendas Januarii [Dec. 16].

Anno Domini M.CC.XLIIJ. Johannes Biſeth cum Waltero avunculo ſuo et ceteris complicibus ſuis exlegatur, quia fama aſſerebat prædictum Johannem, cum conſilio prædicti Willelmi, Patricium de Athedle morti tradidiſſe.

Magiſter A. de Baggatte apud Melros ſepelitur.

Dominus Gillebertus de Humframwille accepit comitiſſam de Anegus in uxorem.[f]

Omnes prelati qui imperiali carcere erant mancipati, libere abire ſunt permiſſi, qui Romam venientes præſentiam ſuam cardinalibus exhibuerunt; qui mox ex eorum præſentia exhilarati Anagnie acceſſerunt, tunc dominum Sýnebaldum preſbyterum cardinalem ad titulum ſancti Martini in montibus, in craſtino nativitatis ſancti Johannis baptiſte [Jun. 25] in papam elegerunt, qui dominica infra octavas apoſtolorum Petri et Pavli [Jun. 28] conſecratur, et Innocentius iiij. nominatur.

Dompnus Willelmus abbas Clarewallenſis viam univerſe carnis ingreditur, dum cum domino Willelmo abbate Ciſtercii de curia revertitur. Nam de Pietate Dei abbas, depoſito abbatis officio, ibi a domino papa
fol. 46. retinetur, et cardinalis efficitur.

Dompnus Rogerus Auenel[g] apud Melros, juxta patrem ſuum, ſepelitur.

Dompnus Michael, abbas de Glenluis, apud Walcheles in die ſancti Michaelis [Sep. 29] ſepelitur; ſimiliter dompnus Gillebertus, abbas de Cupro, apud ſanctum Remigium, vj°. idus Octobris [Oct. 12], dum re-

[f] *Dugd. Baron.* i. 505.

[g] *L'Art,* vii. 343; iii. 363, 8vo.

deunt de capitulo generali. Ad regimen domus de Cupro præficitur dompnus Willelmus de Binin, prior de Neubotle, in adventu Domini.

Anno Domini M.CC.XLIIIJ. dominus Willelmus abbas Ciftercienfis abbatizare recufavit, cui fucceffit dominus . . . .[hh] abbas de Firmitate.

Item, Alanus Mufarde Rieuallis, abbas de Glenlus conftituitur.

Eodem anno dominus Innocentius papa terram domini regis Francie intravit, et apud Lugdunum perendinavit;[i] ubi in die fanc̄te Trinitatis [Maij 29], Otonem quondam legatum Anglie et Scotie in epifcopum Portuenfem confecravit. Nam de Pietate Dei quondam abbatem Johannem, cardinalem prefbyterum ad titulum fancti Laurentii in Lucio antefecit.

Ipfo anno nefandiffimus proditor Walterus Bifet, cum complicibus fuis, non deftitit tamdiu in auribus H[enrici] regis Anglie venenum diffenfionis infundere, quoufque adunato exercitu fuo ufque ad Novum caftrum fecit contra dominum A[lexandrum] regem Scocie venire; cui cum innumera multitudine ufque Pontelant occurrit rex Scocie, fed ad inftantiam præcipue archiepifcopi Eboraci, necnon et aliorum magnatorum, pax reformata eft in vigilia affumtionis [Aug. 24]; qua propter rex Scocie repatriavit, et rex Anglie adverfus Walliam ire difpofuit; rebellabant enim Valenfes, jugum Anglorum fuftinere non valentes. Nec prætereundum quod rex [An]glie ibidem in gratia miraculorum regem Scocie, ut audivimus, a pluribus voluit exaltare.

Hoc anno deftructa eft terra Ierofolimorum, et hee littere que venerunt domino pape.

"Sanctissimo patri et domino Innocencio, Dei gratia, fancte Romane fedis fummo pontifici, Robertus eadem gratia fancte Ierofolimis ecclefie patriarcha, apoftolice fedis legatus, regina Cypri et Bauilla regni Ierofolimitani, Tirenenfis archiepifcopus, R. Acconenfis, G. Sidonenfis, R. Lidenenfis epifcopi; frater Hermannus Petragoricenfis, magifter milicie Templi, frater Willelmus magifter domus Hofpitalis fancti Johannis, et præceptor domus fancte Marie Teutonicorum, Odo de Monte Beligardo, dominus Tyberiadenfis et conftabularius regni Ierofolimitani, Philippus de Monte forti, dominus Teronenfis, pedum ofcula beatorum cum fub- fol. 46. b.

jectione perhenni. Super ſtatu miſerabili terre ſancte et ejus afflictionibus, que noviter acciderunt de ſubito et inopinato Coroſminorum adventu, quod vobis per noſtrum patriarcham fuerit intimatum, a memoria ſanctitatis veſtre non credimus excidiſſe. Cum autem ad preſens major ſit neceſſitas nunciandi, eo quod culpis noſtris exigentibus multiplicaverit in Terra ſancta Dominus his temporibus flagella, veſtris auribus, pater ſanctiſſime, qui in ſpecula Domini eſtis conſtituti ſuper alios præeminentes, eccleſiarum ſollicitudinem cotidiana inſtantia ſuſtinentes, in cujus humeris archa Domini ſuſtentatur, eccleſie Ieroſolimitane ſuſpiria, et excidium populi Chriſtiani, et periculum Terre ſancte, communiter intimare cogimur. Veſtram itaque ſanctitatem nolumus ignorare, quod ſupradicti Coroſmini, quorum crudelitas beſtialem feritatem excedit, partem magnam Ieroſolimitane provincie, videlicet a Nirone militum quod viij^to^. miliariis diſtat a Ieruſalem, uſque ad partes Aſcalone et Gazaie, in adventu ſui primordii occuparunt, et detinent occupatam. Ad quorum adventum timor et tremor inopinabiliter in mentibus Chriſtiani populi ſupervenit, eo quod in ipſos omni crudelitatis genere deſeviant, eorum ſanguinem ſicientes, qui cum a terris natalibus per Tartarorum potentiam ſint expulſi, non habentes alibi manſionem, in prædicta terra ad ſoldani Babylonie imperium acceſſerunt, qui eis terram quam inhabitant Chriſtiani, dicitur contuliſſe. Nec venerunt tantum ut terram deſtruant et recedant, ſed eam cum uxoribus et familiis, quaſi propriam, inhabitant; credentes ſibi manſiones et domicilia perpetuo vendicare, niſi virtus Altiſſimi ipſis obſtiterit, et ſedes apoſtolica manum contra illos porrexerit adjutricem. Soldanus enim prædictus, caput ſacrilegii, eos protegit et defendit, et in ſtipendiis et exenniis magnificis ſervit eis, credens per eos ſibi regnum Damaſcenum et populum Chriſtianum ſubjugare, quamvis ſoldanus idem Babiloniam non exeat, nec illi terram Babilonie ſint intrare permiſſi, quia de prædictis dubitant, propter poteneiam et infidelitatem ipſorum.

Licet autem Coroſminorum afflictio ſufficere potuiſſet,* que mentes omnium affecerat ultra modum, dolor alius ſupervenit Tartarorum adventu, quorum exercitus ineſtimabilis totam orientalem plagam terruit et

* The word "posset" is expuncted in the MS.

concuſſit. Tranſeuntes enim aquas frigidas, uſque ad pontem ferreum prope Antiochiam pervenerunt, quaſi locuſte in turba innumerabili univerſa vaſtantes. Verum de divina proceſſit clementia quod ſoldani Damaſci et Halapie et Camelle, non ſine multa effuſione pecunie, uſque ad certum tempus ſedus inire cum illis, et ſic ad partes remotiores, unde venerant, ſunt reverſi; in quorum receſſu noſtra utrumque et populi Chriſtiani anxietas conquievit. Nos tamen circa Coroſminorum inſtantem gladium tota ſollicitudine cogitantes, ad eorum expulſionem non ceſſavimus, nec ceſſamus, totis conatibus laborare, illuſtres regem Cipri et principem Antiochie ad Terre ſancte ſubſidium hortantes attente; ſed a rege predicto nullum potuimus habere ſuccurſum, idem vero princeps Tartarorum regreſſum metuens, ſe multipliciter excuſavit.

Cumque in Terra ſancta non ſint milites aut pedites peregrini, niſi pauciſſimi, quibus omnibus computatis vix poſſit ad centenarium numerum computari; milites etiam terre ſunt hinc inde diſperſi prope caſtra muniente, qui non valent de facili congregari, eo quod non poſſunt caſtra relinquere immunita; commune terre conſilium diſſuaſit multipliciter, ſine majori ſubſidio illos nequiſſimos invadere, ſeu pugnare cum illis. Non enim tutum erat contra turbam tam maximam et potentem cum paucis pugnare; maxime cum paulo poſt primum ingreſſum illorum alia multitudo gentis ejuſdem advenerit adjuncta cum illis, qui non erant, ut dicitur, prioribus pauciores; etiam ſicut pro certo refertur, ipſi ſunt, preter alios communes homines, uxores eorum et familias, ultra xij. milia equitum expeditorum ad arma. Fuit itaque communi deliberatione proviſum, ſoldanos Damaſci et Camelle in Chriſtianorum ſubſidium advocare, qui ſunt cum Chriſtianis treuge et federe copulati, et contra Coroſminos habent inimicitias capitales. Dicti vero Soldani ſepius requiſiti, ſe promiſerunt cum totis viribus ad Chriſtianorum ſubſidium acceſſuros; quorum de die in die expectatus adventus fuit ultra omnium opinionem protelatus, ſine quorum viribus periculoſum erat Chriſtianitati cum illis ſubire certamen. Interim vero populus Ieruſalem inhabitans, hoſtibus hinc inde vallatus, quos intus fames, foris gladius perurgebat, terroribus et periculis plurimis anguſtabatur; ad cujus ſuccurſum credebamus de die in diem exercitum congregare. At perfidi Coroſmini cum magna

multitudine Ierufalem invadentes, intraverunt civitatem eandem die lune, undecimo menfis Julij. Chriftiani vero qui ibi aderant ad domos hofpitales et Ierufalem ecclefie, que funt contigue, recurfum habentes, et fe munitionibus ligneis et propugnaculis lapideis defendentes, illa die, annuente mifericordia Jefu Chrifti, de fepedictis nequiffimis victoriam habuerunt, plures perimentes ex ipfis. Illi tamen cum non poffent fuum propofitum adimplere, cum confufione exinde difcedentes, ecclefiam fancti Iacobi Armenorum fitam in civitate eadem per violentiam ceperunt et inconfultam, et plures inventos in eadem ecclefia Armenos, prefbyteros et clericos et laicos, in ore gladii mactaverunt, decapitantes caftellanum imperialem, et præceptorem Hofpitalis fancti Johannis,[a] qui ad pugnam contra eos viriliter exierunt. Illa tamen die de civitate repulfi, ad habitacula, que prope civitatem fecerant, funt reverfi. Prefati vero Ierofolimite quos m[u]lta anguftia perurgebat, a nobis fuccurfum inftantiffime requirebant, ad nos et ad alios Chriftianos litteras et nuncios fepiffime tranfmittentes; fed cum non poffet aliquatenus eis fubveniri de fuccurfu petito, eo quod hoftibus undique loca proxima circumdantibus, nifi per Corofminorum exercitum ad civitatem non patebat acceffus, compaffione multiplici compatientes eifdem et in eorum afflictionibus cor noftrum amaritudine replebatur. Verum circa eorum fubfidium totis affectibus intendentes, deliberatione communi fufcepimus, ut ad Vaffarum foldanum, de contractu, qui de novo cum Chriftianis quibufdam treugam inierat, mitteretur; ut ejus auxilio præfatus populus ufque ad terram Chriftianorum fecuritatem fufciperent et conductum. Mifimus itaque cum litteris noftris ad foldanum eundem folempnes nuncios, quibus dedimus in mandatis, ut audita refponfione, cum ejus conductu fratrem Simonem de ordine Prædicatorum in Ierufalem accederet, confortans populum Chriftianum, et ut eifdem denuncians foldani refponfum confideraret ftatum terre et populi, et nobis omnia denunciaret. Itaque nunciis prædictis præfatum foldanum contracti adeuntibus, et pro conducto prædicto diligenter inftantibus circa ipfum, refpondit prædictus foldanus Ierofolimis conductum fe libenti animo præftaturum, hoc tamen facere

(41) [a] Peter de Villebride. *L'Art*, v. 312, 8vo.

non poterat sine Corosminorum assensu; sed firmiter promittebat ad Corosminos sollempnes nuncios se missurum, quos precibus et exenniis induceret, ut tradebat, ut indempnitate præstita ad ejusdem soldani conductum, fol. 47. b.
populum ipsum tute permitteret in terram Christianorum abire. Ac idem frater Simon, relictis aliis nunciis cum eodem soldano, in Ierusalem conductu soldani ipsius juxta mandatum nostrum ascendit; qui toto populo congregato, et ipsi prædicans verbum Dei, confortans multipliciter et exhortans et remissionem eis tribuens, sicut a nobis patriarcha susceperat in mandatis, responsionem ipsis retulit quam susceperat in aliis nunciis a soldano. Populus autem Ierusalem consilio communicato respondit, quod potius in civitate fame et peste mori volebant, quam se crudelissimis gentibus credere, vel manibus committere soldani, de cujus infidelitate certi erant et nullatenus dubitabant, sed volebant omnino in civitate permanere, expectando misericordiam Jesu Christi et succursum. Ceterum frater Simon, perquisito statu terre, intelligens quod victum habebant et quod ad vj. ebdomadas sufficere posset, audita responsione eorum, firmiter inhibuit universis ne de civitate sine conductu communi quisquam latenter exiret, sed sperantes in Altissimi misericordia se viriliter defenderent, Christianorum exercitum expectantes; qui tandem de civitate recedens per soldanum rediit memoratum, ejus conductu ad nos prædicta nunciaturus accessit. Post cujus reditum tertia die hora ix[a]. pro certo suscepimus, quod, aliis inconsultis et nesciis, nocturno tempore magna pars hominum armatorum de civitate recedens, apud Iopen infeliciter pervenerunt; de quorum furtivo discessu dolentes non modicum et commoti, eo quod ceterum populum Ierosolimitanum in divisionem posuerit et rupturam; paulo post rumores de sepedicto Ierosolimitano populo sinistros suscepimus et lacrimabiles. Ipsi enim, Corosminorum iteratum timentes adventum, ultra vj. millia hominum, nonnullis in civitate relictis qui recedere de civitate noluerunt, de communi consilio, tam clerici quam viri religiosi et utriusque sexus laici, die Martis in vigilia sancti Bartholomæi [Aug. 23] circa vespertinam horam, sunt civitatem egressi, ad terram Christianorum iter capientes per loca montana, confisi de treugis quas cum Sarracenis de montanis habebant, sperantes per illam viam Corosminorum periculum evitare, et dum Scillam evitare crederent inciderunt

miferabiliter in Caribdim. Nam præfati Sarraceni perfidi de montanis egreffi, ipfos fubito invadentes et per totam noctem impugnantes eofdem, plus duo mille, ut fertur, occiderunt ex ipfis, effundentes fanguinem innocentem tanquam aquam in circuitu Ierufalem, proh dolor! et non erat qui fepeliret. Pueros et puellas captivas duxerunt, fenibus non parcentes, et quos ex præfato populo occidere noluerunt, miferabiliter captivabant, exponentes eos venales ceteris Sarracenis. Quin etiam dum illorum Saracenorum manus ex illo populo aliqui evaferunt in Rameffem planiciem defcendentes, ipfis mortem fugientibus mors et gladius fupervenit. Nam Corofmini hoftiliter irruentes, ipfos crudeliter occiderunt, et facta eft ftrages inter mortuos et captivos quod ex toto populo vix evafere ccc[ti]., catervatim in Iopen venientes vulnerati et femivivi relicti. Cum itaque fanguis innoxius de terra clamet ad Dominum, in confpectu veftre beatitudinis, in compaffionem et mifericordiam clamor ejus præfentetur! Adimpletum eft igitur fuper Ierufalem vaticinium Ieremie, "Facti funt inimici ejus in capite ejus, dies fefti ejus in luctum, fabbata ejus in obprobrium funt conversa."

Dolentes referimus etiam, quod cum poft tantum excidium Ierufalem civitas quafi fola federet majori parte populi deftituta, perfidi Corofmini in ipfam, nemine refiftente, intraverunt; ecclefiam fepulcri Dominici, et populum Chriftianum qui ad ipfam confugerant ibi pro Chrifti nomine martirium recepturi, in qua Dominus nofter Jefus Chriftus infra crucis patibulum effudit fanguinem fuum preciofum pro falute generis humani, in ore gladii miferabiliter trucidarunt, pavimenta totius ecclefie fanguine martirum rubricantes. Quid plura? facerdotes in altaribus ipfius ecclefie celebrantes, cum facrofancta mifteria conficerent, manibus impiorum capitibus detruncati feipfos Deo patri in facrificium obtulerunt. O felix anima magiftri Petri de Montranda! Remenfis, et Sconenfis canonici,
fol. 48. crucem Domini bajulando fecutus eft eum. Cum enim in ecclefia fepulcri Domini celebrarent in loco proprio quo filius Dei Deo patri victima eft oblatus, feipfum ab impiis trucidatus obtulit hoftiam Jefu Chrifto. Hujus vero perfide gentis fordities et crudelitas infinita Sarracenos alios in nequitia fuperavit univerfos; qui cum Ierufalem fepius occupaffent, utcunque in veneratione fervabant; Grecos, Armenos, Jacobitas et alios

habitantes ibidem qui censebantur nomine Christiano, quamvis subditos servituti, dimittentes in pace in sepulcro et aliis locis venerabilibus Divina misteria celebrare et eadem custodire. Illi vero perfidissimi, non parcentes religioni, sexui, vel etati, loca sancta quantum in se est profanaverunt, nec in ipsa civitate dimiserunt aliquem Christianum. Ab ecclesia quidem sepulcri Dominici tectum plumbeum abstulerunt; quin eciam ad marmoreum tabulatum, quod hinc inde sepulcrum Dominicum circumdabat, manus sacrilegas extendentes ipsum funditus eruerunt, locum ipsum in quo sepultus est Dominus, quantum in se est, multipliciter deturpantes. Nec est in memoria aliquorum usque ad tempora illa Saracenorum aliquos tam nefaria commisisse. Et ascendentes ad Beelmitam ecclesiam, eam multis modis violasse dicuntur: loca etiam sacratissima, scilicet montem Sẏon, Templum Domini, et alia loca venerabilia civitatis Ierusalem turpissime tractantes. In urbe itaque magni decoris, que fuerat gaudium universe terre, in qua justitia habitabat, exigentibus peccatis populi Christiani, nunc habitant homicide. Sed et hostia et holocaustum deficit ab illa. Tulerunt enim juge sacrificium, dejecerunt locum sanctificacionis, incenderunt igne sanctuarium Dei, polluerunt locum tabernaculi nominis ejus, in contumeliam et obprobrium nominis Christiani.

Insuper noveritis, pater sancte, quod in tantam audaciam et superbiam ascenderunt, quod per totam terram predictam undique discurrentes, quorum manus nil mali indifferenter evitant; et neque in Tiberiadim et loca adjacentia, in predictis incendiis et homicidiis procedentes prope Accon ad vij. miliaria venerant in predam; terramque ultramarinam noveritis in necessitate plurima et periculo magno constitutam, scilicet quali a centum annis non recolitur extitisse. Ascendant igitur ad aures vicarii Jesu Christi, terre sancte gemitus dolorosi, ecclesie Ierusalem lamenta et obprobria exprobrancium fidei Christiane. Prodeat de ecclesia Romana gladius bisacutus ad vindicandum sanguinem innocentem, exeat de thesauris ipsius consolatio desolatis, intonet de faucibus ipsius verbum exhortationis ad reges et mundi principes universos, ut ad vindicandam injuriam Jesu Christi, per quem vivunt et regnant, et tocius Christianitatis obprobria non permissis illata de festinato succursu terre predicte subveniant sicut vestra sanctitas duxerit ordinandum. Actum apud Accon, anno Domini M.CC.XLIIIJ., in die sancti Matthæi" [Sep. 11].

. . . .[c]

"Viris religioſis in Chriſto Jo. et Andree ultra mare D. humilis arch'. Cireñ. etc. De flebilibus, miſerabilibus, terribilibus, horribilibus, et dampnoſis rumoribus ultra marinis, recurratis ad priorem Hoſpitalis ſancti Johannis, qui portat regi Chriſtianiſſimo Francorum litteras non atramento ſed ſanguine ſcriptas, ut fertur, non enim vidi ipſas ſed eos qui eas viderunt, dicentes rubeo conſcriptas. In ſumma dicitur quod magiſter Hoſpitalis et totus conventus preter xv, totus conventus Templi, totus conventus Hoſpitalis ſancte Marie Teutonicorum, perpaucis evadentibus, tota milicia ultramarina, magnus populus Chriſtianorum armatorum et cum illis Naſſarus ſoldanus Turci, et quidam alius ſoldanus captus a Coroſminis et hominibus ſoldani Babylonie, interfecti ſunt xvij°. die Octobris. Dicitur tamen quod comes Willelmus et dompnus Philippus capti ſunt. Dominus patriarcha, et conſtabularius evaſerunt. Ecce luctus et lamentatio!"

fol. 48, b. Anno m.cc.xlv. obiit dompnus Hugo abbas de ſancto Seruano, vir per omnia vite laudabilis et ſacre zelator religionis; cui ſucceſſit in paſtorali regimine monachus domus ejuſdem, Matheus nomine, v. idus Martii[d] [Mar. 11].

Anno eodem intravit Innocencius papa iiij. terram regis Francie, in adventu Domini [Dec. 3].

Anno eodem Chriſtianiſſimus et Deo dilectus Ludouicus, rex Francorum illuſtris, Dei cuncta regentis et diſponentis providentia, gravi arreptus eſt infirmitate in Pariſienſi civitate. Invaleſcente vero morbi gravamine, et motu vitali jam ceſſante, videbatur a circumſtantibus mortis debitum perſolviſſe. Cum jacuiſſet autem ſuper lectum doloris hujuſcemodi, nullo penitus in ipſo apparente ſigno vitali per triduum, repente ſtupentibus cunctis qui aderant, elevatis in celum oculis, clara voce benedixit nomen Dei omnipotentis! Deinde epiſcopo Pariſiacenſi accerſito, juſſit ut ſacroſancte crucis vexillum imponeret humero ſuo, profecturus nomen Jeſu

[c] A line has been here erased from the manuscript. [d] It is uncertain whether this date (placed in the manuscript on a line by itself, and unconnected with the entry which precedes or follows it) belongs to the event to which I have adjoined it. [e] St Louis left France for the Holy Land on Friday, 12th June 1248. *Henault*, p. 160.

Chrifti et crucis gloriam extollere, ubicunque fancta ecclefia fibi voluerit imperare. Epifcopus vero memoratus devocione qua decuit pii regis pia vota implevit, et rex protinus de infirmitate fua perfecte convaluit.

Sane eodem tempore Fredericus, imperator nefandiffimus, audito de præfati regis egritudine et crucis fignatione, fub fraudis, ut creditur, intencione, iftas litteras[ee] deftinavit.

"Fredericus, Dei gratia, Romanorum imperator, femper Auguftus, Ierufalem et Scicilie rex, Ludovico, Dei gratia illuftri regi Francorum, falutem et fincere dilectionis affectum. Pervenit ad audienciam noftram rumor infeftus, rumor amaritudinem nuncians, qui perfonam regiam, requirente carnis fragilitate, ingravefcentis egritudinis lapfum nuper edocuit incurriffe. Convertit tamen querelas noftras in gaudium, et puncturam doloris intrinfeci tranftulit in medelam, refumpte poftmodum fanitatis auditus, qua vos Divine potencie dextera que mifericorditer et medetur, quafi a mortis januis clementiffime liberavit. Idem profecto vifitacionis genus, ipfa rerum et temporis neceffitudine requirente, de profundo confiliorum Domini tam falubri quam neceffaria provifione creditur proveniffe, quatenus infidelium, pro dolor! recrudefcente nequicia, fidei noftre varia ftrage, fidelium dolorofo difpendio irrogato, Divino tractu commotus novus pugil infurgeret, et enormem injuriam Dei noftri vexillo crucis affumpto, que jam potiffimum fidei noftre reftat auxilium, athleta Dominicus fatageret vindicare. Hujus quippe caufati commoditas caufam infirmitatis prænunciam merito convertit in gaudium, cum ex eo incommodo præcedenti fequentis fructus commodum multiplex colligatur. Generalis primo, quod ex felici tranfitu regio ad patriam Domini, de gladiis hoftium viribus Gallicis eruendam, Saracenica pravitate deftructa fidei noftre detrimento confulitur, honor excolitur, in quo vos mirifica[f] . . . ."

"Ad Apoftolice dignitatis apicem, licet indigni, dignatione Divina affumti, omnium Chriftianorum curam vigili fedulaque follercia ac intime confiderationis oculo fingulorum difcernere merita, et provide deliberationis ftatera librare debemus, ut quos jufti vigor examinis dignos often- fol. 49.

[ee] This letter is not amongst the "*Epistoli Petri de Vineis.*" 8vo, 1740. [f] The manuscript here breaks off abruptly, four lines and a half being left vacant at the bottom of a page.

Fol. 49.

Ad Apostolice dignitatis apicem licet indigni dignatione diuina assumpti. Omnium christianorum curam ...ingiter sedula et sollerti ad... ... considerationis oculo singulorum discernere merita. et pro ...bationis statu libre debemus, ut iusti uigoris examinis dignos ostenderemus. ... fauoribus. et nos ante reos ... debitis deprimamus. Appendentes semper meritum et punitum

Fol. 53.

Anno m̃ lxx Rex malcolmus angliam usque deueland uastauit tunc clicon edgaro ... sororibus margarete et cristine ubi eas inuenit. Rege anglie fugientes in scociam ... apud Werenmũdã in reditu suo pacem suam donauit et margaretam postea sibi in matri...

Fol. 54.

Anno dñi. m̃. c̃c̃. xl. vi. Dompnus mathis cellerarius de mel-
ros in abbatem eligitur in crastino sanctorum tiburcii et ualiani.
et in die ascensionis a dño. Willo epo glasguensi sollempniter

Fol. 60.

uomam ut dicit papias distinctione tria elementarii. cronica dicitur
enarrationes temporum preteritorum. uel cronica secundum quedam alium
possunt dici testes temporis. dilucidationes ueritatis. memorie rectorum

Fol. 63 b.

gerendis atque prouidendis mire prudens et circumspectus. bellicosus ualde et ipse miles. ... quod
elegerunt eum barones ut preesset bello illorum atque consiliis. Erat autem oriundus de genere
francigenarum procerum potissimorum totius francie. A quibus ipse non degenerans similis eorum est

Fol. 74 b.

uolo. nec aliquid superest modo de ipso. nisi ut puniatur qui uolo, quod
manifeste factum fuisset. nisi opem deus piissimum eduuardum melius saluandum
do aduenisset. post dies quam paucos factum est ut ab aduuraldo doloso ini...

derit, congruis attollamus favoribus; quos autem reos, penis debitis deprimamus; appendentes ſemper meritum et premium equa lance; retribuendo cuique juxta qualitatem operis pene vel gratie quantitatem. Sane cum dira guerrarum commotio nonnullas profeſſionis Chriſtiane provincias diutius afflixiſſet; nos toto cupientes mentis affectu tranquillitatem et pacem eccleſie ſancte Dei, ac generaliter cuncto populo Chriſtiano, ad præcipuum principem ſecularem, hujus diſſenſionis et tribulationis auctorem a felicis recordationis Gregorio papa prædeceſſore noſtro, pro ſuis exceſſibus anathematis vinculo innodatum, ſpeciales nuncios magne auctoritatis viros, videlicet, venerabiles fratres P. Albanenſem tunc Rothomagenſem archiepiſcopum, Willelmum Sabinenſem tunc quondam Mutitenſem epiſcopum, ac dilectum filium noſtrum W. Baſilice duodecim apoſtolorum, preſbiterum cardinalem, tunc abbatem ſancti Facundi, qui ſalutem zelabantur ipſius, duximus deſtinandos. Facientes ſibi proponi per ipſos quod nos et fratres noſtri, quantum in nobis erat, pacem per omnia ſecum habere, necnon et cum omnibus hominibus optabamus, parati ſibi pacem et tranquillitatem dare, ac mundo etiam univerſo. Et quia prælatorum, clericorum, omniumque aliorum quos detinebat captivos, et omnium tam clericorum quam laicorum quos ceperat in galeis, reſtitutio poterat eſſe pacis quamplurimum inductiva, ut illos reſtitueret, cum hoc idem tam ipſe quam ſui nuncii antequam ad apoſtolatus vocati eſſemus officium, promiſiſſet, rogari et peti ab ipſo fecimus per eoſdem ac proponi. Inſuper quod iidem pro nobis erant parati audire et tractare pacem, ac etiam audire ſatiſfactionem quam facere vellet princeps de omnibus pro quibus erat vinculo excommunicationis aſtrictus, et offerri præterea, quod ſi eccleſia eum in aliquo leſiſſet contra debitum, quod non credebat, parata erat corrigere ac in ſtatum debitum reformare. Et ſi diceret ipſe, quod in nullo contra juſtitiam leſerat eccleſiam, vel quod nos eum contra juſtitiam leſiſſemus, parati eramus vocare reges, prælatos et principes, tam eccleſiaſticos quam ſeculares, ad aliquem locum tutum, ubi per ſe, vel per alios ſolempnes nuncios, convenirent; eratque parata eccleſia, de conſilio concilii, ſibi ſatiſfacere ſi eum leſiſſet in aliquo, ac revocare ſententiam ſi quam contra ipſum injuſte tuliſſet, et cum omni manſuetudine ac miſericordia, quantum cum Deo et honore ſuo fieri po-

terat, recipere de injuriis et offenſis ipſe eccleſie ſuiſque per eum irrogatis ſatiſſactionem ab ipſo; volebat etiam eccleſie omnes amicos ſuos ſibique adherentes in pace ponere plenaque ſecuritate gaudere, ut nunquam hac occaſione poſſet aliquod ſubire diſcrimen. Sed licet ſic apud eum pro pace paternis monitis et precum inſiſtere lenitate curaverimus, idem tamen imitatus Pharaonis duriciam, et obturans more aſpidum aures ſuas, hujuſmodi preces et monita elata obſtinacione et obſtinata elatione deſpexit. Et licet proceſſu temporis in die cene Domini proximo nuper præterita præcedente, coram nobis et fratribus noſtris, præſentibus cariſſimo in Chriſto filio noſtro Conſtantinopolitano imperatore illuſtri cetuque non modico prælatorum, ſenatoribus, populoque Romano, et maxima multitudine aliorum, qui eodem die propter ſolempnitatem ipſius, de diverſis mundi partibus ad apoſtolicam ſedem convenerant, quod ſtaret noſtris et eccleſie mandatis, per nobilem virum comitem Toloſanum ac magiſtros Petrum de Vinea et Thadeum de Sueſſa, curie ſue judices, nuncios et procuratores fol. 49. b. ſuos ſpeciale ſuper hoc ab ipſo mandatum habentes, præſtiterit juramentum. Poſtmodum tamen quod juraverat non implebit; quinimmo ea intentione ipſum præſtitiſſe probabiliter creditur, ſicut ex factis ſequentibus colligitur evidenter, ut eidem eccleſie et nobis illuderet potius quam pareret. Cum anno et amplius jam elapſo, nec ad ipſius eccleſie gremium revocari potuerit, nec ſibi de illatis ei dampnis et injuriis curaverit ſatiſfacere, licet ſuper hoc extiterit requiſitus. Propter quod non valentes, abſque gravi Chriſti offenſa, ejus iniquitates amplius tolerare, cogimur, urgente nos conſcientia, juſte animadvertere in eundem.

Et ut ad præſens de ceteris ejus ſceleribus taceamus, quatuor graviſſima, que nulla poſſunt celari tergiverſatione, commiſit. Dejeravit enim multotiens; pacem quondam inter eccleſiam et imperium reformatum temere violavit. Perpetravit etiam ſacrilegium, capi faciens cardinales ſancte Romane eccleſie, ac aliarum prælatos eccleſiarum, et clericos et ſeculares venientes ad concilium, quod idem prædeceſſor noſter duxerat convocandum. De hereſi quoque non dubiis et levibus, ſed difficilibus et evidentibus ſuſpectus habetur argumentis; plura ſiquidem eum commiſiſſe perjuria ſatis patet. Nam olim cum in Scicilie partibus morabatur, priuſquam eſſet ad imperii dignitatem electus, coram bone memorie G.

ſancti Theodori diacono cardinali, apoſtolice ſedis legato, felicis recordationis Innocentio predeceſſori noſtro et ſucceſſoribus ejus, eccleſieque Romane, pro conceſſione regni Scicilie ab eadem eccleſia ſibi facta, fidelitatis præſtitit juramentum, et ſicut dicitur illud idem poſtquam ad eandem dignitatem electus extitit, venit ad urbem coram eodem J. ſuiſque fratribus aliiſque multis præſentibus ligium hominium in ejus faciens manibus innovavit. Deinde cum in Allemannia eſſet, eidem J. et ipſo defuncto, bone memorie Honorio pape et ejus ſucceſſoribus ac ipſi eccleſie Romane, principibus imperii præſentibus atque nobilibus, juravit honores, jura et poſſeſſiones Romane eccleſie pro poſſe ſuo ſervare ac protegere bona fide, et quæcumque ad manus ſuas devenirent ſine difficultate reſtituere procuraret, nominatis dictis poſſeſſionibus in hujuſmodi juramento, quod poſtmodum confirmavit coronam imperii jam adeptus. Sed horum trium juramentorum temerarius extitit violator, nec ſine proditionis nota et leſe crimine majeſtatis. Nam contra præfatum prædeceſſorem noſtrum G. et fratres ejus comminatorias literas eiſdem fratribus deſtinare, ac dictum G. apud fratres ſuos, ſicut apparet per literas ab eo tunc directas eiſdem, et etiam ut fertur per univerſum fere orbem terrarum multipliciter defamare præſumſit. Venerabilem vero fratrem noſtrum O. Portuenſem, tunc ſancti Nicolai in carcere Tulliano diaconum cardinalem, et bone memorie Præneſtinum epiſcopos, apoſtolice ſedis legatos, nobilia et magna eccleſie Romane membra perſonaliter capi fecit, et bonis omnibus ſpoliatos ac per diverſa loca non ſemel ignominioſe deductos carceribus mancipari. Privilegium inſuper quod beato Petro et ſucceſſoribus in ipſo tradidit dominus Jeſus Chriſtus, videlicet, "quodcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum et in celo; et quodcumque ſolveris, erit ſolutum,"—in quo utique auctoritas et poteſtas eccleſie Romane conſiſtit, quo viribus diminuere, vel ipſi eccleſie auferre ſategit; ſcribens ſe præfati G. ſententias non vereri, latam ab eo excommunicationem in ipſum non ſolum contemtis eccleſie clavibus non ſervando, verum etiam per ſe ac officiales ſuos et illam et alias excommunicationis vel interdicti ſententias, quas idem omnino contempſit, cogendo alios non ſervare. Poſſeſſiones quoque Romane eccleſie, videlicet Marchiam, ducatum Boneventum, cujus turres
fol. 50. et muros dirui fecit, ac alias quas in Tuſſie ac Lumbardie partibus, ac

quibufdam aliis optinebat, locis paucis exceptis occupare non metuens, et eas adhuc detinet occupatas. Et tanquam ei non fufficeret quod manifefte contra juramenta talia veniebat, per fe vel per fuos officiales earum poffeffionum homines dejerare compulit, ipfos a juramentis fidelitatis, quibus Romane tenebantur ecclefie, de facto, cum de jure non poffet, abfolvens; et faciens eofdem fidelitatem nihilominus abjurare predictam, fibique fidelitatis hujufmodi juramenta præftare. Pacis vero ipfum violatorem exiftere plene conftat; quia cum olim tempore pacis inter ipfum et ecclefiam reformate juraffet coram bone memorie J. de Abbatis uilla, epifcopo Sabinenfi, et magiftro Thomafio tituli fancte Sabine prefbitero cardinali, præfentibus multis prælatis, principibus, et baronibus, quod ftaret et pareret præcife abfque ulla contradicione omnibus mandatis ecclefie fuper his pro quibus erat vinculo excommunicationis aftrictus, caufis ejufdem excommunicationis expreffis per ordinem coram eo; tunc omnibus Teutonie hominibus, regni Scicilie, ac quibuflibet aliis, qui ecclefie contra ipfum adheferant, omnem remittens offenfam et penam, et quod nullo tempore offenderet vel offendi faceret ipfos, pro eo quod ecclefie affifterant præftari in anima fua per N. comitem Atterarum faciens juramentum; poftremum pacem et juramenta hujufmodi, nequaquam erubefcens irretiri perjuriis, non fervavit. Nonnullos enim ex ipfis hominibus tam nobiles quam alios capi fecit, et eis bonis fuis omnibus fpoliatis uxores eorum et filios captivari, et terras ecclefie, contra promiffionem quam eifdem J. Sabinenfi epifcopo, et Thomafio cardinali fecerat, irreverenter invafit; licet tamen ipfi ex tunc in eum præfentem, fi contra veniret, excommunicationis fentenciam promulgarint; et cum idem fibi apoftolica auctoritate mandaffent, ut nec per fe nec per alium impediret, quin poftulationes, electiones et confirmaciones ecclefiarum et monafteriorum in regno præfato libere de cetero fierent, fecundum ftatuta concilii generalis; et quod nullus deinceps in eodem regno viris ecclefiafticis civiliter haberetur, ac Templariis, Hofpitalariis, et aliis perfonis ecclefiafticis, de damnis et injuriis irrogatis eifdem fatiffaceret competenter; ipfe mandatum hujufmodi adimplere contempfit. Liquet namque undecim ac plures archiepifcopales, et multas epifcopales fedes, abbacias quoque ac alias ecclefias in regno vacare prædicto; eafque procurante ipfo, ficut aperte

patet, fuiffe diucius prælatorum regimine deftitutus, in ipfarum grave præjudicium, et periculum animarum. Et licet forte in aliquibus ejufdem regni ecclefiis electiones funt a capitulis celebrate; quia tamen per illa ejufdem familiares clerici funt electi, probabili poteft argumento concludi quod facultatem non habuerint liberam eligendi. Ecclefiarum autem ipfius regni non folum facultates et bona fecit prout voluit occupari, fed etiam cruces, calices, turibula, et alios facros ecclefiarum thefauros et pannos fericos, velut cultus divini contemtor, auferri; licet, ut dicitur, ipfis ecclefiis, exacto tamen pro eis certo precio, in parte fuerint reftituti. Clerici quippe collectis et talliis multipliciter affliguntur; nec folum trahuntur ad judicium feculare, fed, ut afferitur, coguntur fubire duella, incarcerantur, occiduntur, et patibulis cruciantur, in confufionem et opprobrium ordinis clericalis. Præfatis vero Templariis, Hofpitelariis, et perfonis ecclefiafticis, non eft de dampnis illatis eifdem et injuriis fatiffactum.

Eum quoque certum eft fore facrilegii patratorem. Nam cum præfati Portuenfis et Preneftinus epifcopi, et quam plures ecclefiarum prælati et clerici, tam religiofi quam feculares, ad apoftolicam fedem pro celebrando concilio, quod ipfe prius petiverat convocari, per mare venirent; viis terre fol. 50. b. ipfis de mandato ejus omnino præclufis, idem deftinato Enfio[e] filio fuo cum multitudine galearum, et per alias quandoque plures longe ante locis præparatas, in partibus Tuffie maritimis infidiis pofitis contra eos, ut gravius poffet virus evomere præconceptum, ipfos aufu facrilego capi fecit; quibufdam prælatis, et aliis in hujufmodi captione fubmerfis; nonnullis etiam interemptis, et aliquibus hoftili infecucione fugatis; reliquis autem bonis fpoliatis omnibus, et de loco ad locum in regno Scicilie opprobriofe deductis, ac ibidem diris carceribus mancipatis; quorum aliqui, macerati fqualoribus et inedia preffi, miferabiliter defecerunt. Merito infuper contra eum de heretica pravitate eft exorta fufpicio, cum poftquam excommunicacionis fententiam a præfatis J. Sabinenfi epifcopo, et Thoma cardinali prolatam incurrerit, et dictus G. papa ipfum anathematis vinculo innodavit; ac poft ecclefie Romane cardinalium, prælatorum, et clericorum, ac aliorum etiam diverfis temporibus ad fedem apoftolicam

[e] Enzio, son of the emperor Frederic II., was king of Sardinia.

venientium capcione, claves ecclesie contemserit et contemnat, faciens sibi celebrari, vel quantum in eo est, potius profanari divina; et constanter asseveraverit, ut superius est narratum, se præfati G. sententias non vereri. Præterea, conjunctus est amicitia detestabili Saracenis; nuncios et munera pluries destinavit eisdem, et ab eis vicissim cum honorificentia et claritate recepit, eorumque ritus amplectitur, illosque in quotidianis obsequiis secum tenens, eorundem etiam more uxoribus quas habuit de stirpe regia descendentibus, eunuchos, præcipue quos ut dicitur serio castrari fecerat, non erubuit deputare custodes; et quod execrabilius est, in partibus existens olim transmarinis, facta compositione quadam immo pocius collusione, cum soldano, Machometi nomen in Templo Domini diebus ac noctibus publice proclamari permisit; et nuper per nuncios soldani Babylonie, postquam soldanus terre sancte, ac Christianis habitatoribus ejus, per se ac suos dampna gravissima et inestimabiles injurias irrogarat, fecit per regnum Scicilie cum laudibus ad ejusdem soldani extollentiam, sicut fertur, honorifice suscipi, et magnifice procurari.

Aliorum quoque infidelium perniciosis et horrendis obsequiis contra fideles abutens, et illis qui damnabiliter vilipendentes apostolicam sedem, ab unitate ecclesie discesserunt, procurans affinitate ac amicitia copulari, clare memorie ducem Bavarie, specialem ecclesie Romane devotum, fecit, ut fertur pro certo, Christiana religione despecta, per Assisinos occidi; et Bachario, Dei et ecclesie inimico, a communione fidelium per excommunicationis sententiam, cum adjutoribus, consiliatoribus et fautoribus suis, sollempniter separato, filiam suam tradidit in uxorem. Catholicorum principum mores et actus respuens, neglector sanctitatis et fame, pietatis operibus non intendit. Quinimo, ut de suis nefariis dissolutionibus sileamus, cum didicerit opprimere, non curat oppressos misericorditer relevare, manu ejus, ut decet principem, ad elemosinam non extenta; cum destruccioni ecclesiarum institerit, ac religiosas ac alias ecclesiasticas jugi attriverit afflictione personas; nec ecclesias, nec monasteria, nec hospitalia, nec alia pia loca cernitur construxisse. Non[g] igitur hec levia sed efficacia sunt argumenta de suspicione heresis contra eum; cum tamen

[f] Anne, a natural daughter of the emperor, married John Vatace, emperor of the East. *L'Art*, vii. 247, 8vo. [g] "Nonne" has been originally written here.

hereticorum vocabulo illos jus civile contineri afferat, et latis adverfus eos fenteneiis deberent fuccumbere, qui vel levi argumento a judicio catholice religionis et tramite detecti fuerint deviare.

Præter hæc, regnum Scicilie, quod eft fpeciale patrimonium beati Petri, et idem princeps ab apoftolica fede tenebat in feodum; jam ad tantam in clericis et laicis exinanicionem et fervitutem redegit, quod eis pene penitus nichil habentibus, et omnibus fere exinde probis ejectis, illos qui remanferunt ibidem fub fervili condicione vivere ac Romanam ecclefiam, cujus principaliter funt homines ac vaffalli, offendere multipliciter ac hoftiliter impugnare compellit. Poffet et merito reprehendi quod M̄. [10,000] fquifatorum[h] annuam penfionem, in qua pro eodem regno ipfi ecclefie Romane tenetur, per ix. annos et amplius folvere prætermifit.

Nos igitur fuper præmiffis et quampluribus aliis ejus nefandis exceffibus, cum fratribus noftris et facro concilio deliberatione præhabita diligenti, cum Jefu Chrifti vices licet immeriti teneamus in terris, nobifque in beati Petri perfona fit dictum, "quodcumque folveris fuper terram, erit folutum in celo; et quodcumque ligaveris fuper terram, erit ligatum," etc., memoratum principem, qui fe imperio et regnis omnique honore reddidit tam indignum, quique propter fuos iniquitates a Deo ne regnet nec imperit eft abjectus, fuis ligatum peccatis et abjectum omnique honore ac dignitate privatum a Domino oftendimus, denunciamus, et nichilominus fentenciando privamus; cives qui ei juramento fidelitatis tenentur aftricti a juramento hujufmodi perpetuo abfolventes, auctoritate apoftolica firmiter inhibendo, ne quifquam de cetero fibi tanquam imperatori vel regi pareat vel intendat; decernendo quaflibet qui deinceps ei velut imperatori vel regi confilium vel auxilium præftiterint feu favorem, ipfo facto excommunicationis vinculo fubjacere. Illi autem ad quos in eodem imperio imperatoris fpectat electio, eligant libere fucceflorem. Nos vero de præfato regno Scicilie cum eorundem fratrum noftrorum confilio providere curabimus, ficut viderimus expedire. Datum Lugduni, xvj°. kalendas Augufti [Jul. 17], pontificatus noftri anno tercio."

fol. 51. b. "FREDERICUS, Dei gratia, Romanorum imperator femper Auguftus,

[h] Sequinorum?

Iherufalem et Scicilie rex, prelatis ecclefiarum, comitibus, baronibus, nobilibus, et univerfis per regnum Anglie conftitutis, quibus præfentes littere oftenfe fuerint, falutem et omne bonum. Et fi caufe noftre juftitiam uulgaris fame præloquium, et regiorum veridica teftimonia nunciorum ad univerfitatis veftre noticiam perduxiffe credimus. Quia tamen

Segnius irritunt animos dimiffa per aures,
Quam que funt oculis fubjecta fidelibus; ipfam[hh]

puram et nudam veritatem proceffus, quem contra nos fummi pontifices hactenus habuerunt, veftro confpectui præfentamus. Ad infpeccionem plenariam et attentam de tot temporibus et diebus veftris negotiis deputatis, unum fufficiens tempus et diem nobis affectio veftra concedat. Quo fi licuerit diligenter atento confilia veftra recte confiderent, fi fit in pontificibus veftris pontificalis rectitudinis zelus, fi nobis tot et tantis injuriis laceffitis, jufta debuerit an debeat defenfio denegari; fi demum Chrifti vicarii Chrifti vices impleverint, fi prædecefforis Petri fucceffores ejus imitentur exemplum. Confiderent etiam quo jure conferi debeat validus hujufmodi proceffus contra nos habitus, vel quo nomine nuncupari, fi dici fententia debeat, quam judex incompetens promulgavit. Nam et fi nos, noftre catholice fidei fuggerente debito, manifeftiffime fateamur a Domino collatam facrofancte Romane fedis antiftiti plenariam in fpiritualibus poteftatem, quantumcumque, quod abfit, fit ille peccator, ut "quod ligaverit in terra, fit ligatum in celo, et quod folverit in terra, fit celo folutum;" nunquam tamen divina fibi vel humana lege legitur conceffum quod tranfferre pro libito poffit imperia, aut de puniendis temporaliter in privatione regnorum regibus aut terre principibus judicare. Cum licet ad eam, de jure et more majorum, confecratio noftra pertineat, non tamen magis ad ipfum privatio feu remotio pertinebit, quam ad quoflibet regnorum prælatos qui reges fuos, ut affolet, confecrant aut inungunt. Efto quod fine præjudicio noftro quod habeat poteftatem hujufmodi; eftne iftud de plenitudine poteftatis ipfius, quod nullo prorfus

[hh] *Horatius de arte poetica*, ll. 180, 181.

ordine juris fervato, animadvertere poffit in quoflibet, quos afferit fue jurifdictioni fubjectos? Proceffit enim contra nos nuper, ut dicitur, non per accufationis ordinem, cum nec accufator apparuiffet idoneus, nec infcriptio proceffiffet, nec per denunciationem, legitimo denunciatore ceffante, nec per inquifitionis modum, quem clamofa infinuatio non præceffit, cum etiam nullorum inquifitorum nobis facta extiterit copia, fi qua forfan ecclefiaftica, cum nulli fuerint publice per hujufmodi judicem ad inquifitionem adducti. Afferit omnia fore notoria, que nos effe notoria manifefte negamus, et effe notoria per legitimum teftium numerum non probantur. Sic enim quilibet judex poffet per fe ipfum crimen afferendo notorium, fpreto juris ordine quemlibet condemnare. Infurrexerunt in nos, ut dicitur, in concilio teftes iniqui, fed valde perpauci, quorum unum, videlicet Galienfem epifcopum, fuis, fratre videlicet et nepote, per nos ex caufa proditionis ad fufpendium legitime condemnatis, offenfa rationalibus nobis reddidit odiofum, et jufte propterea repellendum. Alios tanquam ex ultimis Hifpanie[i] partibus prodeuntes, Terragonenfem fcilicet et Compoftellanum antiftites, negotiorum Italie natalis zone longinquitas infcios, et eofdem venenofe fubornationis inductio noftre juftitie fecit effe infeftos. Efto præterea quod legitimi fuerint, fubfiftentibus, actor et judex; defuit tertius, reus, qui vel præfens vel contumaciter abfens fecundum juftitiam debuit condemnari. Citati namque in prædicatione fua Lugduni, ficut audivimus, licet informiter, videlicet quia ipfi citati, et aliis nullis aliorum omnino perfonis et caufis expreffis, facture juftitiam deberemus per nos vel per refponfales idoneos comparere. Præfentes pro certo non fuimus, fed ex juftis caufis abfentes, ad quarum allegationem admiffi refponfales noftri legitime non fuerunt. Nec abfentes contumaciter fuimus, cum præter quod nulla fuit citatio, ut eft dictum, peremptorium terminum, prout ordo juris expoftulat, citatio non haberet, prout citationis forma principibus et prælatis miffa per literas evidenter oftendit. Contumaciam noftram magiftri Thadei de Sueffa,[k] magne curie noftre judicis, fidelis noftri procuratoris, plenum mandatum excufat, cujus auctoritas ex eo quod contra nos

fol. 52.

[i] See *Saint Marc, Hist. d' Italie*, vi. 313, for an account of this event. [k] See the authority last cited.

non ex civilibus ſed ex criminalibus ſit proceſſum, ad que fruſtra procurator intervenit, nullatenus enervatur; cum ipſius citationis tenor, que nos aut procuratores noſtros exegit, manifeſte contrarium dediſſet intelligi, videlicet quod non contra nos criminaliter ſed tantum civiliter eſſet agendum; prædictis etiam omnibus abſque juſtitie noſtre præjudicio circumſcriptis. Dato quod manifeſte fuerimus contumaces, non eſt illa legitima contumacie pena; quoniam delatus aut accuſatus et contumax per diffinitivam ſententiam, ante cæptum rite judicium privato vel publico judicio nullo de ſua cauſa diſcuſſa debeat condemnari. Sunt enim in talibus alie contumacium pene civilibus legibus vel canonicis introducte. Denique poſito quod omnia prædicta juris præſidia irrefragabilia cauſe noſtre deficiant, ipſius tantum pronunciationis tenor ipſam ſententiam nullam oſtendit, per quam non procurator noſter præſens ſed nos abſentes extitimus condemnati; quam ipſo jure nullam eſſe ſententiam, leges et jura quælibet manifeſte declarant. Evidentem quoque proceſſus et procedentis iniquitatem cauſe denotant quas in ſententia comprehendit, a quibus nos incorruptibilis veritas et publica munimenta defendunt, prout ſeriatim hæc fida relatio latoris præſentium et ipſorum munimentorum tenor manifeſte profitentur; quanquam tam dire pene ſententiam, ſi tamen ſententia dici poteſt que contra nos præcipitata dignoſcitur, contra Romanum principem omnia prædicta et ſingula minime ſuffeciſſent. Manifeſtum namque præcipitium ex præſuſcepto jamdudum animi fervore fuiſſe dinoſcitur in prædictis. Dominum enim Friſigonenſem epiſcopum, dilectum principem fratrem H. magiſtrum domus hoſpitalis ſancte Marie Teuthonicorum, et magiſtrum A.* de Vinea, magne curie noſtra judicem, dilectos et fideles noſtros, quos ultimo pro omnimoda conſummatione tractate pacis ad concilium miſeramus, ſaltem per triduum ſummus pontifex noluit præſtolari. Nam expectato etiam magiſtro Waltero de Ocra capellano vicario noſtro, cui[1] de conniventia ſummi pontificis et quorundam de fratribus ad nos miſſus per xx. dies debuit expectari, nec fuit ſolummodo per biduum quo tempore prædicti proceſſus iniqui Lugdunum diſtabat ad multam nobilium et quamplurium aliorum juſticiam[11] prælatorum expectatus. Apparet nihilominus animoſa nimis

* "A," but expuncted for "P" by a later hand. [1] "Qui" has been correctly substituted, by a hand of the 15th century. [11] Instanciam?

et ampullofa, non minus ex ipfius inflicte pene feveritatis fententia, per quam imperator Romanus, imperialis rector, et dominus majeftatis, læfe majeftatis crimine dicitur condemnatus, per quam ridiculofe legi fubjicitur, qui legibus omnibus imperialiter eft folutus, de quo temporales pene fumende non funt in homine fed in Deo, cum temporalem non habeat fuperiorem, fpirituales autem penas per facerdotales nobis penitentias indicendas, tam pro contemptu clavium quam pro aliis tranfgreffionis humane peccatis, nedum a fummo pontifice quem in fpiritualibus patrem noftrum et dominum profitemur, fi tamen ipfe nos filium debita relatione cognofcat; fed per quoflibet facerdotes reverenter accipimus, et devote fervamus. Ex quibus omnibus manifefte liquet, quam ignominiofe, quam
fol. 52. b. injufte habendos nos de catholica fide fufpectos, quam nos, tefte fupremo judice, in omnibus et in fingulis ejufdem fidei articulis fecundem univerfalis ecclefie difciplinam et approbatum per Romanam ecclefiam fymbolum, firmiter credimus et fimpliciter confitemur.

Advertat igitur induftria veftra, fi prædicta nulla fententia ipfo jure, proceffus ipfo jure nullus, non magis in noftram quam in omnium regum et principum, ac quarumlibet temporalium dignitatum perniciem debeat obfervari, quam nulla Germanie principum, a quibus affumtio, ftatus et depreffio noftra dependent, præfentia vel confilia firmaverunt. Advertat et aliud, qualis ex iftis initiis exitus expectetur; a nobis incipitur, fed pro certo noveritis quod in aliis regibus et principibus finietur, a quibus publice gloriantur, refiftentiam aliquam minime formidare, fi (quod abfit) poffet per ipfos noftra potentia primitus conculcari. Regni igitur veftri juftitiam in caufa noftra defendite, fuis et fuorum heredibus providete; nec illud omittimus, quin fidei regalis conftantiam ex affinitatis federe[m] adpræfens fiducialiter requiramus, ut nedum quod adverfario noftro, nunciis aut legatis ipfius, occulte vel publice faveat, quin potius nobis toto poffe affiftat viriliter et potenter, nullum omnino nuncium aut legatum, popellum fue jurifdictioni fubjectum, in noftrum difpendium molientem convertere, nullatenus admittere debeat. Pro certo fcituri quod per nos, in quibus incoacta eft tante temeritatis audacia, quod ad privationem noftri velut cujuflibet facerdotis pontificalis auctoritas officium fue jurif-

[m] The emperor Frederic the Second married on the 20th July, 1235, Isabella, sister of Henry the Third. *L'Art*, vii. 247, 8vo.

dictionis extendit, taliter aftante nobis et noftris auxiliis dextera regis regum que juftitiam femper comitatur, iftis principiis occurretur; dummodo fe nobis illorum potentia non opponat, regum et principem fcilicet, quos communiter caufa noftra contingit, et quorum non minus vertitur intereffe quam noftrum, quod nobis et aliis terre nobilibus caufam jufti timoris in talibus noftra defenfio non relinquet. Inviti tamen hoc facimus, Deo tefte, fed neceffario provocati, velut qui pefte multiplici Chriftianitatem noftris temporibus videmus attritam, ad cujus auxilium una nobifcum, prout nuperrime regie magnificentie fcripfimus, totis intendere viribus fuperabamus. Requivat autem hoc de manu ejus Deus qui tanto difcrimini, quod toti fere reipublice Chriftiane minatus excidium, materiam fubminiftrat. Datum Taurini, ij. kalendas Augusti [Jul. 31], tercie indictionis." [z]

Anno Domini m.cc.xlvi. dompnus Mathæus cellerarius de Melros in fol. 53.
abbatem eligitur in craftino fanctorum Tiburcii et Valeriani [Apr. 13], et in die afcenfionis [Maij 13], a dompno Willelmo epifcopo Glafguenfi follempniter in ecclefia de Melros benedicitur.

Corpus dompni Henrici de Balolf [a] a fancto Jacobo deportatur, et in capitulo de Melros honorifice tumulatur.

Item, abbas Matheus de fancto Servano deponitur, et Gaufridus prior de Neubotil ei fubrogatur.

Item, canonizatio fancti Edmundi archiepifcopi.[b]

Anno Domini m.cc.xlvij. dompnus Thomas de Cantia in domo de Melros moritur et fepelitur; item Philippus de Peccokes, et Robertus de Curri, et Adam de Lomokeftun, ibidem deportantur et fepeliuntur, cum Ada de Baÿlolf[c] qui juxta patrem fuum tumulatur; et magifter Willelmus de Grenlauue[d] in capitulo tumulatur.

[z] Printed in the "*Epistolæ Petri de Vineis*," i. 84, 8vo. edit. 1740. (42) [a] It is probable that this individual was the same as the Henry de Baliol, mentioned by *Dugdale* in his *Baronage*, i. 523. [b] See *Fordun* ii. 76; *Raynaldi Ann. Eccl.*, ii. 523. A number of curious legends relating to this Edmund Rich, archbishop of Canterbury, will be found in the *Chronicle of Lanercost;* other particulars may be seen in Capgrave's *Nova Legenda Angliæ*, in the metrical life in the Harl. MS. 1277, and in other legendaries. [c] This Adam has escaped the notice of *Dugdale;* he was probably son to the Henry mentioned in note [a]. [d] This was probably the William de Alwenton, called also William de Greenlaw, who gave to Melrose three ploughgates of land in the vale of Halsinton, which he had obtained from Sir Robert de Muscamp. *Morton's Monast. Ann.* p. 266, citing the Cartulary of Melrose, fol. 74, b.

Item, obiit dominus Radulfus epiſcopus de Abirdene, cui ſucceſſit magiſter Petrus de Rameſeya.[e]

Mutatio monete.

Anno Domini M.CC.XLVIIJ. nobiliſſimus rex Francorum Ludowicus, et multi alii tam nobiles quam ignobiles, natale ſolum pro Chriſto relinquentes, Hieroſolymam profecti ſunt; qui ad inſulam Cypri venientes ibidem hyemaverunt. In eodem itinere dominus Patricius[f] comes de Dunbar migravit de hac luce, cui ſucceſſit dominus Patricius filius ejus.[ff]

Dominus Johannes de Crauforde apud Melros ſepelitur.

Obiit dompnus Hugo abbas de Kelcou;* cui ſucceſſit Robertus de Smalhame, ejuſdem domus monachus.

Dominus Nicholaus[g] epiſcopus Dunelmenſis paſtoralem curam reli-
fol. 54. b. quit, cui ſucceſſit dominus Walterus de Kyrcham, decanus Eboraci.

Anno Domini M.CC.XLIX. obiit dominus Gilbertus epiſcopus Brehinenſis; cui ſucceſſit dominus Robertus,[h] ſuus archidiaconus.

Rex Francorum Lodowicus, Cypricam inſulam deſerens ad illam famoſam Damietam devenit, quam viriliter debellans, interfectis hoſtibus, cepit et cum ſuo exercitu xj. kalendas Julii[i] [Jun. 21], introivit.

Obiit dominus Philippus abbas de Gedewrd; cui ſucceſſit Robertus de Gyſeburne, ejuſdem domus canonicus.

Eodem anno inclitus rex Scottorum Alexander, dum ad ſedandas Ergadie partes proficiſcitur, grave infirmitate corripitur, et ad inſulam de Geruerei[k] deportatur, ubi perceptis eccleſiaſticis ſacramentis, ejus felix anima

[e] See *Fordun* ii. 76. [f] Patrick, sixth earl of Dunbar and March. We know little concerning the Scottish crusaders, their numbers or names, and whether the spirit which dictated them was in general favour with our ancestors. In addition to the scanty notices upon this subject. I will add a curious passage from an author of great antiquity and considerable authority, which has not been noticed by those who have given us the scanty notices which have been collected. "Videres Scottorum apud se ferocium alias imbellium cuneos, crure intecto, hispida clamide, ex humeris dependente psitarcia, de finibus religinosis allabi; et quibus ridicula quantam ad nos foreat arma copiosa suæ fidei ac devotionis nobis auxilia præsentare." *Guiberti Abbatis Hist. Hierosol.* ap. Bongarsii Gesta Dei per Francos, p. 471. [ff] The *Chronicle of Lanercost*, after making special remembrance of the liberality of the father, and recording some curious anecdotes of him, relates that this seventh earl, the son of the former, lived upon bad terms with his mother. The annalist was present when a reconciliation took place, but that was when the countess was on her death-bed. [g] Nicholas de Farnham. See *M. Paris* p. 508. [h] See *Keith*, p. 159. [i] Damietta was taken upon the 5th of June. *L'Art*, vi. 5, 8vo. See *M. Paris*, pp. 512, 514. [k] Kererra, or Kerera, near the Sound of Mull. See *Fordun*, ii. 77, where it is misprinted; he is spoken of in favourable terms by *M. Paris*, p. 515. * On the margin of the manuscript, in red characters, "abbas de Kalchou xj."

ex hac luce eripitur et cum fanctis omnibus, ut credimus, celis collocatur. Corpus vero ejus, ut ipfe adhuc vivus imperaverat, ad Melrofenfem ecclefiam tranfportatur, et in ea more regio terre gremio commendatur. Anno igitur etatis fue lj. et regni fui xxxv., viij. idus Julii [Jul. 8], feria quinta, ex hac luce migravit; et regnum fuum Alexandro filio fuo, puero fere octo annorum, dereliquit; qui patrio more iij. idus Julii [Jul. 13] a magnatibus rex conftitutus, in paterno folio collocatur, et ut legitimus heres ab omnibus honoratur.

Obiit Robertus abbas de Gedewrd, cui fucceffit Nicholaus ejufdem domus canonicus.

Anno Domini M.CC.L. cum cuncta profpera eveniffent exercitui Chriftianorum ob fuperbiam præcipue, ut fertur, Francorum, traditur militia Chriftianorum paganis, qui victoria potiti feria fexta in prima hebdomada quadragefime [Feb. 11], non fine maxima jactura fuorum, miferabili cede fol. 55. Chriftianos affecerunt. Ipfum etiam regem Francie apprehendentes vivum adduxerunt, et aliquanto tempore apud fe honeftiffime retinuerunt, ac poftea redemtione data, et trebis inter fe compofitis, liberrime repatriare permiferunt.[l] Poft autem difceffum regis, pagani Damietam intrantes et templa cum fimulachris fuis fubverfa cernentes, ultra modum irati, fractis trebis, omnes Chriftianos quos invenire potuerunt diverfo mortis genere peremerunt. His auditis rex Acon rediit, ibique a cruce fignatis auxilium expectavit.

Dominus Robertus de Campo mufcarum[m] apud Melros fepelitur.

Ad regimen epifcopatus de Dunkelden, poft obitum epifcopi Gaufridi, eligitur magifter Ricardus de Inherketỳn et confecratur.

Obiit Fredericus, qui fuit imperator.[n]

Obiit Adam abbas de Dundraỳnan, et Briannus ejufdem domus monachus ei fucceffit.

Anno Domini M.CC.LJ. obiit Radulfus abbas de fancto Edwardo,[o] cui

[l] Lewis was taken prisoner upon the 5th of April, and ransomed upon the 5th of May. *L'Art*, vi. 5, 8vo. See also *M. Paris*, p. 530. [m] Robert de Muschamp gave to the monks of Melrose, for the souls of Richard and John, late kings of England, and for the soul of Henry III., a portion of his property in Northumberland. *Morton's Monast. Ann.* p. 267, citing Cart. Melr. fol. 1. [n] Frederic II. died 15th December 1250. *L'Art*, vii. 345, 8vo.; *M. Paris*, p. 538. [o] The abbey of Balmerinach, which was dedicated to St Edward. Opposite to this entry, on the margin of the manuscript, are "iij."—indicating probably the numeration of the new abbat, cf. under the years 1220, 1236, for confirmation of this conjecture.

fucceffit Johannes, ejufdem domus monachus et quondam prior de Maẏ.

Per idem tempus dominus Herbertus abbas de Kẏnlos, vir grandevus, abbatizare recufavit, cui Ricardus ejufdem domus monachus fucceffit.

Eodem anno obviaverunt apud Eboracum H[enricus] rex Anglie et A[lexander] rex Scotie, cum magnatibus utrorumque regnorum, et in die natalis Domini [Dec. 25] fufcepit a rege Anglie rex Scotie arma militaria, et in craftino [Dec. 26] copulavit fibi in matrimonium filiam predicti regis primogenitam, nomine Margaretam;[p] unde factum eft ut Alanus Oftiarius et quidam alii ibidem accufarentur apud regem Scotie de ejus proditione; quapropter multi officia fua coacti funt relinquere, fol. 55. b. alii fibi timentes fuga lapfi turpiter repatriaverunt. Sed rex Scotie cuncta moderate et cum confilio regis Anglie honeftiffime faciens, repatriavit cum fua conjuge. Et hæc caufa accufationis; afferebat rex Anglie fibi intimatum fuiffe dominum Alanum Hoftiarium Scotie, et etiam tunc juftitiarium, cum complicibus fuis nuncios cum muneribus ad dominum papam direxiffe, quatenus filias fuas, quas ex forore regis genuerat, taliter legitimaret ut fi quid finiftrum regi Scotie eveniret ille tanquam heredes ligitime ei in regno fuccederent; quod fi impetraffet, nulli dubium quin proditor regis et regine fieret.

Anno Domini M.CC.LIJ. Johannes abbas de fancto Edwardo[q] fuo ceffit officio, et dompnus Adam portarius de Melros ei fucceffit.

Eodem anno ex hac luce migraverunt Gaufridus abbas de fancto Seruano, et Robertus abbas de Dere, et factus eft abbas de Dere Henricus prior de Kẏnlos, et de fancto Seruano Michael ejufdem domus portarius, huic fucceffit dompnus Johannes de Hadingtone monachus de fancto Seruano.

Obiit Diana.

Anno Domini M.CC.LIIJ. obiit Willelmus filius comitis;[r] et David epifcopus fancti Andre ex hac luce tranfivit, poft cujus tranfitum facta eft diffenfio in electione, unde facto appellatione, prior fancti Andree ex una

[p] *Fordun*, ii. 84; *M. Paris*, pp. 554, 555, 556; *Wyntown*, i. 382. [q] See note [n] before.

[r] It is probable that this individual was one of the family of the earls of Dunbar; he is not mentioned by *Douglas*.

parte legatos cum ſuis canonicis, et rex ex altera parte ſuas nuncios cum magiſtro Abel, ad curium Romanam tranſmiſerunt. Sed magiſter Abel, fol. 56. ut fertur, magis diligens ſuam promotionem, quam regis aut regni honorem, a ſummo pontifice in epiſcopum ſe ipſum conſecrari fecit; et ſic a curia diſceſſit.

Obiit dominus Gillebertus epiſcopus Candide Caſe, poſt quem electus eſt dominus Henricus abbas de Sancta Cruce; et de Sancta Cruce factus eſt abbas dominus Radulfus ejuſdem domus canonicus.

Eodem anno H[enricus] rex Anglie tranſfretavit[rr] ut ſedaret terras ſuas tranſmarinas, quem ſecutus eſt Alanus Oſtiarius Scotie, et hoſtes regis Anglie fortiter debellavit et devicit, unde regis amicitiam non ſolum recuperavit ſed et accuſatores ſuos apud eundem regem cum complicibus ſuis in multis accuſavit; unde magna diſſenſio inter magnates regni Scotie crevit, ut in ſubſequentibus apparebit.

Obiit Robertus Groſtet epiſcopus Lincolnie.

Anno Domini m.cc.liiij. magiſter Abel regis conſilio in primis contradiſcente, ſed poſtea annuente, Scociam ingreditur, et in epiſcopatu ſuo honorifice ſuſcipitur, qui eodem anno ex hac luce eripitur. Poſt quem magiſter Gamelinus regis cancellarius a priore et conventu ſancti Andree eligitur, et a rege et conſiliariis ejus in epiſcopatu confirmatur.

Rex Francie a Ieroſolimis repatriavit.

Et Edwardus regis Anglie primogenitus filiam regis Caſtelle ſibi in matrimonium aſſumſit,[s] et ab eo miles factus eſt.

Obiit Innocentius papa, ſucceſſit Alexander.[t]

Anno Domini m.cc.lv. convenerunt apud Edenburc ad dominum regem omnes natu majores Scotie ex uno parte, ſed et Alanus Oſtiarius et fol. 56. b. fautores ejus ex altera parte, qui multiplicati erant valde quaſi ad habendam locutionem de pacis reformatione, re autem vera de domini ſui regis captione. Nam cum ibidem ſtatuiſſent ut apud Strivueline infra paucos dies deberent iterum convenire, et ibidem procul dubio pacem reformare, abiſſentque conſiliarii regis cum ceteris magnatibus, ut ea que neceſſaria forent ad tantum diem, præpararent; ſubito comes Patricius et ceteri qui

[rr] *M. Paris*, p. 581; *Fœd.* i. 295, 296. [s] See *Fœdera*, i. 804; *M. Paris*, p. 597. [t] Pope Innocent IV. died upon the 7th December 1254, and was succeeded by Alexander IV.

ex altera parte erant, armati Caftellum Puellarum intrantes et quotquot ex regis familia erant e[j]icientes, ipfum dominum fuum regem ceperunt et ex fuis armatis caftellum munierunt, mandantes ceteris fuis fociis ut eis in auxilium ad deducendum regem quo vellent properarent, quod promptiffime fecerunt. Advenerat enim eis in auxilium de Anglia comes Claudioceftrie dictus V.[u] de Clara, per cujus confilium prædictam proditionem perpetraverant cum armata manu; fed et rex Anglie eum fequebatur cum fua conjuge.[w] Cumque confiliarii et tutores regis audiffent regem captum, vehementi dolore affecti et de tanta proditione admirati, ftatuerunt exercitum adunare et ei fuccurfum præbere; quod adverfarios eorum minime latuit. Et idio regem cum manu valida ufque ad Rokeburch deduxerunt, et caftellum introeuntes ex fuis ftatuerunt qui ad voluntatem eorum illuc cuftodirent. Ipfi vero affumto rege et regina fecum obviaverunt regi Anglie apud Werche,[x] et locutione aliquantulum amicabiliter prægustata, rex quidem Scocie eadem repatriavit die, fed regina ejus ibidem remanfit cum matre fua. Nam rex Anglie a rege Scocie et ejus confiliariis invitatus Rokeburch in die affumtionis beate Marie [Aug. 15] intravit, cui occurrens rex Scotie eum cum ingenti gaudio fufcepit, et cum magna proceffione in ecclefia de Kalchou introduxit, ubi habita
fol. 57. locutione commendavit regem et regionem comiti de Dunbar et ejus complicibus, et fic poft refectionem regalem repatriavit, molefte ferens quod epifcopus Glafguenfis, et electus fancti Andree, fed et V. Cumin,[y] dictus comes de Maneteth, cum ceteris magnatibus terre, noluerunt apponere figilla fua ad quoddam nefandiffimum fcriptum quod prædicti confpiratores fecerant et figillis fuis munierant, in quo multa ad dedecus regis et regni provenire poterant, continebantur.

Eodem anno, in die fancti Stephani [Dec. 26], que tunc dominica habebatur, magifter Gamelinus in epifcopum fancti Andree in fede fua ab Willelmo epifcopo Glafguenfi confecratur, licet confiliarii regis miffis nunciis prohiberent. Confecratus eft etiam dominus Henricus electus

[u] Such appears to be the reading of the manuscript, but the name of the earl of Gloucester was Richard. *Dugd. Baron*, i. 212; see also *Fœd.* i. 325. *Wyntoun*. i. 384, is correct in thus particular. [w] *Fœd.* i. 327; *M. Paris*, pp. 609, 610, 611. [x] *Fœd.* i. 327. [y] Walter Cumin, who, in right of his wife, was earl of Menteth. *Douglas*, ii. 223; see also *Fordun*, ii. 90.

Candide Cafe a Waltero Eboraci archiepifcopo, qui Walterus eodem anno obiit, et magifter Sewal ejus decanus ei fucceffit.

Obiit Johannes abbas de Holme, cui fucceffit Henricus ejus monachus.

Anno Domini M.CC.LVJ. dominus Walleranus de Normanvil apud Melros fepelitur.

Ricardus frater regis Anglie ad imperium Alemannie eligitur;[z] et Sewale confecratur.

Eodem anno epifcopus Gamelinus a confiliariis regis exlegatur, tum quia nefandis eorum confiliis adquiefcere noluit, tum quia dare quandam fummam pecunie, quafi pro emptione fui epifcopatus, contempfit; et quia Scotia eum a fe abjecit et Anglia ei per fe tranfitum denegavit, duce Neptuno Gallias petiit, ac fic audacter contra adverfarios fuos curiam Romanam adiit. Poft cujus abfceffum regis confiliarii bona fui epifcopatus diripuerunt, et pro libitu fuo dilapidaverunt.

Obiit Petrus epifcopus de Aberden, cui fucceffit Ricardus de Pottun.

Obiit Rogerus abbas de Neubothel dum redit de capitulo, et apud Vallem Dei fepelitur; in cujus loco Willelmus ejus prior fubrogatur.

Anno Domini M.CC.LVIJ. coronatio regis Alemannie.[a] fol. 57, b.

Rex Anglie Walenfes debellavit,[b] a quibus devictus ad propria remeavit.

Hoc anno venerunt legati miffi a tutoribus regis Scocie ad dominum papam, accufantes ex parte regis epifcopum fancti Andree; qui caufis ex utraque parte auditis et probatis, proprio ore pronunciavit ipfum epifcopum ab omnibus criminibus fibi injufte illatis effe immunem et epifcopatu digniffimum, accufatores ejus et dilapidatores five invafores epifcopatus excommunicavit; mandans Clementi epifcopo de Dunblain et M. de Melros et N. de Gedewrth abbatibus, quatenus fententiam a fe prolatam, per regnum Scocie pulfatis campanis et cereis accenfis in commune prius, ac deinde fi contumaces exifterent nominatim in confiliarios regis divulgarent, quod ipfi apud Striuelin denunciaverunt; et poft multas admonitiones, etiam in eis refipifcere nolentibus in ecclefia conventuali de Kambȝkinele nominatim intulerunt. Cernentes igitur omnes majores

[z] Richard, second son of John king of England, was elected emperor of the Romans, 15th Jan. 1257. *L'Art*, vii. 350, 8vo.; *M. Paris*, p. 632. (43) [a] See *Fœd.* i. 356. [b] See *Fœd.* i. 361.

natu Scocie, quorum caput erat Walterus Cumin dictus comes de Maneteth, inter manus excommunicatorum dominum suum regem conversantem, et timentes ne tota terra interdicto subjaceret, surrexerunt et de eorum manibus apud Kinros eum eripientes, suo regno restituerunt. Hoc audiens totius mali architectus Alanus Ostiarius, et timens pro proditione qua dominum suum regem ceperat, ad regem Anglie fugit; ceteri vero complices[bb] ejus huc illucque sunt dispersi.

fol. 58. Anno Domini M.cc.lviij. A. rex Scocie venit Rokeburch cum exercitu suo, ut rebelles et excommunicatos proditores suos sibi subjugaret. Qui inducias petentes, et se ei et ejus legibus parere dolose promittentes, diem apud Forfar statuerunt, ut ibi quicquid deliquerant emendarent. Quibus acceptis iter ad regem Anglie arripuerunt, postulantes ut contra eorum adversarios ejus consilio tuerentur et auxilio. Interea Scoti et Galwithienses qui in exercitu fuerunt, et in quadragesima et etiam in ipsa die parasceue carnes comederunt, infeliciter ad propria revertentes, patriam in multis expoliaverunt.

Per idem tempus G. episcopus sancti Andree[c] a rege ab exilio revocatus, suo episcopatui restauratur.

Obiit Clemens[d] episcopus Dunbleinensis, post quem electus est magister Robertus dictus de Præbenda, ejusdem ecclesie decanus.

Item, obiit Sewal[e] Eboracensis archiepiscopus, cui successit Godefridus ejusdem ecclesie decanus.

Circa vero nativitatem beate Marie [Sep. 8] iterum venit rex Scotie cum suo exercitu contra prædictos proditores,[f] quos audierat cum manu armata et quibusdam magnatibus a rege Anglie advenisse. Cum igitur rex Scotie exercitum suum expectaret apud Melros, venerunt ad eum ex parte regis Anglie comes Herfordie,[g] et comes Albamare,[h] et Johannes de Balolf,[i] quasi ut populum sedarent et pacem inter prædictos proditores

[bb] Opposite this line are some words in the margin, of which "de Ros et Mar" alone are legible.
[c] A writ of Henry III. dated 22d January, orders Gameline to be arrested, if he should endeavour to pass through England. *Fœd.* i. 369. [d] *Fordun*, ii. 92, says he died in 1256; see also *Keith*, p. 173, where a double error may be observed. [e] Sewal died 12th May, 1258, and his successor, Godfrey de Ludeham, was elected 25th July. See *M. Paris*, pp. 652, 655. [f] See *Fœd.* i. 376, 377, 378. [g] Humphrey de Bohun, ninth earl of Hereford. *Dugd. Baron.* i. 180. [h] William de Fortibus, seventh earl of Albemarle. *Dugd. Baron.* i. 64. [i] John, fifth baron Baliol. *Dugd. Baron.* i. 524.

et eorum adverſarios reformarent; ſed re vera, ut fama aſſerebat, ut regem iterum caperent et ſecum ad regem Anglie deportarent; quod regem Scocie minime latuit, et ideo eis diem apud Gedewrd in craſtino ſtatuit, in cujus foreſta magna pars ſui exercitus jam erat adunata. Audierat ſiquidem quod prædicti nuncii dimiſerant Johannem Maunſel cum armata manu et prædictis proditoribus in caſtello de Noram. Convenientibus igitur in craſtino apud Gedewrd, mutuum habuerunt fere per tres ebdomadas colloquium; in quibus diebus Robertus abbas Calcouienſis ex hac luce eripitur, et Patricius ejuſdem domus monachus ei ſubrogatur. Sed fol. 58. b. et Scoti et Galwithienſes fere totam patriam illam depopulati ſunt. Poſt vero expletionem trium ebdomadarum, cernentes prædicti nuncii exercitum Scocie jam adunatum, et ſuper ſe irruere, ſi moram facerent, præparatum; ſe etiam nec vires ad reſiſtendum habere; pacem inter prædictos proditores et eorum adverſarios pepigerunt; et ſic pace reformata unuſquiſque reverſus eſt ad propria.

In die autem ſancti Michaelis [Sep. 29] dompnus Willelmus abbas de Cupro humili devotione curam regiminis in capitulo et de Melros depoſuit; ad quam Willelmus ejus cellerarius regendam acceſſit.

Obiit dominus Walterus Cumin[k] comes de Maneteth.

Item, venerabilis pater noſter Willelmus[l] epiſcopus Glaſguenſis migravit ex hoc ſeculo, in vigilia ſancti Martini [Nov. 10], et in die ſancti Bricii [Nov. 13] apud Melros juxta magnum altare ſepelitur. Poſt quem electus eſt magiſter Nicholaus archidiaconus de Teuidale, et a rege confirmatus; qui poſt purificationem [Feb. 2] curiam Romanam adiit, ut a ſummo pontifice munus conſecrationis poſſet percipere.[m]

Anno Domini M.CC.LIX. magiſter Nicholaus[mm] Glaſguenſis electus a curia Romana ſine munere conſecrationis repatriavit, tum quia quandam ſummam pecunie quam poſtulabant papa et cardinales noluit porrigere, ne in ovile ovium videretur non introiiſſe per oſtium, tum quia hii cum eo quaſi ad auxilium venerant, verſa vice contra eum totis viribus ſtabant. Quorum caput extitit R. electus Dunblaẏnenſis, qui cecatus elatione,

[k] See *Fordun*, ii. 92, who states that he was poisoned by his wife. [l] *Fordun*, ii. 92. [m] In the margin, nearly opposite this, are a few half-defaced words, of which "... et J. de Ros," alone are legible. [mm] *Fœdera*, i. 387.

fol. 59. eftimabat, illo quaffato, facile fe ad epifcopatum Glafguenfem poffe confcendere; quod minime evenit, nam magifter Johannes de Chŷum[mmm] confecratur, et ad ecclefiam Glafguenfem regendam a latere domini Pape dirigitur. Ipfe vero R. ad epifcopatum ad quem fuerat confecratus[n] emittitur.

Willelmus abbas de Neubotil paftoralem curam reliquit; ad quam regendam dompnus Adam cellerarius de Melros in die fancti Uincentii [Jan. 22] acceffit.

Anno Domini M.cc.lx. magifter Johannes epifcopus Glafguenfis, petita a rege Scocie licentia et accepta, ejus terram ingreditur, et fic ei præfentatur, a quo benigne fufceptus ad fedem fuam tranfmittitur ibique follempniter inthronizatur.

Item, abbas A. de Balmurinach regimen quod pro infirmitate diucius tenere non potuit, fucceffori fuo, fcilicet Ade ejufdem domi monacho, dereliquit. Abbas etiam Patricius Kalcouie feipfum demifit, et Henricus de Lambeden ei fucceffit.

Obiit Uualterus[o] Dunelmenfis epifcopus, cui fucceffit Robertus ejufdem domus monachus.

Nata eft etiam in Anglia primogenita regis Scotie,[p] nomine Margareta.

Michael abbas de fancto Seruano ceffit, et Johannes ejus monachus fucceffit.

fol. 59. b. Anno Domini M.cc.lxj. obiit papa Alexander[q] cui fucceffit Urbanus.

Item, dompnus Matheus abbas de Melros xvj. figillum fuum, vigilia fancti Jacobi, in capitulo priori fuo ob infirmitatem corporis ad cuftodiendum commendavit, et fic paftorali cure valefecit. Poft cujus ceffionem die fancti Petri ad vincula [Aug. 1]. dompnus Adam abbas de Neubotil eligitur unanimiter a conventu, et inftallatur; et regimini de Neubotil præficitur Wido ejufdem domus portarius.

Anno Domini M.cc.lxij. H. abbas de Dere a regimine fui gregis abfolvitur, et ad eos regendos.[r] . . . .

Hoc etiam anno obiit dominus F. filius Raŷnulfi et Juliana ejus fponfa,

[mmm] *Fœdera*, i. 387, 394, 397. [n] "Electus" has originally been written, instead of "consecratus," but has been marked for erasure. [o] Walter de Kirkham died 9th August, 1260, and was succeeded by Robert Stitchell. [p] See various curious documents connected with this subject in the *Fœdera*, i. 402. [q] Alexander IV. died 25th May, 1261. [r] A line is here erased from the manuscript.

quorum corpora ad Melrofenfe cenobium funt delata, atque in die cene honorifice tumulata [Maij 18].

Eodem anno obiit Alanus epifcopus Ergadie, cui fucceffit Laurencius [de] Ergadia, frater de ordine prædicatorum.[s]

Quoniam, ut dicit Papias, diftinctione tertia Elementarii, Chronica dicuntur enarrationes temporum præteritorum; vel Chronica fecundum quendam alium poffunt dici teftes temporis, dilucidationes veritatis, memorie recordationis, nuncia vetuftatis; ideo poftquam injuncta fuit michi cura chronicorum faciendorum placuit revocare ad memoriam nonnulla miracula,[t] cum adjectione enarrationum temporum fuccedentium, partim ab eifdem narratarum, partim a meipfo narrandarum, que de preteritis temporibus funt omiffa a cronographis, qui curam cronicorum ante me gefferunt. Indignum enim eft ut pretereantur non fcripta ea miracula que Deus fecit pro viris orthodoxis vere fanctitatis multiplici merito, in congregatione Melrofenfium monachorum infignitis. Et idcirco imprimis cujufdam gloriofi monachi ejufdem cenobii memoriam et nomen hic retexo. fol. 60.

Fuit in diebus venerabilis abbatis de Melros Adam de Harcarres[u] quidam alius Adam quem nominavi Monachum gloriofum, de provincia Eboracenfi oriundus. Hic cum quadam die effet in pomærio præfati cenobii, non fine alicujus utilitatis caufa, mox ut audivit primum fignum vefpertine fynaxeos pulfatum, properans ad ecclefiam vidit eminus pofticium porte per quod jam paulo ante tranfiret patefactum cum rediret ante fe fera firmiter obferatum, claudebatur fimiliter et porta grandis illius pofticii fera fortiffima, unde quid tunc ageret omnino ignoravit. Dum itaque ftaret ante portam in anguftia cordis fui, ecce fubito divinitus pofticium per fe apertum eft ei, per quod ad votum exivit. Ex qua re penfandum eft quod fe facili intravit in regnum celorum, qui de tam facili meruit habere pofticium fortiter claufum a Deo fic fibi referatum. O

[s] At the bottom of this page are several lines written with a style, apparently relative to the abbey of Deer, but they are too much defaced to be legible. [t] The word "miracula" is here inserted from the margin. [u] Translated to Melrose 6th August 1219, and died in 1245.

beata celorum domina, puto illud oftiolum per te fuiffe ille patefactum ex ima conjectura! Nam dum quadam die ftaret ante te, coram altari fancti Stephani protomartyris, videre te meruit, non immediate fuper terram, non parieti, non alicui alteri materie corruptibili innixam, fed ut vir Dei retulit, vidit te in fpatiofo aere ecclefie, nunc mobiliter, nunc immobiliter, prout volebas, ftantem ante fe devotiffimus tuus amator, pulcherrimo fed tenuiffimo candidiffimoque indumento inconfutili circumamictam.
fol. 60. b. Hic dum putaret fe a nemine poffe videri, nunc faciebat genuflexiones, nunc infinuofas manuum tripudiationes, cum valde mira hilaritate tripudians coram dilecta. Que gefta dum perpenderet quidam monachus retro virum Dei non multum prope ftans, clam receffit a loco ftationis fue ne forte ingrueret contra illum fi tunc forte motus gaudentis increpaffet putative fatuos et inordinatos, ira fancti viri: Qui poftmodum veniens ad tripudiatorem genitricis Dei, quæfivit ab eo quid gaudii haberet quando tali die et tali hora tripudiabat coram illo in quid altari. Ad quem vir Dei, "Obfecro te per virtutem Dei et mifericordiam fue matris ut nemini dicas in vita mea vifionem quam vidi, et dicam eam tibi." Quam cum aperuiffet illi, pollicitus eft ei monachus nunquam fe revelaturum cuiquam vifionem ejus illo fuperftite. Sed querente monacho quare mater Dei non potuiffet videri a fe cum tam prope illos ftaret, refpondit ei alter, "Non oftendit fe Dei genitrix nifi familiaribus fuis a longo tempore devote fibi famulantibus cum obfequiis que funt de genere bonorum operum"!

De beato viro ifto libet referre unum adhuc miraculum quod Deus operatus eft pro eo longe poft obitum fuum. Erat enim in dicto monafterio Melrofenfium quidam monachus grandevus, Willelmus de Duns nomine, tante cecitatis mira ftrictitudine percuffus, ut fi vel ipfe vel alius manum fuam admoveret ad aperiendum palpebras oculorum ejus, nequaquam operiri potuiffent. Hic nimirum multis diebus dolens pro privatione vifus luminum fuorum, demum rogavit cuftodem fibi deputatum ut duceretur ab eo ad tumulum fancti viri cujus modi feci mentionem, cujufque familiaritatem promeruerat monachus cæcus factus ante migrationem ejus ex hac vita ad Chriftum. Cum veniffet ergo ad fepulcrum ipfius,

procidens fuper genua oravit, dicens, "Domine Adam ficut veraciter credo quod Deum ex toto cordi dilexifti in vita tua, et cum illo es in eterna vita, poftquam vocatus fuifti a nobis ad ipfum; fic quæfo ut velis effundere preces pro me ad illum ut per te recipere merear lumen oculorum meorum, quod peccatis meis exigentibus amifi. Memento, care amice, quomodo dilexerim te in vita tua, et honoraverim prout potui quando voluifti." Erat enim facrifta monafterii cecus ifte miniftrans ei multo- fol. 61. cies que petebantur ab eo neceffaria. His et his fimilibus verbis ab illo peroratis, ecce lux mire claritatis primo in unum temporum fuorum intravit, que tranfiens per medium claufe fituofitatis oculorum ejus exivit per aliud tempus capitis ejus, ut ipfe mihi retulit. Quo fubito facto furrexit optime videns rediitque de fepulcro fancti viri fine regente greffus fuos, qui illuc ierat cum regente illos.

Vifo precedenti miraculo de fancto Ada Eboracenfi, placuit mihi narrare aliquid miraculo correfpondens de quodam alio Adam monacho noftro de Lewenax oriundo, qui tante fanctitatis perhibetur, quod per viginti annos quibus commorabatur apud veterem Melros, nunquam vifus vel fcitus fuit ire in lectum, fed nec de lecto exire; Cujus rei evidens teftimonium erat quod ftramen fuppofitum pannis putative dormitionis ejus per tantum temporis fpatium femper quafi in eodem ftatu cernebatur permanere. Sed dum noluit Deus quod vir valde bonus malum hypocrifis incurreret, dehifcebat in pulverem interdum, fed raro, pre vetuftate ftramen ejufdem lecti, fuper quod aliud ftramen novitatis fecit vir Deo plenus jaci, acfi ipfe vellet contra morem in lecto jacere dormiendo. Dormivit tamen, fed quantum dormiebat hoc faciebat coram altari beate virginis Dei genitricis fedens vel proftratus, ubi etiam folebat noctibus hyemalibus magnam partem noctis expendere in citharizando cum cantilenis que vocantur "molete" ad honorem fancte virginis matris edite; de die vero fedebat fere femper juxta oftium ecclefie, pfalterium pro more dietim percurrens, fporta juxta manum ejus pofita continue in qua panis erat tante abundantie ut nullus pauper de fub manu ejus recederet querulus quia necvacuus quin fecum aliquid afportaret; unde penu omnium pauperum ad fe confluentium, ut ipfi dicebant, bono omine abundabat ex gratia

panis quem promerebantur recipere de manu illius. Ad hunc etiam veniebant divites, etiam rex terre Alexander[w] in ecclesia de Melros sepultus et multi alii ob venerationem sanctitatis ejus, postulantes intense ut de bonis eorum acciperet quantum ei placeret, quod ipse raro concedebat fieri, accepit tamen de vaccis illorum quandoque nonnullus ut ministrarent lac egenis ad se venientibus. Ipse quoque habebat duas vaccas monasterii, præbentes sibi et socio suo lac ad sufficientiam. Ratio autem
fol. 61. b. causalis quare optimates terre veniebant ad eum, erat, ut confiterentur illi peccata sua et benedicerentur ab illo, cujus benedictionem sanctam multum credebant sibi profuturam.

Anno Domini M.CC.LX. Henricus de Lamden, camerarius monasterii Calcouiensis, rediit de curia Romana, portans secum literas papales in quibus continebatur, quod viso mandato papali immediate cederet bajulo mandati dicto Henrico dominus Patricius abbas, qui tunc præfuit eidem monasterio, quod statim obedienter fecit. Nam eodem die quo intravit dictus Henricus domum Calkouie, sine aliqua ulteriori dilatione posuit insignia pontificalia, quibus redimitus erat, super magnum altare illius cenobii quibus se induit mox Henricus antedictus, ex gratia muneris summi pontificis. Viderit ipse quomodo intravit ad curam illam pastoralem, nam postea, nescimus an ex ultione Dei an ex bona ejus voluntate, repentina morte præventus est in mensa sua, quando primum ferculum sumere cepit; qui statim post secundam refectionem conventus traditur sepulture eodem die, forte quia noluerunt circa corpus ejus vigilare.

Anno Domini M.CC.LXJ. venerabilis pater noster, dominus Matheus abbas de Melros absens deponitur in capitulo Ryeuallis, sine consilio et sine scitu omnis anime viventis de Scotia; cujus talem depositionem multi planxerunt tam monachi quam conversi monasterii Melrosensis, quia nichil culpe inventum fuit in eo pro qua debuit taliter deponi, ut ipsi estimaverunt; placuit tamen patri abbati ut sic fieret ab de eo, propter quasdam objectiones quas habebat contra ipsum, ut sibi videbatur rationabiles. Post cujus depositionis denominationem,[x] in capitulo illius die quo depositus erat, absoluti sunt ab ipso patre abbate ab obedientiis et professionibus sibi factis omnes Melrosenses. Sed heu! nam per hunc bonum Ma-

[w] Alexander the Second. See before, pp. 177, 178.

[x] Denunciationem?

thæum, virum reverendum atque largifluum, et nonnullas poffeffiones et plures pitancias ex adeptione ejus obtinet domus de Melros; per ipfum habemus panes pitantiales diebus Veneris in quadragefima, quando jejunamus in pane et aqua. Ipfe autem fecit magnas domos noftras de Berwico, infuper et multas vaccarias, bovarias, et cameram magnam abbatis que eft fuper ripam aque, cum adjectione aliorum edificiorum non paucorum conftruxit.[y]

Anno Domini m.cc.lxiij. Haco Rex Norwagie cum copiofa navium multitudine venit per mare occidentale ad debellandum regem Scotie.[z] Sed re vera, ut ipfe H. affirmabat, non eum repulit vis humana fed virtus Divina, que naves ejus confregit et in exercitum fuum mortalitatem immifit; infuper et eos qui tercia die poft follempnitatem fancti Michaelis [Oct. 2] ad preliandum convenerant, per pediffequos patrie debellavit atque proftravit. Quapropter coacti funt cum vulneratis et mortuis fuis naves fua[s] repetere, et fic turpius quam venerant repatriare. fol. 62.

Hoc anno, in die fancte Agnetis [Jan. 21], apud Gedewrth peperit regina Scotie filium, quem a Gamelino epifcopo fancti Andree baptizatum, juxta patris imperium vocaverunt Alexandrum; unde contigit ut eodem die quo nunciatum eft regi Scotie filium a Deo fibi effe datum, nunciaretur ei et regem Norwagie defunctum; quapropter dupplici gaudio exhillaratus, gratias reddidit Deo, qui humiles exaltat et fuperbos humiliat.

ABBATES DE MELROS. fol. 62. b.

Ricardus.
Waltewus.
Willelmus.
Jocelinus.

[y] The miracles end here, and the narrative is resumed. [z] *Fordun*, ii. 97. I may remark that *Goodall* and *Hailes* are somewhat in doubt as to the year in which this irruption occurred, in consequence of the former edition of this Chronicle having erroneously, and contrary to the reading of the manuscript, placed it in 1262. See also *Fœd.* i. 422, 429, and the Islandic account published at Copenhagen by the *Rev. James Johnstone*, 1782. (43) [a] *Fordun*, ii. 101, places this event in 1264; it occurred in 1263-4.

Laurencius.
Ernaldus.
Reinerius.
Radulphus.
Willelmus.
Patricius.
Adam.
Hugo de Clippestun, idus Maii anno m°.cc.xiiij.
Willelmus.
Radulphus.
Adam de Harkarres.
Matheus.
Adam de Macston.
Johannes de Hederham.
Robertus de Keldelech, quondam abbas de Dunfermelin.
Patricius de Sellekirke.

EPISCOPI

ASSUMTI DE DOMO DE MELROS.

Simon Monachus de Toney, ad episcopatum Morauie.
Jocelinus abbas, ad Glasw'ensem.
Reinaldus monachus, ad Rosensem.
Radulphus abbas, ad Dunensem.
Adam abbas, ad Cathenensem.
Gilbertus monachus, ad Galwethensem.

fol. 63. Anno Domini m°.cc°.lx°. tercio. Helionora regina Anglie, que credebatu esse radix, fomes et seminatrix totius discordie que seminabatur inter virum suum dominum Henricum regem Anglie et inter barones regni ejus, pre timore eorundem exivit de Anglia; quam post paucos dies secutus est Johannes Maunsel[aa] præcipuus consiliarius dicti regis, ob timorem baronum.

[aa] Concerning him see *Rishanger's* Continuation to *M. Paris,* 667, 668.

Qui cum veniſſent trans mare Francie, dicta Helionora collegit adeo innumeram multitudinem hominum ex diverſis nationibus, ut ſuperficiem terre viderentur cooperire, ex expugnandum Angliam et ad delendum omnes habitatores ejus de ſuperficie terre. Qui venientes ad maritima Francie, Normannie, et Flandrie, tam diu morati ſunt ibi, donec equos ſuos, ſellas, pannos, et alias quaſque res quas ſecum tulerant, penitus fere omnes vendidiſſent pre inopia, nutu Divino omni die noctuque contra eos flante pervalido vento aquilonis vehementiſſime, et ſine interpolatione per duos circiter menſes vel amplius, ne aliquo modo poſſent per mare tranſire in Angliam. Qui videntes Divinam potenciam omnino ſibi renitentem, reverſi ſunt unuſquiſque ad propria, poſt expletionem duorum menſium, exceptis plurimis qui mortui ſunt in via.

Eodem anno barones Anglie per totum annum præparaverunt ſe ad guerram mortalem, diripientes per fas et nephas quicquid potuerunt; in hoc aſſimilati piſcibus, qui rapiunt quicquid poſſunt, ut Ariſtoteles[aaa] dicit in libro iiij. De animalibus.

Anno Domini M°.CC°.LX°. quarto, in bello de Lewys, barones Anglie cum exercitu Londonienſium de ſuccurſu Gilberti comitis Glouernie, triumphaverunt de rege ſuo Henrico, et Edwardo filio ejus primogenito, cito poſt paſcha. Poſtera autem die belli utrumque, regem ſcilicet et natum, barones cuſtodie Simonis de Monte forti contradiderunt. In eodem bello duo nobiles de Scotia, Robertus de Brus[b] et Johannes Cumin,[c] capti ſunt et carcerali cuſtodie mancipati in caſtello de Dora. Diſſenſio autem, propter quam orta eſt contentio inter regem et barones ſuos, initium habuit et finem a retentione alienigenarum, quos ipſe rex et regina ſua Helionora, mater Edwardi, longo tempore manutenuerant et foverant contra commodum regni ſui, quo ad conſilia eorum credenda, et contra voluntatem indigenarum quo ad conſilia ipſorum abjicienda et quaſi fere omnino poſtponenda. Unde propter eliminationem talium extraneorum, eo quod nimis valde invaluerant contra indigenas terre, usque ad exheredationes perplurimas, ut funditus e regno pellerentur Anglorum, com-

[aaa] The passage here alluded to may be seen in "*Aristoteles* de natura Animalium, l. iv. 12, fol. 79; edit. Aldi, fol. Venet, 1504.

[b] See *Dugd. Baron.* i. 450, who quotes *M. Paris*, also *Trivet*, p. 215.

[c] John Comyn, fourth Lord Badenoch, commonly called the Red John Comyn; *Douglas' Peerage*, i. 161; *Trivet*, p. 215.

missum est prelium supradictum. Post cujus habitum, ut dictum est, a baronibus trihumphum, omnes mox exulant alienigene, præter Simonem de Monte forti, et paucissimos ex alienigenis qui cum illo erant. Hii omnes etiam cum jurejurando in sanctis evangeliis fideliter de fide baronum extiterunt. Erat autem Simon comes Leyceestrie, et gener[d] preno-
fol. 63. b. minati regis. Fuit enim vir optimus, et in rebus bellicis strenue gerendis atque providendis mire providus et circumspectus, bellicosus valde et ipse miles; propter quod elegerunt eum barones ut preesset bello illorum atque consiliis. Erat autem oriundus de genere Francigenarum procerum potissimorum totius Francie, a quibus ipse non degenerans, similis factus est eis; homo divina preditus sapientia et cautelis optimis habundans, quarum unam placuit hic interserere. Cum enim educturus esset Simon exercitum Londoniensium contra regem ad bellum memoratum, paucis diebus ante exitum illorum, jussit extrui currum subdolum, quem foris fecit ferro per totum contegi, in quo duos inclitos burgenses grandevos Londonice civitatis intrusit, quia adversabantur ei et universe civitati, frequentissime persuadentes illis ne cum Simone contra regem exirent. Quod cum compertum fuisset Simoni, nimirum propter talem illorum iniquam, fatuam, et pertinacem persuasionem, intrusit eos, ut dictum est. Egrediente ergo ab urbe exercitu memorato, Simon eduxit una cum illis callidos illos persuasores in curru, ne forte redderent civitatem ad opus regis, dum exercitus Londoniarum esset in expeditione contra regem. Habebat autem currus intrusorum quemdam angustum egressum per quem solebant prefati senes non sine arcta custodia egredi et ingredi, pro necessariis nature explendis. Verum pridie quam bellum committeretur inter regem et barones, advesperascente eodem die, ingressum per quem ad prenominatos burgenses que ad opus victualium erant necessaria solebant afferri, adeo robuste Simon claudi preceperat, ut omnis exeundi de cetero penitus libertas eis adimeretur. In giro ergo illius currus vexillula sua, que pensilia nominantur, Simon fecit appendi, ut per ea deluderetur rex et exercitus ejus dum putarent Simonem esse in curru, in quo non erat Simon. Erat autem Simon tunc delitescens in locis nemorosis, montibus et rupibus prearduis undique circumobsessis, distantibus ab oppido Lawensi,

[d] Simon de Montfort had married Alianor, sister to Henry III. *Dugd. Baron.* i. 752.

indirecte versus australem occidentem Anglie sito, cum comite Glovernie et aliis comitibus paucis, cum quibus erant barones fere totius Anglie, et incliti milites quamplurimi, cum equestribus multis et pedestribus innumeris, inter quos erant multi balistarii et fundibularii, qui magnam confusionem in exercitum regis, ex jactu lapidum more tonitrui in illos irruentium e fundibulis, in illo die peregerunt. Inter proceres quoque prefatos erat presul Wÿrgonie;[e] hic postea in exilium actus est, pro eo quod rerum episcopalium ordinem pervertens, presulem exuit pacificum et militem induit belligerum, dum gladium pro baculo pontificali gestaret in latere, et galeam pro mitra in capite. Exeunte ergo rege ad prelium contra barones, robustiores qui in exercitu ejus erant, videntes vexillula que predixi undique circa currum pendentia, prepropere festinant ad currum. Jam enim condixerant Londonienses exercitui regis, quod Simon quem elegerant sibi ducem ad bellum, erat in curru, "qui," inquiunt, "post nos proposuit remansisse ne exiret nobiscum ad bellandum pro nobis, sicut promiserat nobis; quem cum proinde ingenti suspicione ha- fol. 64. beremus, dum simularet se infirmum, et inpotentem ad ascendendum equum, pertimescentes ne proderet nos regi genero suo, veniens super nos cum exercitu post tergum, hunc currum inexpugnabilem forte propter fraudem ejus fecimus ad opus ejus fabricari, ut si nos debeamus perire in bello, simul et ipse debeat perire nobiscum; supposito prius igne copioso currui in quo manet, ut succendatur ex eo." Quibus verbis animosiores effecti hii qui ex parte regis erant, quos supra robustiores nominavi, properant ad vas in quo putant esse Simonem. Set dum vas dolositatis expugnant fortissime, dum nichil proficiunt in expugnando, tam armis quam animis deficiunt. Currus autem ille multum adjuvit Londonienses. Nam dum circa ejus enervationem, ut frangeretur, vehementissi[mi]s nisibus plures de exercitu regis laborarent, vita perplurimorum quos dixi Londonienses qui prope et longe stabant a curru salvabatur. Nondum enim venerant barones ad illos, et ideo in mora expectationis illorum, dum vas perfidum expugnatur, perplurimi ex Londoniensibus minime pugnaverunt. Unde superveniente exercitu baronum ad illos post exercitum regis ad tergum, magna pars Londoniensium qui regi erant in facie,

[e] See *Trivet*, p. 213.

prefertim qui prope currum fuerant, vires integras fervaverunt. Unde nimirum poftea per omnem modum robuftius pugnaverunt contra feffos de exercitu regis. Ad hoc autem partim extructum erat vas dolofum, ut cautela effet fuperhabundans circa falvationem civium Londonice civitatis, ut dum in ejus violentiffima debellatione fupra modum vexarentur regales, penitus confunderentur, et Londonienfes falvarentur vires, ut dictum eft, ex fufficiente integritate fervantes. Non ergo abfque amiffione virium, eroum fortiffimorum, non fine plurimorum armorum ingenti detrimento, non abfque fudore pernimio, et anxietatibus multis, dum preftantiffimis pugnatoribus fuccedunt eque preftantiffimi expugnatores, hinc inde de exercitu regis ad vas inexpugnabile impetu quafi furiofo currentes propter Simonem, quem intus effe putabant, extrahendum, expenfa eft magna pars illius diei pene ufque ad octavam horam. Igitur quafi furiofi in femetipfis acti fortiffimi regis bellatores, validiffimis clamoribus aerem repleverunt vociferantes, " Simon, Simon, veni foras!" Rebantur enim quod Simon habebat intrinfecus apud fe ingenium quo poffet fibi egreffum facere e curru. Unde creberrimis vociferationibus exclamaverunt, " Exi, exi, Simon diabole! egredere de curru, proditor peffime!" Hec et hiis fimilia dum altiffonis vocibus fepius replicarent, audiunt ab intrefecus pofitis non ibi effe Simonem quem querunt, fed fe duos cives Londonie, quos in contemptum regis Simon nofcitur prodidiffe, " ne ad opus regis," inquiunt, " a nobis civitas Londoniarum redderetur, fi poft alios quos Simon eduxit extra civitatem contra regem ad bellum, in domibus noftris remanfiffemus."

Et fciendum quod nemo fani capitis debet cenfere neque appellare Simonem nomine proditoris. Non enim fuit proditor, fet Dei ecclefie in Anglia devotiffimus cultor et fideliffimus protector, regnique Anglorum fcutum et defenfor, alienigenarum inimicus et expulfor, quamvis ipfe na-
fol. 64. b. tione unus effet ex illis. Jufte ergo tradidit, non prodidit pene duos contradictores indigenas per currum, qui civitatem omnibus Chriftianifmi curribus et turribus meliorem, Londonicam loquor urbem, voluerunt alienando avertere a fuccurfu baronum, cum fine tante civitatis eximio et permaximo auxilio, expulfionem alienorum nullatenus facere potuiffent, propter poteftatem regiam, que undique eos circumvallavit. Pro eo igi-

tur quod prenominati ſenes in ſingulari verſuta allegationum objectione ſe contra totam civitatem oppoſuerant, juſto Dei judicio factum eſt ut extra civitatem perire debuiſſent in curru igne vehementi accenſo.

In hoc etiam bello multa milia hominum ſunt ceſa, pedeſtrium pariter et equeſtrium. Ex hoc bello frater regis Henrici, Ricardus comes Cornubie, qui ante paucos dies diffidarat barones ad bellum, appellans illos regis et regni proditores, metu mortis perteritus fugit in molendinum,[f] quod vi ventorum dicebatur molere, claudens hoſtium ſuper ſe. Ad quod inclinato die belli ad veſperam acceſſerunt barones, valide contra ipſum acclamantes, "deſcende, deſcende, peſſime molendinarie! egredere, egredere, molendini magiſter infauſte!" Sed et timiditatem ejus et vecordiam ulterius exprobrantes adjungunt, "quid tibi opus erat fieri molendinarium, per maximum infortunium, qui nos pauperes barones nuper diffidaſti ad bellum; qui etiam non minori nomine, dum nos diffidares, voluiſti te appellari, quam regis Romanorum et ſemper Auguſti?" Fuerat enim paulo ante rex Allemanie, propter quod vocavit ſe ſemper Auguſtum, et regem Romanorum. Egreditur ergo Ricardus de molendino, et abducitur a baronibus vinculis cathenatus in firma cuſtodia detinendus. Ex qua quia pecunioſus erat valde, liberatus eſt poſt quinque circiter menſes pro redemptione plurima, videlicet pro xvij. milibus libris ſterlingorum, et quinque milibus libris auri deſiderabilis theſauri.

Anno Domini M.CC.LXV. regnante tertio Alexandro rege Scotorum, profectus eſt in Norwagiam miſſus ab eodem rege dominus Reginaldus de Roxburg, monachus de Melros,[g] vir glorioſe facundie et conſilii peroptimi, pro adipiſcenda terra de Mannia, que olim regio vocabatur, cum minutis inſulis circumjacentibus ample regioni Scottorum. Ubi cum veniſſet, exceptus eſt a rege honorifice multum; qui faciens omnes magnates terre illius convenire in unum ad colloquium ſuum, tractavit cum illis de inſulis ſupradictis. In quo tractatu rex ait, quod multum expediret pro pace ſervanda, ut venderentur regi Scottorum; quod cum audiſſent magnates ejus, quidam aſſenſerunt, quidam contradixerunt, ſet invaleſcente

[f] A cotemporaneous ballad, in which the flight of the king of the Romans to the windmill is mentioned, has been printed by *Warton*, in his *Hist. of English Poetry*, i. 47. [g] The Norwegian account of this expedition, published by *Johnstone*, says simply, p. 15, that an archdeacon (erkidiakn einn) was sent from Alexander, and gives a different colouring to the whole transaction.

confilio regis illorum, demum omnes affenfum prebuerunt, ut venderentur regi petenti Scotie. Factaque eft itaque compofitio inter duos reges predictos; cujus compofitionis hæc eft fumma annua, filicet quod rex Scotie omni anno in perpetuum dabit regi Norwagie centum libras ftirlingorum pro cognicione homagii facti regi Norwagie a dicto Alexandro rege Scotie. Qui ad majorem fecuritatem, pre manibus pacavit regi
fol 65. Norwagie quatuor milia marcarum, quas idem rex Norwagie ad unam vicem percepit in infula Orcadie, per manus epifcopi ejufdem infule, pro infulis prenominatis.

Anno Domini M.CC.LXVJ. dictus dominus Reginaldus, monachus de Melros, rediit de Noruuagia, expeditis ad vota omnium Scottorum negotiis pro quibus ierat expediendis. Quod quidem nuncium nullus unquam ex filiis Scottorum potuit procurare, preter monachum predictum, virum quidem fapientem et in divinis eloquiis follempniter predicandis valde luculentum, qui promeruit veraciter ad bonum domus fue inperpetuum graciam et favorem omnium regum qui de cetero futuri funt in Scotia, nifi ipfi reges ingrati forte inveniantur, reddentes malum pro bono domui de Melros; quod Deus avertat a corde omnis Chriftiani regis! Secutus eft autem hunc monachum, mox eodem anno veniens in Scotiam, cancellarius domini regis Noruagie, afferens fecum compofitionem fuperius memoratam.

Anno Domini M.CC.LXVIJ. in capitulo generali deponitur dompnus Adam de Maxftun, abbas de Melros, qui depofuit filium fuum abbatem de Holmo extra capitulum ordinis, et ideo talionem recepit depofitionis, cum quo deponitur abbas de Holmo, eo quod meruit depofitionem, quia procuravit depofitionem abbatis fui Henrici, qui per capitulum generale fedi priftine reftituitur. Succeffit autem depofito abbati de Melros dominus Johannes de Ederham, magifter converforum ejufdem domus. Deponitur dompnus Jacobus abbas Ciftercii in capitulo generali, procurante ejus depofitionem conventu Ciftercii; poftea factus eft idem depofitus archiepifcopus Narbonenfis in Gafconia, cujus depofitionis fucceffor factus eft dompnus Johannes abbas Sauiniacenfis.

Abbas de Dere, dominus Adam de Smalham, monachus de Melros, gratis dimifit officium fuum, malens dulcedinem Melrofenfium, quos pre-

expertus fuerat, quam preesse tugurrio monachorum de Dere, quorum fervidam religionem nunquam per veram experientiam scire poterat; cui successit dompnus Hugo, cellerarius ejusdem domus.

Anno Domini M.CC.lxviij. primogenitus filius regis Anglie Eduuardus, evadens de custodia Simonis, in quadam vespera cum ad agros isset ad spatiandum sibi cum perpaucis de familia Simonis, obvios sibi habuit plures ex marchiis, qui jam pridem erant tenentes ejus in marchia, silicet in comitatu Cestrie, a quibus interceptus est cum immenso gaudio. Cum fol. 65. b. quibus duobus diebus manens, preproperat ad comitem Glouernie propter liberationem patris sui; ad quem cum venisset, exceptus est ab illo cum decenti honore. Dum ergo conferunt adinvicem de detentione regis apud Simonem, et peteretur auxilium comitis ad liberacionem regis, mox spopondit comes se prestaturum regi totum suum exercitum; quem cum summa festinatione collegisset, properat cum Edwardo et marchiis ejus ad liberationem regis contra Simonem. Erat autem tunc temporis Simon apud Herforthiam, et rex in detentione ejus cum ipso.

Cum ergo compertum fuisset Simoni quod comes Glouernie erat in procinctu itineris sui cum exercitu suo, veniens contra illum ad bellum, indilate misit ad proceres qui in primo bello de fide baronum extiterant fideles. Que quidem missio cum innotuerant proceribus et baronibus, stupefacti de subita evasione Edwardi, mox conveniunt ad Simonem ad diem certum apud Eusamiam. Simon vero cogitans de cautela necessaria, in uno de precipuis munimentis totius Anglie reliquerat filium suum Simonem, silicet in castello de Kellingiswurthe, cum multis nobilibus armatis, ut si contingeret Edwardum Simoni patri obviare ad faciem, Simon natus Simonis veniens ad tergum post Edwardum, expugnaret exercitum ejus; quod factum fuisset, nisi quidam miles proditor prodidisset Edwardo providentiam majoris Simonis in castello prefato de plurimis armatis factam. Que cum comperta fuisset Edwardo, jam enim predixerat proditor ei, quod exituri erant armati adhuc die lucente de castello et pernoctaturi in opido juxta posito, misit eadem nocte plures de exercitu quem adunaverat armatos, ut comprehenderent armatos Simonis; qui, ut dictum est, die precedente de castello exierant infauste fortunati ut dormirent per singulas domos opidi castello adjacentis, qui

ideo exierunt de caſtello, ut poſtquam ſurrexiſſent mane diluculo de lectis ſuis bene balneati, propter balneandos enim ſe elegerunt exire, ut balnearum gratia leviores efficerentur ad bellandum die poſtera; in villa enim potuerunt habere vaſorum copiam ad balneandum ſe, quam utique non bene potuerunt habere in caſtello. Et hec fuit ratio exitus illorum de fortiſſimo Simonis munimento; quorum exitum dum miles predictus proderet Edwardo, mentionem fecit ei de balneis eorundem in villa proviſis. Media igitur nocte clamor validiſſimus per totam villam factus eſt ab introeuntibus armatis Edwardi ſupra dormientes Simonis; quem cum audiſſent, ex clamore terribili ſuper modum pavefacti, nimirum timor et tremor, formido et pavor irruit ſuper eos audientes ſtrepitum equorum et armatorum terribiliter adverſum ſe clamantium et dicentium, "ſurgite, ſurgite, egredimini, egredimini de lectis veſtris, et venite foras proditores, Simonis inveterati peſſimi proditoris ſervientes. Mortui," inquiunt, "eſtis omnes per mortem Dei!" Surgentes ergo miſeri male proditi fugerunt omnes per retro domorum, derelinquentes poſt ſe equos ſuos, arma, pannos, et omnia que habuerunt in ſupellectili. Cerneres ibi quoſdam omnino nudos fugere, nonnullos braccas tantum habentes ſuper ſe, quoſdam
fol. 66. vero camiſias et femoralia tantum; pauciſſimi erant ibi et forte nullus, qui pannos ſuos ex toto valebat induere. Multi tamen ex illis tulerunt pannos ſuos inter ulnas; quibus cum prepropera feſtinatione exeuntibus, Deo propter immenſe miſericordie ſue clementiam ſolam vitam eis concedente; ſingulas domos mox armati ingrediuntur Edwardi, diripientes equos et arma et cuncta alia poſt egredientes, ut dictum eſt, derelicta. Mane autem facto, induerunt arma fugientium pedeſtres, qui pridie ſecuti fuerant caudas equorum armatorum Edwardi, aſcenderuntque equos nobilium qui jam fugerant. Videres tunc ibi illud Eccleſiaſtes vaticinium completum, dicentis, "vidi ſervos in equis, et principes ambulantes quaſi ſervos ſuper terram." Venientes igitur omnes illi ſcurre ad Edwardum bene armati in equis nobilium, gaviſus eſt gaudio magno. Tendens igitur Edwardus verſus Euſamiam cum exercitu copioſo contra Simonem, cum ad duas leugas approximaret Euſamie, egreditur Simon contra Edwardum, ſperans de ſpe ubi non erat ſpes. Speraverat enim, ut ſupra memini, quod Simon natus qui ſugerat cum aliis veniret ad ſuccurſum

fuum ad dorfum poft Edwardum. Et ideo cum fpe cum parvo quem habuit exercitu exivit, confeffis prius et communicatis ex viatico facrofancte euchariftie omnibus qui egreffuri erant cum ipfo ad bellum. Habuit autem Edwardus fex homines vel feptem, ubi Simon vix habuit duos. Congrediuntur ergo ad invicem terrificus copiofus exercitus Edwardi et pufillus exercitus Simonis de Monte forti, bellum committentes, preeunte exercitum Simonis animofo valde milite Gwydone de Balliolo cum vexillo Simonis. Juxta quod erat Henricus miles inclitus, primogenitus Simonis filius, nomine Henrici regis appellatus. Hic primum ictum dedit in bello. Qui repercuffus et multis plagis letaliter fauciatus a multis primus cecidit ex omnibus, et mortuus eft. Pauci vero ceciderunt ex parte Edwardi propter multitudinem armatorum prevalentium, fere omnes ex parte Simonis cum ipfo demum Simone, et mortui funt, propter paucitatem adjutorum cito deficientium, preter paucos qui fe dedentes pugnatoribus Edwardi, reddiderunt eis arma fua. Gwýdo autem cujus ante memini, miles acerrimus, natione Scotus, cum tunc potuiffet falvari a morte temporali, noluit. Occubuit igitur cum multis ex magnatibus Anglie qui venerant ad bellum, ut decertarent pro juftitia Anglie; cujus poftmodum juftitie infallibile fignum fuit crebra miraculorum exibitio divinitus exhibita circa Hugonem Difpenfatorem, fummum juftitiarium Anglie, virum juftiffimum et equiffimum in omni judicio circa divites et pauperes, et circa Simonem, et nonnullos alios qui fidem Deo fervantes ufque ad mortem propter juftitiam regni Anglorum, quod jufte fufceperant ad tuendum contra alienigenas et etiam contra regem qui injufte detinuerat illos, ut dictum eft, in editione facta de bello Lawenfi, de manu viri fancti Roberti Groftehte, Lincolnienfis epifcopi, in remiffionem peccatorum fuorum. Jufte igitur occubuerunt pro juftitia decertantes, et ideo poft mortem nonnulli eorum meruerunt a Deo miraculorum exhibitionem, gloriam et venerationem, et ideo creduntur regnare cum Deo in gloria. Inter iftos heroes fortiffimos erat Rogerus de Rwle, focius Gwydonis fupradicti, qui etiam cum ipfo mortuus eft. Dominus vero Henricus rex, qui injuftitiam fol. 66. b.
Anglie foverat nimis favorabiliter in alienigenis, armatus egreffus eft ad hoc bellum cum Simone, propter juftitiam Anglie jufte adipifcendam, in alterius, nefcio cujus, armis. Propter juftitiam Anglie dixerim regem ta-

liter egressum, ne forte si evaderet de bello et iterum regnaret, iterato fortasse recolligeret alienos contra indigenas, et fieret novissimus error pejor priore. Videtur ergo quod barones voluerunt regem debere mori secum, si ipsi debuissent mori in bello in quo rex erat, crebris suorum fidelium cedens preduris ictibus, incognitus nimirum ab illis. Qui nondum valeret pugnare cum ceteris, qualibus vocibus valuit clamavit, dicens, "ego sum, Henricus senex rex Anglie;" aliquando per "pietatem Dei," aliquando per "capud Dei" jurans, et asserens quod ipse esset rex; unde ait ad percutientes se, "nolite me ferire, non enim possum pugnare pre senectute." Juramentum quoque commune erat ei jurare per talia juramenta. Unde factum est ut dum frequenter taliter jurat, detrahitur ei galea a capite, et comperto per faciem quod ipse esset rex, eductus fuit extra exercitum pereuntium; restituiturque die crastino regno suo, ad vota inimicorum Simonis et baronum peremptorum. Et factum est post paucos ebdomadas ut rex dum cederet propriis consiliis et quorundam procerum, propriam sororem Simonis uxorem cum filia sua unica, juvencula pulcherima, que postea nupsit principi Wallie, proscriberet, pariter et tres filios ejus natos Simonis de finibus regni sui. Mortuo itaque Simone cum Hugone Dispensatore et aliis nobilibus terre, fit planctus magnus in populo Anglie, quibus postmodum succedit causa ingentis letitie, dum de morte pretiosa sanctorum virorum fantur Dei magnalia. Plura enim signa vere sanctitatis fecit Deus per Hugonem, dum venientes ad ejus tumulum ceci recipiunt visum, claudi rectum gressum, et alia queque vere recta miracula fecit Deus pro ipso quorum rectitudinem ipse promeruit a Deo, quia vere rectus erat semper, quantum in ipso erat, circa rectitudinem justorum judiciorum Dei et hominum a quorum veritate nunequam voluit deflecti; et ideo nimirum Deus operatus est pro ipso, ut dictum est, post mortem sua recta queque divina, quia lineam rectitudinis semper tenuit in vita ante mortem.

Sed nucquid omnipotens Deus dereliquit Simonem sine miraculis? Non! et itcirco deducamus ad medium saltim pauca miracula[h] divinitus

[h] The miracles ascribed to Simon de Montfort have been collected by some admirer of his sanctity, and a copy of them is preserved in the Cottonian MS. *Vespas.* A. vi. fol. 168. *Tyrrell,* in his History of England, refers to what appears to be another MS. in the Public Library at Cambridge.

propter ipſum facta. Factum eſt ergo ut mox perempto Simone et exuto ab armis in quibus jacebat mortuus, quidam ex filiis Belial accederent ad corpus ejus, abſcidentes ei manus et pedes; de quarum altera manu ſic ſe habet vera relatio. Erat quidam marchius in comitatu Ceſtrie, hic erat cum Edwardo in bello Euſamie, qui poſt bellum arripiens interfecti Simonis manum, de qua ante dictum eſt, miſit illam per clientem impietatis ſue ad uxorem ſuam, ut gauderet de interfectione inimici, cujus interfectionis certiſſimum ſignum erat manus amputata. Cum qua veniens ad predium domini ſui cliens et non inveniens predii dominam domi, properat ad eccleſiam parochialem ubi erat, non longe a predio viri ſui ſitam. Quo cum veniſſet cum manu quam portabat in gremio panniculo involutam, acceſſit ad dominam loquens ei in aure de interemptione Simonis. "Ac," inquit, "iſtud eſt ſignum occiſionis ejus," volens oſtendere ei manum amputatam. Set mulier ne verecundaretur, vel forte metuens Deum, fol. 67. tunc, cum perſiſteret in oratione ſua, noluit manum videre ſed neque attrectare, licet cliens inſtanter perſuaderet ei ut allatam acciperet et penes ſe retineret. Cui perperam ſuadenti ait domina, "Opperire donec divina fuerint percelebrata." Ad juſſum igitur domine ſecedens ſtabat in multitudine populi ut auſcultaret miſſam; et factum eſt dum elevaretur ſacroſancta hoſtia, et populus elevaret manus ſuas, pariter et cliens ad Dominum a ſacerdote elevatum adorandum, ecce manus ſancti viri, quam bajularat ſatelles ſatellitis diaboli, ſupra capud ejus abſque omni ſenſibilitate ejus divinitus eſt elevata, ita ut preeminentia altitudinis melius cerni potuiſſet quam manus preeminentioris hominis de omni multitudine hominum qui ibi tunc aderant. Que dum adoraret Dominum majeſtatis in elevatione ejus de qua dictum eſt, ut inclinaverat ſe verſus altare ad adorandum eum, omni dicto citius iterum reclinata eſt in id ipſum unde exierat, non ſine virtute divinitatis, panniculo quo involvebatur invento integre conſuto ut prius erat penitus abſque omni animadvertibilitate bajulantis. Cujus novitatis miraculum perpendens, mulier quam prædixi Deum metuentem, ait clienti poſt miſſe celebrationem, "manum illam quam dominus meus per te miſit ad me, reporta ad illum, quoniam non intrabit in domum meam." Perculſa enim erat miro ſtupore ex inviſa et inaudita viſione novi miraculi, propter quod ait clienti, "dignus eſt ultione

magna quicumque eſt ille qui manum illam abſcidit," narravitque viſionem ſecreto clienti, quam non omnes ſet plures ex fidelibus Chriſti qui ibi tunc aderant videre meruerunt: precipiens ei ut viſionem quam audierat veniens ad dominum ſuum fideliter ei enarraret. Pergit igitur ſervus propere cum manu quam bajularat ad dominum qui eum miſerat, non enim intravit in domum domine ſue, ſicut illa promiſerat propter manum allatam; unde videtur quod erat una ex fatuis mulieribus que tam ſanctam manum tam fatue recuſarat, quod non fuit factum ſine conſilio divinitatis omnia bene diſponentis. Non erat enim dignus vir ejus, filius Belial, poſſidere in domo ſua manum tante ſanctitatis et ideo creditur tranſiſſe ad poſſeſſorem, Deo providente, multo meliorem. Sed quomodo vel ubi devenerit, prorſus ignoro; sed hoc pro vero fixum teneo et firmiter credo, quod ad cotidianam elevationem ſalutaris hoſtie ſolebat et Simon, dum adhuc viveret, non ſine ingenti reverentia Chriſti, non ſine intimo amore ejus, manus ſuas elevare. Cujus devotiſſime elevationis certa et infallibilis conjectura poſt mortem ejus claruit, dum manus ejus mortua elevatur, ut dictum eſt, redemptorem mundi de mundiſſima virgine procreatum adoratura; et ideo bene memini de eo in editiuncula de bello Laweuſi facta, quod divina erat preditus ſapientia quid enim ſapientius, rectius, vel melius eſt homini in hac vita quam creatorem ſuum intimo ex corde cotidie diligere, venerari, et adorare? Quod non dubito Simonem feciſſe; et ideo finem faciens hujus miraculi, propero ad aliud miraculum declarandum quod omnipotens Deus fecit pro Simone. Cujus manus multo ſanctiores sunt ante Deum manibus Scipionis a Seneca adoratis, ut patet libro xij. De duodecim gradibus, capitulo ultimo, ab ipſo Seneca edito.

Juxta quoddam oppidum in Northumbria est domus preclara in qua
fol. 67. b. degunt canonici Premonſtratenſis[f] ordinis, Deo ſervientes. Ad hanc domum delatus eſt pes Simonis, per virum felicis memorie, dominum Johannem de Weſcÿ, dominum burgi de Alnewike, fundatorem[g] et patronum domus canonicorum quos predixi, quo cum permanſiſſet per aliquot menſes omnino incorruptus inventus eſt. Unde propter durationem tante incorruptionis in pede ſancti hominis merito invente, canonici ejuſ-

[f] See *Tanner's Notitia*, Northumb. 1.

[g] By the word *fundatorem*, it must not be understood that the abbey of Alnwick was founded by this John de Vesey, who was cotemporary with Simon de Monfort; for the present Chronicle, p. 73, says the house was founded in 1147.

dem abbatie, que vocatur abbatia de Alnewyke quoniam juxta opidum de Alnewyke pofita eft, propter reverentiam fummi conditoris fecerunt pedi incorrupto calciamentum de argento puriffimo. In quo quidem pede vifa eft plaga inter minimum articulum ejufdem pedis et inter convicinatum fibi immediate articulum, vel ex cultello nefcio an vel ex gladio facta. Non enim fufficiebat amputanti pedem fancti viri quod multipliciter detrunctatus erat in corpore, nifi ipfe per majorem maliciam adderet ei vulnus in pede. Accidit autem in diebus illis ut quidam burgenfis predives Novi caftri fuper Tynam graviffime infirmaretur, ita ut fere omnis motus auferretur ab eo. Non enim potuit movere pedem de lecto, non manum ad os deducere, non aliquod officium fui corporis exercere, fed nec attrectari ab aliquo voluit; tanta enim calamitate ingentiffime invalitudinis per totum corpus erat obfeffus, ut mallet quafi mori quam de lecto ammoveri, propter incredibile pondus fue infirmitatis. Cui quadam nocte apparuit vox in fompnis ei dicens, "Surge cras mane, et aliquantulum alleviaberis ex hac infirmitate; pergenfque apud Alnewÿcum invenies ibi in abbatia canonicorum Præmonftratenfium pedem Simonis de Monte forti; apud illum," inquit vox, "pedem recipies fanitatem optimam. Qui craftina die fummo mane confurgens, aliquantulum, prout vox divina ei predixerat, alleviatus, non tamen abfque penalitate gravi afcendit equum, deinde quam citius potuit venit Alnewycum. Cumque introiffet domum religioforum prefatorum, prout potuit defcendens de equo, mox properavit ad pedem fancti viri vifendum. Quod cum compertum fuiffet canonicis Deo devotis, duo ex illis, ut per viam compendii accederet burgenfis adhuc fupra modum egrotans ad pedem, ne forte nimis laboraret in eundo verfus pedem, tulerunt pedem contra illum de loco requietionis fue cum reverentia in calciamento quo erat indutus; ad cujus calciamenti deofculandi tactum, antequam eger potuiffet appropinquare, ex folo vifu calciamenti integram meruit a Deo recipere propter merita Simonis fofpitatem. Penfandum proinde eft quanta gloria erit in hoc pede Simonis, in reconjunctione totius fui corporis ad pedem, poft generale judicium, ex comparatione pedis ante judicium, qui tanta gratia fanitatis enituit in elemento mortuo fe contegente, fcilicet in argenti calciamento, ut ex pede per calciamentum exiret virtus divina invifibiliter ad egrotantem fanandum.

Cujus alter pes non relinquitur fine honore miraculi, ut pie eftimandum eft. Hic pes mittitur principi Wallenfium Lewÿlino, qui fedus inierat cum Simone, quo ad multa queque fufpecta, que pretereo propter malam vulgi fufpicionem. Non enim erat Simon fine fufpicione, qui tota regalia Anglie tunc temporis habuit regere, cum rege fecum jufte detento, cum fol. 68. confilio baronum. Simon igitur quia promiferat Lewÿlino[h] filiam fuam, quam poftea accepit, in conjugem, ut dictum eft, recepit alterum Simonis pedem idem Leulynus ad fe deftinatum in odiofum contemptum utriufque, fcilicet fui atque Simonis, ut ex miffione illius pedis idem ipfe princeps fentiret fe magis exofum Anglis, propter pedem Simonis.

De manu quoque Simonis, cujus fuperius memoriam feci, utrum fit veraciter illa manus an altera manus ejus de qua nullam mentionem feci, nefcio; verumptamen referente mihi viro venerande fanctitatis, domino Thoma de Stangrife,[i] monachorum Rievallenfium abbate, accepi, quod una manus Simonis apud Eufamiam collocatur in loco magne venerationis. Que non eft relicta a Deo, ut pie credendum eft, fine miraculi exhibitione; non enim fic juftificat Deus unam partem hominis per oftenfionem miraculofe venerationis, ut derelinquat alteram partem ejus abfque miraculo. Et ideo omnino credendum eft, ut reor, quod pro altera manu et pro altero pede Simonis, de quibus nullam fupra feci mentionem quoad miraculi exhibitionem, omnipotens Deus duo miracula vel etiam plura, prout ejus divinitati placuerat, operari dignatus eft.

Simon igitur quia creditur placuiffe fumme divinitati, recte comparandus eft principi apoftolorum Simoni Petro. Unde obfecro lectorem, ut fi in comparatione qua comparo Simonem Simoni, aliquid minus bene pofitum invenerit, corrigat quod devium eft, tribuatque veniam defipienti, non enim fic comparo inferiorem Simonem majori Simoni ut preferam illum vel aliquem Simonem de mundo principi apoftolorum; fed dum ad memoriam reduco quod Simon inferior erat fideliter de fide apoftolica, exhibitionem unius miraculi divinitus propter ipfum factam comparo ni-

[h] Lewelin, son of Griffin, Prince of Wales, married Alianor de Montfort, daughtet of Simon de Montfort. *Fœd.* i. 549. [i] No abbot of the name of Stangrife is found in the list in *Dugdale;* but it appears that Thomas (probably the individual in question) professed obedience as abbot of Rievall, 4 non. Feb. 1286. *Monast. Anglic,* v. 277.

mirum exhibitionem unius alterius quasi consimilis miraculi a Deo propter Simonem apostolum perpetratam. Est igitur comparatio mea talis. Si morbus a burgense quasi aliquantulum eminus veniente ad pedem Simonis, adhuc non viso pede Simonis ad quem deosculandum burgensis prout valuit maturavit, omnino fugatus est ab ipso antequam potuisset pertingere ad pedem, ut habetur superius; nonne habet, salva reverentia principis apostolorum, Simon iste comparari eidem Simoni majori, qui et ipse dum maturaret venire ad domum cujusdam predivitis, demon crudelissimus qui occupaverat a septimo etatis sue anno puellam filiam ipsius locupletis, usque ad vicesimum annum sue etatis, antequam potuit introire in domum, ita subito pre timore Petri fugatus est ab illa ut non auderet expectare introitum Petri; nonne justa, iterum dico, comparatio est inter magnum Simonem et Simonem de Monte Forti, dum veniente Petro Simone ad puellam, subito fugaretur demon ejus, ut dictum est, et veniente burgense versus pedem Simonis subito fugaretur demon infirmitatis ejus priusquam valuit ad pedem accedere, prout prefatus sum? Ecce utrobique miraculum; sed majus cedit merito majori Simoni miraculum, minus vero minori Simoni. Majus enim miraculum erat quod demon qui docuerat puellam, quam nominavi, pre nimietate furoris fortissimi, accedentes ad se homines scindere, dilaniare, morsibusque disrumpere, et ut patet ibi idem demon ejus docuit eam reddere multos inutiles et invalidos, nonnullos autem omnino perimere; que omnia mala perempta sunt in illa ad gloriam Christi et Petri, properante Simone Petro ad illam, ut patet in historia Clementis, libro xj., in fine libri. Et sic patet quod majus miraculum cessit Petro, minus vero Simoni quem minorem dixi, fol. 68. b. nimirum quia minus erat in milluplo de malicia in demone burgensis egrotantis, quam in demone ferocissimo puelle atrocissime debacantis, ut patet ex durabilitate et quantitate majoris et minoris malicie utriusque demonis.

Modo rursus obsecro illos qui lecturi sunt unam aliam comparationem inter premissos Simones, ut non indignentur contra me, quia hanc estimo premissa comparatione excellentiorem. Quid enim excellentius est inter homines, vel in ipsa rerum natura rationabilius preexcellentibus comparationibus juste enarratis? Tunc enim juste comparatur homo, si compa-

ratio ejus immediate relationem habet ad Deum, propter quod ait Simon Petrus, ut medium noctis tranfierit, ego fponte jam fufcitor, ut ultra fompnus nequaquam veniat ad me. Quod mihi accidit ex eo quia in confuetudine habeo verba domini mei Jefu, que ab ipfo audieram tunc revocare ad memoriam. Unde pro ipforum defiderio fufcito animum meum, et cogitationibus meis impero ut vigilem circa fingula verba domini mei, que recolens ac retexens nimirum memoriter teneo. Ex hoc ergo dum cum omni dulcedine fermones domini mei verfari in corde meo defidero, confuetudinem vigilandi optinuit in me gratia domini mei. Ita ergo ineffabili quadam ratione menti mee introducta, ex tali confuetudine vetus mea confuetudo mutatur, ut patet fecundo libro hiftorie Clementis, in principio libri. Hujus viri digniffime comparationi comparandus eft Simon, cujus mentio fuperius facta eft. Non enim fufficit comparatio per fe pofita nifi habeat juxta fe comparabile fibi digne pofitum. Comparabile itaque Sýmonis Petri quafi iis diebus incomparabilis alicui, fuit Sýmon de Monte Forti, qui poftquam juraverat cum baronibus, jubente rege qui et ipfe pariter juraverat cum Symone, immo ante Symonem, ut ftaret fideliter providentie baronum apud Oxoniam a fapientioribus Anglie in rotulo prenotatam, cepit femetipfum quafi abnegare fibi et more Simonis Petri vigilias preparare, a quibus non recedens ufque ad diem mortis fue, omni nocte furgebat circa noctis medium ad indictionem inauditi horologii, fi tamen fas eft appellare ejus talem providentiam horologium, quod nunquam ei defuit poftquam hujufcemodi arripuerat providentiam. Horologium itaque fuum erat candela cerea omni nocte accenfa quando folebat ire dormitum, in qua pro diverfa quantitate noctium brevium vel longarum, talem metam divinitus affixit, ut cum ventum fuiffet ad metam illam circa horam noctis medie, extimplo quafi divinitus excitus furgeret omni nocte e lecto, adeo fine ftrepitu ut nullus compaufantium fecum eum audiret fed nec fentiret furrexiffe. Et hoc faciebat ex ufu, acfi unum ex perfectioribus horologiis excitaffet eum. Tunc videres illum veteri confuetudine dormiendi exutum, fcilicet ufque ad cantum pullorum, vel gallorum, vel diem albefcentem, et nova confuetudine Simonis Petri quoad vigilias indutum, ita ut ab illa hora qua furrexerat de nocte ufque ad fubfequentis diei noctem, nequaquam fomp-

nus accederet ad ipſum, ſicut nec ſompnus ad Simonem Petrum credebatur accidiſſe. Ecce preduleis comparatio Simonis ad Simonem, dum hic perſiſtit in continua oratione ante Deum ſingulis noctibus, ille in creberrima recordatione ſermonum Dei omni nocte, quos habuerat ſequenti die ad populos predicare incredulos. Sciebat enim Simon pervigil in oratione corde tenus Primarium, ſciebat et Pſalterium et alias orationes, quas noctim ſine intermiſſione cum alacritate et devotione percurrens, non immemor fuit amoris ſui creatoris et mandatorum ejus. Unde nimirum ex hiis credebatur placere ſummo conditori, preſertim ſi verum erat, immo quia verum erat, quod a ſecretariis ſuis cubiculariis aliis referebatur de eo, ſcilicet quod omni die noctuque veſtitus fuit cilicio; cujus frugalitas in victu erat parſimonia laudabilis, cujus amictus comendabilis, non enim ambulabat in magnis neque in mirabilibus ſuper ſe, ſed inter ſuos domeſticos contentus erat amictu roſſeti, inter majores terre raro ſcarleti, frequenter vero bloueti vel burneti amiciebatur indumento, ut minus forte ſuſpectum haberetur cilicium ſubter indutum, de quo ſermo fortaſſe exierat, prout ipſe dubitarat, inter homines. Rurſus de frugalitate ejus parca, et proinde laudabili, inter divitias habundantes et delicias affluentes, quid dicam, niſi quod frugalitas ejus habet comparari Simonis Petri pauperrimo victuali? Sed et indumentum ejus ejuſdem Petri Simonis debet comparari indumento pauperi, cujus victuale erat ſolus panis cum olivis, qui etiam raro in uſu panem habebat cum oleribus. Sed et indumentum ipſius Petri erat ſola tunica cum pallio, que duo ſufficiebant ſibi, ut ipſe aiebat. De hiis rebus Petri habetur libro octavo ſupradicte hyſtorie, circa principium libri. Videamus adhuc qualis frugalitas erat in Simone milite. Et ſciendum quod frugalitas talis eſt nature quod neque citra neque ultra ſolet cibum aut potum percipere, ſed medium inter duo ſemper tenet, ſcilicet inter magnum et modicum. Simon igitur quia ultra menſuram ſolite frugalitatis non cibum non potum ſumpſit, merito habet dici frugalis, quod elicitur de modo ejus quoniam ſemper ſurrexit uno modo, ex quo arripuit modum vigilandi, ut dictum eſt; ſiquidem non ſic ſurrexerunt alii qui ſecum dormiebant, totam propemodum noctem dormientes, ſed digeſti ſurrexerunt impleti repletione dormitionis ſatis abunde, qualis repletio modo Simonis non defuit Simoni. Repletio

fol. 69.

itaque dormitionis in Simone erat pauca, quoniam frugalitas ejus fuit magna, parca tamen. Et fic comparatum habemus Simonem frugalitati fancte, quoniam fobrius ejus victus fobrium fequebatur fompnum, ut verbis fanctiffimi utar Bernardi. De frugalitate vero Simonis Petri patet paulo ante, de qua ipfe procedens ulterius videtur loqui, cum dicit ubi fupra, "nos, id eft ego et frater meus germanus Andreas, a puero, fcilicet a pueritia, valde pauperis crevimus." Ecce frugalitas Petri initiata a fua
fol. 69. b. paupertate matutina, que poftea decorata fuit in fcola Chrifti frugalitate vere fanctitatis, unde quafi unius comparationis quoad frugalitatem videntur effe confortes duo Simones, falva majoritate apoftoli, que fuam frugalitatem recepit ex verbis Domini dicentis "videte ne graventur corda veftra crapula et ebrietate;" que duo mala ab utroque Simone fuerunt elongata. Unde Simon fcolafticus Chrifti potuit dicere ad Simonem militem Chrifti, fi fuiffent contemporanei, illud verbum quod ait Clementi difcipulo fuo, ubi fupra, "miror ac magis te laudo" (erat enim Clemens papa de profapia inperiali, et Simon comes de ftemate regali) "quomodo cum tu fis vir multe habundantie veniens ad nos tam cito transferre et aptare te potueris ad hanc vitam noftram, que folis utitur neceffariis paupertatis, non voluptatis." Nec mirum eft fi arripientes viam juftitie propter Deum, donum confequantur frugalitatis perfecte, nunquam deficientis a meta fobrie menfure; cum legamus quedam animalia irrationabilia munus tante abftinentie adeo perfecte accepiffe a Deo, ut nunquam vivant ex aliquo alimento coporali ficut cetera animantia. Unde Solinus narrat in libro de Mirabilibus mundi, capitulo centefimo lxiiij. de camaleonte, animali quadrupede, quod ejus natura talis eft ut neque cibum capiat neque potu alatur, nec alio alimento vivit quam hauftu aeris, ad quem habet hiatum eternum, et tamen habet carnem et fanguinem et vifcera, ut tradit Plinius libro viij. capitulo xxiiij., et dicit quod habet carnem in capite et maxillis et totum fanguinem corporis fui in modica cauda quam gerit, et tamen cum fit maxima beftia, ut ipfe dicit libro xj. Naturalis hyftorie, capitulo xxxviij. nichil habet intra fe preter vacuitatem, que non creditur effe fine aere, quoniam ut ipfe dicit in libro viij., capitulo xxxiiij., femper hians habet os ad alimentum aeris, fine ullius alterius ufus minifterio. Sunt et alia animantia que vivunt abfque alimentis cor-

poralibus, et vocantur vermes. Hii habitant in provincia juxta zonam torridam, ut habetur in epiſtola Johannis preſbiteri, appellanturque Salamandre. Iſti optimi vermes non poſſunt optime vivere niſi in igne a quo recipiunt vegetationem ſuam. Hee ſalamandre non ſunt ſimiles Salamandris aliarum provinciarum inutilibus et venenoſis, et ideo faciunt pelliculas ſericas in quibus ſe abſcondunt ſicut alie vermes qui faciunt ſericum, ex quibus pelliculis fiunt veſtes ad uſum regum et magnatorum. Hee veſtes non poſſunt lavari niſi in igne fortiter accenſo, de quarum genere puto eſt veſtis de qua loquitur Plinius libro viij., capitulo xlviij., dicens—"eſt quedam veſtis que ferro reſiſtit et ignibus." Viſo itaque regimine quorundam animantium omnem frugalitatem humanam excedente et abſtinentiam omnium hominum ſuperante, mirandum non eſt, ſi Simon a Deo frugalitatis virtutem adeptus eſt, ut ultra non procederet ad alicujus fol. 70. ſuperfluitatis uſum, ſicut nec camelus vult quoquomodo procedere ultra ſpatium itineris ſui conſuetum, nec etiam plus recipere de onere quam conſuevit portare, ut innuit Plinius libro viij., capitulo xix. Et talis quidem comparatio recte conſuetudinis admodum idonee comparata virtuoſe frugalitati Simonis, in nullo videtur derogare conſuete modeſtie ſanctitatis ejus; de cujus cilicio videamus aliquid adhuc, cum debeat eſſe non ſine cauſa ſanctum; ſi enim ſete cameli medicinales ſunt, ut docet Plinius libro ſupradicto capitulo viij., et ponit ibi ſetas pro pilis, multo magis cilicium cujuſlibet ſancti hominis ex pilis cameli vel alterius animalis contextum, debet eſtimari ſanctum. Compara igitur cilicium Simonis ſtrenuiſſimi militis et pallium et tunicam ſanctiſſimi piſcatoris, de quibus aliquid prefatum eſt, et invenies ni fallor auſteritatem cilicii Simonis non minus habentem de penalitate in Simone, quam pallium nudum et tunica nuda excellentioris Simonis habuit in tanto Simone, quas ejus res jam non arbitror cauſandas propter novitatem, dum magis creduntur fuiſſe vetuſte quam nove, et ideo frigide; in quibus ſane rebus credendum eſt quod hyemis tempore frequenter alguit, cujus algoris auſteritas magna erat illi penalitas. In quibus etiam rebus cum eſtuaret eſtivo tempore, nunquid defuit ei aliquid de calore maximo? Non utique, niſi forte inſinuoſa pallii ejus refrigerativa obumbratio non erat illi aeris frigidi aggregativa conſolatio contra ardorem caloris maximi, quando

circuibat diverfas hominum nationes, ewangelizando eis regnum Dei, non fine dierum multorum caumate perfervente. Habuerunt igitur ifti duo Simones aufteritatem in femetipfis ad fufficientiam, propter amorem vite eterne ad quam afpirabant. Propter quod Simon Petrus ait de feipfo libro viij. Itinerarii Clementis, "mens mea non ad hec prefentia, fed ad illa que eterna funt, affpicit; et ideo me nichil rerum prefentium vifibiliumque delectat." Quarum rerum delectatio nec Simonem comitem delectabatur; unde dicebat, quod a caufa tuitionis Anglie, quam propter Deum jufte fufceperat tuendam, nunquam refiliret, nec pro morte qualicunque nec pro vita, quoniam, inquid, "moriturus fum propter illam."

Principalis igitur caufa mortis hujus Simonis fuit preftatio juramenti fidelis pro Anglia, a cujus juramenti die et in pofterum cepit artare converfationem fuam ufque ad diem defunctionis fue, ut ante expreffum eft; ut qui jampridem non abftinuerat ab amplexibus uxoris proprie, nunc longe fieri inciperet extra amplexus ejus, more Simonis Petri, qui ab amplexibus fue uxoris penitus credebatur abftinuiffe, que tunc temporis de confuetudine ibat in retro comitatu difcipulorum Petri cum matre fancti Clementis et aliis fanctis mulieribus, ut innuitur libro viij. Itinerarii ejufdem.

fol. 70, b. Et factum eft in diebus illis ut Simon uteretur cilicio, de quo prefatus fum. Tunc audires viros graves et religiofos diverforum ordinum paffim per Angliam dicere, quorum nonnulli venientes in Scotiam idem dicebant, quod non minus mallent eligere poft mortem Simonis ratione fupplicandi altiffimo, tum propter aufteritatem vite Simonis in cilicio, jam enim innotuerant concubicularii Simonis aliquibus ex amicis fuis quos habebant fpeciales quod cilicio uteretur Simon, unde Simon detectus fuit quoniam nichil tam occultum eft quod non reveletur; tum propter juftiffimam caufam indigenarum Anglie quam manu fufceperat defendendam, adire tumulum ejus poft obitum fuum, quam peregre proficifci Ierofolimam. Alii autem dixerunt quia fi jam occubuiffet Simon propter juftitiam, ficut poftea fecit, adeo libenter accederent ad fepulcrum ipfius propter orandum Deum, ficut ad capfam magnam fancti Thome martiris in qua ipfe quiefcit lapidibus pretiofis populi, imo quafi innumeris Cantuarie poftmodum adornatus; feliciter creberrimis a Deo donatus

miraculis. Unde habebant talem rationem pro se dum talia confabularentur, quod non minus occubuit Simon pro justa ratione legitimarum possessionum Anglie, quam Thomas pro legitima ratione ecclesiarum Anglie olim occubuerat. Legitime igitur occubuerunt ambo in diebus suis ciliciorum penitentia, que pre aliis penitentiis ducit hominem ad Deum, induti; ut induitionem eterne incorruptionis propter penitentiam quam voluntarie propter justitiam a Deo juste inspirati apprehenderant facilius mererentur accipere.

Post occubitum vero Simonis in mortem pretiosam, fratres Minores, quos ipse dilexerat religioso more, qui et ipsi conscii fuerunt conscientie ejus in plurimis, materiam loquendi sumentes de vita ejus, ex optimis gestis ejus venerandam de illo ediderunt hystoriam, scilicet lectiones, responsoria, versus, hymnum, et alia que pertinent ad decus unius martiris et honorem; que dum Edwardus superest, solempnem, ut speratur, non obtinebunt in ecclesia Dei decantationem.[k]

Huic sancto viro nonnulli qui detraxerunt post mortem ejus ignominiosam mortem subire meruerunt; quorum unus erat canonicus quidam de Alnewic, qui postquam nimis superflue uno die derogaverat Simoni, nondum enim venerat pes ejus ad domum illam, in crastino illius diei cum debuisset surgere de lecto suo, nullum oculum invenit in maledicto capite suo; pejerarat enim pridie per oculos Dei quod Simon fuit proditor regis Anglie et procerum suorum; et ideo, nec mirum, ceciderunt oculi ejus per se de capite ejus, divina ultione plectente eum propter Simonem. In loco vero utriusque oculi inveniebatur suffossio profunda et horribilis, qui eodem die subito obiit. fol. 71.

Obiit Johannes episcopus Glasguensis in Francia, apud Meldam[l] civitatem, in qua sepelitur;[m] loco cujus eligitur Willelmus Wiscard cancellarius regis; qui cum esset electus, mortuo Gamelino episcopo sancti Andree, electus est ad pontificium ejusdem sancti. Et Robertus Wiscard nepos ejus, archidiaconus Laodonie, factus est electus Glasguensis, deinde in episcopum consecratur.

[k] In the margin of the original manuscript, another, but an early hand has written the following note, "Fratres Minores [s]cripserunt [l]itturgiam Simonis de Monte Forti." A hymn in honor of Symon is in the Cotton MS. Vesp. A vi. fol. 189.

[l] Now Meaux, capital of Brie.

[m] See *Fordun*, ii. 108.

Quidam alius vere anathema diaboli, qui abſciderat virilia ſancti viri Simonis, poſt duos annos tanti ſceleris perpetrati, morte turpiſſima mortuus eſt in Scotia, ſubmerſus in magno profundo flumine Thayenſi,[n] fluente ad mare juxta nobile oppidum de Perht; de quo cum debuiſſet extrahi, inventi ſunt ſuper ventrem ejus duo ſcrabones mire turpitudinis, pedes ſuos adeo fortiter in ipſo ventre fixos habentes ut vix evelli potuiſſent. Cujus corpus infelix de flumine extractum, equinam meruit ſepulturam. In nonnullis enim locis, ſicut in Agrigentina regione, ſepeliuntur equi nobiles, propter induſtriam nobilitatis ſue, quorum etiam tumulis adjiciuntur piramides, ut patet libro viij. Plinii de Naturali Hyſtoria, capitulo xliiij. Indigne igitur dixerim infelicem hominem, de quo modo locutus ſum ſepulturam equinam meruiſſe, quoniam degeneravit a nobilitate equorum, nobilem ſepulturam promerentium; unde dicitur in capitulo modo dicto, quod divus imperator tumulum equo ſuo fecit. Factum eſt et carmen de illo equo. Item, ut liquet ibi, magnus rex Alexander inter xij. Alexandrias quas conſtruxit, fecit unam urbem nomine ſuo dirivative appellatam, ſcilicet Alexandriam, cognomine Buſcefaleam equo ſuo; Bucephalas enim vocabatur equus ejus cui poſt mortem fecit exequias, et vocatur Alexandria illa Bucephalea propter Bucephalam Alexandri equum nobilem tumulatum in ea. Et bene fuit iſte equus dignus tali ſepultura, quoniam, Alexandrum dominum ſuum e diriſſimis bellorum certaminibus ſoſpitem ope ſua extulit, ut refert Solinus in libro de Mirabilibus mundi, capitulo c.lxxiij. Hic equs decore Alexandri captus fuit, ſed ego potius credo amore dum adhuc puer eſſet Alexander, ut patet in textu Plinii ubi ſupra. Bene itaque dixerim quod amore pueri Alexandri captus fuit equs ejus in tantum ut omnes ſeſſores dorſum ejus aſcendentes reiceret, excepto domino ſuo proprio, ſcilicet Alexandro. Scripſit Solinus etiam de aliis equis quod neminem unquam preter dominum ſuum vehere dignati ſunt, et multa alia commendabilia, in capitulis que ſupra nominavi, de natura equorum, utpote quod lacrimas fundunt pro morte dominorum ſuorum. O pia generoſitas equorum! Item gratis fame moriuntur perditis rectoribus quos

[n] There seems every probability to believe that the individual here alluded to is the same of whom a curious tale, communicated to the compiler by the confessor of Margaret, Queen of Scotland, is inserted in the Chronicle of Lanercost. The same authority states that Edward took this esquire into his own retinue, and that he was presented by his master to Queen Margaret.

diligebant. O affectuofa amicitia illorum! que propter caufantes prolixitatem omifi. Vifo itaque fuperius honore equis impenfo quoad tumulationem eorum in locis honeftis, nonne indignatio erat videre abfciforem virilium fancti viri fepultum in campo pulcherrimo, cum potius fepeliri debuiffet juxta furcas, ubi folent habere fepulturas fuas latrocinantes et alii malefactores, fi inpenitens erat contra Simonem. fol. 71. b.

Obiit Johannes Maunfel[o] in partibus tranfmarinis in paupertate et dolore maximo. Hic mifer tot obtentus ecclefiafticos habuit, ut annuatim ex illis xviij. milia marcarum poterat expendere. Unde majores epifcopatus Anglie recufavit, tum quia in pluralitate permultarum preditiffimarum ecclefiarum habundavit, tum quia lubricus erat. Hic ait de una ecclefia modici cenfus, fcilicet xx. librarum, "ad canes noftros valet illa modica ecclefia;" innuens per hoc, quod furfures et farina et alia canibus fuis neceffaria ex proventu illius ecclefie deberent comparari. Hic etiam cum effet Simonis adverfarius et confiliarius regis precipuus, fuafit ei ut juramentum quod fecerat cum baronibus pro fidelitate Anglie fervanda omnino dimitteret, factumque eft ita. Mittitur igitur ad curiam fummi pontificis pro abfolutione petenda[p] ne rex teneretur preftito baronibus juramento; optinuitque mox regia fupplicatio abfolutionem petitam. Unde bellum primum, de quo dictum eft, accepit contra illos, poft illius abfolutionis obtentum. Sed ve regie infidelitati! Juraverat enim rex quod ftaret providentie baronum in omnibus; juraverunt etiam et barones regi quod ipfi ftarent eidem providentie, pro rege et regno ejus fideliter facte. Sed quia rex juramentum fuum non tenuit, ideo credebatur a pluribus quod propter hoc barones victoriam optinuerunt de illo, quia fidele preftiterunt jufjurandum pro falvatione regni; cui jurijurando affenfum nunquam prebuit Edwardus, qui cum poftea effet in cuftodia ...[q] reverentur miniftrantis illi dapes regias, folebat ei dicere, "domine Edwarde ... obis obfequium noftrum." Cui Edwardus refpondere confuevit ... ig-

[o] This John Maunsel was provost of Beverly, and frequently employed by Henry III. in diplomatic missions to the continent. Numerous notices of him are to be found in the *Fœd.* and in *M. Paris.*

[p] The bull of Alexander IV., absolving the king from his oath to the barons, is printed in the *Fœd.* i. 405. Two other bulls, connected with the same absolution, are to be found on the following page.

[q] The MS. here, and in the following lines, is slightly imperfect.

norans omnino quod Simon cogitaret de morte quam accepturus erat ſub gladio ejus.

In diebus illis mittitur vir venerandus Oliverus abbas de Driburc' ad Edwardum, ex parte et regine Scocie ſororis Edwardi; cujus adventum
fol. 72. cum comperiſſet Simon, ductus eſt ad Eduuardum, relicto canonico deorſum per ſe qui venerat cum illo. Erat enim Eduuardus in alto ſolio tunc temporis commorans. Aſcendit ergo Simon ante abbatem per ſingulos gradus ſolii, abbate eum ſubſequente; qui cum veniſſet ad illum ad quem miſſus fuerat poſt ſalutationem factam more amico conſedencium locuti ſunt adinvicem, tam diu Simone ante ipſos ſtante donec ab invicem receſſiſſent. Qui dum ſic ſtaret non huc non illuc oculos deflexit, ſet perpeti intuitu ambos obſervabat ne littera ſuſſpecta traderetur Eduuardo, et ne vel ſiniſtrum verbum ex parte mittencium eum diceretur ab illo. Cumque collocuti fuiſſent quantum voluerunt, abbas ſurgens, petita licentia, receſſit; quem Simon ſubſequens verebatur forte, ut abbas ſuſſpicabatur, quod ſi poſt dorſum Simonis iſſet litteram ſubdolam porrigeret Eduuardo, ad quem abbas ſubſequens, ut dictum eſt, Simonem prius venerat, ne forte ſi abbas preceſſiſſet eum, litteram clandeſtine ſuſſpicionis daret eidem proiciendo; et talis quidem cautela Simonis valde erat modica inter majores ejus cautelas.

Modo faciam finem loquendi de Simone propter cujus vitam, in minimis et quibuſdam arduis a me in palam utcunque elucidatam, non debeo juſte timere alicujus contra me invidi convitium, detractionem, vel mendacium, quoniam nichil ſcripſi de illo niſi quod a viris fide dignis fideliter, ut eſtimo, michi relatum accepi; quorum relationibus qui non credunt, nullatenus credent Auguſtino dicenti, libro xvj. de Civitate Dei, capitulo xj. quod tempore memorie ſue uni homini erant duo capita, duo pectora, et quatuor manus, venter unus, et duo pedes;—neque Oroſio, qui narrat de puero qui erat quadrupes, quadrimanus, oculis quatuor, auribus totidem, natura virili, duplex natus ex ancilla, ut patet libro vij. de Ormeſta mundi, capitulo xj.;—nec Plinio libro vij. capitulo v. Naturalis Hiſtorie, referenti quod quidam puer factus eſt ex virgine ſub parentibus, qui juſſu aruſſpicum deportatur ad inſulam deſertam;—nec etiam credent quod quidam infans reverſus eſt in uterum matris ſue;—nec etiam quod

vij. infantes uno die egreffi funt de utero unius mulieris, ut liquet dicto libro, capitulo iiij.;—nec ẏfidoro, libro xj. Ethimologie, capitulo iij., dicenti, quod quidam homines dentati nafcuntur, quidam barbati, quidam cani; et quod vitulus natus fuit ex muliere, et quod alia mulier peperit ferpentem;—nec infuper credent, quod elephans peperit ferpentem, ut habetur fupradicto libro Plinii, capitulo fupradicto. Ductis igitur hujufmodi fimilitudinibus contra mendaces, propter Simonem, quefo ut nullus de eo obloquatur per modum detractionis, ne forte apprehendat eum ali- fol. 72. b. qua ex ultionibus merito propter detractionem, in quibus nonnulli ex emulis ejus temporaliter perire meruerunt. Fuit et Simon defcendens a viris bellicofis, a quibus ipfe non degenerans fimilis factus erat illis, ut fupradictum eft, vir bellicofus, in occubitum mortis tranffens propter juftitiam in bello, ficut ipfi caufa juftitie occubuerunt in bello, fcilicet pater ejus, avus ejus, proavus ejus, attavus ejus, abattavus ejus.

Explicit opusculum de nobili Simone de Monte forti editum.

Cessit officio abbatizationis fue dominus Johannes de Edirham, abbas de Melros, cui fucceffit dominus Robertus de Keldeleht, monachus de Neubotil, qui prius fuerat abbas de Dunfermelin et cancellarius Scocie.

Anno Domini m.cc.lxix. gloriofum principem regem Francie euntem verfus terram fanctam, inmenfa violentia ventorum in mari Grecie ab itinere extulit incepto ad exteram nacionem, quam cum intraffet, cognofcens quod regio effet Barbarie regem ejus fibi fubjugavit, et metropolitanam ejus civitatem, inclitam valde, robuftam, atque populofam, obfedit, et obfeffam cepit. Ifta civitas Tunis[r] nomine cum aliis civitatibus illius regionis regi Francie fingulis annis magnum reddit tributum, cujus incole unum Deum altiffimum colunt, non trinum in perfonis, et ideo parcebatur illis ne interficerentur a Francis, quoniam colunt unum Deum fine lege Judeorum; duo Epifcopi funt in illa regione. Subjecta itaque regione Barbarie regi Francie, cum idem rex verfus propria rediret, una cum rege Nauernie, mortui funt ambo in via; cum quibus obiit Dauid comes

[r] See *Fordun*, ii. 101.

Atholie[s] in illa peregrinacione. Succeſſit Lodowico in regnum Philippus[t] filius ejus.

Obiit Albinus epiſcopus Brechinenſis, cui ſucceſſit frater Willelmus de Kilconcath, lector fratrum predicatorum de Perth.

Piiſſimus Lodowicus rex, cujus ante mentio fit, fecit illud famoſum monaſterium ordinis Ciſtercii quod vocatur Regalis mons, non poſſeſſiones more fundatorum aliorum monaſteriorum illi tribuens, ſed perpetuas liberationes frumenti, vini, et omnium aliarum rerum neceſſariarum, in locis congruentiſſimis per procuratores ſecuriſſimos certis temporibus annuatim percipiendas, ut monachi illius loci ſoli Deo vacent per omnem modum et ſeculo per nullum.

Ceſſit dominus Wydo abbas de Neubotil regimini domus ſue, cui preficitur dominus Waldevus monachus de Melros, qui fuerat cellerarius ejuſdem domus.

Obiit Lora comitiſſa Atholie, ſepulta apud Melros.

Obiit Johannes de Balliolo; hic amator ſcolarium fecit propter Deum
fol. 73. perpetuam domum apud Oxoniam,[u] tribuens ſingulis ex illis ſcolaribus omni ebdomada viij. denarios ad communem eorum menſam.

Eſt ibi alia domus ſcolarium melior illa, qui percipiunt ad communam ſuam xij. denarios per circulum ſeptimane de dono epiſcopi Batenſis.

Anno Domini M.CC.LXX. dominus Eduuardus, primogenitus filius regis Anglie, miles bello doctiſſimus, proficiſcitur ad terram ſanctam. Veniens autem illuc, moratus eſt in turri Acconenſis civitatis, nec poſuit pedem extra illam civitatem ad aliquod arduum negotium faciendum, niſi una vice, precedente eum uno Chriſtiano exploratore qui erat de ſecta Sulianorum, qui ſunt Chriſtiani habitantes quaſi heremite inter Sarracenos, et ideo pacem ſemper habent inter illos quia in ſolitudinibus morantur; venerantur enim omnes Sarraceni et pagani omnes heremitas propter honorem ſancti ſolitarii Johannis baptiſte, quem ideo ſumma cum veneratione diligunt et honorant quia triumphaverunt in die ſolempnitatis ejus in bello

[s] He died at Carthage, 6th August. *Fordun*, ii. 101. [t] Philip III. surnamed the Hardy, was proclaimed king in the camp before Tunis, 25th August, 1270. [u] See "Ballio fergus, or a commentary upon the foundation, founders, and affairs of Balliol College, &c. by Henry Savage, D. D., master," Oxon. 1668, 4to.

de Christianis. Dictus vero Sulianus venit Acconiam nunciare Eduuardo quod habitatores cujusdam urbis, que vocatur Caconia, cum gregibus et armentis animalium juxta patrie ritum ad pascendum ea jam exierant ad nemorosa loca ubi sibi fixerant tabernacula multa. Semel enim in anno simul exeunt incole illius civitatis ad spatiandum sibi propter aeris beneficium ad talia loca, simul et omnes regrediuntur ad civitatem. Tendente ergo Eduuardo versus tabernacula spatiantium, que erant itinere trium dierum ab Acconia, de die delituit in locis opacis sive nemorosis, prout instructus fuerat a Suliano, propter metum multitudinis paganorum, qui cito potuerunt confundere paucitatem Christianorum qui cum illo erant; non enim habebat secum nisi paucos peregrinos cum electioribus populi Acconiensis. De nocte igitur iens erat, ut sic deluderentur pagani dum ignorarent semitas transitus ejus. Veniens igitur quodam summo mane ad loca prenominata, invenit Sarracenos et uxores eorum cum parvulis suis in lecto, quos omnes, ut hostes Christiane fidei, occidit in ore gladii. Post quorum interfectionem tulit secum ad Acconiam omnia armenta eorum et greges cum omni suppellectili illorum, nullum ex omnibus hominibus secum existentibus amittens preter unum armigerum, nomine Nicholaum, qui erat armiger cujusdam militis de Scotia oriundi, cui nomen erat Alexander de Setun. Ille autem armiger cum declinasset a comitatu Christianorum ad purgandum alvum, scutum domini sui portans ad dorsum in equo, mox captus est a paucis paganis habitantibus juxta fol. 73. b. iter per quod Christiani jam transierant minime visi a paganis, quos occidissent Christiani si illos vidissent; armigerum autem illum quem secum abduxerunt pagani ab illo die non viderunt Christiani.

Gloriosus vero miles dominus Eduuardus magnam sue militie probitatem in diebus illis fecisset super paganos; erat enim tunc temporis quasi flos totius mundi in strenuitate rei militaris si habuisset succursum Christianorum quos subtraxerat ei rex Cicilie, proditor Christianismi, Karolus nomine, frater regis Francorum Lodowici. Per hunc enim subtrahebantur Eduuardo auxilia diversarum nationum, silicet Cicilie, Appulie, Calabrie, et Ytalie propter avaritiam Karoli, qui acceperat a paganis thesaurum nimis magnum antequam venerat Eduuardus ut expugnaret eos. Ratio autem thesauri accepti erat ut inducie, quas petebant Sarraceni ut se

premunirent contra Chriſtianos, concederentur eis a Karolo. Petierunt ergo ſpatium xv. annorum ad talem premunitionem faciendam, quod libenter conceſſit eis Karolus, cautione ſecuritatis data eis ab ipſo qualem voluerunt per litteras ejus cum jurejurando. Reverſus eſt igitur Karolus proditor, ſecuto eum theſauro a gente perfida male accepto in navi fortiſſima repoſito, que cum ad portum tutiſſimum applicuiſſet juxta quamdam civitatem Chriſtianorum, ultione Dei ſuper illam propter theſaurum infideliter acceptum deſcendente, in ipſo portu ſubito in ſalo deiſcebat, nichil de peccuni aperditionis ſalvato, nutu propitie divinitatis evadentibus ex illa omnibus hominibus quotquot erant in ea et ad tunc ſalvatis omnino. Periit itaque navis, viderit Karolus ne pereat eternaliter ipſe extra navem eccleſie inventus. Navis eccleſie eſt unitas eccleſie a qua unitate Karolus videbatur omnino receſſiſſe, quando maluit peccuniam contra Chriſtum quam bellum propter Chriſtum contra inimicos Chriſti. Poſtea reverſus eſt verus Chriſti theſaurus dominus Eduuardus de Terra ſancta, pretermiſſa gentium expugnatione quam non poterat facere pre Chriſtianorum paucitate. Propoſuit tamen nuncquam reverti ad propria donec confudiſſet partes paganitatis in quantum potuiſſet ſi ſuccurſum Chriſtianitatis ad votum fuiſſet adeptus; ſed audita morte patris ſui optimi Henrici regis —qui ſemper pacifice et tranquille regimina regionis gubernarat Anglicane, donec male ſuaſus, erat enim beſtialis homo ſed religioſus, a conſiliaribus infelicibus, quorum primatum tenuit uxor ſua regina Helionora, nonnulla bella paciebatur comitti contra barones regni ſui,—de neceſſitate oportuit eum redire ad propria, ut coronaretur, ſucceſſurus patri in regnum ut heres legittimus.

Obiit Adam de Kilconcath, comes de Karrýc, in Acconia, cujus uxorem, comitiſſam de Karrýc, poſtea junior Robertus de Bruýs accepit ſibi in ſponſam.

fol. 74. Quoniam indignum eſt ſcilentio preterire qualiter orbis terre juvenis validiſſimus, glorioſus Chriſti miles Eduuardus, adjuvante illum Altiſſimo, liberavit ſe ne interimeretur a quodam Sarraceno fortiſſimo, dignum eſt ut ſtilus iterum recurrat ad ipſum. Sperans igitur quedam pars gentis perfide Sarracenorum, qui propius Acconiam erant habitantes, quod dominus Edduuardus eſſet unus ex cunctis militibus Chriſtianis prefortiſſimus,

mittit ad illum quendam admiraldum divitiis et poteſtate locupletem valde. Qui cum veniſſet ad eum, doloſe legationis nuncius ſolempnis ſed ſecretus exiſtens, preter illa que antequam ad ipſum tunc venerat premiſit multa pretioſa donativa, nunc donat ei eque pretioſa vel pretioſiora munera, petens obnixe ab eo ut parvitatem ſuam, que erat magna licet ei ſic loqueretur, ad gratiam amicitie et fidelitatis dignetur admittere; quoniam, ut aiebat, illi habuit ſecretum anime ſue aperire ei quod nullo modo voluit oſtendere niſi pacem ſuam et gratiam ſibi prius voluiſſet concedere. Juravit ergo ei per Deum quod ſalus anime ſue in manu ſua erat, unde ait, "obſecro te ne ſinas me perire." Cui reſſpondit Eduuardus, nullam habens fraudem in conſcientia, quod multo magis mallet ipſum et omnes Sarracenos de mundo ſalvari quam perire. Quo audito, ſimulator callidus procidit ad genua affabiliter ſibi colloquentis, deoſculans ea; ſimiliter oſculabatur pedes et manus ejus, aſſerens ſe feliciorem jam factum eſſe quam unquam fuerat ante, qui tam glorioſi principis filium promeruit videre; cujus principis preconia multipliciter extollens pariter et filii, aiebat ei non talem in univerſo orbe fore alterum juvenem qui tam viriliter egerat in haſtiludiis et tam egregie de ſuis inimicis trihumpharat in bellis; appellans ipſum proinde non ſolum florem Chriſtianitatis, ſed et totius orbis victorem futurum, "ſi" inquit ad illum, "ad te placeret Chriſtianitatis immenſa multitudini fideliter confluere contra Sarracenitatem noſtram." Chriſtianorum itaque laudes multipharie multiſque modis efferens, locutus eſt ei in aure quod vellet Chriſtianus effici, pro eo, inquid, quod fides Chriſtianorum excellit omnem fidem miraculis glorioſis. Quibus verbis alter benigne nimirum exhillaratus, ait illi; "feliciter natus fuiſti ſi feceris te cito baptizari, quoniam fides noſtra eſt quod omnis homo qui baptizatus non fuerit, in eternum cum dyabolo peribit; et ideo ſi vis ſalvari feſtina baptizari, quoniam ignoras diem mortis tue." Cui reſpondit, "felix ſit conſilium tuum, nam et ego volo babtizari; ſed habeo uxorem legittimam et plures uxores, filios quoque et filias, cognatos et propinquos, quos deſidero una mecum baptiſmum ſancte fidei veſtre percipere: volo igitur, antequam baptizer, illos de ratione fidei percipiendi convenire." Ad quem Eduuardus, "bene," inquit, "facietis, ſi properaveritis ut baptizemini, quia neſcitis horam mortis veſtre." Stabat ergo fol. 74. b.

admiraldus fecundum fcema fue levitatis tripudians ante ipfum, acfi ipfe effet joculator, a quo demum petita licentia recedendi receffit ab ipfo infelix, dolofitate plenus, promittens crebris vicibus fe venturum ad illum ad confolandum fe et fpatiandum cum illo; quod fecit, mittens ei per plures vices more folito inmenfa exennia et fpeciofa donaria. A quo cum quereret Eduuardus cur tamdiu differret baptiffimum fufcipere, refpondit, fe affenfum jam habuiffe multorum ex fuis ad hoc faciendum, "fed non omnium," inquit, "quem infra breve tempus adquiram, Deo veftre fidei Chriftiane providente." Hii dum fic fe habent ad invicem amicabiliter quafi confederatos, nulla apud ambos alteri de altero remanet fuffpicio. Unde rumor talis permaxime amicitie eorum pervenit ad foldanum totius Sarracenitatis; qui mittens poft admiraldum, de quo vehementem habuit fufpicionem, quod, quantum in ipfo erat, Sarracenitatem voluit prodere et tradere Chriftianis ipfe Chriftianus effectus, mandavit illi fuper vitam et membra, precipiens ut compareat coram majeftate fua tali die et tali loco; cujus majeftatis tanta eft dignitas, ut narravit mihi armiger a quo prefentem habeo relationem, quod omnes introeuntes in regiam ejus pro quovis negotio apud ipfum audiendo vel expediendo, primo flectunt genu extra introitum regie ad limitem ubi limes eft, deinde ingreffi regiam, iterum faciunt genuflexionem aliam in medio regie, demum accedentes ante faciem ejus profunde inclinant eum genua fubmittentes. Ad quem veniens dictus admiraldus falutavit eum, prius facto patrio ritu introitus fui fecundum confuetudinem aliorum. Quem cum conveniffet foldanus fi jam Chriftianus factus eft et utrum proditor fit paganiffimi[w] apud filium regis Anglie, refpondit ei, quod plus profecerat apud illum filium pro falvatione paganie quam omnes quotquot funt in paganifmo[ww] ejus potuiffent longo tempore profeciffe. "Et quomodo?" inquid foldanus. Cui ille, "illum regis filium, quem forte vos timetis, tantis magnis placavi muneribus, tot exenniis honoravi multiplicibus, cautiffime agens cum ipfo, quod poffum facere de illo quicquid volo; nec aliquid fupereft modo de ipfo, nifi ut perimatur quando volo." Quod manifefte factum fuiffet, nifi optimus Deus piiffimum Eduuardum melius falvando adjuviffet. Poft dies igitur paucos factum eft ut ab admiraldo dolofo . . . .

[w] Paganismi? [ww] Paganismo?

---

[x] Anno Domini m.cc.lxiiij. completi ſunt anni poſt fundacionem de Melros vj^{xx}. et vij.;[y] et poſt marterium ſancti Thome iiij^{xx}. et xij.; poſt captionem W. regis Scottorum lxxxix.; poſt bellum apud Standard v^{xx}. v.; poſt nativitatem Alexandri regis lxv.; et liiij. annus ad feſtum ſancti Jacobi eſt completus poſtquam W. rex Scottorum tradidit filias ſuas; poſt combuſtionem de Rokeberi et Berwic xlvij.[z]

Anno Domini m°.cc°.lxxj°. ẏems aſper . . . .[a]

Anno Domini m°.cc°. ſeptuageſimo ſecundo, xiij. kalendas Aprilis [Mar. 20], natus eſt Dauid[b] filius regis Alexandri circa primam noctis horam, apud . . . .[c]

Anno Domini m°.cc°.lxxiiij°., obiit pie memorie et ſancte converſationis dompnus Ricardus abbas de K . . llos, apud W'are in Anglia, in vigilia ſancti Dioniſii [Mar. 11] in reditu ſuo ex capitulo generali, cujus corpus apud Wardoniam *in dominica prima Aprilis*[d] [Apr. 1] . . . . . ejuſdem loci cum debita reverencia tumulatur, in cujus loco Andreas prior de Neubotil, quondam prior de Pluſcardin, ordinis ═══ ſubrogatur, et in vigilia epiphanie [Jan. 5] curam animarum de K . ll' ſu[ſcepit] . . . ei erig . . tur et in choro ejuſdem loci a patre abbate *dap* . . . *op* . . . . . ingenti [l]eticia inſtallatur. Quia a ter . . . . de d . . . . proceſſit talis electio.[e]

Anno Domini m.cc.lxxv., pie recordacionis et ſancte converſacionis dompnus Wallevus, abbas de Neubotil, viam univerſe carnis aggrediens, in ſumma pace et ſtatu optimo quam ſpiritualium quam temporalium domo permanente, felici exitu migravit ad Dominum, anno regiminis ſui tercio iij°. nonas Februarii [Feb. 3], cujus corpus cum debita reverencia patre abbate exiſtente, vigilia Agathe virginis et martiris [Feb. 4] eſt tumulatum.[f]

[x] The following short notices, nearly defaced, and not included in the former edition, are transcribed from various folios of the manuscript, where they have been entered with a style, probably as memoranda, to be afterwards extended. [y] It has been originally viij., but the last of the numerals has been struck through with the pen, apparently of the original scribe. [z] From fol. 13, b. (44) [a] From fol. 62. [b] His death, in 1280, is mentioned by *Fordun*, ii. 124; *Wyntoun*, i. 392. [c] The name of the birthplace is not filled up in the manuscript. Copied from fol. 59, b. [d] The reading of the words here printed in italics is doubtful, the manuscript being much defaced. [e] From fol. 51. [f] From fol. 59, b.

CHRONICON RYTHMICUM.

ANNO DCCXLJ. obiit Ewain rex Scottorum, cui fucceffit Murezaut filius ejus.

Anno DCCXLIV. obiit Murezaut rex Scottorum, cui fucceffit Ewen filius ejus.

Anno DCCXLVIJ. obiit Ewen rex Scottorum, cui fucceffit Hed Abbus filius ejus.

Anno DCCLXXVIJ. obiit Hed rex Scottorum, cui fucceffit Fergus filius ejus.

Anno DCCLXXX. obiit Fergus rex Scottorum, cui fucceffit Seluad filius ejus.

Anno DCCCIV. obiit Seluad rex Scottorum, cui fucceffit Eokal venenofus.

Anno DCCCXXXIV. obiit Eokal rex Scottorum, cui fucceffit Dungal[a] filius ejus.

Anno DCCCXLJ. obiit Dungal rex Scottorum; Alpinus filius Eokal ei fucceffit.

Anno DCCCXLIIJ. obiit Alpinus rex Scottorum, cui fucceffit Kined filius ejus, de quo dicitur,

> Primus in Albania fertur regnaffe Kinedhus
> Filius Alpini, prelia multa gerens.
> Expulfis Pictis regnaverat octo bis annis,
> Adque Forteuiet mortuus ille fuit.

[a] In the margin the same hand has written Donenaldo.

Iſte vocatus eſt rex primus, non quia fuit, ſed quia primus leges Scoticanas inſtituit, quas vocant leges Mac-Alpin.

Anno dccclix. obiit Kinedus rex Scottorum, cui ſucceſſit Douenaldus, de quo dicitur,

Rex Douenaldus ei ſucceſſit quatuor annis:
  In bello miles ſtrenuus ille fuit.
Regis predicti frater fuit ille Kinedi,
  Qui Scone fertur ſubditus eſſe neci.

Anno dccclxiij. obiit Douenaldus rex Scottorum.

Fit Conſtantinus poſt hunc rex quinque ter annis;
  Regis Kinedi filius ille fuit.
In bello pugnans Dacorum corruit armis,
  Nomine Nigra Specus eſt ubi pugna fuit.

Anno dccclxxviij. occiditur Conſtantinus rex Scotorum. Rex Scotorum Hed frater ejus.

Ejuſdem frater regnaverat Albipes Edhus
  Qui Grig Doſnalide ſaucius enſe perit.
Hic poſtquam primum regni comp[l]everat annum,
  In Stratalun vitam wlnere finierat.

Anno dccclxxix. rex Scotorum Het [frater ejus] occiditur: poſt quem [rex Scottorum Grig filius Douenaldi.]

Grig ſua jura gerens annis deca rex fit et octo:
  In Dunduren probus morte retentus erat.
Qui dedit eccleſie libertates Scoticane,
  Que ſub Pictorum lege redacta fuit.
Hujus ad imperium fuit Anglia tota peracta,
  Quod non leva dedit ſors ſibi bella terens.

Anno DCCCXCVIJ. obiit Grig Scottorum rex; rex Scottorum Douenaldus filius Conftantini.

Poft hunc in Scotia reguavit rex Douenaldus;
Hic Conftantino filius ort[us]erat.
In villa fertur rex ifte periffe Forenfi,
Undecimo regni fole rotante fui.

Anno DCCCCVIIJ. eodem anno periit Dofnaldus rex Scottorum: poft quem rex Scottorum Conftantinus filius Hedi.

Conftantinus item, cujus pater Hed fuit Albus,
Bis deca Rex annis vixerat atque decem.
Andree fancti fuit hic quinquennis in urbe;
Religionis [ibi] jure fruens obiit.

Anno DCCCCXLIIJ. obiit Conftantinus Rex Scottorum.

Huic rex Malcolmus fucceffit ter tribus annis,
Regis Dofnaldi filius ille fuit.
Interfecerunt in ulum hunc[b] Morauienses:
Gentis apoftatice fraude doloque cadit.

Anno DCCCCLIJ. rex Scottorum Malcolmus interficitur.

Poft hunc Indulfus totidem regnaverat annis:
Ens Conftantini filius Edhayde.
In bello pugnans ad fluminis hoftia Collin,
Dacorum gladdiis protinus occubuit.

Anno DCCCCLXJ. rex Scottorum Indulfus occiditur: poft quem

Quatuor et femis rex Duf regnavit ariftis,
Malcolmo natus, regia jura gerens.

[b] Orin Rilum.

Hunc interfecit gens perfida Morauienfis,
Cujus erat gladiis cefus in urbe Fores.
Sol abdit radios, ipfo fub ponte latente,
Quo fuit abfconfus, quoque repertus erat.

Anno dcccclxv. rex Duf Scottorum interficitur; poft quem

Filius Indulfi totidem quoque rex fuit annis,
Nomine Culenus; vir fuit infipiens.
Fertur apud Loinas illum truncaffe Radhardus,
Pro rapta nata, quam fibi rex rapuit.

Anno dcccclxix. rex Scottorum Culenus perimitur; poft quem

Inclitus in Scocia fertur regnaffe Kinedus,
Malcolmi natus, quatuor et deca bis.
Ifte Fotherkerne telis fit et arte peremtus,
Nate Cuncari Fimberhele fraude cadens.

Anno dccccxciiij. rex Scottorum Kined occiditur; poft quem rex Scottorum Conftantinus Calwus, filius Culini.

Rex Conftantinus, Culeno filius ortus,
Ad caput amnis Aven enfe peremtus erat,
In Tegalere; regens uno rex et femis annis,
Ipfum Kinedus Malcolomida ferit.

Anno dccccxcv. rex Scottorum Conftantinus necatur; poft quem [rex Scottorum Grim, five Kinedus, filius Duf].

Annorum spacio rex Grim regnaverat octo,
Kinedi n[ato] qui genitus Duf erat.
Quo truncatus erat, Bardorum campus habetur,
A nato Kined nomine Malcolomi.

Anno M.iij. rex Scottorum Grim necatur; poſt quem

Idem Malcolmus deca ter regnavit ariſtis,
In pugna miles victorioſus erat;
In vico Glammis rapuit [mors] libera regem;
Sub pede proſtratis hoſtibus ille perit.
Abbatis Crini, jam dicti filia regis,
Uxor erat Bethoc, nomine digna ſui.

Anno M.xxxiiij. iſte Malcolmus non habuit filium, ſet filiam; que erat uxor abbatis Duncaneli Crini, et

Ex illa genuit Duncanum nomine natum,
Qui ſenis annis rex erat Albanie.
A Finleg natus percuſſit eum Macabeta;
Wlnere letali rex aput Elgin obit.

Anno M.xxxix. obiit Duncanus rex Scottorum, cujus regnum Macbet ſibi uſurpavit.

Rex Macabeda x Scotie vij. que fit annis:
In cujus regno fertile tempus erat.
Hunc tamen in Lauſnaut truncavit morte crudeli
Duncani natus, nomine Malcolomus.

Anno M.lv. Lulach quatuor menſes et dimidium regnavit.

Menſibus infelix Lulach tribus extiterat rex:
Armis ejuſdem Malcolomi cecidit.
Fata viri fuerant in Strathbolgin aput Eſſeg̃:
Heu ſic incaute Rex miſer occubuit.

Hos in pace viros tenet inſula Iona ſepultos
In tumulo regum, judicis uſque diem.

Anno M.lvi.

Ter deca vjque valens annis et menſibus octo
  Malcolmus decus rex erat in Scotia.
Anglorum gladiis in bello ſternitur heros:
  Hic rex in Scotia primus humatus erat.

Anno M.xciij. Douenaldus regnum Scotie invaſit: de quo dicitur,

Menſibus in regno vj. regnavit Douenaldus,
  Malcolmis regis frater, in Albania.
Abſtulit huic regnum Duncanus Malcolomides;
  Menſibus et totidem rex erat in Scotia.
Hic fuit occiſus Mernenſibus in Monodedhno:
  De male vivendo plebs premit omnis illum.

Rurſus Dofnaldus, Duncano rege perempto
  Ternis rex annis regia jura tenet.
Captus ab Edgaro vita privatus at ille fol. 15. b.
  Roſcolpin obiit; oſſaque Iona tenet.

Poſt hunc Edgarus regnavit ter tribus annis:
  Rex Edenburgo fertur obiſſe probus.

Regis Alexandri regnum duravit ariſtis fol. 16.
  Quinque bis et ſeptem, menſibus atque octo.
In Scotia tota poſtquam pax firma vigebat,
  Fertur apud Strivelin mors rapuiſſe regem.

Bis deca rex annis David fuit atque novenis fol. 16. b.
  In Scocia, caute provida proſpiciens.
Poſtquam caſtellis regnum munivit et armis,
  Rex Carduille fertur obiſſe ſenex.

Inclitus in Scotia regnavit Malcolomus Rex
  Bis ſenſis annis, menſibus atque tribus.
Non ſatis in regno jam tunc pax firma vigebat:
  Fertur apud Gedewrhe rex ſine labe mori.

Quatuor hii reges jam tunc in pace ſepulti
  In tumba reſident rex ubi Malcolomus.

APPENDIX.

APPENDIX I.

fol. 53. Anno dcccc.xl.v. rex Edmundus terram Humbrorum uastauit et sibi subiugatam Malcolmo regi Scotorum commendauit.

Anno m.lxx. rex Malcolmus Angliam usque Cleueland uastauit tunc eliton Edgaroque sororibus Margarete et Christine ubi eas inuenit regem Angliæ fugientes in Scociam irent apud Weremundam in reditu suo pacem suam donauit, et Margaretam postea sibi in matrimonium copulauit.

Anno m.xci. reconciliati sunt rex Willelmus Anglie et frater suus Rodbertus, et rex Willelmus Anglie occurrit cum excercitu regi Malcolmo, iam Northumbriam uastanti, in prouincia Loidis, quos comes Rodbertus ea condicione pacificauit ut rex Scotorum regi Willelmo obederet, et rex Willelmus regi Malcolmo xii. uillas, quas sub patre suo habuerat, redderet; et xii. marcas auri singulis annus daret.

Anno m.cxxxviii. rex David miserabiliter uastauit Northumbriam totam.

Rex Stephanus in capite jeiunii cum excercitu magno veniens Rokesburgh cum ignominia statim rediit.

Anno m.cxxxix. pax facta est inter duos reges instancca regine, et Northumbria data est Henrico filio regis David.

Anno m.clxxxv. Henricus rex Anglie comitatum de Huntedonia reddit Willelmo regi Scottorum honorifice et plenarie, sicut ipse habuit ante guerram, apud Windelesofre.

Anno m.cxc. Willelmus rex Scottorum dedit Ricardo regi Anglorum x. milia marcas auri et argenti propter libertates et dignitates ac honores suos quos habuit ante guerram pro Berewic et Rokesburgh, quas Henricus rex per xvi. annos uiolenter detinuit, et sic, Deo suffragante, eius dominationis et seruitutis iugum graue, a regno Scottorum digne et honorifice submouit.

Anno m.ccix. Johannes rex Anglie mandauit Willelmo Scocie ut ei occurreret apud Nouum Castellum, et obuiauerunt aduicem Boyltun. Rex itaque Scottorum Willelmus processit, et rex Anglie venit usque ad Norham, ix. kal. Maii, feria v^{ta}., et tam in reditu quam in transitu hospitatus est apud Anewic propriis expensis, et habuerunt colloquium ambo reges apud prædictum castellum, et infecto negocio discescerunt vi. kal. Mai.

Circa festum sancti Jacobi rex Anglie et rex Scocie cum excercitibus suis adinuicem occurrerunt, ubi pacem inter eos pepigerunt. Ita, tamen, quod rex Scottorum regi Anglorum duas filias suas dedit maritandas, cum xiii. milibus librarum, et cepit licenceam subuertendi castellum quod erectum fuit contra Berewic, quod et factum est; et pro pace tenenda dedit ei obsides, filios proborum hominum terre sue, et factum est contra uolentatem Scottorum.

Anno M.clxii. rex Malcolmus de magna jnfirmitate, Deo miserante, conualuit apud Danecastre, et firma pax inter Henricum regem Anglie et inter Malcolmum regem Scocie. fol. 53, b.

Anno M.clxxiii. Willelmus rex Scottorum, uetera dampna nouo conflictu resarcire sperans, bella inmania per consilia iniqua contra cognatum suum, dominum Henricum, regem Anglie, instaurat; et cum ingenti excercitu castra metatus est ante castrum quod Werc nominatur, et moram * aliquantalum ibidem fecit moram, sed nichil plus profecit. Profectus autem inde rex, magnam partem Northumbrie Scotti crudeliter igne combusserunt, et plebem eius ferociter gladio transuerberauerunt. Inde ad Carlegium iter recurnant et ciuitatem totis uiribus oppugnant; sed excercitus * Anglie simulato a quibusdam et significato aduentu, fuge se uelociter dederunt.

Anno M.clxxiv. Willelmus rex Scocie rursus excercitum Alnewic direxit, multos fugauit, multos prostrauit.

Anno M.cxciii. Willelmus rex Scottorum duo milia marcas argenti ad redempcionem Ricardi regis Anglie de Rokesburgh misit.

* Sic.

APPENDIX II.

V.C. DAVIDIS MACPHERSON ANNOTATIUNCULÆ.

A.D. 950. p. 30, l. 16. Caput hoc scriptum est vivente Henrico Secundo, vel post ejus tempora, et hic interpolatum, ut post 1056 caput de regibus Scottorum.

N.B.—Regnantibus Henrico Anglo et Davide Scotto inceptum est hoc Chronicon; adeo historiola hæc de Northumbria fuit de prima manu. Sed longe aliter est interpolatio de regibus Scottorum quæ ad A.D. 1066 impressa est.*

1017. p. 43, l. 22. Post *mortuus est* dimidia pagina vacua relicta est, in qua scribitur manu alia, " vj. idus Novembris copulatus est in matrimonium Alexander, filius nobilissimi Alexandri regis Scottorum, Margaretæ filiæ Nicholai comitis Flandriæ, anno ætatis puellæ xj. annorum, et pueri fere xx., et facta est apud Roquesburk, in capella sancti Johannis evangalistæ in oppido."

N.B.—Hoc scriptum est postquam totum opus finitum est, debit esse ad A.D. 1282, at est insuper erroneum.

1056. p. 51, l. 23. Totum hoc caput de regibus Scottorum interpolatum est post mortem Alexandri Secundi, scilicet, A.D. 1263, ut videtur, in gratiam sobolis reginæ Margaretæ et in damnum prolis reginæ Ingibiorb, scilicet, Dunecani et ejus posteriorum; vide Pinkerton, 199.

Vide talem interpolationem de Northumbria post A.D. 950.

Folium in quo scribitur hæc historiola Scotica ad A.D. 1263 est scripturæ recentioris, et interpolatum inter duas paginas, quarum lectionem interrumpit.

1057. p. 52, l. 2. Immo ex nomine Matild*am*, quod debet esse Matild*em*, oritur alia suspicionis causa.

1057. p. 52, l. 18. Mihi videtur fuisse M.XCVII., et I postremum coopertum fuisse pergameno in quo inseritur folium interpolatum. Videsis infra ad annum 1097, quando notatur successio Edgari.

1060. p. 54, l. 6. Inter verba *datus* et *Waltero* inseritur in autographo folum, ut videtur, spurium, et manu recentiori scriptum.

* [Hæc omnia de comitibus Northumbriæ, ex Simeone Dunelmensi excerpta sunt; falsa igitur est sententia superius expressa.—EDIT.]

A.D. 1074. p. 57, l. 22. Sic in ms. Cott., forte pro Eaglesbrec, quod nomen fuit Gaelicum Variæ Capellæ, alias Val-kirk, hodie Falkirk.

1087. p. 59, l. 16. Ulf videtur Dunecanum secutum esse in Scotiam et ibi cum eo mansisse, et terras habuisse. Vide Chartam Dunecani in Anderson.

1114. p. 65, l. 10. An fuerat antea in manibus Keldeorum? vide Keith, p. 236, et Chartam Alexandri primi.

1130. p. 70, l. 9. Hic in ms. Cott. inscritur *a Scottis*, quæ verba redundant. Sic scriptum est in imitatione Chronici Sanctæ Crucis.

1134. p. 69, l. 24. Hic videtur esse Malcolmus ille, Alexandri regis filius nothus, qui cum Angus, Moraviæ comite, contra regem Davidem rebellionem molitus est, de quo videsis orationem Roberti de Brus ad regem Davidem, in Ailredo de Bello Standardi. Videsis etiam Orderic. Vital. pp. 702, 703, Annals of Scotland, vol. i. p. 69, note *, et infra A.D. 1156.

1136. p. 70, l. 6. Incipit res Scoticas plerumque tractare.

1139. p. 71, l. 10. Tres patres! legendem esset *sororem.*

1176. p. 88, l. 7. Forte unum ex abbatibus Tironensibus in Scotia, de quibus vide Keith, p. 248.*

1180. p. 90, l. 7. Anon melius legendum Moreville pro Morevia? vide infra A.D. 1184, 1188, 1191.

1205. p. 105, l. 17. Anne Dunecanus filius Gileberti de Galweia, qui monasterio de Melros terras de Karrik donavit? vide ad an. 1193. Sed ibi non designatur comes.

1215. p. 117, l. 24. Hic interpolatum BAN literis rubris in autographo; manu tamen, ut videtur, eodem, vel saltem simili.

1215. p. 117, l. 29. Hi versus; in exemplari usto scripti sunt ordine metri.

1216. p. 125, l. 22, Galewia pars Scotiæ.

1219. p. 137, l. 16. Tota est interpolata inter folia 36 et 37 autographi post numerationem foliorum, et sic patet hanc interpolationem factam fuisse post interpolationem capituli de regibus Scotiæ, quod inter cætera folia numeratur; id est numeratio facta est ut illud folium videretur genuinum. In editione debet esse in appendice.

1221. p. 138, l. 23–25. Lineæ hæ tres in autographo desunt.

1222. p. 139, l. 22. N.B. Lingua Anglicana.

1222. p 139, l. 30. Jam narratur supra.

1222. p. 139, l. 32. Deest fœminæ nomen in exemplari usto.

1223. p. 141, l. 16. Ubi est Hunum? Hownam a quo non longe abest Landeles.

1230. p. 142, l. 4. Ubi? ad ripam Tuedæ, sed non fuit ibi abbathia, ergo in Anglia quærendum.†

[* Videsis potius Morton's Monastic Annals, p. 83.—EDIT.]

[† Rufford, scilicet, in com. Nottingh., cujus parens fuit abbatia Rievallis, ex qua etiam venerunt monachi de Melros.—EDIT].

1235. p. 145, l. 1. Ubi? credo Dercongal, id est, Quercus Congalli, alias Holywood, in Galloway, vide Keith, p. 244.

A.D. 1235. p. 145, l. 22. Videtur esse filius sacerdotis.

1235. p. 146, l. 11. *Homicida* in singulari, et tamen de multis locutus est in commate præcedente.

1238. p. 148, l. 23. Forte Abirden; vide A.D. 1239 infra.

1238. p. 148, l. 24. N.B. Thevidale in diocesi Glasguensi.

1241. p. 151, l. 26. See Crawfurd's History of the Stewarts for another date of his death, and seemingly authentic.

1242. p. 154, l. 19. Filius duorum patrum? supple *nepos*, scilicet comitis de Athedle, vel *comitis* est generis fœminei.

1245. p. 176, l. 13. Hic interpolatur folium continens excerpta quædam ex partibus præcedentibus ejusdem cronici.

1261. p. 185, l. 27. Hic scriptum est in spatio vacuo in autographo,
"A.D. M.CC. septuagesimo V. piæ recordationis" etc.*

1270. p. 218, l. 26. Quale eulogium Edwardi! tunc vixit Alexander Tertius. Vide Nicolson's Scottish Hist. Library, p. 81.

1270. p. 221, l. 34. Explicit ad annum 1270. Quære si Chronicon Autographum ab Edwardo asportatum est in Angliam; et inde fit ut non inferius processerit.

p. 223, l. 1. The Chronicon Elegiacum seems to have been written at four dif-different times;

The first edition, if I may so call it, was apparently in the time of Malcolm Kenmore, and it ends with these lines:

"Hos in pace viros tenet insula Iona sepultos,
In tumulo regum, judicis usque diem;"

which refers to all the kings recited, and not merely to Macbeth and Lulach, as supposed by some writers.

The second edition is continued to the death of Malcolm the Fourth, and ends with these lines:

"Quatuor hi reges, jam tunc in pace sepulti,
In tumba resident rex ubi Malcolmus,"

scilicet, Kenmore.

The third edition comes down to the reign of Alexander the Third, and thus concludes, speaking of him:

"Nunc agitur regnum facientis regia jura.
Regis Alexandri, militis egregii."—*Ford.* viii. c. 79.

[* Impressa in hac editione, p. 222, l. 21.—EDIT.]

After this a continuation seems to have been made in the ensuing reign of Alexander the Third, and it concludes with these words:

" Nomen habet patris, utinam patris acta sequatur
Filius, Albaniæ qui modo sceptra tenet."

After this I find no more of this elegiac verse, although there are frequent quotations of poetry interspersed in the continuation of Fordun, which are generally in Hexameter verse.

No part of this poem seems to have been known to Fordun, as may be presumed by that part of the Scottichronicon, which he himself finished, having no extracts from it; vide Fordun, edit. Gale et Hearne.

The first part, concluding with Macbeth and Lulach, was interpolated in the Chronicle of Melrose, and was known to W[yntown], who has interwoven it through his work.

The additions of the second edition were also inserted in the Chronicle of Melrose.

A manuscript in the Bodleian Library, c. iv. 3, has the whole, with some variations.

Bower has inserted almost the whole in his copy and continuation of Fordun.

Johannes Abbas Sancti Petri de Burgo * says, sub anno 975, that the Chronicon Elegiacum was composed by Alred, who was bred up with Henry, son of David the First, and he may have composed the first part, or perhaps added the second part, and hence got the credit of being author of the whole.

* A.D. 975. " Rex Edgarus obiit—"
Then after a character of him,
" Tempora ista plenius invenies in vitis sanctorum contemporaneorum, et etiam in Chronicis magistri Willelmi Malmesburiensis monachi, et Henrici archidiaconi Huntyngdoniensis, et in libro Sancti Aldredi abbatis, qui intitulatur Epitaphium regum Scottorum."
" Historiæ Anglicanæ Scriptores varii, edit. Sparke, Fol. Lond. 1723.

INDEX.

INDEX.

A

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

Q.

R.

S.

T.

U.

V.

W.

Y.